

T.C.

**ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**GENÇLERİN SURİYELİ SİĞINMACI ALGISI VE OY KULLANMA
DAVRANIŞLARINA OLAN ETKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Ebru Türçihan İNCİ

Kamu Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Aralık 2024

T.C.

**ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**GENÇLERİN SURİYELİ SIĞINMACI ALGISI VE OY KULLANMA
DAVRANIŞLARINA OLAN ETKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Ebru Türçihan İNCİ

Kamu Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Prof. Dr. Şebnem AKÇAPAR

Aralık 2024

ETİK BEYAN

Tez içinde sunduğum bilgi ve verileri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tez çalışmasını Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı ve yararlandığım kaynakların tümüne uygun atıf yaptığımı beyan ederim.

Ebru Türcihan İNCİ

Aralık 2024

TEŞEKKÜR

Yol göstericiliği ve engin bilgilerini paylaşmaktan asla çekinmeyen, tezimin her aşamasında bana destek olan danışmanım Sayın Prof. Dr. Şebnem AKÇAPAR'a çok teşekkür ederim.

Yüksek lisansa başlama kararı aldığım zaman beni cesaretlendiren ve Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi'ni tercih etmeme vesile olan çok kıymetli Prof. Dr. Aslı AKAY'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Bölüm başkanımız Sayın Prof. Dr. Onur Ender ASLAN'a, tezim daha fikir aşamasındayken düşüncelerini paylaşan ve zihnimde yeni ufuklar açan Sayın Ar. Gör. Batuhan PARMAKSIZ'a çok teşekkür ederim.

Yüksek lisansın her bir aşamasını keyifle atlatmama sebebiyet veren sınıf arkadaşlarım Türkan ŞAHİN, Alev KORUK, Duygu CAN ve İbrahim GEÇGİL'e çok teşekkür ederim.

Tez yazım süreci boyunca hem teknik hem de psikolojik desteklerinden dolayı biricğim İrem Ecem DEMİRCİ'ye çok teşekkür ederim.

Yükseköğretim hayatımızın ilk gününde tanışıp kıymetli dostluğumuzu bugünlere kadar taşıdığımız canım arkadaşım Ruken DİLSİZ KÖFÜN'e çok teşekkür ederim.

Araştırmalarımda desteklerini esirgemeyen ev arkadaşım, sırdaşım, çok kıymetli dostum Mihriban KÖSEOĞLU'na çok teşekkür ederim.

Beni her zaman cesaretlendiren, yardımlarını esirgemeyen, birlikte gülmeyi çok sevdiğim canım arkadaşlarım Hilal KAVAK ve Merve TAŞ'a çok teşekkür ederim.

10 yıldır iyi ve kötü tüm anlarımda yanıma koşan, beni her zaman destekleyen canım arkadaşım Betül GÜRBÜZ ŞENSOY ve hayatımıza girdiği günden itibaren dünyaya daha pozitif bakmama sebebiyet veren biricğimiz Mihra ŞENSOY'a çok teşekkür ederim.

Son ve en özel teşekkürüm ise kıymetli aileme, maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman benden esirgemeyen canım annem Gülsün İNCİ ve canım babam Vedat İNCİ'ye, hayatıma anlam katan kardeşlerim Ezgi Nur İNCİ ve Eray Efe İNCİ'ye çok teşekkür ederim.

Ebru Türcihan İNCİ

Ankara, Aralık 2024

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN	i
TEŞEKKÜR	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
TABLOLAR LİSTESİ	x
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM	5
GÖÇ VE OY VERME DAVRANIŞINA İLİŞKİN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE.....	5
1.1. GÖÇ OLGUSU VE GÖÇE DAİR KAVRAMSAL TANIMLAR.....	5
1.1.1. Ekonomik Nedenler.....	14
1.1.2. Sosyo-kültürel Nedenler.....	15
1.1.3. Siyasi Nedenler	15
1.1.4. Doğal ve Çevresel Nedenler.....	16
1.2. ULUSLARARASI GÖÇ HAREKETLERİNİN MODERN KURAMLARI.....	17
1.2.1. Neo-Klasik Göç Kuramı.....	18
1.2.2. İkiye Bölünmüş Emek Piyasası Kuramı.....	20
1.2.3. Hane Halkı Yaklaşımı ve İş Gücü Göçünün Yeni Ekonomisi	21
1.2.4. İlişkiler Ağı (Network) ve İtme-Çekme Kuramı.....	22
1.2.5. Göç Sistemleri Kuramı.....	24
1.3. OY VERME DAVRANIŞI VE OY VERME DAVRANIŞI MODELLERİ	25
1.3.1. Sosyolojik (Columbia) Model.....	27
1.3.2. Partiyle Özdeşleşme (Michigan) Modeli.....	28
1.3.3. Ekonomik (Rasyonel Tercih) Oy Verme Modeli	29
1.3.4. Stratejik Oy verme Modeli	30
1.4. ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ	31
1.4.1. Teun A. Van Dijk'ın Siyasal Söylem Analizi Yöntemi	35
2. BÖLÜM	45
SURİYELİLERİN SİĞİNMACILIK SÜRECİ VE SİYASİ YANSIMALARI.....	45
2.1. Suriyelilerin Türkiye'ye Zorunlu Göçü.....	45
2.2. Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'deki Hukuki Statüleri	49
2.2.1. Mültecilik Statüsü	50

2.2.2. Şartlı Mülteci.....	52
2.2.3. Göçmen Statüsü.....	53
2.2.4. Geçici Koruma	54
2.3. 2011’den Günümüze Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Toplumsal Algının İnşası ve Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Artan Karşıtlık	59
2.3.1. Türkiye’de Sığınmacılar ve Göçmenler: Seçim Süreçlerinin Etkileri ve Siyasi Partilerin Politikaları	70
2.3.2. Türkiye’deki Siyasi Partilerin Geçici Koruma Statüsü Altındaki Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Politikaları ve 2023 Seçim Beyannamelerinde Ele Alınışları.....	74
2.3.3. Seçim Beyannameleri ve Göç Sorunsalı	81
2.3.4. 14 Mayıs 2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kapsamında Cumhurbaşkanı Adaylarının ve Parti Genel Başkanlarının Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Söylemleri	86
2.3.5. 31 Mart 2024 Yerel Seçim Sürecinde Siyasi Aktörlerin Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Söylemleri	100
3. BÖLÜM	111
METODOLOJİ, BULGULAR VE ANALİZ.....	111
3.1. Metodoloji	111
3.1.1. Araştırmada Kullanılan Yöntemler	111
3.1.2. Araştırmada Örneklem Seçimi	114
3.1.3. Araştırmada Şehir Seçimi.....	115
3.1.4. Araştırmada Katılımcı Seçimi	117
3.1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları	118
3.2. BULGULAR VE ANALİZ.....	118
3.2.1. Katılımcıların Demografik Bilgileri.....	118
3.3. Oy Verme Davranışı Modellerinin Tespitine Yönelik Bulgular	123
3.3.1. Aile ve Sosyal Çevrenin Etkisi.....	125
3.3.2. Partizanlık, Aday Tercihleri ve Rasyonel Davranış	129
3.3.3. Kişisel Çıkarlar, Rasyonel Davranış ve Stratejik Oy Kullanımı	132
3.4. Suriyeli Sığınmacı Algısının Tespitine Yönelik Bulgular	135
3.4.1. Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de bulunmasını olumlu karşılıyorum.	137
3.4.2. Suriyeli sığınmacılar ile barış içerisinde yaşayabiliriz.....	138
3.4.3. Suriyeli sığınmacılar Türkiye'nin demografik yapısını değiştirmektedir.....	139
3.4.4. Gelecek yıllarda Suriyeli sığınmacılar Türk toplumunu ve Türkiye'yi olumsuz yönde etkileyecektir.	139
3.4.5. Suriyeli sığınmacılar her koşulda ülkelerine geri dönmelidir ve Güvenlik şartları sağlandığı zaman Suriyeli sığınmacılar Suriye’ye geri dönmelidir	141
3.4.6. Suriyeli sığınmacılar Türkiye’nin sosyo-kültürel yapısına zarar vermektedir ve Suriyeli sığınmacılar Türkiye’nin kültürel çeşitliliğine katkı sağlamaktadır.....	142

3.4.7. Suriyeli sığınmacılar Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için bir güvenlik sorunu yaratmaktadır.....	144
3.4.8. Suriyeli sığınmacılar Türkiye'nin kalkınmasının önünde bir engel teşkil etmektedir ve Suriyeli sığınmacılar Türkiye'nin ekonomisine katkıda bulunmaktadır.....	145
3.5. Suriyeli Sığınmacılar Probleminin Siyasi Parti/Siyasetçi Tercihine Olan Etkisinin Tespitine Yönelik Bulgular	152
3.5.1. Suriyeli sığınmacılar siyasi parti tercihimini etkiledi.....	154
3.5.2. Siyasi partilerin göç ve sığınmacı politikaları 2023 genel seçimlerinde kullanacağım oyu etkiledi.	154
3.5.3. Seçim aracılığı ile Türkiye'nin göç ve sığınmacı politikasının değişeceğine inandım/inanıyorum.	155
3.5.4. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçen Suriyelilerin ve diğer yabancı uyruklu kişilerin oy kullanmasını doğru bulmuyorum.	156
3.5.5. 2023 Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçim süreci boyunca muhalefetin göç ve sığınmacı politika önerileri bana hitap etti.	157
3.5.6. 2023 Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili seçim süreci boyunca hükümetin göç ve sığınmacı politika önerileri bana hitap etti.	158
3.5.7. 2024 yerel seçim süreci boyunca muhalefetin göç ve sığınmacı politika önerileri bana hitap etti.	159
3.5.8. 2024 yerel seçim süreci boyunca hükümetin göç ve sığınmacı politika önerileri bana hitap etti.....	160
3.5.9. Adalet ve Kalkınma Partisi'nin ve Recep Tayyip Erdoğan'ın Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.....	160
3.5.10. Cumhuriyet Halk Partisi'nin ve Kemal Kılıçdaroğlu'nun Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.....	161
3.5.11. Halkların Demokratik Partisi'nin ve Pervin Buldan ile Mithat Sancar'ın Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.....	162
3.5.12. İYİ Parti'nin ve Meral Akşener'in Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.	162
3.5.13. Memleket Partisi'nin ve Muharrem İnce'nin Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.	163
3.5.14. Milliyetçi Hareket Partisi'nin ve Devlet Bahçeli'nin Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.	163
3.5.15. Zafer Partisi'nin ve Ümit Özdağ'ın Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.	164
3.5.16. Genel Seçim ve Yerel Seçim Arasındaki Politik Algı Farklılıkları Üzerine.....	171
SONUÇ	173
KAYNAKÇA	178
EKLER	194
EK A: ANKET FORMU	194
EK B: MÜLAKAT FORMU.....	200
EK C: ETİK ONAY BELGESİ.....	202

ÖZET

2011 yılında Suriye’de başlayan iç karışıklıklar kısa bir süre içerisinde iç savaşa dönüşerek Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşlarının başta Türkiye olmak üzere çevre ülkelere göç etmesine neden olmuştur. Türkiye, ilk başta “açık kapı politikası” uygulayarak sınırlarına gelen Suriyeli sığınmacılara kapılarını açmış ve insani bir göç politikası izlemiştir. Ülkemizde Eylül 2024 itibariyle 3.093.909 Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapılmaktadır. Ancak, yıllar içerisinde Suriyeli sığınmacılara yönelik beslenen olumlu tavır, yerini olumsuz tutumlara bırakmış; halkın bu tutumu siyasi arenaya da yansımıştır. Çalışmanın amacı gençlerin Suriyeli sığınmacılara yönelik algılarının oy verme davranışlarına olan etkisini ortaya koymaktır. Çalışmada karma yöntem benimsenmiştir: nitel araştırma yönteminin yanı sıra nicel verilerle de desteklenmiştir. Bu doğrultuda 100 katılımcı ile anket çalışması ve 15 katılımcı ile yüz yüze mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Ek olarak, 2023 genel seçimleri ve 2024 yerel seçimleri öncesi siyasi partilerin seçim beyannameleri ve siyasi liderlerin söylemleri analiz edilmiştir. Katılımcılarla gerçekleştirilen anket ve mülakat çalışmaları neticesinde katılımcı gençler arasında Suriyeli sığınmacı karşıtlığının yüksek düzeyde olduğu, katılımcıların Suriyeli sığınmacıları sosyo-kültürel, ekonomik, güvenlik ve demografik açıdan bir tehdit olarak algıladıkları ve bu algının oy kullanma davranışlarına etki ettiği sonucuna varılmıştır. Katılımcıların rasyonel oy verme ve stratejik oy verme davranışı sergileyerek Suriyeli sığınmacılara yönelik olumsuz algılarını oy verirken göç ve sığınmacı politikaları daha sert ve net olan siyasi parti/liderden yana kullanmış oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Geçici koruma, Suriyeli sığınmacılar, Türkiye, gençlerin oy verme davranışı, Suriyeli algısı.

THE PERCEPTION OF THE YOUTH TOWARDS SYRIAN REFUGEES AND ITS IMPACT ON THEIR VOTING BEHAVIOURS

ABSTRACT

In 2011, internal conflict that erupted in Syria quickly escalated into a civil war, leading many nationals of the Syrian Arab Republic to flee to neighboring countries, primarily Türkiye. Türkiye initially implemented an “open door policy”, welcoming Syrian refugees at its borders. As of September 2024, Türkiye hosts 3,093,909 Syrians under temporary protection (SuTP) dispersed in almost every province in the country. Over time, the positive attitudes toward Syrian refugees have shifted to negative sentiments, which have also been reflected in the political arena. The aim of this study is to examine the impact of young people’s perceptions of SuTP on their voting behavior. A mixed research method was employed in this study, qualitative research supported by quantitative data. In this context, a survey was conducted with 100 participants, and face-to-face and online interviews were carried out with 15 participants. Additionally, the election manifestos of political parties and the statements of political leaders were analyzed based on general elections in 2023 and local elections in 2024. The findings of the surveys and interviews indicate a high level of opposition to SuTP among young participants, who perceive them as socio-cultural, economic, security, and demographic threats. This perception has been found to influence their voting behavior. In accordance with the rational voting behavior and strategic voting behavior, it has been observed that participants have directed their negative attitudes against SuTP towards supporting political parties or leaders with stricter and more explicit migration and refugee policies during the elections.

Keywords: Temporary protection, Syrian asylum seekers, Türkiye, voting behavior of youth, perception of Syrians.

KISALTMALAR LİSTESİ

AB: Avrupa Birliği

AET: Avrupa Ekonomik Topluluğu

AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

AK Parti: Adalet ve Kalkınma Partisi

BBP: Büyük Birlik Partisi

BM: Birleşmiş Milletler

DEVA: Demokrasi ve Atılım Partisi

DSP: Demokratik Sol Parti

GİB: Göç İdaresi Başkanlığı

GKY: Geçici Koruma Yönetmeliği

GP: Gelecek Partisi

HDP: Halkların Demokratik Partisi

IOM: Uluslararası Göç Örgütü

K: Katılımcı

MHP: Milliyetçi Hareket Partisi

MP: Memleket Partisi

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

TBB: Türk Tabipleri Birliği

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TVK: Türk Vatandaşlık Kanunu

UNHCR: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

YSGP: Yeşil Sol Gelecek Partisi

YUKK: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

ZP: Zafer Partisi

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Açıklayıcı Sıralı Desen.....	112
Şekil 2: Anket ve Mülakat Çalışmalarının Gerçekleştirildiği Beş Şehir.....	115
Şekil 3: Anket ve Mülakat Çalışmalarına Katılan Katılımcıların Yaş Aralıkları (115 Kişi).....	120
Şekil 4: Anket ve Mülakat Çalışmalarına Katılan Katılımcıların Eğitim Seviyesi (115 Kişi).....	120
Şekil 5: Anket ve Mülakat Çalışmalarına Katılan Katılımcıların Medeni Durumu (115 Kişi).....	121
Şekil 6: Anket ve Mülakat Çalışmalarına Katılan Katılımcıların Mesleki Bilgileri (115 kişi).....	121
Şekil 7: Anket ve Mülakat Çalışmalarına Katılan Katılımcıların Yaşadıkları Şehirler (115 Kişi).....	122
Şekil 8: Anket ve Mülakat Çalışmasına Katılan Katılımcıların 2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerindeki Aday Tercihi (115 Kişi).....	152

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1: 2018-2024 yılları arasında geçici barınma merkezlerinde yaşayan sığınmacı sayısı karşılaştırması	47
Tablo 2: 12.09.2024 tarihli Suriye nüfusunun illere göre dağılımı.....	48
Tablo 3: Göçmen ve Mülteci Kavramları Arasındaki Farklılıklar.....	53
Tablo 4: 2023 Seçimleri Parti Beyannamelerinin Karşılaştırılması.....	85
Tablo 5: Anket ve Mülakat Çalışmalarına Katılan Kişi Sayısı.....	117
Tablo 6: Anket Çalışmasına Katılan Katılımcıların Demografik Özellikleri (100 kişi).....	118
Tablo 7: Mülakat Çalışmasına Katılan Katılımcıların Demografik Özellikleri (15 kişi).....	119
Tablo 8: Oy Verme Davranışı Modellerinin Tespitine Yönelik Veriler.....	123
Tablo 9: Suriyeli Sığınmacı Algısının Tespitine Yönelik Anket Verileri.....	135
Tablo 10: Suriyeli Sığınmacılar Probleminin Siyasi Parti/Siyasetçi Tercihine Olan Etkisinin Tespitine Yönelik Anket Verileri.....	153

GİRİŞ

Son on iki yılda Suriye’de başlayan iç savaş, bölgeden kaçan milyonlarca insanın Türkiye gibi komşu ülkelere sığınmasına neden olmuştur. Tarihinde ilk defa bu büyüklükte bir kitlesel göç dalgası ile karşı karşıya kalan Türkiye’nin sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi dinamiklerini derinden etkilenmiş ve ülkenin toplumsal dokusunda önemli değişimler olmuştur. Bu on iki yıllık süre içerisinde dünyada en fazla Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapan ülkeler arasında Türkiye ilk sırada gelmektedir. Göç İdaresi Başkanlığı’nın Eylül 2024 verilerine göre, Türkiye’de geçici koruma statüsü altındaki Suriyeli sığınmacıların sayısı 3.093.909’dır. Bu sayı ile Türkiye, Lübnan’ı (1 milyon), Ürdün’ü (660 bin), Almanya’yı (572 bin), Irak (250 bin) ve Yunanistan’ı (36 bin) geride bırakarak, dünyadaki en fazla Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapan ülke konumundadır (Uluslararası Mülteci Hakları Derneği, t.y.; UNCHR, t.y.).

Yapılan kamuoyu araştırmaları, toplumda Suriyeli sığınmacılar ile ilgili bir kaygı olduğunu göstermektedir. Türkiye’nin nerdeyse bütün şehirlerine dağılmış olan 3.093.909 milyon Suriyeli sığınmacı, Türkiye’yi ve Türk toplumunu ekonomik, sosyal, siyasi ve güvenlik olmak üzere çeşitli alanlarda etkilemiştir ve etkilemeye devam etmektedir. Başlangıçta, Türk vatandaşları Suriyelilerin Türkiye’ye sığınmasını büyük ölçüde insani yardım ve misafirperverlik duygularıyla karşılanmıştır. Fakat zamanla bu duygu, Suriyeli sığınmacıların sayısının beklenenden fazla artmasıyla birlikte ekonomik, sosyal ve kültürel açılardan bir dizi zorlukla karşı karşıya kalınmasından dolayı yerini olumsuz duygulara bırakmıştır. Özellikle sığınmacıların uzun süreli barınma ihtiyaçları ve bu süreçte yaşanan ekonomik sıkıntılar, halkın göçmenlere yönelik bakış açısını olumsuz etkilemiştir. İş piyasasındaki rekabet, konut sorunları, kamu hizmetlerine olan talep artışı gibi faktörler, halk arasında göçmenlerin varlığından duyulan endişeleri körüklemiştir. Ayrıca, medya ve siyasi söylemler de Suriyeli sığınmacılara yönelik algıları etkilemiştir. Bazı durumlarda, göçmenlere yönelik olumsuz önyargıların güçlenmesine yol açan haber ve yorumlar kamuoyunda yaygınlaşmıştır. Bununla birlikte, sığınmacıların entegrasyon sürecinde yaşanan zorluklar ve Türk toplumuyla yaşanan kültürel farklılıklar da halk arasında endişe ve kaygıların artmasına katkıda bulunmuştur ve geçici koruma altındaki Suriyeli sığınmacılar halk tarafından “uzun kalan misafir” olarak algılanmaya başlanmış olup, bu durum sosyo-kültürel, ekonomik, güvenlik ve politik problemleri de beraberinde getirmiştir.

Toplumun olumsuz tutum ve algıları zaman zaman halk ile Suriyeli sığınmacılar arasında çatışmalara neden olmaktadır. En son 30.06.2024 tarihinde Kayseri’de gerçekleşen hadisede olduğu gibi bugün neredeyse Türkiye’nin birçok şehrinde Türk halkı ve Suriyeli sığınmacılar arasında gerginlikler yaşanmaktadır. Bazı Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de karıştığı suç olayları, sosyal medya yansımaları ve bunun sonucunda halkın yaşadığı kayıplar nedeniyle Türk halkının olumsuz tutumu her geçen gün artmaktadır. Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de kalış sürelerinin uzaması ve şehirlerde görünürlüklerinin artması ile sosyo-kültürel, ekonomik, güvenlik ve politik problemler oluşmaya ve toplum nezdinde bir tepki oluşmasına neden olmuştur. Suriyeli sığınmacılar ile ilgili toplumdaki hoşnutsuzluk, 2023 Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimi ile 2024 yerel seçim sürecine ve seçim sonrasına da yansımıştır. Suriyeli sığınmacı konusu giderek daha ağır bir toplumsal soruna dönüşmekte olup bu sorundan hareketle politik söylemlerin de giderek sertleştiğini görmek mümkündür. Bu doğrultuda, siyasi partilerin ve siyasetçilerin bu konu hakkındaki tutumunu ve politikalarını irdelemek büyük önem arz etmektedir.

Türkiye’de gençlerin Suriyeli sığınmacılara yönelik mevcut kaygılarının tespiti, siyasi liderlerin söylemlerinin ve siyasi partilerin politikalarının gençlerin düşünceleri ile ne derecede örtüştüğü, Suriyeli sığınmacı sorununun gençlerin siyasal tercihlerine olan etkisinin belirlenmesi çalışmanın ana amaçları arasındadır. 2023 Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimleri ile 2024 yerel seçimlerden sonra bu konunun gençlerin siyasal tercihlerine olan etkisini ortaya koymak toplumsal barış, göçün siyasallaşması ve popülist söylemler açısından önem taşımaktadır. Bu araştırma iki aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada, siyasetçilerin ve siyasi partilerin Suriyeli sığınmacılar ile ilgili söylemleri ve parti politikaları etraflıca incelenmiştir. İkinci aşamada ise, gençlerin Suriyeli sığınmacı algısının ve politik söylemlerin gençlerin oy verme davranışına nasıl bir etkisinin olduğu ve gençlerin oy verme davranışlarının oy verme davranışı modellerinden hangileri ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tezin amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Gençler arasında Suriyeli sığınmacılara¹ yönelik bir karşıtlık var mı? Eğer varsa bu karşıtlığın temel sebepleri nelerdir?

¹ **Suriyeli sığınmacı kavramının kullanılması hakkında:** Türkiye’de akademik yazında ciddi bir kavram karmaşası olduğunu söylemek mümkündür. Türkiye’deki Suriyelileri tanımlarken mülteci, göçmen, sığınmacı hatta muhacir gibi kavramlar kullanılmaktadır. Elbette bu kavramların her birinin kullanımı çeşitli açılardan farklılık göstermektedir. Bu tezde tercih edilen kavram “sığınmacı” olarak belirlenmiştir. Hukuki açıdan bakıldığında zaman zaman “mülteci” kavramı kullanılmamaktadır; çünkü Türkiye 1951 Cenevre Anlaşmasına coğrafi çekince koymuştur. Dolayısıyla, hukuki açıdan Türkiye’de yaşayan Suriyeliler için “mülteci” kavramı kullanılamamaktadır. “Sığınmacı” kavramı ise, mülteci statüsüne başvurmuş ancak başvurusu henüz

2. Siyasi partilerin Türkiye’deki Suriyeli sığınmacılara karşı tutum ve politikaları nelerdir?
3. Siyasi partilerin Suriyeli sığınmacılara karşı bakış açıları arasında temel farklılıklar ya da benzerlikler nelerdir?
4. Siyasilerin Suriyeli sığınmacılara yönelik söylemlerinin gençler arasındaki yeri ve karşılığı nedir?
5. Türkiye’deki Suriyeli sığınmacılara karşı olan tutum popülist söylemlerden mi beslenmektedir, yoksa göçmen karşıtlığından mı kaynaklanmaktadır?
6. Suriyeli sığınmacı sorununun gençlerin oy kullanma tercihlerine bir etkisi var mı?
7. Gençlerin oy verme davranışı oy verme davranışı modelleri arasından hangisine uymaktadır?

Araştırma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, çalışmanın temelini oluşturacak bir arka plan geliştirmek amacıyla göç kavramı ve göçün teorik çerçevesi, oy verme davranışı ve oy verme davranışı modelleri ile birlikte eleştirel söylem analizi başlıkları üzerinde odaklanılarak gençlerin Suriyeli sığınmacı algısı ve bu algının oy kullanma davranışlarına olan etkisini anlamaya yönelik teorik bir arka plan oluşturulması amaçlanmıştır. İkinci bölümde, Suriye’de yaşanan iç savaş sonrasında Suriyelilerin Türkiye’ye göçü ve Türkiye’deki hukuki statüleri değerlendirilerek 2011 yılından günümüze kadar geçen süreçte Suriyeli sığınmacılara yönelik toplumsal algının hangi yönde değiştiğini ve bu değişime neden olan etkiler tartışılmıştır. Ek olarak, Suriyeli sığınmacılar konusunun siyaset gündemini belirlediği ve Suriyeli sığınmacıların ülkelerine geri dönüşü bir seçim vaadi olarak sunulmaya başlandığı için Suriyeli sığınmacıların, farklı siyasi partiler/liderler tarafından nasıl bir politik argüman olarak kullanıldıkları, bu politik argümanların siyasilerin söylemlerine nasıl yansıdığı siyasal söylem analizi yöntemiyle incelenmiştir. Üçüncü bölümde, çalışmanın temel yöntemsel yaklaşımı ve veri toplama süreci detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Dördüncü bölümde ise, saha araştırmasından elde edilen veriler detaylı bir şekilde analiz edilip sunulmuştur. Literatürde göçmen algısı ve Suriyeli sığınmacı algısı hakkında tarihsel, kuramsal ve kavramsal açıdan birçok değerlendirmenin yapıldığı çalışmalar mevcuttur. Ancak, bu çalışmalar incelendiği

sonuçlanmamış ve geçici koruma altında bulunan bireyi ifade etmek için kullanılmaktadır. Kısaca, sığınmacılık uluslararası koruma arayan ancak resmi mülteci statüsünü henüz kazanmamış olan kişileri tanımlayan durumu ifade etmektedir. Statü değerlendirme aşamasında olan sığınmacılar mülteciler ile benzer haklara da sahiptirler bunlar süreç içerisinde menşei ülkelerine zorla iade edilmeme ve temel haklarının korunması şeklindedir. Türkiye’de geçici koruma statüsü altında bulunan Suriyeliler ise bir “sığınmacı” ile aynı haklara sahiptir. Bu çalışmada Türkiye’de geçici koruma statüsü altında bulunan Suriyelileri tanımlarken sosyolojik açıdan “sığınmacı” kavramının kullanımında bir sakınca olmadığı sonucuna varılmıştır ve ilerleyen bölümlerde “Suriyeli Sığınmacı” şeklinde bir kullanım tercih edilmiştir.

zaman özellikle gençlerin genelini kapsayan ve mevcut Suriyeli sığınmacı algısının ve politik söylemlerin gençlerin oy verme davranışları üzerinde bir etkisinin olup olmadığını irdeleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Bu tez ile literatürde belirtilen açığın giderilmesi ve hem göç literatürüne hem de siyasi katılım süreçlerini içeren literatüre katkı sağlanması hedeflenmektedir.

1. BÖLÜM

GÖÇ VE OY VERME DAVRANIŞINA İLİŞKİN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, çalışmanın temelini oluşturacak bir arka plan geliştirmek amacıyla göç kavramı ve göçün teorik çerçevesi, oy verme davranışı ve oy verme davranışı modelleri ile birlikte eleştirel söylem analizi başlıkları üzerinde odaklanılacaktır. Bu bağlamda, göç olgusuna ilişkin temel kavramlar ve kategoriler, göçün nedenleri, göç olgusunu açıklayan uluslararası göç hareketlerinin modern kuramları ile oy verme davranışı modellerinin evrimi ele alınacaktır. Ayrıca, bu çalışmada, eleştirel söylem analizi metodolojik yaklaşımı çerçevesinde siyasal söylem konusu incelenecektir. Tüm başlıklarda, gençlerin Suriyeli sığınmacı algısı ve bu algının oy kullanma davranışlarına olan etkisini anlamaya yönelik teorik bir arka plan oluşturulması amaçlanmıştır.

1.1. GÖÇ OLGUSU VE GÖÇE DAİR KAVRAMSAL TANIMLAR

Kavramlar ve tanımlamalar, karmaşık olan göç sürecini anlamlandırmaya ve karşılaştırmaya yardımcı olan başlıca araçlardır (de Haas vd., 2022: 25). Dil, etrafımızdaki dünyayı algılama şeklimizi belirleyen tanımlar ve kavramlarla birlikte önemli bir rol oynamaktadır. Diğer taraftan kavramlar ve tanımlamaların eleştirel olmayan kullanımları yanlış anlaşılmalara neden olabilir. Çoğunlukla göçmenlere yönelik ya da göç olgusuna yönelik yanlış algılar siyasilerin, basın ve uzmanların göç ve göçmen türlerini ifade etmek için kullandıkları kategoriler ile ortaya çıkmaktadır. Göç, çok boyutlu bir olgudur. İktisadi, sosyo-kültürel, psikolojik ve siyasi neden/sonuç ilişkisi nedeniyle çeşitli disiplinlerin ilgi alanına girmektedir. Dolayısıyla, bu mevcut çeşitlilikten dolayı göçün ortak bir tanımı yoktur ve göçün farklı şekillerde tanımlandığı söylenebilir.

İngilizce ‘migrate’ kelimesinin kökeni Latince ‘migrare’ kelimesinden türemiştir ve genellikle insan veya hayvanların bir yerden başka bir yere doğru gerçekleştirdiği hareketlilik, oturulan yerin değişimi, geçici ya da daimî olarak kalmak anlamlarına gelmektedir ([Online Etymology Dictionary](#), erişim tarihi: 06.11.2024).

Türkçe ‘göç’ kelimesinin kökeni ise Orta Asya Türkçesindeki ‘kōç’ kelimesinden türemiştir ve taşınma, taşınan yük, kalkıp gitmek, taşınmak kelimelerinden zamanla ek alarak

göç etmek, göçebe, göç gibi kelimelere evrilmiştir (Ayan, 2021: 99-100). Kelime kökeni itibariyle taşınan eşyalar için, bir şeyi hareket ettirme, insanların bir yerden başka bir yere gitmesi olarak tanımlanabilir. Göç; insanların coğrafya üzerindeki yer değişimleri (Zelinsky, 1971: 224), asıl yerden hareket ederek ulaşılmak istenilen yere varma süreci (Karpas, 2003: 3), mesafe ve coğrafi ayrılma veya bir yer değiştirme hareketi (Hoşgör, 1998: 104), farklı zaman ve mekânlardan devamlı veya geçici amaçla yapılan eylem (Türkyılmaz, 1998:25), belirli iskân ünitelerinden diğerlerine yerleşmek amacıyla yapılan coğrafi ve nüfus temelli yer değişikliği (Akkayan, 1979: 24) olarak tanımlanmıştır. Diğer taraftan, göçün bazı sonuçlarına dikkat çeken tanımlar da mevcuttur. Göç, coğrafi mekân değişikliği sürecinin toplum yapısında sosyal, ekonomik, kültürel, siyasi boyutlarda değişiklikler yaratan nüfus hareketleri olarak (Özer, 2004: 11), diğer bir yönüyle de insanların ve toplumların yaşam biçimlerinde, davranışlarında değişim yaratan sosyal bir sorun olarak tanımlanmıştır.

Göç ile ilgili daha kapsayıcı tanımlar da mevcuttur: Türk Dil Kurumu'nda göç "*Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireyleri veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başta bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret*" olarak tanımlamaktadır (TDK, erişim tarihi: 06.11.2024). Uluslararası Göç Örgütü'nün (IOM) hazırladığı Göç Terimleri Sözlüğünde ise, "*süresi, yapısı ve nedeni fark etmeksizin birey ya da grupların uluslararası bir sınırı geçmesi ya da bir devlet içerisinde yer değiştirmesi*" şeklinde tanımlanmıştır (Sironi vd., 2019: 137).

Yukarıda belirtilen ifadeler temel alınarak göç hakkında bir tanımlama yapılacak olursa, bireylerin iktisadi, sosyo-kültürel, siyasi veya çevresel/doğal sebeplerden dolayı bulundukları coğrafyadan başka bir yere olan gönüllü veya zorunlu olarak yaptıkları yer değiştirme hareketliliği göçü ortaya çıkartmaktadır. Dahası göç, bazen bireylerin hayattayken başlayıp ölümlerinden sonra bile devam edebilen bir süreç olarak ortaya çıkabilmektedir. Anavatanlarından farklı ülkelere göç eden kişiler, zaman içinde kendi ülkelerine dönme arzusu taşıyabilirler ve bu bağlamda göç, ölümden sonraki aşamalarda dahi etkisini sürdürebilmektedir. Bu süreçte, bireylerin anavatanlarında defnedilme isteği, göçün bir parçası olarak ortaya çıkabilmektedir.

Göçün çok yönlü ve kompleks yapısı literatürde de karşımıza çıkmaktadır. Haber kaynaklarında, bürokratik ve siyasi söylemlerde, en önemlisi akademik araştırmalarda göç olgusunun merkezinde yer alan bireylerin tanımlanmasında ve bunların hukuksal statülerinin ifade edilmesinde birtakım farklılıklar mevcuttur. 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşı neticesinde ortaya çıkan kitlesel göç hareketini bazı uzmanlar göçmen krizi olarak

nitelendirirken, diğerleri ise mülteci ya da sığınmacı krizi şeklinde tanımlamaktadır. Bu insan hareketliliğini nitelendirmek için kullanılan göçmen, sığınmacı, mülteci, şartlı mülteci ve geçici koruma kavramları incelendiği zaman bu kavramların farklı yapı ve anlamlarda olduğu anlaşılmaktadır; dolayısıyla bu kavramlar arasındaki karmaşıklığın giderilmesi gerekmektedir.

Göç olgusunun merkezinde bulunan ve öznesi olan göçmen, bir nevi şemsiye bir kavram olarak işlev görmektedir. Göçmen ülkesinden ayrıлып başka bir ülkede bulunan tüm yabancıları ifade etmek için de kullanılmaktadır. Ancak Türk hukukunda göçmen kavramı farklı bir anlamda kullanılmaktadır. 5543 sayılı İskân Kanununun 3. maddesinin (d) bendine göre göçmen, *“Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır”* şeklinde tanımlanmaktadır (İskân Kanunu No. 5543, 2006, 3. madde, d bendi). Mülteci ve sığınmacı kavramları arasındaki hukuki farklılıklar, göçmen kimliğinin değişmesine neden olmaktadır ve bu iki kavramın ortak özelliği ise menşe ülkelerinden ayrılarak bir başka ülkeden uluslararası koruma talebinde bulunan bireyler olmalarıdır. Hukuki statüsü 1951 Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşmesi ile belirlenen mülteci: *“ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancısıdır”* şeklinde tanımlanmaktadır (Sironi vd., 2019: 170-173).

Sığınmacı kavramı ise, kötü muamele, zulüm, doğal afet, savaş gibi ciddi bir zarar ve tehdit durumlarından korunmak için menşe ülkesini terk eden ve ilgili ulusal veya uluslararası hukuk çerçevesinde başka bir ülkeden koruma talep ederek mültecilik statüsü için yaptığı başvurunun sonuçlanmasını bekleyen kişiler için kullanılmaktadır (Sironi vd., 2019: 170-173; Barut, 2022: 9; Şen ve Özkorul, 2016: 92). 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun (YUKK) yürürlüğe girmesi ile birlikte sığınmacı kavramı yerini ‘şartlı mülteci’ kavramına bırakmıştır. Sığınmacı kavramı eskiden Avrupa haricinde başka coğrafyalardan Türkiye’ye gelen ve uluslararası koruma kapsamına alınan bireyleri belirtmek için kullanılıyordu (Şen ve Özkorul, 2016). Bu doğrultuda YUKK’un 62. maddesinin 1. bendine göre şartlı mülteci: *“Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında*

bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında verilen statüyü” ifade eder ve şartlı mülteci üçüncü bir ülkeye yerleştirilinceye kadar Türkiye’de kalabilir.

Bu doğrultuda vurgulanması gereken esas konu, YUKK’un da referans vermiş olduğu ‘mülteci’ ve ‘şartlı mülteci’ kavramlarının merkezi dayanak noktası olan 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesidir. Cenevre Sözleşmesine göre, “ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti ve siyasi düşünceleri yüzünden zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için Türkiye’ye Avrupa’da meydana gelen olaylar yüzünden gelenlere ‘mülteci’, Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar yüzünden gelenlere ise ‘şartlı mülteci’ statüsü verilmektedir” (TBMM, 1961). Bu ikili ayrımın sebebi ise, Türkiye’nin Cenevre Sözleşmesini, 1. maddesindeki mekân bakımından öngörülen seçme hakkını kullanarak ‘coğrafi kısıtlama’ ile kabul etmiş olmasına dayanmaktadır. Eğer söz konusu kişi mülteci ya da şartlı mülteci olarak değerlendirilmeye alınmadıysa ve işkenceye, insanlık dışı veya onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak ya da savaş ve silahlı çatışma gibi durumlarda bireylerin ciddi bir tehlikeyle karşı karşıya kalacağı durumlarda ‘ikincil koruma’ uygulanmaktadır.

Geçici koruma, kitlesel göçün arttığı dolayısıyla uluslararası koruma değerlendirme sürecinin uygulanamayacağı durumlarda ortaya çıkmaktadır. Kitlesel olarak silahlı çatışma bölgelerinden ve savaştan kaçan kişilere bireysel statü belirleme ile vakit kaybetmeden koruma sağlamak amacıyla geliştirilen istisnai bir koruma türüdür (Sironi vd., 2019: 213). YUKK’de yer alan 91. maddeye göre geçici koruma, “ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak Türkiye sınırlarına gelen veya bu sınırları geçen ve haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılara sağlanan korumayı” ifade etmektedir. Türkiye, Suriye’de yaşanan iç savaş nedeniyle büyük bir kitlesel göç almıştır. Türkiye savaş ve çatışma ortamından kaçarak Türkiye’ye sığınan milyonlarca Suriyeliyi kabul etmiştir ve Suriyelilere geçici koruma statüsü tanımıştır.

1.2. GÖÇE İLİŞKİN KATEGORİLER VE GÖÇÜ OLUŞTURAN NEDENLER

Zaman içinde gelişen teknoloji ile birlikte mesafeler kısalmış ve insanların yer değiştirme eğiliminde bir artış yaşanmıştır. Bu durum çeşitli göç türlerinin ortaya çıkmasına ve yer değiştirme eğilimlerinin farklı biçimler alarak belirli özelliklere göre sınıflandırılmasına neden olmuştur. Bu farklılıklar ise, kişilerin ve toplulukların tercihleri ve taleplerine, mevcut zorlu şartlara, göçün aldığı zamana, göç eden insanların sayısına, göç edenlerin sahip olduğu

niteliklere, hedef konumun uzaklığına ve aynı zamanda önceden belirlenmiş bağlayıcı kurallara olan uygunluğuna bakılarak farklı biçimlerde değerlendirilebilmektedir.

William Petersen'in (1958) yapmış olduğu ve öncü olarak kabul edilen bir sınıflandırma, literatürde sıkça görülen itme ve çekme faktörlerinin yanı sıra girişimci ve muhafazakâr göç ayrımını da içerecek şekilde geliştirilmiştir. Bu geliştirilmiş çerçeve, göçmenlerin isteklilik dereceleri üzerinden analiz edilerek, gelişmiş bir göç sınıflandırmasının temelini oluşturabilir. Bu doğrultuda, Petersen göçleri bireysel ve sınıfsal farklılıkları göz önünde bulundurarak beşli bir sınıflandırma yapmıştır bunlar sırasıyla; ilkel (primitive) göçler, mecburi (forced) göçler ve yönlendirilen (impelled) göçler, serbest (free) göç ve kitlesel (mass) göçler şeklindedir (Petersen, 1958: 258-264). Joseph H. Fichter ise (2019), göç hareketlerini zorunlu ve gönüllü olmak üzere iki sınıfa ayırarak incelemiştir. Herhangi bir zorlama ve baskı altında kalınmadan özgür bir şekilde yapılan bir tercihin sonucunda gerçekleşen göç hareketi gönüllü göç olarak tanımlanmaktadır. Gönüllü göç eden bireyleri, eşitlik ve adalet ilkelerine uygun bir yönetim, ekonomik anlamda olumlu beklentiler, daha iyi eğitim imkânları, dini özgürlüklerden faydalanma, akrabalara yakınlık gibi çeşitli etkenler göç etme motivasyonunu tetiklemektedir. Özgür bir tercihe ve karara dayanmayan, zorla yaptırılan ya da bireyler istemese bile zor koşullar nedeniyle bir göç etme kararı alıyorsa bu durum zorunlu göç olarak tanımlanmaktadır. Vatandaşlıktan çıkarılma sonucunda kişilerin sürgün edilmesi, savaş ve çatışma durumlarında kişilerin göç etmesi, toplama kaplarına yapılan yerleştirmeler gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir (Fichter, 2019: 152-158).

Thomas Faist'in (2003) ortaya koymuş olduğu sınıflandırma ise, diğer sınıflandırmalara göre daha kapsayıcıdır ve göçün niteliğini ön plana çıkarmaktadır. Coğrafi sınırlar göz önünde bulundurulduğunda yerel göç ya da uluslararası göç, zaman göz önünde bulundurulduğunda kalıcı göç ya da geçici göç, nicelik göz önünde bulundurulduğunda bireysel göç ya da kitlesel göç, niyet göz önünde bulundurulduğunda zorunlu göç ya da gönüllü göç, hukuksal çerçeve göz önünde bulundurulduğunda yasa dışı göç ya da yasal göç şeklinde sınıflandırılmaktadır (Faist, 2003: 47). Bunların yanı sıra, göç eden kişilerin özellikleri dikkate alındığında nitelikli göç veya niteliksiz göç olarak sınıflandırılmakta olup, varış noktasına ulaşıp ulaşılmadığına dair yapılan ayrımlar ise transit göç veya yerleşik göç olarak adlandırılmaktadır (Adıgüzel, 2016: 21).

Yukarıda Fichter'ın yapmış olduğu ikili sınıflandırmada belirtildiği gibi, bireylerin özgür tercihleri sonucunda sahip oldukları hayat standartlarından daha iyisine erişmek, nitelikli eğitim ve sağlık olanaklarından faydalanmak, gelir düzeylerini artırmak, aile fertlerine daha iyi

bir gelecek temin edebilmek, yeni yerler keşfetmek gibi nedenlerle bireylerin göç etmeleri iradi/gönüllü göç olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin özgür tercih ve isteklerinden bağımsız olarak gerçekleşen politik, toplumsal, ekonomik sorunlar, savaş ve çatışmalar neticesinde ortaya çıkan güvenlik arayışı nedeniyle gerçekleşen göçler ise zorunlu göç olarak tanımlanmaktadır (Emini, 2018: 14; Sironi vd., 2019: 77). Zorunlu göç hareketleri, kalmak bir seçenek olmadığı zaman ortaya çıkar. Mülteci göçü yaygın olarak zorunlu göç olarak ele alınmaktadır, zira mülteciler bulundukları yerlerde kalma seçenekleri olmadığı için zorunlu göçmenlerdir. Küreselleşmenin olumsuz sonuçlarının ortaya çıktığı yerleri terk etmek durumunda olan ve sayıları her geçen gün artış gösteren sığınmacılar ve mülteciler zorunlu göçün odak noktası haline gelmiştir (Ender, 2018: 263).

Göçler, meydana getirdiği yoğunluk ve niceliksel büyüklük kapsamından da bir ayrıma tabii tutulmaktadır. Bireysel göç, bireylerin yalnız ya da aile fertleriyle beraber geçici bir süreliğine veya kalıcı olarak daha gelişmiş bölge ya da ülkeye gitmeleri şeklinde tanımlanabilir, bu hareketliliğin kitlesel bir boyut kazanması durumunda ise karşımıza kitlesel göç kavramı çıkmaktadır (Sironi vd., 2019: 135). Mali güçlükler, politik sıkıntılar, savaş ve çatışma durumları, doğal afetler, nüfus ve emek gücü ihtiyacı gibi etkenler göçlerin kitleselleşmesini belirgin bir şekilde etkilemektedir. Bireysel göçler, genellikle daha küçük çaplıdır ve zaman içinde yayılarak artan bir eğilim sergilerken, kitlesel göçler kısa bir zaman diliminde büyük dalgalara neden olan bir gelişim sergileyebilir. Dolayısıyla, kitlesel göçler beraberinde politik, iktisadi, sosyo-kültürel, mekânsal açıdan çeşitli sorunların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Battır, 2018: 238).

Bir diğer kategori çeşidi ise, bireysel göçmenlerin yasal statülerine vurgu yapan yasal/yasadışı göç ya da düzenli/düzensiz göç olarak ikili bir ayrıma gidilerek tanımlanmaktadır. Bireylerin göç hareketi hedef ülkelerin ilgili hukuk normlarına, kanun ve yönetmeliklerine aykırı bir şekilde gerçekleştirilmiyorsa bu düzenli/yasal göç olarak tanımlanmaktadır. Fakat göç ilgili hukuk normlarına, kanun ve yönetmeliklere aykırı bir şekilde gerçekleştiriliyorsa bu düzensiz/yasadışı göç şeklinde tanımlanmaktadır (Sironi vd., 2019: 116; de Haas vd., 2022: 39). Küreselleşmenin etkisi ile birlikte 1980'lerin sonundan itibaren artış gösteren düzensiz göç, pek çok farklı biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Örnek olarak, yasadışı yollardan ülkeye giriş yapıp kaçak bir şekilde çalışanlar, ülkeye yasal yollardan gelip çalışma izinleri biten ve yenilenmeyen kişiler, kalış süresi dolduğu halde ülkeyi terk etmeyenler, sığınma başvuruları reddedilenler düzensiz göçmen olarak değerlendirilmektedir (Şirin Öner, 2018: 16). Özetle, önceden talep edilen izin ve belgelerin eksik olduğu bir durumda bir ülkeye

giriş yapmak, kalmak ve çalışmak düzensizliğe örnektir. Bir ülkeye devletlerin belirlediği normlar doğrultusunda gelip kalan bireyler, belirlenen sınırları aştıkları zaman her an düzensiz göçmene dönüşebilmektedirler (Atasü Topçuoğlu, 2018: 502-504).

Bu doğrultuda günlük hayatta karşımıza çıkan ve birbirinin yerine kullanılan zaman zaman çarpıtılan yasa dışı giriş ve yasa dışı kalış arasındaki ayrımı anlamak önem arz etmektedir. Klasik hukuka göre kişiler değil eylemleri yasa dışı olabilir, ilgili ahlaki görüşe göre ise kişiler yasa dışı olamaz ve yasa dışı olarak tanımlamak yanlıştır (Kubal, 2019; akt. de Haas vd., 2022: 39). Medya ve kamuoyu tartışmaları büyük çoğunlukla yasa dışı girişe odaklanmaktadır fakat düzensiz göçün en büyük kaynağı ülkeye yasal olarak giriş yapıp yasal kalış sürelerini doldurup ülkeyi terk etmeyen göçmenlerden oluşmaktadır ve bu durum sınırlara inşa edilen duvarların ve tel örgülerin düzensiz göçü durduramamasının temel nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Devletler, egemen bir güç olarak sahip olduğu cebr yetkisi ile birlikte sınır geçişlerini ve bu sınırlardan geçiş yapanları kontrol eder ve kimlerin geçiş yapabileceğine kimlerin geçiş yapamayacağına karar vermektedir buna ek olarak sınırdan geçen kişilerinde ülke içerisindeki hareket biçimlerini de belirlerler. Bu doğrultuda yasa dışı göç ve yasa dışı göçmenler devletlerin egemenlik hakkına birer tehdit unsuru olarak algılanmakta ve nihai sonda sınır dışı edilmektedirler (Atasü Topçuoğlu, 2016: 8-9). Düzensiz göçlere genellikle insan ticareti ve insan kaçakçılığı gibi göçmenlerin çeşitli zorluklara maruz kaldığı, sömürüldüğü uluslararası suçlar eşlik etmektedir. Düzensiz göç ile beraber değerlendirilen transit göç kavramı, göç süreninin tamamlanmadığına, bitmemişliğe bir vurgu yapmaktadır. Transit göçte, göç eden bireyler hedefledikleri varış noktasına henüz ulaşmamış hedefe giden ara duraklardan birindedir (Şirin Öner, 2018: 17).

Bir başka sınıflandırma ise, kişilerin niteliklerine ya da vasıflarına göre yapılmaktadır. Diğer bir ifadeyle alanında kendisini geliştirmiş ve topluma faydalı bireylerin gelişmiş ülkelere göç etmesi beyin göçü olarak da tanımlanmaktadır. Günümüzde göç eden insanların çoğunluğu yüksek vasıflı göçmenlerden oluşmaktadır. Gelişmiş ülkeler artan yaşlı nüfusu, nitelikli emek gücü ihtiyacı gibi nedenlerden dolayı vasıflı göçmenlere ihtiyaç duymaktadır bu nedenle gelişmiş ülkeler bu eksiklikleri giderebilmek amacıyla vasıflı göçmenlerin eğitim ve niteliklerine göre puanlandırılmakta ve seçici vize kapsamında göç etme süreçlerini kolaylaştırılmaktadır (Koser, 2007: 18; Zimmermann, 2005: 1). Diğer taraftan, bu süreçten olumsuz şekilde etkilenen vasıflı işgücünü kaybeden gelişmekte olan ülkeler ve az gelişmiş ülkeler bulunmaktadır. Türkiye’de uzun zamandır kamuoyunda doktorların gelişmiş ülkelere olan göçü tartışılmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK), 6 Nisan 2023’te yayımladığı

Uluslararası Göç İstatistikleri 2021'e göre, 2021 yılında Türkiye'den 287.651 kişinin göç ettiği ve en fazla yurt dışına göç eden kişilerin 20-29 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Doktorlar özelinde bu durum incelendiğinde ise Türk Tabipleri Birliği'nin (TTB) verileri dikkat çekmektedir. TTB'nin yapmış olduğu açıklamaya göre 2022 yılında iyi hal belgesi için başvuru sayısı 2685'tir (TTB, 2022).

Göç araştırmalarında kullanılan bir diğer sınıflandırma ise, iç göç ve dış göç ayırımına dayanmaktadır. İç göç, bir kişinin veya nüfusun belli bir kısmının ülke sınırları içerisinde yapmış olduğu hareketliliktir. Bu hareketlilik, köylerden büyükşehirlere gibi bir bölgeden başka bir bölgeye doğru gerçekleşebilir. Dış göç ya da diğer bir ifadeyle uluslararası göç ise, ülke sınırlarını aşarak bir ülkeden başka bir ülkeye doğru gerçekleştirilen nüfus hareketliliği olarak kavramsallaştırılmaktadır (Sironi vd., 2019: 113). Dış göçler çoğunlukla mali beklentiler, savaş ve çatışma durumları, etnik ayrımcılık, cinsiyet ayrımcılığı, çevresel faktörler, işsizlik ya da sınırları düzenleyen ve nüfus mübadelesini hedefleyen anlaşmalar neticesinde ortaya çıkmaktadır (Toksöz, 2006: 109).

Karma göç (mixed migration) kavramı diğer kavramlara nispeten daha yeni bir kavramdır ve son on yılda araştırmalar içerisinde daha geniş bir kullanıma sahiptir. Karma göç, çeşitli nedenlerden dolayı göç eden farklı göçmen kategorileri altında değerlendirebilecek bireylerin karmaşık bir biçimde mekânsal, sosyal, milliyet, etnik köken, ekonomik ve siyasi açılardan ortak bir deneyime sahip olmalarını ifade eden bir kavramdır. Diğer bir deyişle, çeşitli nedenlerden dolayı bulundukları yeri terk edip başka bir ülkeye göç eden bireylerin aynı göç rotalarını ve geçiş güzergâhlarını kullanması durumudur (Sharpe, 2018: 116-121).

Göçü anlamlandırma süreci içerisinde kullanılan temel kavramlar ve sınıflandırmalar, doğası gereği kompleks bir yapıya sahip olan göçü analiz etmek için kullanılan vazgeçilmez araçlardır. Devletler, göç ve mülteci politikalarını oluşturmak ve uygulamak için sınıflandırmalara ve açık hukuksal tanımlara ihtiyaç duymaktadır (de Haas vd., 2022: 47-48). Bu sınıflandırmalar fikirleri yapılandırmayı, olguları tanımlamayı ve ayırt etmeyi sağlamaktadır. Diğer bir deyişle, yasal sınıflandırmalar durumları genelleştirmeye ve geniş bir perspektif sunmaya yardımcı olmaktadır. Diğer taraftan, kategoriler kullanılırken bilinçli bir şekilde seçilmeli ve kullanılmalıdır, çünkü dil zararsız değildir; bilinçli ya da bilinçsiz ön yargıları ve seçimleri yansıtmaktadır.

Bunlara ek olarak sınıflandırmalar durumları basitleştirebilmektedir. Öncelikle sınıflandırmalar arasında bazı iç içe geçişler mevcuttur, gönüllü göçmenler aynı zamanda

ekonomik göçmen sınıflandırmasında da yer almaktadır ya da mültecilerin neredeyse çoğunluğunun aynı zamanda zorunlu göçmenlerden oluşması bu iç içe geçişlere bir örnektir. İkincisi, göçmenler arasında her sınıflandırmada çizilen kesin ayrımlar, gerçekte daha bulanık özellikler taşımaktadır. Örneğin, ekonomik göç ve politik göç ayrımında mali güçlükler yaşadığı ya da işsiz olduğu için göç edenlerin yanı sıra dini, cinsel yönelimi, cinsiyeti ya da ırkı yüzünden işsiz kalanlarda vardır. Buradaki analitik zorluk, göçün temel nedenleri arasında ayırım yapabilmektir. Bu, göçün kökenindeki farklı etkenleri anlama çabasındaki zorlukları ifade eder. Sonuncusu ise, bireylerin farklı sınıflandırmalar içerisinde bir göçmen sınıflandırmasından başka bir göçmen sınıflandırmasına dönüşebilmesidir. Örneğin, bir ülkeye yasal yollarla gelerek oturma izni ya da çalışma iznine sahip olan düzenli göçmen kendisine verilen sürenin dolmasıyla birlikte düzensiz göçmene dönüşmektedir. Bu nedenle kategoriler arası geçişler de görülebilmektedir (Koser, 2007: 18-19).

Kişileri göç etmeye yönlendiren birçok faktör vardır. 2013 yılında yayınlanan Dünya Göç Raporu'nda kişileri göç etmeye yönlendiren faktörler altı neden ile sadeleştirilerek açıklanmıştır, bu nedenler (Laczko ve Anich, 2013; aktaran Barut, 2022: 14-15):

- **Ekonomik Gelişmişlik:** Gelişmiş ülkeler ve az gelişmiş ülkeler arasındaki yaşam biçimi, çeşitli istihdam imkânları ve ücretler arasındaki fark insanları ekonomik anlamda gelişmiş ülkelere doğru yönlendirmektedir.
- **Kamu Hizmetleri ve Yönetişim:** Yetersiz kamu hizmetleri ve yönetişimin yokluğu, bireyleri kendi ülkelerindeki yaşam standartlarından memnun olmamaya ve iyi bir gelecek arayışına yönlendirmektedir.
- **Demografik Dengesizlikler:** Yüksek gelirli ülkelerde, azalan doğurganlık oranları ve artan yaşam beklentisi, işgücü piyasasında belirgin değişimlere yol açmaktadır. Bu durum, nitelikli işgücü arzının talepten daha hızlı düşmesine neden olabilir. Diğer yandan, düşük ve orta gelirli ülkelerde, genç nüfusun yoğunluğu ve sınırlı istihdam olanakları, işgücü fazlasını beraberinde getirir. Bu durum, bu ülkelerden yüksek gelirli ülkelere olan göçü teşvik edebilir.
- **Savaşlar ve Çatışmalar:** Savaşlar ve çatışmalar göçün ana tetikleyicilerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kişilerin mülteci olmasına sadece savaşlar ve çatışmalar neden olmamaktadır; ekonomik eşitsizlikler, doğal kaynak rekabeti ve bireysel hak ihlalleri gibi çeşitli faktörler de bu karmaşık sorunun oluşumunda rol oynamaktadır.
- **Çevresel Faktörler:** Doğal afetler, endüstriyel kazalar, küresel ısınma, iklim değişikliğine bağlı olarak göç eden nüfus her geçen yıl giderek artmaktadır.

- **Ulusötesi Ağlar:** Hedef ülkelerde ortaya çıkan göçmen ağları, insanların göç etmelerine olanak sağlayan ya da teşvik eden enformel ağlardır ve aynı zamanda sosyo-kültürel bir çekme faktörü olarak işlev görmektedir. Göçmen ağları, göç sürecini kolaylaştırıcı bir etkisi olduğu için göç etmeyi düşünen diğer kişiler üzerinde bir teşvik edici unsur haline dönüşmektedir. Başkaları için göçü teşvik edebilmektedir. Bu ağlar, göçmenlere çeşitli destekler sağlayarak veya bilgi, ulaşım, barınma gibi imkânları kolaylaştırarak göçü teşvik edebilir.

Göçün kökeninde yatan faktörler ve dinamikler oldukça karmaşıktır ve genellikle iktisadi, sosyo-kültürel, siyasal, çevresel ve doğal afet kaynaklı nedenler göç hareketliliğini belirleyen ana faktörler olarak ortaya çıkmaktadır. Bu karmaşık yapı, göç olgusunun çeşitli boyutlarını kapsayan ve geniş bir perspektifi içeren dinamik bir sürecin sonucudur. Bu nedenle, tüm bu faktörler aşağıda dört temel başlık altında incelenmeye çalışılacaktır.

1.1.1. Ekonomik Nedenler

Bireylerin veya toplulukların gelir seviyelerini artırmak, istihdama katılmak ve iyi çalışma şartlarına erişebilmek amacıyla gerçekleştirdikleri nüfus hareketleri emek göçü veya işgücü göçü şeklinde nitelendirilmektedir ve bu nüfus hareketliliği göç ve ekonomi ilişkisinin ana konusunu oluşturmaktadır (Sironi vd., 2019: 123). Ekonomik faktörler dikkate alındığında, modern dönemde üç ana uzun vadeli göç hareketinden bahsedilebilir. Bu göç hareketlerinin ilki, Avrupa sömürgecilerinin üçüncü dünya ülkelerini keşfetmesi ile birlikte yerel halkı gönülsüz bir şekilde işgücüne entegre ederek çalıştırmasıdır. Bir diğeri ise, 19. yüzyılın ikinci yarısı ile 20. yüzyılın başları arasında, Avrupa kökenli esnaf, köylü, zanaatkâr gibi kısacası ekonomik hedeflere sahip olan göçmenlerin Amerika Kıtası, Avustralya ve Güney Afrika'daki kolonilere yönelik gerçekleştirdikleri göç hareketleri önemli bir rol oynamıştır. Sonuncusu, II. Dünya Savaşı'nın ardından, çoğunlukla az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ve ekonomik kalkınmasını tamamlamış ülkelere doğru gerçekleşen güney-kuzey yönlü göçler, işçi göçmenleri ve mültecileri içermektedir (Faist, 2003: 51-53).

Gelişmiş ekonomik olanaklar, çeşitli iş olanakları, dolgun ücretler, iyi çalışma koşulları ve sigorta gibi olanaklar ekonomik nedenli göçlerin temel belirleyici faktörleridir. Bölgesel ve ulusal ekonomiler arasındaki belirgin farklılıklar, göç hareketlerinin günümüzde belirgin bir şekilde artmasına neden olmaktadır. Bireylerin yer değiştirmesindeki belirleyici olan ana motivasyon, çoğunlukla kendileri ve aileleri için daha iyi bir gelecek temin etme arzusudur (Pusch, 2011: 417). Bunlara ek olarak, kariyer fırsatları, gelir farkı, ekonomik stabilite, eğitim ve ar-ge imkânları, gelişmiş sağlık hizmetleri ve sosyal güvenlik sistemleri göç motivasyonunu

etkileyen ekonomik nedenler arasında sıralanabilir (Günay ve diğerleri, 2017: 39; Karpat, 2010: 76).

1.1.2. Sosyo-kültürel Nedenler

Göçlerin ortaya çıkmasına neden olan sosyo-kültürel etkileri dört farklı şekilde sıralayabiliriz. Birinci neden demografik niteliktedir. Ülkelerin nüfuslarının hızlı bir şekilde artması, toplumların nüfus kapasitelerini aşan bir baskı oluşturarak göçleri teşvik eden önemli sosyal faktörlerden biridir. Bu durum, ekonomik ve sosyal altyapının sınırlarını zorlamaktadır ve beraberinde göç hareketlerini tetiklemektedir. İkinci neden, kişilerin göç etmeyi tercih ettikleri bölgelerin gelişmişlik seviyeleri ve kişilere sunulan sosyo-kültürel imkânlar ile ilgilidir. Bu doğrultuda, özellikle eğitim ve sağlık gibi temel kamusal hizmetlere ek olarak geniş kapsamlı kamusal hizmet sunumu imkânına sahip olan, kültürel etkinliklerin yoğun olarak gerçekleştiği ve gelişmiş ulaşım iletişim altyapısına sahip olan ülkeler, kişilerin tercih ettiği göç destinasyonları arasında öne çıkmaktadır (Oral ve Çetinkaya, 2017: 5). Üçüncü neden ise eğitimidir, eğitim kişilerin yanı sıra onların ailelerinin de geleceğini belirler, sosyal hayattaki konumlarının gelişmesine önemli bir katkıda bulunmaktadır. Daha iyi eğitim olanaklarına erişebilmek için göç eden ve daha sonrasında istihdam fırsatı yakalayan kişilerin gittikleri ülkeye uyum sağlayabildiği ve o ülkelerde kalıcı bir yerleşim olanağı buldukları gözlemlenmektedir (Aksoy, 2012: 294-295).

Sonuncu neden ise ailevi bağlar, hemşehrlik ve akrabalık ilişkileri ile ilgilidir. Göç deneyimine sahip bireylerin olumlu görüşleri, göç kararını destekleyen ve ev ile iş bulma süreçlerine karşı yardımcı olan tutumları göç sürecinin zorluklarını azaltmaktadır. Özellikle aile birleşmeleri ve evlilikler, göç süreçlerine yoğunluk kazandıran önemli faktörler arasında yer almaktadır. Bu süreç, kişilerin göç etmeleriyle başlamakta ve ardından eş ya da aile üyelerinin göç edilen yere taşınmasıyla kalıcı bir yerleşime evrilmektedir (Mutluer, 2003: 16; Oral ve Çetinkaya, 2017: 5).

1.1.3. Siyasi Nedenler

Kişiler ya da topluluklar yaşam haklarının tehdit altında olduğunu ve bireysel özgürlüklerinin baskıcı bir tutumla kısıtlandığını düşündüğü zaman bulundukları bölgeden göç etmek zorunda kalmaktadırlar. İnsan hakları ihlalleri, işkence, terör ve şiddet olaylarının artması, savaş ve silahlı çatışmalar, siyasi rejimlerin totaliter bir tutum sergilemesi, rejim değişiklikleri, sınır dışı uygulamaları göçün siyasi nedenleri arasında yer almaktadır (Günay ve diğerleri, 2017: 39). Ulus devlet kavramının ortaya çıkması ve milliyetçiliğin yükselişe geçmesi ile birlikte siyasi nedenlerden dolayı kişiler göç etmeye başlamıştır. Siyasi iktidar

gücüne sahip olan belirli bir etnik grup, diğer etnik gruplara mensup kişilerin yeni kurulan başka ülkelere göç etmesine neden olurken bazı durumlarda bu göçler neticesinde göç eden göçmen grupları yeni bir devletin kurucu unsuru olmuşlardır bazı durumlarda ise yeni kurulan devletlerin yeni göçmen grupları ortaya çıkartmıştır (Abadan Unat, 2002: 33).

Yakın dönemde dünya genelinde yaşanan siyasi ve yapısal değişimleri, uzun süren siyasi belirsizlikleri, çatışma ve savaşları, uluslararası göçlerin temel nedenleri olarak görmek mümkündür. Örneğin, Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgali (1979-1989), İran İslam Devrimi ve rejim değişikliği (1979), İran-Irak Savaşı (1980-1988), Berlin Duvarı'nın yıkılması (1989), Körfez Savaşı (1991), Sovyetler Birliği'nin dağılması (1991), Soğuk Savaş'ın sona ermesi, Yugoslavya iç savaşı (1991-2001), ABD'nin Afganistan'ı (2001) ve Irak'ı (2003) işgali, Arap Baharı ve beraberinde Suriye'deki savaş, son olarak Rusya-Ukrayna savaşı ve dünyanın diğer bölgelerinde yaşanan bir dizi olay, milyonlarca insanın kitlesel olarak ülkelerini terk etmek zorunda kalmasına neden olmuştur (Mutluer, 2003: 14-15; Özyakışır, 2013: 19-20; Sander, 2007: 491-582). 2011 yılından bu yana Suriye'de süren savaştan dolayı ülkelerinden göç etmek zorunda kalan Suriyelilerin sayısı 6 milyona yaklaşmış, bir o kadarı da ülke içinde yerinden edilmiştir (UNHCR, 2023). Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) tarafından yayımlanan Küresel Eğilimler raporunda, 30,5 milyonu mülteci ve sığınmacı; 62,5 milyonu ise ülke içinde yerinden edilmiş kişi olmak üzere savaş, çatışma ve zulüm nedeniyle evini terk eden insan sayısının Haziran 2023 sonunda 110 milyona ulaştığı belirtilmiştir (UNHCR, 2023: 2-3).

1.1.4. Doğal ve Çevresel Nedenler

İklim değişikliği, küresel ısınma, doğal afetler, tarım alanların giderek yok olması, kuraklık ve çölleşme, orman sınırlarının giderek azalması, deniz seviyesinin yükselmesi gibi doğal ve çevresel felaketler göç hareketliliğine neden olan bir diğer faktördür. Bu olaylar iki şekilde ortaya çıkmaktadır birincisi doğanın kendi dinamikleri içerisinde gerçekleşen felaketler, bir diğeri ise insanın doğa üzerindeki tahribatı neticesinde ortaya çıkan felaketler şeklindedir. İnsanın doğa üzerindeki tahribatı neticesinde göç hareketliliğine yol açan nedenler dört şekilde sınıflandırılabilir: İlk olarak, çeşitli insan faaliyetlerinden kaynaklanan çevresel bozulmalar, ormansızlaşma, arazi kaybı, erozyon, artan toprak ve su tuzluluğu, su kaynaklarındaki kirlilik, sel baskınları, iklim değişikliği ve çölleşme gibi faktörleri içermektedir. İkinci olarak, kalkınma politikaları kapsamında uygulanan projeler, zorunlu iskânlar, imar planları, sulama, baraj, termik santral ya da nükleer santral projeleri gibi etkenleri kapsamaktadır. Üçüncüsü, endüstriyel alalarda ve nükleer tesislerde yaşanan kazalardır. Son olarak, doğal kaynakların

paylaşımını amaçlayan ve aynı zamanda çevresel tahribata yol açan savaşlar ve çatışmaların etkisi gözlemlenmektedir (Algan ve Künçek, 1998: 97). Günümüzde birçok insan bahsedilen bu nedenlerden dolayı bulunduğu coğrafyayı terk etmek zorunda kalmaktadır. Yakın gelecekte su ve gıda kıtlığı, doğal afetler ve deniz seviyesinin yükselmesi gibi doğal nedenlerden dolayı milyonlarca kişinin bulundukları bölgeleri terk edeceği düşünülmektedir bu doğrultuda Dünya Bankasının 2018’de yayınladığı rapora göre, küresel boyutta bir önlem alınmazsa 2050 yılına kadar iklim değişikliği ve küresel ısınma kaynaklı gerçekleşecek göç hareketliliği Latin Amerika’dan 17 milyon, Güney Asya’dan 40 milyon, Sahra altı Afrika’dan 86 milyon ve toplamda 143 milyon kişinin olumsuz yönde etkileneceği ileri sürülmüştür (Rigaud vd., 2018; aktaran Barut, 2022: 18). İklim değişikliğinin kitlesel göçe neden olacağı düşüncesine kuşkuyla yaklaşan ve iklim değişikliği, çevresel baskı ve büyük ölçekli göç arasında doğrudan bir ilişki kurmanın mümkün olmadığını savunan bazı araştırmalar bulunmaktadır (Gemenne, 2011; Black vd., 2011; Foresight, 2011; Klepp, 2017). Bu doğrultuda öne çıkan Gemenne’nin çalışması (2011), iklim değişikliği ile ilgili göç tahminlerinin çoğunun metodolojik olarak eksik olduğunu savunmaktadır. Buna göre, göçün çok faktörlü bir olgu olması dolayısıyla çevresel değişimle doğrudan ilişkilendirilmesi mümkün değildir ve iklim değişikliğinin neden olduğu gelişmeleri (deniz seviyesinin yükselmesi, kuraklık veya çölleşme vb.) gelecekteki yerinden edilmeyi tahmin etmek için yerleşim kalıplarıyla eşleştirmek, çevrecilerin genellikle benimsediği bir yaklaşımdır.

1.2. ULUSLARARASI GÖÇ HAREKETLERİNİN MODERN KURAMLARI

Geçen yarım yüzyıl içerisinde, uluslararası göç hareketleri beş kıtayı içeren, çeşitli parametrelere dayanan, ulus kavramı üzerinde eleştirel düşünmeye devam eden, demografik yönden milyonlarca kişiyi içine alan bir süreç olmayı sürdürmektedir. Uluslararası göç hareketleri konusu, son elli yılda sosyal bilimciler tarafından ele alınmış ve kuramsal açıdan incelenerek, uygulanan siyasetle ilgili çeşitli çözümler geliştirilmiştir. Göç hareketleri ve göçmen toplulukların entegrasyonu üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan sosyolog Alejandro Portes’in belirttiği üzere “tek bir büyük kuram yoktur” ve Portes makro ve mikro düzeydeki analizlerin birbirlerinin yerini tutmadığını belirtmektedir (Portes, 1999; aktaran Abadan Unat, 2002: 3-4). Bu doğrultuda Portes’e göre, göç kuramları uluslararası göçün kaynakları, akımları, istihdam şekilleri ve göç eden kişilerin sosyo-kültürel uyumları olmak üzere dört temel etrafında geliştirilmelidir (akt. Abadan Unat, 2002: 4). İnsanlık tarihindeki erken topluluklardan günümüze kadar olan süreç içerisinde nüfus, devletlerin ve toplumların temel dinamiklerinden biri olarak belirgin bir rol oynamıştır. Dünya tarihinde nüfus ile ilgili ulaşılan en eski metinler

İ.Ö. 6. yüzyılda Çinliler tarafından hazırlanan nüfus dengesinin korunması amacıyla doğum kontrolü uygulaması gerekliliğine dair olan belgelere dayanmaktadır (Saraç, 1992: 20-22) ve o günden bu yana nüfus konusu devlet teorilerinin temel bir yapı taşı olmaya devam etmiştir. Nüfus yer değiştirmesi olarak bilinen göç konusu, bilimsel tartışmaların odağı haline gelmiştir; bu durum özellikle 19. yüzyılda dikkat çekmeye başlamıştır.

19. yüzyıl coğrafyacısı Alman-İngiliz kökenli Georg Ravenstein, 1885 ve 1889 yıllarında göç yasalarını formüle ettiği iki bildiriye Royal Statistical Society'ye sunarak göç çalışmalarına önemli bir katkıda bulunmuş ve bu alandaki tartışmaları başlatmıştır (Abadan Unat, 2002: 4; de Haas vd., 2022: 54). Ravenstein, göçü ekonomik gelişmenin ayrılmaz bir unsuru olarak değerlendirmiş ve göçün temel nedenlerini öncelikle ekonomik faktörlere dayandırmıştır. Ayrıca, demografik hareketlerin kesinliğine vurgu yaparak yasa kavramını kullanmıştır. Ravenstein, İngiltere'deki iç göçleri yansıtan istatistiklere dayanarak göç yasasını şu şekilde kavramlaştırmaktadır: Göç hareketlerinin büyük çoğunluğu genellikle kısa mesafelere yönelirken, uzak mesafeli göçler genellikle ticaret ve sanayinin yoğunlaştığı bölgelere yönelmektedir. Ravenstein'a göre, göç hareketlerinin temel nedeni, bireylerin maddi açıdan daha iyi bir duruma ulaşma isteğinden kaynaklanmaktadır (akt. Abadan Unat, 2002: 4).

1890'ların sonlarından itibaren farklı sosyal bilim disiplinleri, göç sürecinin nedenlerini ve doğasını anlamlandırmak amacıyla birçok farklı kuram geliştirmiştir. Bu kuramlar, göç hareketlerinin küresel açıklamalarından göçmenlerin uluslararası kimlikleriyle ilgili kuramlara kadar çeşitli varsayımlar, tematik alanlar ve analiz düzeyleri açısından farklılıklar ortaya koymaktadır. Geçmişte ve günümüzde gerçekleşen, ayrıca gelecekte gerçekleşmesi muhtemel göç olaylarını anlamada, göç kuramları önemli bir katkıda bulunmaktadır. Bu çerçevede, göç olgusunun karmaşıklığı ve çok yönlülüğü, göçün ortaya çıkışını ve devamlılığını etkileyen faktörleri anlamak, hükümetlerin göç hareketliliği ile ilgili tutumlarını belirlemek açısından uluslararası göçün önde gelen çağdaş teorik yaklaşımları detaylı bir biçimde incelenecektir.

1.2.1. Neo-Klasik Göç Kuramı

Kökenleri modernleşme kuramına dayanan ve işlevselci paradigmanın bir unsuru olan neo-klasik göç kuramı, kırsal bölgelerden endüstriyel şehirlere gerçekleşen göçün, ekonomik kalkınma sürecinde stratejik bir bileşen olduğunu ileri sürer. Neo-klasik göç kuramı, Todaro ve Harris tarafından geliştirilmiş olup, başlangıçta gelişmekte olan ülkelerdeki kırsal alanlardan kentlere doğru olan göçü açıklamak amacıyla ortaya konmuştur. Ancak, bu teori daha sonra uluslararası göç olaylarına da uygulanmıştır (akt. de Haas vd., 2022: 56). Harris ve Todaro (1970), gelişmekte olan ülkelerde şehirlerdeki mevcut yüksek işsizlik oranlarına rağmen kırsal

bölgelerden kente yönelik gerçekleştirilen iş gücü göçünün neden devam ettiğini açıklamaya yönelik bir çaba içerisine girmişlerdir. Neo-klasik göç kuramının, makro ve mikro düzeyde ikiye ayrılmaktadır.

Makro boyuttaki neo-klasik kuram, göçü üretim unsurlarının paylaşımını en iyi duruma getiren bir süreç olarak algılamaktadır. Göç, hedef noktada iş gücü fazlalaşmasına neden olurken, menşe bölgede ise bu fazlalığın azalmasına yol açacaktır. Teoriye göre, iç göçlere benzer şekilde, uluslararası göç hareketlilikleri de makro ölçekte emek arzı ve talebine ilişkin coğrafi farklılıklara neden olmaktadır (Toksöz, 2006, 16). Bu doğrultuda, yerel iş piyasasında yeterli istihdamı sağlayamayarak işgücü fazlasına sahip olan ülkeler ile geniş sermaye birikimlerine sahip olan zengin ülkeler arasında mevcut ücret seviyeleri arasındaki farklılıklar neticesinde kişiler düşük ücret aldıkları ekonomilerden yüksek ücret alabileceklerini öngördükleri ekonomilere göç etmektedirler (King, 2012; aktaran Barut, 2022: 20). Bu göçler neticesinde sermaye zengini gelişmiş ekonomiye sahip ülkelerde işgücü artışına bağlı olarak ücretler düşmeye başlamaktadır ve tam tersine işgücü veren yetersiz sermayeye sahip ülkelerde ise iş göçü sonucu işgücü azalmakta ve ücretler yükselmektedir. Buna karşın, sermaye eksikliği bulunan ülkelere yönelik gerçekleşen sermaye transferlerine paralel olarak, nitelikli işçilerin ters yöndeki göçleri de görülmektedir. İnsan sermayesinin yetersiz olduğu ülkelerde, nitelikli işçiler genellikle daha yüksek gelir elde etme potansiyeli arayışında bulunmaktadırlar. Bu süreçler yaşanırken emek arzı ve talep dinamiklerinin değişeceği, ücret farklılıklarının denge bulacağı ve bu nedenle göçün ortadan kalkacağı öngörülmektedir. Dolayısıyla, makro düzeyde neo-klasik kuramın temel argümanı, ücretlere odaklanarak tam istihdam denge düzeyinde, ücret seviyeleri ile göç hareketlilikleri arasında doğrusal bir bağlantının bulunduğunu vurgulamaktadır (Kurekova, 2013; aktaran de Haas vd., 2022: 56-57).

Mikro boyuttaki neo-klasik kuramın, makro boyuttaki neo-klasik kuramdan ayrılan yönü bireysel davranışların nedenlerine odaklanarak açıklamalar getirmesidir. Mikro model, göçmenleri gelirlerini en üst düzeye çıkarmak amacıyla maliyet-fayda analizi yaparak hareket etmeye karar veren bireysel ve rasyonel aktörler olarak ele almaktadır. Bu bireyler, geniş bir bilgi birikimine sahip olarak, kalmanın ve göç etmenin getirdiği avantajlar ve dezavantajlar üzerine hesaplamalar yaparak kararlarını şekillendirmektedirler (King, 2012: 4).

Bu kuram çerçevesinde uluslararası göç, beşerî sermayeye yönelik uzun vadeli bir yatırım olarak değerlendirilmektedir. Bu perspektife göre, kişiler göç sürecinin maddi ve psikolojik maliyetlerini, örneğin ulaşım ve taşınma masrafları, yeni bir dil öğrenme, yeni bir kültüre ve toplumsal değerlere uyum sağlama veya sınır dışı edilme riski gibi faktörleri dikkate

olarak hesaplamaktadırlar. Ardından, beklentilerine dayanarak, yeteneklerini en üst seviyede kullanabilecekleri, gelirlerini maksimize edebilecekleri yerlere göç etmeyi tercih etmektedirler. Göçmenlerin tercih ettiği yerler, en üretken olabilecekleri ve en yüksek ücretleri alabilecekleri yerler olmaktadır. Bu durum, bireylerin beşerî sermayelerini en etkili şekilde değerlendirebilecekleri ve ekonomik kazançlarını en üst düzeye çıkarabilecekleri bölgelere yönelmelerini destekler. Bu bağlamda, göç, bireylerin kariyer gelişimine odaklanarak, belirli becerilerini ve uzmanlıklarını en uygun koşullarda kullanma amacını taşır. Neo-klasik kuramın merkezi varsayımları, eleştirmenler tarafından gerçekçi olmayan bir doğaya sahip oldukları gerekçesiyle sıkça eleştirilmektedir. İlk varsayım bireylerin, ana vatanlarında kalmakla veya potansiyel hedef bölgelere göç etmekle ortaya çıkacak maliyet ve faydaların sistematik bir karşılaştırmasına dayanarak gelirlerini veya menfaatlerini maksimize etmeye odaklanan rasyonel aktörler olduğunu öne sürer. Ancak bu varsayım, bireylerin kararlarını etkileyen bir dizi duygusal, kültürel ve sosyal faktörü dikkate almamaktadır. İkinci varsayım, potansiyel göçmenlerin hedef bölgelerindeki ücret seviyeleri ve istihdam fırsatları hakkında mükemmel bilgiye sahip oldukları yönündedir. Bu varsayım, gerçekte bilgi eksikliği ve belirsizlik gibi faktörlerin göç kararlarını etkileyebileceğini göz ardı etmektedir. Üçüncü varsayım, piyasaların yoksullar için mükemmel ve erişilebilir olduğunu iddia etmektedir. Ancak, neo-klasik modeller genellikle göçü finanse etmek için bankalardan borç alınabileceğini öne sürse de bu varsayım gerçekte bankaların teminatsız kredi vermediği ve seçim şansı olmayan gruplara hizmet etmedikleri gerçeğini yansıtmamaktadır. Bu noktada, ekonomik eşitsizlik ve finansal erişim konularının göç analizlerinde daha kapsamlı bir şekilde ele alınması gerekmektedir.

Bu varsayımların gerçekçi olmaması, özellikle göçün yoksulluk ve sıkı kısıtlama koşullarında ortaya çıktığı durumlarda neo-klasik teorilerin gerçek hayattaki göç modellerini yetersiz bir şekilde açıkladığı anlamına gelmektedir (de Haas vd., 2022: 58). Neo-klasik kuram, 1970'li yıllardaki petrol krizi gibi değişimlere uğrayan göç gerçekliğini açıklayamaz hale gelince, araştırmacılar yeni teorik çerçeveler arayışına girmiş ve bu arayışlar, teorik bir parçalanma dönemine yol açmıştır (King, 2012: 14).

1.2.2. İkiye Bölünmüş Emek Piyasası Kuramı

İkiye bölünmüş emek piyasası kuramı, vasıflı göçmen iş gücüne olan talebin günümüz kapitalist ekonomilerde nasıl yapısal bir şekilde yerleşik olduğunu anlamamıza katkı sağlarken, aynı zamanda göçmenlerin neden yerli işçilerin çalışmaktan kaçındığı işleri tercih ettiklerini de açıklamaktadır. Bu teori, göç olgusunu sadece ekonomik taleplerle değil, aynı zamanda sosyal ve yapısal faktörlerle de ilişkilendirerek daha kapsamlı bir açıklama sunmaktadır. Çoğunlukla

Micheal Piore (1970) tarafından geliştirilen kuram, uluslararası göçün temel olarak gelişmiş ekonomilerin üretim süreçlerinde düşük vasıflı işçilere duyulan yapısal ve kronik talepten kaynaklandığını savunmaktadır. Bu talep, genellikle üretim işlerinin gerçekleştirilmesi (örneğin, montaj hattı işleri veya giysi imalatı gibi) veya hizmet sektöründe görevlendirilmesi (örneğin, yemek hizmetleri, temizlik vb.) gibi alanlarda ortaya çıkmaktadır. Teori, göçmen işgücünün bu tür işlerdeki talebi karşılayarak ekonomik yapıyı desteklediğini öne sürer. Bu ifade, genellikle zengin ülkelerin nitelikli göçmen işçilere ihtiyaç duyduğu yaygın düşüncesiyle çelişmektedir. Kurama göre, gelişmiş ekonomiye sahip ülkeler meslek ve örgütlenme açısından birincil emek piyasası ve ikincil emek piyasası olmak üzere ikili bir yapıya sahiptir (O'Reilly, 2016: 27). Birincil emek piyasası, genellikle yerli işçilere güvenceli, istikrarlı ve yüksek ücretli işler sunan bir sermaye-yoğun piyasayı temsil ederken, ikincil emek piyasası genellikle yerli işçilerin tercih etmediği, çoğunlukla geçici veya mevsimlik, güvencesiz, daha düşük ücretli ve düşük beceri gerektiren vasıfsız işçilerle dolu bir emek-yoğun piyasayı temsil etmektedir. Güvencesiz işlerin düşük statülü göçmen işleri olarak etiketlenmesi, genellikle bu tür işlerin yerli işçiler arasındaki cazibesini azaltmaktadır. Kadınların kayıtlı iş gücü piyasasına katılımı, doğum oranlarının düşüşü ve gençlerin eğitime daha uzun süre devam etmesi gibi faktörler, en düşük seviyedeki iş talebinin genellikle kadınlar ve gençler tarafından karşılanamamasına neden olmaktadır. Bu durum, iş piyasasında belirli grupların daha sık karşılaştığı zorlukları ve eşitsizlikleri vurgular (Arango, 2000: 288).

Bu nedenle yerli işçilerin, düşük statülü işleri tercih etmeme eğiliminde olmaları ve buna bağlı olarak özellikle kayıt dışı göçmen işçilerin pazarlık güçlerinin sınırlı olması ve yerli işçilerin ilgisini çekmeyen kötü çalışma koşullarına rağmen kendi ülkelerindeki yoksulluk ve işsizlik riskini göze alarak bu tür işleri tercih etmelerine neden olmaktadır. Bu durum, göçmenlerin temel haklarından mahrum bırakılmasına ve iş gücü piyasasında sömürünün artmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda, ikiye bölünmüş emek piyasası kuramı, niteliksiz işçilerin gelişmiş merkez ülkelere göçünü açıklarken, göçmenlerin düzensiz statüsünün nasıl hassas ve uysal bir iş gücü yaratarak işverenlerin çıkarlarına hizmet edebileceğini anlamak açısından önemli bir çerçeve sunmaktadır.

1.2.3. Hane Halkı Yaklaşımı ve İş Gücü Göçünün Yeni Ekonomisi

Ekonomist Oded Stark tarafından geliştirilen ve neo-klasik göç kuramına eleştirel bir yaklaşım getiren bu kuram, göçü etkileyen faktörler üzerinde yeni bir analitik perspektif sunmaktadır. Kurama göre, bireyler göç etme kararını tek başına değil genellikle aileleri veya hane halkı ile birlikte almış oldukları ortak bir karardır. Buna ek olarak, gelirin maksimize

edilmesi dışındaki ekonomik olmayan faktörlerde göç motivasyonunu ve göç etme ile ilgili karar verme sürecini etkileyen faktörlerdir.

Göç kararı, risk paylaşımı ve geliri çeşitlendirme gibi faktörlerden de etkilenebilmektedir. Bu sosyal gruplar, daha yüksek ücret almak amacıyla değil, gelir riskini dağıtmak ve en aza indirmek için gelir kaynaklarını çeşitlendirmek adına bir veya daha fazla üyesinin göç etmesine karar verebilir (Stark ve Levhari, 1982; aktaran de Haas vd., 2022: 65-67). Bu kurama göre, hane halkı ortak gelir ve prestijini maksimize ederken aynı zamanda risklerini minimize etmektedir. Göç süreci, sadece ücret farklılıkları nedeniyle değil, aynı zamanda güvensizlik, görece yoksulluk, risk azaltma/paylaşma ve gelir kaynaklarını çeşitlendirme gibi çeşitli faktörlerin etkileşimi sonucunda ortaya çıkmaktadır (Toksöz, 2006: 20). Bu kuram, genellikle hane içi eşitsizlik, cinsiyet, nesil ve yaş konusundaki çıkar çatışmalarını gizleyebildiği ve geniş bir gelecek perspektifi içerdiği için eleştirilmiştir. Yapılan eleştirilere rağmen, bu kuram hanelerin göç kararlarını daha geniş bir bağlamda anlamak için önemli bir çerçeve sunmaktadır.

1.2.4. İlişkiler Ağı (Network) ve İtme-Çekme Kuramı

Savaş ve bölgesel çatışmalar, işgal, sömürgecilik, iş imkânları, gelir farklılıkları, insan hakları ihlalleri, kamusal hizmetler gibi makro yapısal faktörlere ek olarak coğrafi yakınlık, ortak kültür ve dil göç sürecinin başlamasında büyük bir rol oynamaktadır. Bunun yanı sıra ciddi sayıda göçmen hedef bölgeye yerleştiği zaman diğer etmenler etkisini göstermeye başlamaktadır. Göç eden bireyler, yaşadıkları bölgeleri zaman zaman isteyerek, bazen de zorla terk etmektedirler. Hedefledikleri göç noktaları genellikle, göçmenlerin beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayan yerler olarak algılanmaktadır. Her göçmen topluluğu, yeni coğrafyalarında kendi aralarında ve ev sahibi toplumla çeşitli etkileşim ağları kurmaktadır. Bahsedilen bu durumlar farklı teoriler perspektifinde tartışılmıştır. Çoğunlukla ilişkiler ağı kuramı, göç eden göçmen kitlelerinin gittikleri yeni yerlerde oluşturdukları ağlara odaklanmaktadır. İtme-çekme kuramı ise bireylerin göç ettiği bölgedeki zorlu ve cezbedici faktörler üzerine odaklanmaktadır. Everett Lee, itme-çekme kuramının içeriğini ilk defa 1996 yılında yayınladığı “*Bir Göç Teorisi*” makalesi ile ortaya koymuştur. Ancak, ilerleyen yıllarda çeşitli akademisyenlerin katkılarıyla bu kuram zenginleştirilmiş ve daha derinlemesine incelenmiştir. Bu kuramda itici faktörler; nüfus artışı, kötü yaşam standartları, fırsat eşitsizliği, kötü ekonomik koşullar ve politik baskıları içerirken; çekici faktörlerse işgücüne olan yoğun talep, kaliteli yaşam standartları, cezbedici ekonomik koşullar ve siyasal özgürlükler göç kararını etkileyen unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır (de Haas vd., 2022: 31). İlişkiler ağı kuramı, göçmen bireylerle önceki

göçmenler ve göçmen olmayanlar arasındaki kişilerarası bağları, akrabalık, arkadaşlık ve paylaşılan topluluk kökeni ilişkileri üzerinden anlamak amacıyla oluşturulmuştur. Bu teori, bireylerin birbirleriyle etkileşim kurma ve temas sağlama süreçlerini inceleyerek, göçün sosyal boyutlarını anlamaya yönelik bir çerçeve sunmaktadır. Bu nedenle ekonomik ve beşerî sermayeye ek olarak sosyal sermaye insanların göç etme kapasitesini etkileyen üçüncü bir kaynaktır. Hâlihazırda yerleşik göçmenler bilgi sağlayarak, seyahat düzenleyerek, iş ve konut bularak ve yeni çevreye uyum sağlamaya yardımcı olarak göç ve yerleşimin risk ve maliyetlerini düşürmekte ve genellikle bir köprü işlevi görmektedir (Böcker, 1994; aktaran de Haas, 2022: 77). Bu bağlamda, ekonomik ve beşerî sermayenin yanı sıra sosyal sermaye da göçmenlerin göç kapasitesini etkileyen önemli bir faktördür. Mevcut yerleşik göçmenler, bilgi sağlama, seyahat düzenleme, iş ve konut bulma, yeni çevreye uyum sağlama gibi konularda katkıda bulunarak, göç ve yerleşimin beraberinde getirdiği riskleri ve maliyetleri azaltmaktadır. Ayrıca, genellikle bir köprü işlevi gören yerleşik göçmenler, göç sürecini kolaylaştırarak ve entegrasyonu teşvik ederek yeni gelenlere yardımcı olmaktadır.

Ağ bağlantıları, göçün maliyetini ve riskini azalttığı için uluslararası göçü artırıcı bir özelliği de bulunmaktadır. Suriye'den Türkiye'ye yönelik gerçekleşen göç, bahsedilen iki teorik çerçeve üzerinden değerlendirildiğinde, bugün sayıları 3 milyonu aşan Suriyeli sığınmacıların Türkiye'yi tercih etmelerinin nedeni coğrafi yakınlığında ötesinde, tarihsel ve kültürel bağlara da dayanmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde ortak din, tarihi ve kültürel bağların oluşturulduğu sosyokültürel zemin günümüze dek çeşitli şekillerde varlığını sürdürmüştür. Hatay, Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Mardin gibi Suriye ile sınır komşusu olan şehirlerde yaşayan Arap, Kürt ve Türkmen aşiret ve ailelerin yakın akrabaları Haseke, İdlip, Halep, Rakka, Kobani, Kamışlı, gibi yerlerde ikamet etmekte ve halen ortak bir sosyokültürel hafızayı paylaşmaktadır. Giyim kuşamdan mutfak kültürüne, müzikten folklor, mimariden sanata, anma ve eğlenme merasimleri benzeri birçok kültürel ritüele kadar bu ortak hafızanın izlerini görmek mümkündür. Savaş öncesi karşılıklı ziyaret ve ticaretin geliştiği bölgede kız alıp verme yoluyla akrabalıklar da sürdürülmektedir (Kaya, 2017: 24). Bugün Türkiye'de Suriyeli sığınmacıların illere göre dağılımına baktığımız zaman sınır illerinde Suriyeli sığınmacı nüfusunun fazla olduğu görülmektedir dolayısıyla göç sürecinde çekici faktörler ve göçmen ağlarına örnek olarak yukarıdaki unsurlar Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye yönelişinde belirleyici bir faktördür.

1.2.5. Göç Sistemleri Kuramı

Göç sistemleri kuramı, göç hareketlerinin nedenlerini ekonomik faktörlerden ziyade belirli bir çevresel faktörler çerçevesinde inceler. Akinlawon Ladipo Mabongunje, 1970’te yayınlanan “*Kırsal Kentsel Göç Teorisine Sistemsel Yaklaşım*” makalesiyle göç sistemleri kuramının öncüsü olmuştur (Akyıldız, 2016, 149-150). Mabongunje, göç olaylarının temelinde çeşitli itici ve çekici faktörlerin etkili olduğunu belirterek ve göçün belirli bir sınıflandırmaya tabi olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca, insanların belirli gelişmiş bölgelere olan göçlerinin bu faktörlerle ilişkilendirildiğini ifade etmiştir. Bu konudaki çalışmalarında, matematiksel yaklaşımları ve formülleri kullanarak bu göç olaylarını analiz etmiş ve desteklemiştir. Ancak, göç sistemleri teorisinde, göç ilişkilerinin daha çok sözel analizlere dayandığını belirtmiştir. Diğer bir deyişle göç olaylarına etki eden dinamiklerin, sıklıkla nicel verilerle değil, daha çok kalitatif ve açıklayıcı analizlerle anlaşılabileceğini vurgulamıştır. Bu perspektiften bakıldığında, göç ile mesafe kavramının önemi üzerinde durarak, bu ilişkilerin genellikle soyut ve kültürel faktörlere dayandığını ifade etmiştir (Mabongunje, 1970; aktaran Akyıldız, 2016: 149).

Göç sistemleri kuramı politik iktisat, uluslararası ilişkiler, kolektif eylem ve kurumsal faktörlere vurgu yapmaktadır. Göç sistemleri kuramı, iki ya da daha fazla ülke arasında gerçekleşen göçmen değişimlerini inceleyen bir kuramdır ve bu kuramın temelinde devletlerarası ilişkilerden, kültür bağlantılarından ya da aile ve sosyal ağlardan oluşan bağlantılar bulunmaktadır. Göç sistemleri kuramı perspektifinde ortaya çıkan göç hareketleri; sosyo-kültürel bağlara, yatırım ilişkilerine, siyasal etkiye, ticaret bağlarına ve sömürge sistemine dayalı göçmen gönderen ve göçmen kabul eden ülkeler arasındaki geçmişte ortaya çıkan bağlara göre gerçekleşmektedir örneğin; Fransa’ya Cezayir’den gerçekleşen göçün kaynağı Cezayir’de bulunan Fransız sömürge varlığı ile açıklanabilir ya da Türklerin 1960 ve 1970’lerde Almanya’ya gerçekleştirdiği göç Almanya’nın işçi alımlarına dayanmaktadır (de Hass vd., 2022: 80-81). Bu yaklaşım perspektifinde ortaya çıkan göç hareketlerinin coğrafi olarak yakınlık şartı yoktur, göç hareketliliği büyük ölçüde politik ve ekonomik ilişkileri yansıtmaktadır ve bu açıdan değerlendirilmektedir (Massey vd., 1993: 454). Amerika ile Meksika veya Almanya ile Polonya arasındaki göç hareketlerini yakın mesafe göçü ile ilişkilendirilebilir, fakat Afrika ile Fransa arasındaki veya Hindistan ile Birleşik Krallık arasındaki gerçekleşen göç uzak mesafe olarak değerlendirilmektedir.

Ülkeler, birden çok göç sistemine sahip olabilir; fakat çoklu üyelik, genellikle gönderen ülkeler açısından daha yaygın bir olgudur, bu da göç hareketlerinin genellikle gönderen

Ülkelerin politik ve ekonomik koşullarına baēlı olduēunu gösterir. Politik ve ekonomik deēiřimlerle birlikte, güç dengesi de deēiřebilir ve ülkeler, politik belirsizliklere, ekonomik dalgalanmalara ve sosyal deēiřikliklere baēlı olarak güç sisteminden çıkabilir veya katılabilir (Massey vd., 1993: 454). Güç sistemleri yaklaşımı, makro düzeyde kurumsal faktörleri içerirken, mikro düzeyde göçmenlerin davranışları, etkileşimleri ve inançları gibi bireysel düzeydeki faktörleri de ele alır (Adıēzel, 2016: 32). Bu baēlamda, gç sistemlerinin karmařıklıēı, hem geniş çapta sosyal ve ekonomik faktörleri hem de bireylerin öznel deneyimlerini içeren çok katmanlı bir analiz gerektirir.

1.3. OY VERME DAVRANIşI VE OY VERME DAVRANIşI MODELLERİ

Seçimlerin kritik önemi tartışmasızdır, bir toplumun yönlendirilmesi, politika oluşturulması ve geleceēinin şekillendirilmesi açısından ciddi bir rol oynamaktadır. Seçimler, vatandaşların tercihleri ve deēerleri temelinde belirlendiēi için demokratik süreçlerin temel yapı taşı olarak deēerlendirilmektedir. Seçimler, halka siyasi süreci etkilemek açısından resmi bir fırsat saēlar ve kimin iktidara geleceēi doērudan veya dolaylı olarak halk tarafından belirlenir. Bu perspektiften deēerlendirildiēi zaman seçimler kimin kazanıp kimin kaybettiēi ile ilgilidir ve seçimlerin medyada detaylı bir şekilde ele alınması, kamusal ilgiyi artırmaya yönelik bir teşvik unsuru olarak görülmektedir. Bu durum kamuoyu araştırmaları aracılıēıyla seçimlerin rekabetçi bir karaktere bürünmesine neden olurken siyasiler de seçimlerin derinlemesine ve geniş kapsamlı anlamlar ierdiēini vurgulayarak bu süreçte aktif bir rol oynamaktadır. Bu doērultuda seçimler kamu çıkarının bir ifade ediliş biçimidir. Halkın iktidarın belirlenmesinde etkili bir rol oynaması, onların oy verme davranışlarını belirleyen motivasyonları ve bu davranışı etkileyen faktörleri anlama konusunu, siyasetçiler ve siyaset bilimciler için son derece önemli kılmıştır. Çünkü halk tarafından seçimler siyasi iktidardan bir nevi hesap sorma, uygulanan ya da uygulanmayan politikalarından sorumlu tutma ve iktidarın eylemlerini onaylama veya reddetme hakkı olarak görülmektedir. Bu baēlamda, seçmenlerin oy tercihlerini belirleyen dinamikleri anlamak, siyasi stratejilerin oluşturulması, kampanya planlarının yapılandırılması ve demokratik süreçlerin güçlendirilmesi açısından hayati bir konudur (Heywood, 2013: 308; ztekin, 2010: 152). Dolayısıyla bu durum, seçmenin siyasi sistemin merkezi bir aktörü haline gelmesini beraberinde getirmektedir. Seçimler, diēer zamanlarda iktidara tabi olan vatandaşların, bu süreçte bizzat iktidarı kullanabildikleri en önemli siyasi araçtır. Basit bir ifadeyle, seçimler sayesinde halk, sesini duyurur. Siyasi analistler de seçimleri, halkın duygusal durumundaki deēiřimleri yansıtan bir gösterge olarak deēerlendirerek kendi perspektiflerini ortaya koymaktadırlar. Ancak, bu tür iddiaların ve

yorumların keyfi nitelikte olması, seçimlere atfedilen anlam konusundaki her çabanın önemli riskler taşıdığını gösterir. İnsanlar konuşabilir, ancak söylediklerinin anlaşılması genellikle zordur ve bu durum birçok sorunu beraberinde getirir. Bu sorunların bir kısmı, kamusal çıkar kavramından kaynaklanmaktadır. Eğer kamusal çıkar varsa, bu kesinlikle vatandaşların ortak ve kolektif çıkarlarını yansıtır. Bu da J.J. Rousseau'nun genel irade kavramının bir yansımasıdır, yani her bir vatandaşın hareket etmesi şartıyla, bütün vatandaşların iradesini ifade eder. Ancak, bu görüşün karmaşıklığı ve zorluğu açıktır (Heywood, 2013: 308). Basit bir ifadeyle, bireyler genel veya kolektif irade uyarınca pratikte kendilerini gözetmeden hareket etmezler; bölünmez bir kamu çıkarı mevcut değildir. Dolayısıyla, kamu veya seçmenler hakkında yapılan bütün genellemelere ciddi bir şüpheyle yaklaşılmalıdır. Gerçekte, böyle bir seçmen topluluğu yoktur; her biri belirli çıkarlara, görüşlere ve bağlılıklara sahip olan bireyler topluluğu vardır. Seçim sonuçları, en fazla oy kullananların çoğunluğunun veya belki de çoğunun tercihlerini yansıtır. Ancak, bu aşamadan sonra bile, bu oyların ne anlam ifade ettiğine karar verme konusunda başa çıkılması güç sorunlar mevcuttur.

Seçim sonuçlarının değerlendirilmesindeki güçlük, muhtemelen oy veren bireylerin oy tercihlerini anlama çabasındaki sınırlamalardan kaynaklanmaktadır. Siyaset bilimciler tarafından uzun bir süredir oy verme davranışı incelenmektedir fakat evrensel olarak kabul gören bir oy kullanma teorisi oluşturma konusunda başarılı olunamamıştır. Görünüşte oldukça basit bir davranış olarak görülen oy kullanma; bilinci ya da bilinçsiz, rasyonel ya da irrasyonel gibi çok farklı karmaşık faktörlerle şekillenmektedir. Seçmenin siyasetle ilgili kararları, çeşitli karmaşık etmenlerin etkisi altında ortaya çıkmakta ve sıklıkla değişerek bireyin davranışları üzerinde yönlendirici bir nitelik taşımaktadır. Oy verme davranışını etkileyen çeşitli birçok faktör mevcuttur bunlar sırasıyla; seçmenin kişisel özellikleri, siyasi görüşleri ve parti tercihleri, aile ve ebeveyn görüşleri, sosyal çevre görüşleri, din, kitle iletişim araçları, siyasi partilerin propaganda ve seçim kampanyaları, siyasi liderlerin özellikleri şeklindedir (Gökçe, 2018: 225-229).

Tüm bu düşünceler, oy verme davranışı üzerindeki etkileri psikolojik, sosyolojik, iktisadi ve ideolojik boyutlarıyla birlikte ele alındığında daha anlamlı hale gelmektedir. Bu faktörler, birbirleriyle rekabet eden oy verme davranışı modelleri içinde en etkili biçimde analiz edilebilir. Oy verme davranışı çalışmaları genel olarak dört ana teorik model olarak incelenebilir bunlar sırasıyla; Sosyolojik (Columbia) Model, Parti Kimliği Modeli, Ekonomik (Rasyonel) Oy Verme Modeli, Stratejik Oy Verme Modeli şeklindedir.

1.3.1. Sosyolojik (Columbia) Model

Sosyolojik modelin temelleri, 1944 yılında Columbia Üniversitesi'nde gerçekleştirilen bir alan araştırmasıyla atılmıştır. Bu model, Paul Lazarsfeld önderliğindeki bir araştırmacı akademik grup tarafından geliştirilmiştir, sosyal bilimlere yönelik yeni bir yaklaşımın temellerini atmış ve disiplinin gelişimine katkıda bulunmuşlardır (Akgün, 2002: 25).

Paul Lazarsfeld ve diğer araştırmacılar, Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleştirdikleri bir araştırma ile Amerikan seçmeni üzerinde ilk sistemli anket tekniğini uygulamışlardır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, başlangıçta seçmenin oy verme motivasyonunda belirleyici olan faktörlerin kişilik yapısı ve medya etkisi olduğuna dair bir hipotez ortaya konulmuştur. Ancak gerçekleştirilen alan araştırması, bu hipotezi doğrulamamış ve seçmenin oy verme davranışının temel itici gücünün, bireyin ait olduğu sosyal gruplar olduğu yönünde bir bulguya ulaşmıştır. Elde edilen veriler, sosyal etkileşim ve grup bağlamının, seçmen tercihlerinin ve davranışlarının ana belirleyicisi olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, seçmen davranışı üzerindeki etkileşim faktörlerini daha derinlemesine anlama konusunda önemli bir perspektif sunmaktadır (Aydoğan Ünal, 2016: 97). Sosyolojik model, seçmenlerin oy verme davranışını toplumsal kesimler arasındaki sosyal ayrılıklara bağlayarak, verilen oyların özünde seçmenin aidiyet duyduğu sosyal kimliklerin ve siyasi tercihlere doğrudan bir etkisinin olduğunu savunmaktadır. Seçmenler, oy verme eylemine araçsal bir anlam yükleyerek, ait oldukları sosyal grubun çıkarlarını en etkili şekilde temsil edebilecek siyasi partilere destek verirler. Kısaca, eğer seçmen herhangi bir toplumsal gruba bağlı veya bir sınıf statüsüne sahipse kullanacağı oy belirlenmiştir (Heywood, 2013: 312; Aslan, 2015: 72, Aydoğan Ünal, 2016: 97).

Bireyler çevresiyle uyum içinde yaşama arzusuna sahip olduklarından dolayı, sosyal bağlam bireylere bir uyum baskısı oluşturmaktadır. Birey bir sosyal varlıktır ve bunun bir neticesi olarak çevresi tarafından şekillendirilir veya çevresinden etkilenir. Ancak, bu modele göre, ailenin etkisine dayanarak bir politik partiye psikolojik bağlılık geliştirmek yerine, toplum içindeki çeşitli bölünmeleri ve gerilimleri vurgulayarak toplumsal bağlılığın önemini ortaya koyar. Bu bölünmeler arasında cinsiyet, sınıf, inanç, etnik köken, mesleki farklılıklar ve bölgesel temalar en önemlileridir (Heywood, 2013: 312, Çinko, 2006: 109).

Seçmenlerin oy verme davranışları, genellikle ait oldukları sosyal grupların değerleriyle uyumlu bir biçimde şekillenir ve bu durum, seçmenler arasında adeta belirgin bir inanç aidiyet duygusu gibi ortaya çıkmaktadır. Bundan dolayı, belli bir sosyal grup üyeliği, benzer değerlere sahip homojen bir seçmen davranışının oluşmasına neden olmaktadır. Diğer bir ifadeyle, oy

verme davranışı iradi kavramdan saparak, grup etkileşimine dayalı hale gelmektedir. Bu doğrultuda sosyolojik model ile ilgili şu sonuca varılabilir: sosyal unsurlar siyasi tercihleri veya siyasi bağlılığı belirleyici niteliktedir. Seçmenlerin oy verme davranışını ve siyasal tercihlerini sosyal çevresinden soyutlayarak değerlendirmek oldukça zordur.

1970'li yıllara gelindiğinde dünya çapında seçmenler arasındaki sınıfsal bağların azalması, bu egemen yaklaşımın güç kaybetmeye başladığına işaret etmiştir. 1977 İngiltere genel seçimleri, söz konusu değişimin açıkça görüldüğü bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu seçimlerde, İşçi Partisi, sınıf aidiyeti olmayan kesimden, geleneksel olarak destek bulduğu işçi sınıfına kıyasla daha fazla oy alarak dikkat çekmiştir. Hâlbuki sosyolojik model perspektifinden bakıldığında, seçmen grubunun Liberal Parti'yi desteklemesi öngörülür. Bu durum, sınıfsal bağların politik tercihleri belirleme üzerindeki etkisinin azaldığına dair bir gösterge olarak ön plana çıkmaktadır. Sosyolojik modelin bireylerin oy verme davranışlarının ana belirleyicisi olarak sosyal sınıf ve sosyal çevreyi görmesi, seçmenlerin kişisel tercihlerinin önemini dikkate almaması, seçmenlerin kişisel çıkarlarını göz ardı etmesi, uzun vadede süreklilik gösteren oy verme davranışının kısa vadede farklı yönde değişmesini açıklayamaması gibi sebeplerle eleştirilmiştir.

1.3.2. Partiye Özdeşleşme (Michigan) Modeli

Campbell öncülüğünde bir araştırmacı grubunun 1960'ta Michigan Üniversitesi'nde, ABD başkanlık seçimleri hakkında gerçekleştirdikleri bir araştırmanın yayınlanması ile birlikte partiye özdeşleşme modeli ortaya çıkmıştır. Bu model, oy verme davranışını ele alırken sosyal gruplar yerine bireyin kendisine odaklanmaktadır. Partiye özdeşleşme modeli, seçmenlerin üyesi olduğu ya da tercih ettikleri siyasi partilere yönelik psikolojik bağlılık duygusuna dayanmaktadır ve bu durum seçmenlerin partilerine yönelik yaklaşımları, siyasal yaşamı algılaması, yorumlaması ve nihayetinde oy vermesinde etkili olmaktadır (Damlapınar ve Balcı, 2013: 60). Seçmenler, partileri kendi kimlikleri olarak algılayan, partiye sürekli destektekilerini sunan ve kendi varlıklarını bu parti ile özdeşleştiren bireyler olarak görülmektedir. Dolayısıyla oy verme, politikalar, şahıslar, seçim kampanyaları ve medya yayınlarının etkisi gibi faktörlerden etkilenen nesnel bir analizin ürünü değil, açık bir şekilde partizanlığın ifadesidir. Bu model, aileyi politik bağımlılığın gelişiminde temel bir araç olarak tanımlayarak, erken dönem politik sosyalizasyona önemli bir vurgu yapmaktadır. Diğer bir deyişle, bireylerin aile ve sosyal çevre etkisi altında ortaya çıkan politik sosyalizasyon sürecinde edindikleri siyasal tutumlar ve ideolojik yönelimler ilerleyen dönemlerde seçmenlerin hangi partileri tercih edeceği noktasında etkili olmaktadır (Akgün, 2002: 26). Türkiye açısından bakıldığında zaman,

politik sosyalizasyon sürecinde aile önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Uysal ve Toprak'ın (2010: 60) gerçekleştirdiği çalışmaya göre, sağ siyasi düşünceye sahip ailelerin çocuklarının genellikle sağ siyasi yelpazede konumlanan parti liderleri olduğunu, aynı şekilde sol siyasi parti liderlerinin de sol yelpazede konumlanan ailelerin çocukları olduğunu ortaya koymuştur. Partiyle özdeşleşme modelinde, kişilerin siyasi parti tercihlerinde ya da ideolojilerinde bir değişim olabilmesi yalnızca kişilerin sosyal statülerinde bir gelişme yaşanması durumunda mümkündür. Bir diğer deyişle, kişilerin eğitim seviyelerindeki artış, terfi ya da iş değiştirme, evlenme ya da boşanma gibi gelişmelerin yaşanması gerekmektedir. Buna ek olarak, bir birey yaşadığı coğrafyada politik ve sosyal değişimlere tanık olduğunda, bu değişimler genellikle kişinin politik görüşlerini ve partizanlık bağlarını etkiler (Aydoğan Ünal, 2016: 103). Bir ülkede demokratik reformlar uygulamaya geçildiğinde veya toplumsal yapıda önemli değişiklikler meydana geldiğinde, bireyler bu değişimlere tepki gösterebilir ve politik tutumlarını revize edebilir. Bu durumda, kişi, yaşadığı coğrafyadaki politik ve sosyal evrimlere uyum sağlamak veya bu değişimlere karşı durmak adına partizanlık bağlarını gözden geçirebilir ve değiştirebilir. Örnek olarak, İran'da 1979 yılında gerçekleşen İslam Devrimi neticesinde gerçekleşen politik ve sosyal değişimler, İran'daki bireylerin partizanlık bağlarını radikal bir şekilde yeniden şekillendirmiş ve yeni siyasi liderlikle birlikte yeni bir politik çerçeve oluşturmuştur.

Partiyle özdeşleşme modeli, 1990'lı yıllarda birçok ülkede partiler arasındaki belirgin farklılıkların azalması ve birçok partinin merkeze yakın politikalar üretmesi ile birlikte önemini yitirmeye başlamıştır. Geleneksel ideolojik ayrılıkların azaldığını ve birçok partinin benzer politikalar sunduklarını gözlemleyen seçmenlerin belirli bir partiye psikolojik bir özdeşleşme kurmaları güçleşmiştir. Partiyle özdeşleşme modeli, seçmenlerin partizanlık bağı kurduğu partiden başka bir partiye neden oy verdiğini ya da neden seçimlerde oy kullanmadığını açıklama konusunda yetersiz kaldığı için eleştirilmektedir.

1.3.3. Ekonomik (Rasyonel Tercih) Oy Verme Modeli

Rasyonel tercih modeli olarak da bilinen ekonomik oy verme modeli, ilham kaynağını Anthony Downs'ın 1957'de yayımlanan "*Demokrasinin Ekonomik Teorisi*" adlı çalışmasından almaktadır. Bu yaklaşımla birlikte, seçimler bir pazar alanına benzetilerek, politik alanlar ekonomik açıdan değerlendirilmeye başlanmıştır. Rasyonel tercih modeline göre, teorik çerçevede seçmenlerin ve siyasi partilerin arasındaki ilişki oldukça nettir; seçim dönemi boyunca partiler belirli konular hakkında geliştirdikleri politikaları seçim arenasında seçmenlere sunarlar, seçmenlerse bu politikalara bakarak kendi çıkarlarına en çok fayda

sağlayacak olan partiyi tercih ederler. Bir diğer deyişle, seçmenler tıpkı ekonomide olduğu gibi faydaları maksimize etmeye çalışmaktadırlar (Downs, 1957: 295). Siyasi partiler, siyasi arzı oluşturan taraftır; buna karşılık seçmenler ise, siyasi talebi belirleyen taraftır. Bu model, oy kararının oluşmasında dışsal etmenlerin seçmenlerin üzerindeki etkisine odaklanmaktan ziyade bireylerin zihinsel karar mekanizmasına odaklanmaktadır. Ekonomik model, oy verme davranışını açıklarken toplumsal grupların davranışları ve sosyal etkileşim yerine bireyin davranışlarına odaklanmaktadır. Bu bakış açısına göre, seçmenlerin oy verme tercihleri, kendi çıkarlarına yönelik rasyonel bir eylem olarak kabul edilmektedir. Oylama sürecinde, seçmenlerin parti tercihlerini şekillendiren temel faktörler, ekonomik durumları ve bireysel çıkarlarıdır. Bu model, seçmen davranışını bireysel tercihler ve ekonomik hesaplamalar çerçevesinde ele alır, seçmenlere göre oy kullanmak hedefe ulaşma noktasında temel bir araç işlevi görmektedir ve model bireylerin oy verme davranışını incelerken toplumsal etmenlere, alışılmış bağlılık ve sadakate daha az vurgu yapmaktadır (Heywood, 2013: 313-314). Bu nedenle, rasyonel tercih yaklaşımı, oy verme eylemini iki temel boyutta ele alır. Birincisi, iktidardaki partiye dair geçmiş performansın ve politikaların seçmen tercihleri üzerindeki etkilerini değerlendirir. İkincisi ise seçmeni, mevcut siyasi seçenekler arasından bir tercih yapan rasyonel bir tüketici olarak konumlandırır. Bu çerçevede, seçmenin oy verme kararı hem geçmiş deneyimlerin bir yansıması hem de mevcut siyasi seçeneklerin dikkatli bir analizi sonucunda ortaya çıkan rasyonel bir tercih olarak kabul edilir (Heywood, 2007: 352). Seçmen, tercih ettiği partinin belirlediği politikaları gerçekleştirme noktasında yetersiz olduğunu gözlemlediği takdirde, gelecek seçimde oy tercihini kolaylıkla değiştirebilmektedir. Günümüz toplumlarında, kaliteli hizmet sunumu vatandaşların beklentileri arasında önemli bir yer tutmaktadır ve bu doğrultuda vatandaşlar beklentilerini gerçekleştiremeyen partiyi rahat bir şekilde gözden çıkartabilmektedir. Bu durum, diğer oy verme davranış modellerinden farklı olarak, oy dalgalanmalarının nedenlerini anlamak için önemli ipuçları sunmaktadır (Akgün, 2002: 27). Ekonomik oy verme modelinin, bireyleri sadece ekonomik çıkarları temelinde ele alarak sosyal ve kültürel etkenleri göz ardı etmesi nedeniyle ve seçmenlerin siyasi bilgi eksikliği veya seçim vaatlerinin gerçekleşme olasılığı konusundaki belirsizlikler bu modelin sınırlılıkları olarak öne çıkmaktadır.

1.3.4. Stratejik Oy verme Modeli

Ekonomik (rasyonel) oy verme modelinden türetilen stratejik oy verme modeli, seçmenlerin yalnızca tercih ettikleri adaya oy verip desteklemek yerine, seçim sonuçlarını etkileme amacı doğrultusunda stratejik bir yaklaşım sergileyerek başka bir adaya oy verme

eğiliminde oldukları stratejik bir durumu ifade etmektedir. Başka bir deyişle, parti kimliği modelinde yer alan seçmenlerin oy tercihlerini en çok tercih ettikleri parti olarak gören varsayım ile partizanlık varsayımlarını sorgulamaktadır. Model, seçmenlerin stratejik düşünce süreçlerini ve oy kullanma stratejilerini inceleyerek, siyasi tercihlerin arkasındaki karmaşıklığı anlamaya yönelik bir perspektif sunar. Bu modele göre; seçmenler, seçim sonucunda ortaya çıkmasını arzu ettikleri senaryoyu elde etmek adına strateji belirleyip uygulayabilirler. Bu nedenle, seçmenlerin perspektifinden bakıldığında, seçimler sadece tercihlerin bir ifadesi olmaktan ziyade hükümeti belirleme aracı olarak algılanmaktadır. Seçmenler için, istedikleri sonuca ulaşabilmek adına oy kullanma araçsal bir anlam taşımaktadır; yani diğer bir ifadeyle, bir ara aşamadır. Bu durum, seçim sürecini sadece bireysel tercihlerin bir yansıması değil, aynı zamanda bir sonuca ulaşma amacı güden stratejik bir eylem olarak ele almayı gerektirir (Aydoğan Ünal, 2016: 112-114). Stratejik oy verme modeline göre, seçmenler için oy kullanmak aynı zamanda mevcut politikalara veya liderlere karşı bir protesto aracı olarak da kullanılabilir. Ancak, seçmenlerin en çok tercih ettikleri partiyle aralarındaki zayıf bağ, istedikleri sonuca ulaşmak adına alternatif bir tercihe yönelmelerini daha olası kılar. Bu durum, seçmen davranışlarının, sadece tercih ifadesi olmanın ötesinde, stratejik bir eylem olduğunu gösterir.

1.4. ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ

Söylem analizi, bir verici tarafından belirli bir mekânda ve zamanda kullanılan dil ve dil dışı unsurların incelenmesine odaklanan bir yöntemdir. Bu analiz, söyleyenin düşünsel tutumlarını içermekte olup, söylemin metin, söylemsel pratik ve toplumsal pratik olmak üzere üç temel ögeden oluştuğu kabul edilmektedir. Söylem, sadece cümle düzeyinde değil, aynı zamanda cümle ötesi birimleri de kapsayabilen karmaşık bir edimler bütünü olarak ele alınır. Bu bağlamda, söylemin metinsel yönü üzerinden dilin kullanımı, anlam oluşturma süreçleri ve dil bilgisel unsurlar detaylı bir şekilde incelenir. Söylemsel pratik, bu metinsel unsurların kullanımını anlamaya yönelik bir perspektif sunarken, toplumsal pratik ise söylemin sosyal bağlam içinde nasıl işlediğini ve toplumsal normlara nasıl uygunluk gösterdiğini değerlendirir. Bu kapsamlı analiz, dilin sadece bir iletişim aracı olmanın ötesinde, toplumsal ilişkilerin ve düşünsel süreçlerin bir yansıması olarak ele alınmasını ve söylemin alt metninde yer alan gizli temel bir düşünceyi ya da ideolojiyi kavramayı sağlamaktadır (Bozkurt, 2017: 373; Eagleton, 2011: 257). Bir metnin veya söylemin ifade etmediği veya açıkça dile getirmediği unsurları tespit edebilmek, duyabilmek veya anlayabilmek amacıyla, ilgili metni veya söylemi aşan bir analiz yapmak gerekmektedir.

Fransızca kökenli olan ‘söylem’ terimi, bir üst dil terimi olarak kullanılmaktadır. Bu terim, yabancı akademik kaynaklarda genellikle ‘discourse’ olarak adlandırılmaktadır; ancak Türkçe karşılığının tam olarak bulunmadığı görülmektedir. Bazı kişiler ise terimin en uygun Türkçe karşılığının ‘beyan’ kelimesi olduğunu ileri sürmektedir (Elbirlik, 2015: 16). Söylem terimi, dilin kullanım biçimine, kullanıldığı amaca ve sosyal bağlama odaklanan geniş bir yaklaşımı temsil eder. Bu terim, fikirlerin ifade edildiği çerçeveye ve bakış açısına vurgu yaparak dilin kullanımının karmaşıklığını ortaya koymaktadır. Bireyin gerçekleştirdiği tüm eylemler, bir söylem düzlemi içerisinde düzenlenir ve şekillendirilir. Bu sebeple, söylem, yaşamın her aşamasında etkili bir rol oynar (Punch, 2011: 214).

Michel Foucault, söylem terimine daha farklı bir perspektiften yaklaşmıştır. Söylemde yer alan gizli bir olguya odaklanarak, şüphe ve kaygı içeriklerini vurgulamıştır. Foucault, her bireyin her düşüncesini her zaman ve her mekânda dile getiremeyeceği fikrine dikkat çekerek bu noktada tabusallık olgusunun ortaya çıkacağını belirtmiştir. Kısaca ona göre, söylem bu özelliği ile yasaklayıcı bir rolde üstlenebilmektedir (Foucault, 1987: 24). Ekonomik, kültürel veya politik etkenlerden kaynaklanan baskı altındaki toplumların muhafaza ettiği sessizlik de bir söylem olarak kabul edilebilir. Diğer bir deyişle, bazen sessizlik de bir tür söylemi temsil eder. Söylem hakkında yapılan çalışmalar, bireylerin, toplumların ve sosyal gerçekliklerin anlaşılması için bir bakış açısı sunma yöntemlerinden biridir. Söylem, ifadesini gerçekleştirenin örneğin bir siyasetçinin, yazarın veya sanatçının siyasi, iktisadi, tarihsel veya kültürel dünya görüşünü, zihinsel yapısını ve perspektifini yansıtmaktadır. Dolayısıyla söylemler ideolojik bir çerçeveyi temsil ederken her söylemde örtük bir ileti ve anlam mevcuttur. Söylemler, yazılı veya sözlü olduğu kadar, görsel işaretler aracılığıyla da gerçekleştirilebilmektedir. Bu bağlamda, herhangi bir sanat eseri dahi bir söylem olarak değerlendirilebilir. Hatta jest ve mimikler dahi birer söylem özelliği taşımaktadır (Doyuran, 2018: 307).

Eleştirel söylem analizi, toplumsal yapıların eleştirel bir değerlendirmesi ve dönüştürülmesi için bir çerçeve sunarak, toplumsal sorunlara ilişkin daha derinlemesine bir anlayış geliştirmeyi hedeflerken aynı zamanda iktidar ilişkilerini eleştirmeyi hedeflemektedir. Daha çok toplumsal sorunlar üzerine odaklanan araştırmacılar eleştirel söylem analizi yaklaşımını tercih etmektedir ve özellikle bu yaklaşım ideolojiyi ortaya çıkarmayı amaçlaması noktasında diğer metodolojik yaklaşımlardan farklılaşmaktadır (Angermüller, 2006; aktaran Güngör, 2020: 6). Eğer bir politik, ideolojik veya toplumsal soruna odaklı bir analiz ve çözümleme gerçekleştirilmesi amaçlanıyorsa, en uygun metodoloji eleştirel söylem analizi olacaktır (Çelik ve Ekşi, 2008: 110). Eleştirel söylem analizi, kökenini Michel Foucault’un

iktidar ve söylem arasındaki ilişki üzerine kurduğu teoriden almaktadır ve farklı sorun ve konular hakkında sosyo-kültürel değerlerin söylem ile arasındaki ilişkilerin incelenmesine olanak sağlamaktadır (Oğuz, 2008: 54). Söylemsel pratikler, sosyal evrenin inşasına ve sosyal kimlikler ile ilişkilerin tespit edilmesine olanak sağlayarak belirli bir konu hakkında anlam içeren bilgiler üretilebilir. Gerçekten de bazı ifadeler ve betimlemeler, değerleriyle karşılaştırıldığında daha fazla anlam taşıyabilir (Wodak, 2002; Güngör, 2020: 6). Eleştirel söylem analizine göre, söylem sosyal açıdan kurucu ve koşullandırılmış bir olgu olarak görülmektedir. Modern toplumlarda, söylem soyut bir güç nesnesi olarak kabul edilir ve eleştirel söylem analizi, bu kavramı daha açık ve anlaşılır bir biçimde ortaya koymayı hedeflemektedir. İktidar ve güç, bazen belirli problemlerin çerçevesini belirlemek, özel uygulamalar için kurallar oluşturmak ve gündemi belirlemek amacıyla kullanılmaktadır. Eleştirel söylem analizi, iktidarın ve gücün kullanımını, politika belirleme süreçlerini ve ideolojilerin araştırılmasını amaçlayan alternatif bir nitel yaklaşım sunmaktadır. Dil, ideolojik bir yapıya sahiptir ve örgütlü gücü meşrulaştırırken aynı zamanda hiyerarşi ile birlikte kullanıldığı zaman güç oluşturan bir araç olarak işlev görmektedir (Çakmak ve Bilişli, 2019: 103).

Teun Van Dijk (1991), eleştirel söylem analizi alanında önemli bir figür olarak karşımıza çıkmaktadır ve Van Dijk'in çalışmaları, dilin sadece bir iletişim aracı olmanın ötesinde, aynı zamanda iktidar ilişkilerini şekillendiren bir araç olduğunu vurgulamaktadır. Van Dijk'e göre, söylem analizi içinde birbirine entegre iki önemli yaklaşım bulunmaktadır bunlar eleştirel söylem yaklaşımı ve ideolojik söylem yaklaşımıdır. Eleştirel söylem yaklaşımı, dilin güç dinamikleri ve hegemonik yapılar üzerindeki etkilerini incelerken, ideolojik söylem yaklaşımı ise dilin ideolojik mesajları nasıl yansıttığını ve yaydığını anlamaya odaklanmaktadır. Bu analitik yaklaşımlar, politik, sosyal ve kültürel bağlamlarda dilin nasıl kullanıldığını anlamak için önemli birer araç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eleştirel söylem analizi yaklaşımının ismindeki “eleştirel” ifadesine pejoratif bir yaklaşımla olumsuz bir değerlendirme olarak algılanmamalıdır tam aksine, bu terim mevcut söylemi sorgulayıcı bir bakış açısıyla ele alma amacını taşımaktadır. Eleştirel söylem analizi, bir dildeki kullanım şekillerini detaylı bir şekilde inceleyerek, örtük ve açık ifadeler arasındaki derin farkları ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu analizler sırasında, dilbilimsel katkıya ek olarak sorun odaklı perspektif, kuram ve yöntem de entegre edilir (Çakmak ve Bilişli, 2019: 107). Bu yaklaşım, söylemin sadece yüzeydeki anlamını değil, aynı zamanda altında yatan güç dinamiklerini ve ideolojik unsurları da ele alarak dilin derinlemesine incelenmesini sağlar. Bu

sayede, eleştirel söylem analizi, dilin sadece iletişimsel bir araç olmanın ötesinde, toplumsal yapıları ve güç ilişkilerini şekillendiren bir araç olduğunu anlamamıza yardımcı olur.

Eleştirel söylem analizi, politik söylem, ideoloji, ırkçılık, medya dili, reklam ve tanıtım kültürü, kuramsal söylem, ekonomik söylem, okuma-yazma, eğitim ve toplumsal cinsiyet gibi konularda çalışmalar yapmaya son derece uygun bir perspektif sunmaktadır. Bu alanlarda gerçekleştirilen analizlerde, güç dengeleri, manipülasyon, sömürü ve yapısal eşitsizliklerin vurgulanması, eleştirel söylem analizinin temel odak noktalarını oluşturmaktadır. Eleştirel söylem analizinin temel amacı, bir metni ya da söylemi anlama ve ortaya çıkan anlam üzerinden bir analiz yapabilmektir. Yapılan analiz, metnin ya da söylemin içerisinde var olan olay örgüsü bağlamında verilmek istenen mesajı değerlendirerek ve açığa çıkarmaktadır. Eleştirel söylem analizi, geniş bir analitik perspektife sahip olmakla birlikte genellikle ideolojik ve politik çözümleme yöntemleriyle ilişkilidir (Doyuran, 2018: 314-316). Eleştirel söylem analizi, ırkçı, cinsiyetçi, siyasi ve popülist medyatik söylemleri incelemektedir, bu doğrultuda farklı kuramsal temelleri, perspektif ve yaklaşımları bir araya getirerek disiplinler arası araştırmalara olanak tanımaktadır.

1890'lar ve 1900'lerin başlarından itibaren kitle iletişim alanındaki teknolojik ilerlemelerle birlikte dilin kullanımı iletişimde yeni bir boyuta geçmiştir. Özellikle 1900'ler itibariyle, propagandanın ve kitle iletişim araçlarının etkilerini ortaya koyan klasik çalışmalar, rıza üretiminin detaylı bir şekilde incelenmesine odaklanmışlardır. İkinci Dünya Savaşı ve Soğuk Savaş dönemine odaklanan çalışmalar, propaganda amaçlı dil kullanımıyla birlikte dil ve siyaset arasındaki karmaşık bağlantıları incelemiştir. Öncelikle, Nasyonal Sosyalist Yönetim döneminde Almanya'da kullanılan kelimelerin tanımlanması, kategorilere ayrılması ve örtük anlamların ortaya çıkması üzerine yapılan araştırmalar, dilin nasıl kontrol edildiğini anlamaya yönelik önemli perspektifler sunmuştur. Alman şair Friedrich Hölderlin, dil hakkında 'mülklerin en tehlikelisi' ifadesini kullanarak, dilin aynı olayı çeşitli şekillerde açıklamak suretiyle gerçeği saptırmanın, insanları manipüle etmenin ve ikna etmenin bir aracına dönüşmesinin en tehlikeli silah haline geldiğini ifade etmiştir (Hölderlin, 2020: 29). Dil, propagandanın etkili bir aracı olarak kullanılmış ve bu toplumun düşünce yapısını şekillendirmek amacıyla sistematik bir şekilde yapılmıştır. Almanya'da kullanılan sözcüklerin tanımlanması ve kategorize edilmesi, dilin nasıl manipüle edildiğini anlamak için bir pencere sunar. Örneğin, Nazi propagandasında 'Übermensch' (Üstün İnsan) terimi, Aryan ırkının üstünlüğünü vurgulayan bir kavram olarak kullanılmıştır. Benzer şekilde, 'Lebensraum' (Yaşam Alanı), Nazi ideolojisinin genişleme politikalarını meşrulaştırmak için kullanılan bir

terimdir. Bu kelimeler, sadece semantik açıdan değil, aynı zamanda toplumun algı ve düşünce yapısını şekillendirme amacıyla kullanılmıştır. Araştırmalar, bu terimlerin nasıl yönlendirildiğini ve toplumsal etkileşimleri nasıl etkilediğini anlamaya yönelik önemli bir bakış açısı sunmaktadır. 1960'lar ve 1970'lere doğru Fransız söylem analizi geliştikçe, ideolojik anlamları açığa çıkarmayı amaçlayan çalışmalar hem nicelik hem de nitelik yönünden artış göstermiştir. 1990'lı yıllardan itibaren, siyasal söylem üzerine gerçekleştirilen araştırmalar daha da artmıştır. Özellikle Avrupa Birliği (AB), Birleşmiş Milletler (BM) gibi siyasal yapıların iletişim biçimleri, siyasetçilerin konuşmaları ve karizmatik liderlerin tarzı, ayrıca sağcı siyasal retorik detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu bağlamda dil ve siyaset ilişkisi, gazetecilik, siyaset bilimi, iletişim çalışmaları ve sosyoloji gibi birçok farklı disiplin perspektifinden ele alınmaktadır.

1.4.1. Teun A. Van Dijk'ın Siyasal Söylem Analizi Yöntemi

Siyaset ve söylem arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Siyaset temel olarak retorik sanatına dayanmaktadır dolayısıyla söylemsel bir alandır, siyasi ideolojiler ise genellikle söylem aracılığı ile yeniden üretilmektedir örneğin siyasetçilerin parlamento konuşmalarındaki vurgular, demokratik değerler, insan hakları ve toplumsal adalet gibi kavramlara odaklanmaktadır. Bu söylem, siyasetçinin ideolojisini ve politika hedeflerini vurgulayarak, seçmenler arasında güven ve destek oluşturmayı amaçlamaktadır. İdeoloji ise, bir toplumsal grup tarafından paylaşılan temel toplumsal temsiller üzerine kurulmuştur. Siyaset alanı, genel sistemler, hükümetler, yasalar, seçimler veya karar alma gibi makro düzeydeki eylemlerle tanımlanırken, bunun yanı sıra parlamento tartışmaları veya söylemleri gibi mikro düzeydeki pratikleri de içermektedir.

Siyasal ideolojiler, sadece siyasi söylemlerin oluşturulması ve diğer siyasi politikaların ve uygulamaların algılanmasında rol oynamakla kalmaz, bununla birlikte ideolojiler tarafından sürekli olarak yeniden üretilmektedirler. Başka bir deyişle, ideolojiler, kendi söylemlerini yaratma ve ifade etme süreçlerinde etkili bir rol oynamaktadırlar. Siyasal ideolojiler, söylem aracılığıyla benimsenir, ifade edilir ve yayılır. Örneğin, siyasetçiler, kamusal söylem aracılığıyla siyasi etkilerini artırabilir ve bu kamusal iletişim yoluyla siyasi güçlerini doğrular ve yeniden üretirler. Benzer bir durum, gazeteciler ve akademisyenler için de geçerlidir. Kurumlar, özellikle medya ve üniversiteler gibi, siyasal ideolojileri pekiştirme ve yayma konusunda önemli araçlar olarak faaliyet gösterirler (van Dijk, 2006).

Siyaset bilimi çalışmalarına dayanarak, siyaset kavramı sadece resmi veya gayri resmi tüm siyasi aktörleri, olayları, etkileşimleri, bağlamları, faaliyetleri ve söylemleri değil, buna ek

olarak soyut düzeyde siyasi süreçleri, siyasi sistemleri, siyasi ideolojileri ve siyasi ilişkileri örneğin güç, eşitsizlik, hegemonya ve baskı gibi unsurları da içermektedir (van Dijk, 1997b: 15). Bu bağlamda, yönetim, yalnızca siyasi aktörleri, olayları, ilişkileri, uygulamaları veya mülkleri değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve kültürel unsurları da içeren bir kapsam sunmaktadır. Siyasi alanın yapısı ve süreçleri bu biçimde sınıflandırıldığında, siyasal söylemin, siyasal sistemin ve sürecin diğer özellikleri arasındaki ilişkiler daha açık bir şekilde belirlenmiş olur. Bu kategorizasyonlar, siyasal bağlamın tanımlanmasında önemli bir role sahiptir. Siyasal söylemler, kamusal alanlara taşındıktan sonra, siyasal iletişimde bir dizi katılımcı daha ortaya çıkmaktadır. Siyasal söylem, sadece onu üreten ve ifade edenleri değil, aynı zamanda ilgili tüm katılımcıları veya tek yönlü iletişimin alıcılarını içeren karmaşık bir çerçeve olarak incelenmelidir. Resmi siyaset sahası ve siyasi süreçler, sadece devlet aktörlerini değil, aynı zamanda vatandaşları, baskı gruplarını, göstericileri ve muhalifleri de içermektedir. Bu gruplar ve bireyler, siyasi süreçte etkin bir rol oynamakta olup, birçok örgüt ve kurum da aktif olarak siyasal söyleme katılmaktadır. Nihayetinde, tüm bu bağlam, siyasal söylemin belirleyici bir unsurudur (van Dijk, 1997b: 13-15).

Söylem ve siyasi ideolojiler arasındaki ilişkiler dört başlık altında ele alınmaktadır.

- Çoğunlukla önyargılı terimlerin ve kelimelerin kullanımı,
- Aktif ve pasif yapılar gibi söz dizimsel öğelerin kullanımı: Aktif yapılar kullanılırken eylemi gerçekleştiren özne açıkça belirtilmektedir örneğin ‘hükümet, göçmenlere daha fazla destek sağlıyor’ bu cümlede hükümet eylemi gerçekleştiren öznedir. Pasif yapılar kullanılırken eylemi gerçekleştiren özne belirtilmemektedir örneğin ‘daha fazla destek, göçmenlere sağlanıyor’ bu cümlede ise göçmenler eylemi alan taraf olarak vurgulanmaktadır.
- ‘Biz’ ve ‘onlar’ gibi zamirlerin kullanımı,
- Siyasal söylem yapıları içinde kullanılan metaforlar ve imalar.

Bunun yanı sıra, bu tür ifadelerin konuşmacının kim olduğu, hangi durumda, nerede ve kimlere hitap ettiği veya kiminle konuştuğu gibi siyasi bağlamın belirli unsurlarıyla ilişkilendirilmesi önemlidir. Dolayısıyla, siyasi atmosferle yapılan konuşma veya metin arasında, zihinsel bir modele ihtiyaç duyulmaktadır. Bahsedilen zihinsel modeller, bağlamlar olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle, bağlamlar iletişimsel durumların öznel katılımcı tanımlarıdır ve söylem üretme ile anlama becerilerinin tüm yönlerini kontrol etmektedir. Bu nedenle, siyasal söylem sadece siyasal söylem yapı ve unsurlarıyla değil, aynı zamanda siyasal bağlamlarla da tanımlanmaktadır. Siyasal bağlamlar kültürel olarak değişken olup, farklı

siyasal kültürler kendi siyasi olay türlerine, eylemlerine, katılımcılarına ve elbette siyasal bilgilerine, tutumlarına, ideolojilerine, normlarına ve değerlerine sahiptir (van Dijk, 2006).

Diğer söylem analizi disiplinlerinde olduğu gibi, siyasal söylem araştırmaları da geniş bir konu alanını içermekte ve farklı analitik yöntemlerden faydalanmaktadır. Bu doğrultuda, söylem analizlerinin siyasal bir nitelik taşıdığını ve bu sebeple bir nokta da bütün söylem analizlerinin bir şekilde bir siyasal bir öge içerdiğini ifade etmek mümkündür. Fakat siyasal söylem temelde belirli siyasi hedefleri, politik aktörleri ve bağlamları merkeze alarak iktidar, hiyerarşi, çatışma, denetleme veya egemenlik ilişkilerini içermektedir. Siyasal söylem, bir dönüşüm ve temsil temelinde kurulu bir yapıya sahiptir.

Benzer kavramlar ve ifadeler, çeşitli ideolojik yaklaşımlar tarafından farklı biçimlerde değerlendirilebilmektedir. Bu aşamada, temsil kavramı önemli bir rol oynamaktadır. Temsil etme, dilin çeşitli şekillerde kullanılması aracılığıyla bilgi, inanç ve düşünceleri farklı biçimlerde nasıl kullanıldığını ifade etme sürecini içermektedir. Dilin kullanımı, ideolojik çerçevelerin yeniden şekillendirilmesinde ve belirli bir bakış açısının temsilinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, dilin gücü ve anlamın yapılandırılması, ideolojik yorumlamalarda ve temsilde önemli bir etkiye sahiptir. Temsil anlayışı, temelde evrenselci temsil anlayışı ve göreceli temsil anlayışı olarak ikiye ayrılmaktadır. Evrenselci perspektife göre dil, düşünce yapısını ifade etmenin bir aracıdır ve bu sistem dilden bağımsız bir şekilde varlığını sürdürmektedir. Diğer taraftan göreceli perspektif, dil ve düşüncenin ayrılmaz bir biçimde birbirine bağlı olduğunu savunmaktadır ve insanların dünyayı anlama biçiminin mevcut dilsel kaynaklardan etkilendiğini vurgulamaktadır. Bu bakış açısı, temsil biçimlerinin dilin sınırları içinde şekillendiğine işaret eder (Şen vd., 2019: 32-35). Sağcı ya da solcu, sosyalist ya da kapitalist, ırkçı ya da hümanist kişiler, aynı dil kurallarına tabi olarak iletişim kurmaktadır. Bu nedenle, ideolojik farklılıkların analizi, kişilerin ne söylediği yerine nasıl ifade ettikleri üzerinde odaklanmalıdır. İdeolojiler genellikle kutuplaşmış bir yapıya sahiptir.

Zihinsel modeller, söylemin içerik ve tonunu şekillendirerek kontrol etmektedir; eğer bu modeller kutuplaşmışsa, söylemin çeşitli kutuplaşma türlerini yansıtması muhtemeldir. Bu doğrultuda, van Dijk birçok araştırma ve ideolojik söylemin genellikle “ideolojik kare” olarak adlandırdığı söylem üretiminin genel stratejilerini *Politics, Ideology, and Discourse (Politika, İdeoloji ve Söylem)* başlıklı çalışmasında ortaya koymuştur. Bu söylem üretiminin genel stratejileri ise şu şekildedir (van Dijk, 2006: 733-734):

- Bizim iyi şeylerimizi vurgula

- Onların kötü şeylerini vurgula
- Bizim kötü şeylerimizi vurgulama
- Onların iyi şeylerini vurgulama

Bu genel stratejiler, her türlü metin ve söylemin tüm eylem, anlam ve biçim düzeylerine etki edebilme özelliğine sahiptir. Bu bağlamda, siyasi konuşmalar, röportajlar, programlar veya propaganda genellikle kendi grubumuzun veya partimizin tercih ettiği konulara odaklanır, başarılarımızı vurgular ve siyasi rakipleri savaş, şiddet, uyuşturucu, özgürlük eksikliği gibi olumsuz konularla ilişkilendirir. Bu nedenle, birçok siyasetçi ve medya organı, göçmenleri ya da azınlıkları sorunlarla veya suçlulukla ilişkilendirmekte ve bu konuları vurgulamaktadır (van Dijk, 2006: 734).

Siyasal söylem analizi, sadece siyasi söylemle ilgilenmekle kalmayıp aynı zamanda eleştirel bir perspektif sunan bir araştırma alanıdır. Bu bağlamda, eleştirel-politik söylem analizi özellikle siyasi iktidarın, iktidarın kötüye kullanımının veya tahakkümün siyasi söylem aracılığıyla nasıl yeniden üretildiğine odaklanır ve bu söylemsel tahakküm biçimlerine karşı çeşitli direniş veya karşı iktidar biçimlerini incelemektedir. Bu tür bir analiz özellikle, söz konusu tahakkümden kaynaklanan sosyal ve siyasi eşitsizliğin söylemsel koşullarını ve bu koşulların ortaya çıkardığı sonuçları anlamaya yöneliktir (van Dijk, 1997b: 11).

Van Dijk'ın eleştirel yaklaşımı yalnızca söylem araştırmalarına değil, ayrıca siyaset bilimi ve sosyal bilimlere de bir katkı sağlama amacını taşımaktadır. Bu bağlamda, siyasal söylem analizi siyaset bilimindeki güncel tartışmaları ele alabilme kapasitesine sahip olmalı ve siyasal sorulara yanıt verebilmelidir. Siyasal söylem çalışmalarının önemli bir bölümü, siyasi partilerin sözcüleri ve yetkilileri, üst düzey bürokratlar ve kamu görevlileri, uluslararası kuruluş temsilcileri, medya temsilcileri ve gazetecilerin açıklamaları, akademisyenlerin ve düşünce kuruluşları araştırmacılarının konuşmaları ya da toplumun değer atfettiği kişilerin ve dini liderlerin söylemleri ile ilgilenmektedir. Bu şahısların söylemleri siyasal iletişim ve kamu politikası oluşturma süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla, siyasal söylem analizi için zengin bir veri kaynağı oluşturmaktadırlar.

Siyasal söylem analizinin temel amaçlarından birisi, belirli bir gruba ya da topluma belirli bir siyasal etki elde edebilmek için tercih edilen dil seçiminin nasıl yönlendirilebileceğini araştırmaktır. Bu doğrultuda siyasal söylemde esas konu, dilbilimsel analiz ve siyasal analiz arasında bir denge kurmaktır bu yönüyle siyasal söylem analizi siyaset bilimi araştırmalarından

ayrılmaktadır. Siyasal söylem analizinin diğer temel unsurları ise dilin rolü ve yapısı, siyasal mesaj oluşturma ve siyasal etki yaratma şeklinde sıralanabilir (Şen, vd., 2019: 49-51).

Genel olarak detaylı ve başarılı bir söylem analizi için, öncelikle siyasi partilerin kabine toplantılarına, parlamentoda gerçekleşen tartışmalara, kanun teklifleri ve yasa tasarılarına, parti programlarına ya da muhalefet partilerinin ve sivil toplum kuruluşlarının ya da örgütlü meslek odaları, sendikaların protestoları gibi söylemsel politik uygulamalara odaklanmalıdır. Ayrıca bahsedilen bu siyasi eylemlerin nasıl örgütlendiği ve yapılandırıldığını bu süreç içerisindeki gelişmeleri anlamak, bu eylem ve gelişmelerin vatandaşların siyasal bilişleri üzerindeki potansiyel etkilerini anlamak açısından önem arz etmektedir. Ayrıca, metin ve konuşmanın bağlamsal işlevselliği, tanımlanan, gizlenen, reddedilen ya da açıkça bilinmeyen tahakküm ilişkileri, ırkçılık, grup çıkarları gibi siyasal meseleler ile ilgili güvenilir analizler yapılmasına imkân sağlamaktadır. Elbette ki bir ülkedeki ya da bölgedeki mevcut siyaset bir söyleme indirgenemez. Fakat daha geniş siyasal sistemlerin ve kurumların ya da siyasal süreçlerin ele alındığı yüksek düzeydeki bir tanımlama seviyesinde siyasal analiz büyük bir öneme sahiptir.

Teun A. van Dijk, ideoloji, ırkçılık ve söylem arasındaki ilişkileri inceleyen bir söylem analizi yöntemi geliştirmiş ve ağırlıklı olarak haber söylemlerine odaklanarak ırkçılığın, ötekileştirme, etnik önyargılar, hâkim toplumun azınlıklar hakkında nasıl düşündüğünü, ne söylediğini ve etnik tutumları hakkında analizler gerçekleştirmiştir. Van Dijk, *Communicating Racism: Ethnic Prejudice in Thought and Talk (İrkçılığın İletişimi: Düşünce ve Konuşmada Etnik Önyargı)* adlı kitabında, eleştirel söylem analizinin temel ilkelerini ve yaklaşımlarını şu şekilde sıralamıştır (van Dijk, 1988: 31-39):

1. Toplumsal Etkileşim Olarak Söylem
2. Analiz Boyutları ve Düzeyleri
3. Dilbilimsel Yapı
4. Dilbilgisel Yapıların Ötesi: Üslup, Retorik, Şemalar
5. Hareketler ve Konuşma Eylemleri
6. Bilişsel boyut
7. Yerel ve Global Analizler
8. Bütünleştirme

Eleştirel söylem analizi, söylemleri hem makro hem de mikro düzeyde ele almaktadır. Bu, cümlelerin ötesindeki daha geniş birimleri ya da kategorileri dikkate alır ve buna ek olarak

çeşitli kompleks dil kullanım biçimlerini incelemek amacıyla bir çerçeve oluşturur (van Dijk, 1988: 31-39).

Parlamentolar, ulusal retoriğin belirgin bir şekilde ifade edildiği tipik mekânlardır ve van Dijk, *Political Discourse and Racism: Describing Others in Western Parliaments (Siyasi Söylem ve Irkçılık: Batı Parlamentolarında Öteki'leri Tanımlamak)* isimli araştırmasında, batılı ülkelerin parlamentolarındaki siyasetçilerin göçmenler, mülteciler, ırk ve etnik ilişkiler ile ilgili söylemlerini incelemiştir. Bu araştırmasında gerçekleştirdiği analizinde siyasetçilerin tanımlamalarını şu şekilde özetlemiştir (van Dijk, 1997a: 36-39):

- 1. Pozitif Benlik Sunumu:** Bu başlık altında ön plana çıkan kavramlar göçmenlik ve etnik-ırksal ilişkiler bağlamında, misafirperverlik, hoşgörü, eşitlik, demokrasi gibi değerlere yönelik uzun tarihli referanslardır. Bu referanslar, ulusal düzeyde yürütülen günlük etkileşim ve diyalogların, yüz tutma veya izlenim yönetimi stratejileri olarak bilinen unsurlarının ulusal düzeydeki karşılıklarıdır.
- 2. Ötekinin Negatif Sunumu:** Burada göçün ve mültecilerin potansiyel olarak ekonomik, sosyo-kültürel ve toplumsal güvenliğe yönelik olumsuz etkilerine, aynı zamanda göçmenlerin oluşturduğu algılanan tehditlere vurgu yapılmaktadır.
- 3. Irkçılığın Reddi:** Göçmen ve mültecilere karşı herhangi olumlu veya olumsuz söylemlere yer verilmemesi, bu söylemlerdeki kullanılan inkâr, hafifletme ve aktarma gibi yöntemler aynı zamanda politikacılar tarafından kullanılan tipik elit ırkçılık hamleleridir.
- 4. Görünür Sempati:** Benzer biçimde bu söylem stratejisinde, göçmenlere veya yerleşik azınlıklara yönelik olumsuz sonuçlar doğuran politikalar, genellikle bu kararların kendi ülkelerinin çıkarları doğrultusunda olduğu argümanı ile savunulmaktadır. Örneğin, potansiyel göçmenler, kendi ülkelerinin gelişimine katkıda bulunmak amacıyla mevcut yerlerinde kalmaya veya hedeflenen ülkeye gitmekten kaçınmaya teşvik edilmektedir. Ancak bu tür stratejik argümanlarda, ilgili ülke göçmenler için uygun olmayan bir yer olarak öne çıkarılmaktadır.
- 5. Hakkaniyet:** Bu söylem stratejisinde siyasetçiler ya da atanmışlar, göçmenlerin ya da mültecilerin adalet politikaları veya adalet kurumları tarafından mağdur edilseler dahi, bu durumun ırkçılık veya önyargı ile ilişkisinin olmadığını savunmaktadırlar.
- 6. Yukarıdan Aşağıya Aktarım:** Irkçılığın reddi ile benzerlik gösteren bu stratejide ise gerçekleşen olaylar için üçüncü kişiler sorumlu tutulmaktadır. Örneğin, şirket yöneticilerinin astlarını şirketteki azınlıklara karşı önyargı ve ayrımcılık yapmakla

suçlaması, gazete editörlerinin okuyucularını haber yaptıkları azınlık meseleleri hakkında gerçeği söylememekle suçlaması ya da mağaza veya kafe sahiplerinin beyaz müşterilerini kendilerini azınlıklara karşı ayrımcılık yapmaya zorlamakla suçlaması gibi diğer suçlayıcı söylem türlerinin de karakteristik özelliğidir. Politikacılar açısından bakıldığında ise ülkedeki hoşgörüsüzlük, yabancı düşmanlığı ve/veya ırkçılık olaylarını dile getirirken, aşırı sağ ya da çoğu zaman sıradan beyazları suçlama eğilimindedirler.

7. **Gerekçe, Gerekçelerin Gücü:** Göçmenlere ve mültecilere karşı olumsuz kararlar gerçeklerin gücüne dayanarak gerçekleştirilir. Olumsuz kararlar veya diğerlerinin sınır dışı edilmesi, genellikle güç dinamiklerine referans yapılarak meşrulaştırılır. Uluslararası konum, anlaşmalar, mali zorluklar, mülteci sayısı gibi nedenler, olumsuz kararların haklı gerekçelendirmeleri arasında sıkça kullanılan birkaç önemli faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu argümanlar ise siyasi aktörler tarafından inşa edilir.

Van Dijk, siyasi söylemin bağlamsal boyutunu belirledikten sonra, siyasi metinlerin ve konuşmaların oluşturduğu yapıları aşağıda yer alan kategorilere göre sınıflandırmıştır (van Dijk, 1997b: 25-37):

1. **Konu Başlıkları:** Öncelikle, siyasi söylem, neredeyse her konu hakkında olabilir. Fakat siyasi bağlamın getirdiği sınırlamalar dikkate alındığı zaman, siyasi söylem genellikle belirli konulara odaklanma eğilimindedir ve bu konular genellikle değerlendirmeleri içerebilmektedir. Tanımlar ve atıflar, siyasiler, kamuoyu liderleri, halka açık istatistikler, kuruluşlar ve onların eylemleri aracılığıyla genellikle siyasi ve ideolojik temellere dayanan görüşleri yansıtmaktadır. Bu tür değerlendirmeler genellikle belirgin bir şekilde ayrıştırılmıştır. Demokratik olanlar olarak gördüğümüz kesim, diğer kesimi genellikle bu demokratik normlara uymayan kişiler olarak tanımlamaktadır. Aynı şekilde, hedeflediğimiz hedefleri paylaşmayan gruplar, genellikle ‘teröristler’ olarak açıkça etiketlenmektedir. Siyasal süreç içerisindeki kutuplaşmanın doğası göz önüne alındığında, ‘biz’ ve ‘bizim’ davranışlarımızın olumlu terimlerle tanımlanırken, ‘onların’ davranışları ise olumsuz terimlerle değerlendirilmektedir. İlkeler bakımından, siyasi söylem genellikle hemen hemen her konuyu kapsayabilir. Fakat yukarıda açıklanan siyasi bağlamın getirdiği sınırlamalar düşünüldüğü zaman, siyasi söylemin tercih edilen konulara odaklandığını söylemek mümkündür. Temel olarak, siyasi söylem, öncelikle siyasetle ilgilenecektir. Diğer bir deyişle, genellikle siyasi sistemler, ideolojiler, kurumlar, siyasi süreçler, siyasi aktörler ve siyasi olaylar hakkında genel anlamlar içerebilir. Diğer bir ifadeyle, siyasi söylemler

genellikle reflektif bir nitelik taşır, çünkü siyasi bağlam içinde şekillenirler. Bu bağlamda, siyasi söylemin genellikle belirli bir topluluk veya toplumun siyasi düşüncelerini ve değerlerini yansıttığı söylenebilir. Bu oldukça önemli bir konudur, çünkü bu tür düşünömsellik genellikle eğitömsel, akademik veya hukuki söylemle örtüşmez. Bu bağlamda, politikacılar seçim kampanyalarında aday olarak kendilerini tanıtarak, seçimlere, oy almayı ve seçildiklerinde desteklemeyi taahhüt ettikleri politikaları açıklayarak konuşurlar. Aynı şekilde, rakipler ve siyasi rakipler hakkında ve önceki liderlerin, hükümetlerin veya parlamentoların politikalarının eksiklikleri ve hataları hakkında konuşurlar. Bu durum, muhalefetin sözcüleri, muhalifler ve siyasi iktidara meydan okuyanlar için de geçerlidir. Daha resmi bir dilde, hükümetler veya parlamentolar, karar alma süreçlerinde kendi politikalarına ve siyasi eylemlerine atıfta bulunarak konuşmaktadırlar.

2. **Üst Yapılar ya da Metinsel Şemalar:** Bazı bilgilerin vurgulanması veya vurgulanmaması, anlamların söylem içinde nasıl organize edildiğine bağlıdır. Örneğin, nispeten önemsiz detaylar, daha fazla vurgu yapmak amacıyla önemli ve öncelikli şematik kategorilere yerleştirilebilir veya tam tersine, önemli bilgiler gizlenebilir. Bu durum, iletişimin amaçlarına, izleyici kitlesine ve mesajın etkilemek istediğı duygusal, bilişsel veya davranışsal yanıtlarına bağlı olarak değışiklik gösterebilir. Her siyasal söylem türü, resmi parlamento tartışmalarından siyasi konuşmalara, parti programlarından propaganda broşürlerine kadar, belirli bir şematik yapısını sergileyebilir. Bu kategorilerin bazıları zorunlu ve yasal olarak bağlayıcıdır (örneğin, parlamentonun resmi oturumlarının açılması ve kapanması gibi), diğlerleri ise sadece geleneksel veya stratejiktir, özellikle siyasi konuşmalarda veya propagandada. Siyasi metinlerde ve konuşmalarda, genellikle karşıtlar arasında bir siyasi anlaşmazlık örgütlenir. Diğlerleri sürekli bir saldırıda bulunurken, kendi içindekiler için bir savunma inşa eder. Bu düzenleme, siyasi söylemin kutuplaştığı ve karşıtlıkların vurgulandığı bir yapı oluşturur.
3. **Yerel Anlamlar:** Yerel düzeyde, siyasal söylemlerin anlamları çoğunlukla siyasi bağlamları yansıtmaktadır. Siyasetçiler, kendileri, kendi grupları ve ideolojileri gibi unsurlarla ilgili olumlu anlamları vurgulama eğilimindedirler; aynı zamanda, diğleriyle ilgili olumsuz anlamları öne çıkarma eğilimindedirler. Bu durum, siyasal söylemlerin yerel anlambilimine ilişkin bir örüntü oluşturur.
4. **Sözcük/Söz Dizimi:** Zamirlerin kullanımı, kelime düzeni değışiklikleri, belirli sözdizimsel kategorilerin tercihi, aktif ve pasif yapılar, cümle gömme, cümle

karmaşıklığı gibi sözdizimsel yapılar, altta yatan anlamları ifade etme konusunda önemli yollardır. Siyasi çoğul kullanımı, biz ya da bizim sahip olduğumuz vurgusu, konuşmacının siyasal konumu, ittifakları, dayanışması ve diğer sosyo-politik pozisyonları üzerinde bir dizi etki yaratır. Sözdizimsel yapı, ideolojik kareyi takip ederek, ‘bizim’ olumlu yönlerimizi vurgulamak ve ‘onların’ olumsuz yanlarını vurgulamak için kullanılır.

5. **Belagat (Retorik):** Retorik, çoğunlukla siyasal iletişimde ikna edici işlevlere atıfta bulunarak önemli bir rol oynar. Siyasi konuşmacılar, kendi veya kendi gruplarının olumlu eylemlerini ayrıntılı bir şekilde açıklarken ve düşmanlarıyla ilgili korku hikâyelerini anlatırken, ‘çok az’ veya ‘çok fazla’ bilgi verme eğilimindedirler. Bu bağlamda, siyasetin ve medyanın ırkçı söylemleri yayması veya bir suçun aktörlerini bir azınlık grubuna atıfta bulunarak tanımlaması gibi durumlar örnek olarak ele alınabilir.
6. **İfade yapıları:** Sözdizimi ve cümle yapılarından öte, seslerin ve grafiklerin ifade yapıları genellikle partizan anlamların vurgulanmasında ya da vurgusunun azaltılmasında dolaylı bir işlev görmektedir. Konuşmacıların ses düzeyi (bağırma ve fısıldama), ses perdesi ve tonlaması, ideolojik eğilimlere uygun dikkat biçimlerini ve söylediklerinin anlaşılmasını etkileyebilir. Aynı şekilde, başlıklar, harf tipi, renk kullanımı veya fotoğraflar gibi grafiksel gösterim araçları da bu bağlamda önemli bir rol oynar. Tercih edilen anlamlar, bağırma, yüksek ses tonu, tonlamayı yükseltmek veya manşetler, büyük puntolar, çarpıcı renkler veya akılda kalıcı fotoğraflar aracılığıyla vurgulanırken, tercih edilmeyen anlamlar için bunun tam tersi geçerlidir.
7. **Konuşma Eylemleri ve Etkileşimi:** Hükümet beyanları genellikle kanun, resmi belge ve yönetmelikleri içerirken, parlamento tartışmaları daha farklı olarak iddialar, sorular ve suçlamalar ile ifade edilmektedir. Öte yandan, siyasal muhalefet, genellikle baskın elitlere yönelik bir suçlama ile ortaya çıkar. Bu tür durumlarda, meşruiyetin temin edilmesi genellikle genel siyasi eylemlerin önemli bir parçasını oluşturur. Fakat, bu durum tam olarak bir konuşma eylemi değildir; daha çok iddialar, ret, karşı suçlamalar gibi diğer konuşma eylemleri ile gerçekleştirilebilecek karmaşık bir sosyal eylem veya süreçtir.

Teun A. van Dijk’ın Kuzey Amerika ve Avrupa parlamentolarındaki politikacıların söylem stratejilerine yönelik eleştirel söylem analizi yaklaşımı, Türkiye’deki politikacıların Suriyeli sığınmacıların durumuna ilişkin çözüm önerilerini ve tespitlerini değerlendirmek için bu çalışmada oldukça önemli bir temel sağlamaktadır. Bu çerçevede, Türkiye’de politikacıların

Suriyeli sığınmacıları nasıl tanımladıkları ve Suriyeli sığınmacıların durumuna yönelik çözüm önerilerini ve tespitlerini ifade etme biçimleri bu çalışmanın temel araştırma sorularından bir tanesini oluşturmaktadır. Van Dijk'ın çalışmalarında kullanmış olduğu yukarıda bahsedilen analiz çerçevesi bu çalışmanın temel referans noktalarından bir tanesini oluşturmaktadır. Bu çalışma kapsamında 14 Mayıs 2023 tarihinde yapılan Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimleri ile 31 Mart 2024 tarihinde yapılan yerel seçim sürecinde siyasal aktörlerin Suriyeli sığınmacılar ile ilgili söylemleri ikinci bölümde incelenmektedir.

2. BÖLÜM

SURİYELİLERİN SIĞINMACILIK SÜRECİ VE SİYASİ YANSIMALARI

Çalışmanın bu bölümünde, Suriye’de yaşanan iç savaş sonrasında Suriyelilerin Türkiye’ye göçü ve Türkiye’deki hukuki statüleri değerlendirilecektir. Ayrıca, 2011 yılından günümüze kadar geçen süreçte Suriyeli sığınmacılara yönelik toplumsal algının hangi yönde değiştiğini ve bu değişime neden olan etkiler tartışılacaktır. Suriyeli sığınmacılar konusunun siyaset gündemini belirlediği ve Suriyeli sığınmacıların ülkelerine geri dönüşü bir seçim vaadi olarak sunulmaya başlandığı için Suriyeli sığınmacıların, farklı siyasi partiler tarafından nasıl bir politik argüman olarak kullanıldıkları, bu politik argümanların siyasilerin söylemlerine nasıl yansıdığı siyasal söylem analizi yöntemiyle incelenecektir.

2.1. Suriyelilerin Türkiye’ye Zorunlu Göçü

17 Aralık 2010 Tunus’ta, üniversite mezunu olmasına rağmen işportacılık yapan Tarık el Tayyib Muhammed Bouazizi adlı 26 yaşındaki bir gencin tezgâhına el konulması sonucu protesto amaçlı kendini yakarak intihar etmesiyle başlayan olaylar, kısa sürede tüm Arap coğrafyasına yayılmış ve başta Mısır, Libya ve Suriye olmak üzere Cezayir, Ürdün, Bahreyn ve Yemen gibi Arap ülkelerini etkilemiştir (AFAD, 2017; Toraman, 2015: 57). Aralık 2010’da başlayan ve bugüne kadar devam eden olayların sonunda bazı ülkeler rejim değişiklikleri yaşarken Suriye gibi bazı ülkelerdeki iç karışıklıklar ise halen devam etmektedir. 14. yılını geride bırakan çok uluslu iç savaşta Beşşar Eead rejimi halen iktidarını sürdürmektedir. Savaştan önce Suriye tahmini 22 milyon nüfusa sahipti. Suriye İnsan Hakları Gözlem Evi’nin yayınlamış olduğu rapora göre, 15 Mart 2011’de ülkede devrimin başlamasından bu yana 22 binden fazlası çocuk ve 117 bin 388’i sivil olmak üzere 388 bin 652 kişi öldü (Euronews, 2021). 14 milyon sivil insani yardımlara muhtaç hale gelmiştir. 6.6 milyon Suriyeli ülkesini terk etmek zorunda kalmıştır ve 3.5 milyonundan fazlası Türkiye’ye sığınmıştır (AA, 2022).

Suriye’nin güneyindeki Dera kentinde halkın demokratik taleplerini dile getirmesiyle başlayan barışçıl protestolar, Esed rejimine bağlı Suriye güçlerinin halka şiddet uygulaması ve ateş açmasıyla birlikte Esed rejimi ile muhalif gruplar arasındaki çatışmalar 15 Mart 2011’de Suriye iç savaşına dönüşerek ülkenin büyük bir insani kriz yaşamasına neden olmuştur (Erdoğan, 2020: 73). Esed’e bağlı hükümet güçlerinin, sivil halka karşı yürüttüğü baskıcı uygulamalar ve savaş suçları iddiaları, uluslararası toplumun da dikkatini çekti, insan hakları ihlallerinin yaygınlaşması, Suriye’de güvenli bir ortamın ortadan kalkmasına ve temel

hakların sağlanamamasına yol açtı. Savaşın ilerlemesiyle birlikte, Suriye'nin altyapısı büyük zarar gördü. Hastaneler, okullar, altyapı tesisleri ve ekonomik kurumlar büyük hasar aldı, bu da insanların yaşam standartlarının düşmesine ve geçim kaynaklarının kaybedilmesine neden oldu. Savaşın etkisiyle, Suriye'de milyonlarca insan temel ihtiyaçlarını karşılayacak barınma, gıda, su ve sağlık hizmetlerinden yoksun kaldı (Erdoğan, 2020: 73-75). Sığınma ve insani yardıma erişimde yaşanan zorluklar, insanların yaşamlarını sürdürebilmelerini büyük ölçüde zorlaştırdı. Uluslararası müdahalelerin artmasıyla birlikte, Suriye'deki iç savaş daha karmaşık bir hal aldı. Farklı ülkelerden desteklenen muhalif gruplarla Esed rejimi arasındaki çatışmaların yanı sıra, IŞİD gibi radikal örgütlerin de ortaya çıkması, çatışmaların derinleşmesine ve daha fazla insanın hayatını kaybetmesine neden oldu (Erdoğan, 2020: 76; İren, 2022: 107). Tüm bu faktörler, Suriyelilerin ülkelerini terk etmek zorunda kalmasına ve milyonlarca insanın güvenli bir yaşam arayışıyla göç etmesine yol açtı. Bu, tarihte ender görülen büyüklükte bir insani krize neden oldu.

Çatışma ve iç savaş ortamından kaçan Suriyeliler, sığınma amacıyla ilk kez 29 Nisan 2011 tarihinde Hatay ili Yayladağı ilçesindeki Cilvegözü sınır kapısına doğru harekete geçmiştir (TBMM İnsan Hakları Komisyonu, 2012: 2-3). Güveççi Köyü bölgesinden 252 kişilik ilk Suriyeli grup Türkiye'ye girmiştir. Türkiye'ye sığınan Suriye vatandaşlarının ilk önce üst taraması yapılmış, sonrasında tercüman yardımıyla varsa kimlikleriyle yoksa kendi sözlü beyanlarıyla kayıt altına alınmışlardır. Resmi kayıtlara göre ilk sığınmacı unvanını kazanan ve sağlık hizmetlerinden faydalanan bu insanlardan sonra, olayların şiddetlenmesine ve iç savaşın genişlemesine paralel olarak hem buradan hem de diğer sınır bölgelerinden yapılan girişler artarak devam etmiştir. İlk çadır kentlerde Altınözü ve Boynuyoğun'da kurulmuştur (TBMM İnsan Hakları Komisyonu, 2012: 2-3).

Suriye'deki savaş krizinin patlak vermesinden sonra Türkiye, uyguladığı politikalar sayesinde Suriye Cumhuriyeti vatandaşları için bütün imkânlarını seferber etmiştir. Türkiye hem devlet hem halk olarak Türkiye'ye gelenlere başta yaşam hakkı ve diğer hakların sağlanması amacı ile elinden gelenin daha fazlasını yapmaya çalışmıştır (UNHCR, 2022; Songur ve Demirtaş, 2022). Dil, din, ırk, ekonomik statü ayrımı yapmadan "açık kapı" uygulaması ile Suriye vatandaşlarını Türkiye Cumhuriyeti devleti kabul etmiştir (İren, 2022: 107). Türkiye Cumhuriyeti sınırlarına gelen hiçbir Suriyeli vatandaş sınırdan çevrilmemiş, Geçici Koruma Statüsü verilmiştir. Türkiye ülkesine bir anda akın akın gelen Suriyeli sığınmacılara her anlamda yardımcı olarak ekonomik yönden de ağır bir yükün altına girmiştir. Bununla birlikte hiçbir Suriye vatandaşı kendi kaderi ile baş başa bırakılmamıştır (Songur ve Demirtaş, 2022: 149-155). Kamplara yerleştirilen Suriyeli sığınmacılara

ekonomik, kültürel, psikolojik eğitim alanında destekler sağlanmıştır. Aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti Devleti kamp dışında yaşamak isteyen Suriyeli sığınmacılara da ekonomik, kültürel, eğitim, sosyal, psikolojik konularda yardımcı olmak sureti ile onların Türk toplumuna uyum sağlamaları için her desteği sağlamıştır (Apak, 2015; Erdoğan, 2015, s.7). Türkiye krizin başladığı ilk günden itibaren Suriyeli sığınmacılar için var olan tüm imkânlarını kullanarak üstüne düşen sorumluluğu 2011 yılından bu yana fazlası ile gerçekleştirmektedir.

Göç İdaresi Başkanlığı'nın (GİB) yayınlamış olduğu güncel verilere göre 12.09.2024 itibariyle Türkiye'de 3.093.909 Suriyeli geçici koruma kapsamında bulunmaktadır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024). Türkiye'de şu an 5 ilde (Adana, Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye, Malatya) 6 barınma merkezi bulunmaktadır ve 60.165 Suriyeli sığınmacı Geçici Barınma Merkezlerinde yaşarken, 3.062.834 sığınmacı geçici barınma merkezlerinin dışında şehirlerde yaşamaktadır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024).

Tablo 1: 2018-2024 yılları arasında geçici barınma merkezlerinde yaşayan sığınmacı sayısı karşılaştırması

	Geçici Barınma Merkezlerinde Kalanlar	Geçici Barınma Merkezi Dışında Kalanlar	Toplam
2018	210.177	3.331.395	3.541.572
2019	63.443	3.512.927	3.576.370
2020	58.935	3.579.258	3.641.370
2021	53.611	3.647.973	3.695.584
2022	47.657	3.530.057	3.577.714
2023	63.881	3.150.899	3.214.780
2024	50.165	3.043.744	3.093.909

Kaynak: İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> erişim tarihi: 18.09.2024

2011 yılında Suriyeli sığınmacılar kitlesel olarak Türkiye'ye gelmeye başlamıştır. Başlangıçta yetkililer kitlesel olarak gelen Suriyeli sığınmacıları yurt ve okul gibi mevcut yapılarda barındırmaya çalıştı fakat sığınmacı sayısının her geçen gün artması ve mevcut altyapının bunu kaldıramayacak hale gelmesi ile birlikte geçici barınma merkezlerinin inşası kaçınılmaz hale geldi. Geçici barınma merkezlerinde barınan sığınmacıların sayısı ilk başlarda

300.000'e kadar yükselmışti fakat zamanla azaldı ve günümüz itibariyle sadece 6 geçici barınma merkezi kaldı. Geçici barınma merkezlerinin azalması ile birlikte burada yaşayan sığınmacıların sayısında da azalma oldu ve bugün itibariyle geçici barınma merkezlerinde yaşayan Suriyeli sığınmacı sayısı 60.165'e kadar geriledi. Sonuç olarak, Suriyeli sığınmacılar, "kent mültecileri" olarak adlandırılmakta ve Türkiye'nin farklı bölgelerinde Türk toplumu ile birlikte yaşamaktadırlar (Erdoğan, 2020: 77). Tablo 1'den anlaşılacağı üzere, yıllara göre Geçici Barınma Merkezleri'nde kalan Suriyeli sığınmacı sayısında bir hayli azalma olmuştur. Şehirlerde yaşayan Suriyelilerin fazla olması yerel halk ile özellikle sınır şehirlerinde iç içe yaşadığının ve Suriyelilerin görünür olduğunun bir göstergesidir. Geçici Barınma Merkezleri'nde ya da şehirlerde yaşayan Suriyeli sığınmacılara Türkiye Cumhuriyeti sağlık, eğitim, psikososyal destek hizmetleri sunmanın yanı sıra barınma merkezinde bulunanlara sürekli, barınma merkezi dışında olanlara ise bazen gıda yardımı da bulunmaktadır. Bunlara ek olarak, sosyal ve kültürel aktiviteler için destekler sunulurken Suriyeli sığınmacıların bulunduğu şehirlerde halk eğitim merkezleri aracılığıyla Türkçe öğrenebilmeleri için kurslar verilmektedir (AFAD,2017; Songur ve Demirtaş, 2022; Ağır, 2018).

Tablo 2: 12.09.2024 tarihli Suriye nüfusunun illere göre dağılımı

ŞEHİR	SURİYELİ SAYISI
İstanbul	529.549
Gaziantep	429.634
Şanlıurfa	272.389
Hatay	253.983
Adana	216.465
Mersin	202.601
Bursa	170.290
Konya	121.088
İzmir	119.853
Ankara	87.262
Diğer	690.795

Kaynak: İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> erişim tarihi: 18.09.2024.

12.09.2024 tarihi itibariyle sayıları 3.093.909'u bulan Suriyeli sığınmacılar hemen hemen Türkiye'nin her şehrine dağıldıkları söylenebilir. Suriyeli sığınmacıların sayısının üç milyonu geçtiği göz önünde bulundurulursa bu sayı Türkiye'nin en büyük dördüncü ilini

oluşturacak düzeydedir. Kayıtlı Suriyeli sayısının ilde yaşayan toplam kişi sayısı oranlarına bakıldığında İstanbul %3.27, Gaziantep %16.56, Şanlıurfa %10.96, Hatay %14.12, Adana %8.70, Mersin %9.46, Bursa %5.03, İzmir %2.61, Konya %4.96, Ankara %1.48 oranları karşımıza çıkmaktadır. Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay, Adana, Mersin yüksek oranlarla diğer şehirlerden ayrılarak öne çıkmaktadır. Suriyeli sığınmacıların sayı olarak diğer şehirlere göre bu şehirlerde fazla olması öncelikle şehirlerin Suriye sınırında olması veya sınıra yakın olmasıdır. Ayrıca Suriyeli sığınmacıların bu şehirlerle etnik olarak (Arap, Kürt, Türkmen) yakın olmaları ve akrabalarının olması, iklim koşullarının Suriye iklimi ile paralel olması sığınmacıların şehir tercihiinde önemli husustur (Kaya, 2017: 38-41). Sığınmacıların özellikle bağlı nedenlerden dolayı Türkiye'yi tercih etmeleri Türkiye'yi dünyada en fazla Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapan ülke konumuna getirmiştir. Türkiye dışındaki ülkelerde ise Lübnan'da 1 milyon, Ürdün'de tahminlere göre 660 bin ila 1 milyon arası, Irak'ta 250 bin Suriyeli sığınmacı var. Bir milyon Suriyeli sığınmacıya ise Avrupa'nın kapılarını açtığını görüyoruz Almanya'da 530 bin, İsveç'te 110 bin, Avusturya'da ise 50 bin Suriyeli sığınmacı var. Kanada'ya 52 bin, ABD'ye ise 21 bin Suriyelinin yerleştiği görülmektedir, ABD'de 8 bin Suriyelinin ise geçici koruma statüsü bulunmaktadır (Mülteci Hak Derneği, 2024).

2.2. Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'deki Hukuki Statüleri

2011 yılında iç savaş ve çatışma ortamından kaçarak Türkiye'ye sığınan Suriyeli sığınmacılar başlangıçta misafir-ev sahibi ya da ensar-muhacir gibi ilişkiler çerçevesinde tanımlanmıştır ve süregelen süreçte Suriyeli sığınmacılar için mülteci, göçmen, geçici koruma gibi kavramlar da gerek toplum tarafından gerekse siyasiler tarafından yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Dolayısıyla Suriyeli sığınmacıların hukuki statülerinin belirlenerek hak ve yükümlülüklerinin neler olduğunun net bir şekilde belirlenmesi önemlidir ve hukuki kavramların doğru bir şekilde kullanılması önem arz etmektedir. Türkiye'de hem muhalefet cephesinin hem de iktidar cephesinin yaygın olarak kullandıkları misafir-ev sahibi ve ensar-muhacir ilişkisi kavramları hukuki bir temele dayanmamaktadır. Bu nedenle Suriyeli sığınmacılar için doğru bir bakış açısı sunmamaktadır. Buna ek olarak mülteci, göçmen ve geçici koruma gibi terimlerde hem siyasiler hem de uzmanlar tarafından çoğu zaman yanlış kullanılmaktadır bu terimler uluslararası hukuk açısından belirli ve farklı tanımlara sahiptir ve sadece buna uyan bireyler için hüküm ve sonuç doğurmaktadır.

2.2.1. Mültecilik Statüsü

1951 tarihli BM Cenevre Sözleşmesi ve Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü mültecilere uluslararası koruma sağlayan temel bir belgedir ve mülteci statüsünün belirlenmesinde temel bir çerçeve oluşturmaktadır. 1951 tarihli sözleşme mülteci statüsünün tanımını detaylandırırken aynı zamanda uygulama alanını da belirler. Bu sözleşme, mültecilik ile ilgili uluslararası bir bakış açısı kazandırırken, mültecilik statüsüne ise asgari bir ölçüt kazandırmıştır (Barkın, 2014: 338).

1951 tarihli BM Cenevre Sözleşmesinin madde 1, kısım A'nın 2. fıkrası, mülteci statüsünü hak eden kişilere yönelik ayrıntılı bir tanım sunar. Bu tanıma göre, mültecilik, *“ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen”* kişilere uygulanmaktadır. 1951 BM Cenevre Sözleşmesinde yer alan tanıma göre, mültecilik belirli koşulları karşılayan ve ülkelerini terk etmek zorunda kalan kişilere tanınan bir koruma statüsü olarak karşımıza çıkmaktadır tanım mülteci statüsüne hak kazanan kişilerin belirli niteliklerini açık bir şekilde belirtmektedir. Kişilere mülteci statüsünün tanınabilmesi için kişilerin sadece ülkelerini terk etmeleri yeterli değildir, haklı sebeplerden dolayı zulme uğrayacağından korkarak kaçmalıdırlar ve belirli kategorilerdeki kişilere tanınan bir statüdür. Bu nedenle, yasal mercilerin mültecilik statüsüne ilişkin verecekleri kararlar kurucu bir nitelik taşımaktan ziyade mevcut durumu açıklar niteliktedir (Özel, 2020, s. 714-716).

BM Cenevre Sözleşmesi, yukarıda sayılan nitelikleri sağlasa bile özellikle belirli koşulları sağlamayan ya da sözleşmede belirtilen suçları işleyen kişilerin mülteci statüsüne dâhil edilmeyeceğini açıkça ifade etmektedir. Madde 1'in D, E ve F kısımları, mülteci statüsü kapsamında olmayan ya da mültecilik statüsünü sona erdiren halleri tanımlamaktadır (Barkın, 2014; Büyükhan, 2021).

Sözleşme'nin madde 1, F kısmına göre *“bu sözleşme hükümleri;*

- a) *Barişa karşı suç, savaş suçu veya insanlığa karşı suç gibi suçlar için hükümler koyan uluslararası belgelerde tanımlanan bir suç işlediğine;*

- b) *Mülteci sıfatıyla kabul edildiği ülkeye sığınmadan önce sığındığı ülkenin dışında ağır bir siyasi olmayan suç işlediğine;*
- c) *Birleşmiş Milletlerin amaç ve ilkelerine aykırı fiillerden suçlu olduğuna”*

Bu koşullarda yer alan suçları işleyen ya da aykırı fiillerde bulunan kişiler mülteci statüsü kapsamına dâhil edilmemektedir ve mülteci statüsünü hak etmeyen bireyler olarak kabul edilmektedir (Barkın, 2014: 342-346).

Madde 1, C kısmına göre “*mülteci statüsünün kazanan kişiler;*

1. *Vatandaşı olduğu ülkenin korumasından kendi isteğiyle yeniden yararlanmışsa veya*
 2. *Vatandaşlığını kaybettikten sonra kendi isteğiyle yeniden kazandıysa veya*
 3. *Yeni bir vatandaşlık kazanmış ve vatandaşlığını aldığı ülkenin korumasından yararlanıyorsa veya*
 4. *Zulüm korkusu nedeniyle terk ettiği ya da dışında kaldığı ülkeye kendi isteğiyle tekrar yerleşmek üzere dönmüşse veya*
 5. *Mülteci statüsünün tanınmasına neden olan koşullar kalktığı için vatandaşı olduğu ülkenin korumasını reddetme durumu kalkmışsa mülteci statüsü sona erecektir.”*
- (Barkın, 2014: 342-346).

Mültecinin yeni bir vatandaşlık kazanması, mülteci statüsünü sonlandıran bir hadisedir. Öte yandan, mültecinin kaçmış olduğu ülkede yaşanan değişimler, örneğin zulüm uygulayan yönetimin devrilmesi veya iç savaşın sona ermesi gibi durumlarda da mülteci statüsü sona ermektedir. 1951 BM Cenevre Sözleşmesi, sözleşmenin tarafı olan ülkelere coğrafi çekince ile sözleşmeyi kabul etme imkânı tanımıştır (Ekşi, 2020: 192-193). Türkiye, uluslararası koruma hükümlerini düzenleyen YUKK aracılığıyla, BM Cenevre Sözleşmesi’ne taraf olarak belirlenen mülteci tanımını coğrafi çekince ile sözleşmeyi kabul etmiştir bu doğrultuda Türkiye mülteci statüsünü yalnızca Avrupa’dan gelen kişilere uygulanmaktadır (Barut, 2022: 116; Ekşi, 2020: 192-193).

AB ise son yıllarda giderek artan bir şekilde coğrafi çekincenin kaldırılması yönündeki taleplerini arttırmaktadır örneğin AB’nin Türkiye’ye vize muafiyeti sağlamak için sunmuş olduğu Açıklamalı Yol Haritasındaki reform taleplerinden birisi Türkiye’nin Cenevre Sözleşmesi’nde yer alan coğrafi kısıtlamayı kaldırması gerekliliğidir. Türkiye ise AB’ye tam üyelik durumda bu talebi değerlendirebileceğini belirtmiştir (Aydemir ve Keskin, 2017: 1460-1462). AB’nin bu talebini değerlendirirken AB ülkelerine Türkiye üzerinden büyük bir iltica göçünün yaşandığını göz önünde bulundurmak gerekmektedir ayrıca Türkiye’ye yönelik

yapılan sığınma başvurularının büyük çoğunluğunu Afganistan, Irak, İran, Suriye gibi savaş ve iç çatışma travmasına sahip olan özellikle Avrupa dışından gelen sığınma başvuruları oluşturmaktadır. Bu durum, Türkiye'nin 1951 BM Sözleşmesi'nde yer alan coğrafi çekincesinin önemini ve AB'nin sıklıkla bu çekincenin kaldırılmasına yönelik taleplerinin nedenini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Türkiye'nin coğrafi çekincesini kaldırdığı bir senaryo incelendiği zaman, Türkiye ilk sığınma ülkesi ya da güvenli üçüncü ülke olarak kabul edilecektir dolayısıyla Türkiye üzerinden AB ülkelerinden birine geçip sığınma başvurusunda bulunan bir kişinin sığınma başvurusu reddedilerek Türkiye'ye geri gönderilecektir. Dolayısıyla coğrafi çekincenin kaldırılması Türkiye üzerinden AB ülkelerine sığınma talebinin gerçekleştirilemeyeceği anlamına gelmektedir.

Yukarıda bahsedilen kanunlar ve sözleşmeler çerçevesinde mültecilik statüsü Suriyeliler üzerinden ele alındığı zaman Suriyelilerin hukuken mülteci statüsüne sahip olmadıkları anlaşılmaktadır. Mülteci statüsü bireysel nitelik taşımaktadır dolayısıyla kitlesel akın halinde gelenlere uygulanamaz (Ekşi, 2020: 195) ek olarak Türkiye'ye Suriye'den gelen kitlesel göçün Avrupa dışından gelmeleri ve YUKK 61. Maddedeki tanımda yer alan kriterlere uyduklarını belirtmek mümkün değildir.

2.2.2. Şartlı Mülteci

Şartlı mülteci, Türkiye 1951 tarihli BM sözleşmesini coğrafi çekince şartı ile kabul ettiği için iç hukukunda ortaya çıkan bir statüdür ve YUKK'un 62. maddesinde şartlı mülteci kavramı düzenlenmiştir (Ekşi, 2020: 195). YUKK'un 62. maddesine göre, *“Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayamayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye'de kalmasına izin verilir.”* (YUKK, 2013).

Mülteci ve şartlı mülteci statüleri bireysel başvuru ile elde edilen statülerdir (Ekşi, 2020: 194-196) ve yoğunlukla Suriye ve Ukrayna örneğinde olduğu gibi kitlesel nüfus hareketlerine uygulanmaları olanaksızdır çünkü bu tür bireysel değerlendirmelerin pratikte uygulanması, başvuran kişilerin sayısının çok fazla olması, idari ve bürokratik altyapı yetersizliği gibi

nedenlerden dolayı olanaksız hale gelmektedir. Bu sebeplerle, Suriyeliler şartlı mülteci statüsünde değildirler.

2.2.3. Göçmen Statüsü

Göçmen kavramı genellikle mülteci kavramı ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır fakat her ikisi de hukuki açıdan çok farklı statüleri ifade etmektedir. Mülteci kavramı, 1951 BM Cenevre Sözleşmesi ve Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü başta olmak üzere uluslararası hukuka dayanırken, göçmen kavramı ve göçmen kontrolü ile ilgili konular ülkelerin iç hukukunda düzenlenmektedir. Bir ülkenin göçmen kabulünde, göçmenlere yönelik yapmış olduğu ulusal düzenlemelerinde o ülkenin egemenlik hakları doğrultusunda kendi iç hukukuna saygı gösterilmesi esastır fakat bireylerin iltica başvurularında uluslararası hukuktan kaynaklanan düzenlemelerin dikkate alınması şarttır (Edwards Alice, 2005 akt. Özel, 2020: 718-719). Dolayısıyla uluslararası hukukun ortaya koymuş olduğu gereklilikler ile ülkelerin ulusal mevzuatları arasındaki uyum, sığınmacıların haklarının korunması açısından önem taşımaktadır.

Bu doğrultuda günlük dilde eş anlamlı olarak kullanılsa da hukuki açıdan farklı hükümlerin uygulanması sebebiyle mülteci ile göçmen arasındaki farkın ortaya konması önemlidir. Bu doğrultuda aşağıdaki tablo 3'te her iki kavram arasındaki farklılıklar yer almaktadır.

Tablo 3: Göçmen ve Mülteci Kavramları Arasındaki Farklılıklar

Göçmen ve Mülteci Kavramları Arasındaki Farklılıklar	
Göçmen	Mülteci
1. Genellikle bir bireyin kendi ülkesinden başka bir ülkeye kalıcı olarak yerleşmesi amacıyla taşınmasıdır. 2. Gönüllü bir yer değiştirme hareketidir. 3. Ekonomik, sosyal, eğitim vb. nedenlerden kaynaklanmaktadır. 4. Yasal bir statü kazanmayı ve gittikleri ülkede uzun vadeli bir yaşam amaçlarıdır. 5. Ülkelerin iç hukukunda düzenlenir.	1. Bireyler ülkelerindeki ciddi tehlike, savaş, silahlı çatışma ortamı, zulüm ve insan hakları ihlalleri nedeniyle ülkelerini terk etmek durumunda kalırlar. 2. Zorunlu bir yer değiştirme hareketidir. 3. Uluslararası koruma mekanizmaları doğrultusunda koruma talebinde bulunurlar ve belirli koşulları sağlamaları durumunda kişilere mültecilik statüsü tanınır ve güvenli bir sığınma haklarına sahip olurlar. 4. Uluslararası hukuk düzenlemelerine tabidir.

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Göçmen kavramı, Türk iç hukukunda uluslararası hukuktan farklı bir şekilde düzenlenmiştir. Türkiye’de göçmen kavramı İskân Kanuna göre düzenlenmiştir. 5543 sayılı İskân Kanunu madde 3, d bendine göre göçmen “*Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye gelip bu kanun gereğince kabul olunanlardır*”. Dolayısıyla, İskân Kanunu madde 7’ye göre göçmen Türkiye’ye yerleşmek, çalışmak üzere gelen yabancıları değil; Türk soylu ve Türk kültürüne bağlı olup göçmen statüsüyle Türkiye’ye kabul olunanları ifade etmektedir ayrıca “Türk soyundan olma” ve “Türk kültürüne bağlı olma” durumu Cumhurbaşkanı kararıyla tayin ve tespit etmektedir (Ekşi, 2020: 117). Bu şartları Suriyeliler üzerinden değerlendirecek olursak Türk iç hukukuna göre Suriyelilere göçmen statüsünün tanınması hukuken olanaksızdır.

2.2.4. Geçici Koruma

Kitlesel nüfus hareketlerinde, bireysel olarak statü belirleme süreci uzun ve karmaşık olacağından dolayı ve kitlesel nüfus hareketlerine karşı idari ve bürokratik süreçler ağır işleyeceğinden ve yetersiz kalacağından dolayı geçici koruma, sürecin hızla devreye sokulmasını ve sığınmacıların acil insani ihtiyaçlarının derhal karşılanmasını sağlayan pratik bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır (UNHCR, t.y.).

Geçici koruma, geniş insan toplulukları için uluslararası hukukun bir ilkesi olan non-refoulement (geri göndermeme) ilkesi getirerek ve asgari düzeyde koruma sağlayarak geçici bir çözüm sunmaktadır (Kaya ve Eren, 2015: 33-35). Bu koruma mekanizması, ani ve büyük nüfus hareketlerinin maliyet, güvenlik ve sınır yönetimi gibi faktörler açısından devletler üzerinde oluşturduğu tehditler karşısında, insani nedenlerle uygulanmak üzere geliştirilmiştir bu bağlamda, geçici koruma sistemleri, geniş çaplı nüfus hareketlerine yönelik acil ve geçici çözümler sunmaktadır (Büyükhan, 2021: 83-84).

1998-1999 yıllarında yaşanan Kosova krizi sonucunda 10.000 kişi hayatını kaybetmiş ve yüz binlerce insan mülteci konumuna düşmüştü, AB Kosova krizinden kazandığı deneyimlerle Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) bünyesinde gerekli düzenlemelerin yapılması konusunda bir çağrıda bulunmuş ve AET’nin bu çağrı sonucunda geçici koruma yönergesi hazırlanmıştır (Erdem, 2023; Kaya ve Eren, 2015: 33-39). Hazırlanan bu GKY’ne göre “*menşe ülkesine dönemeyen ve üçüncü ülkeden ani ve geniş kitlesel akın halinde gelen veya pek yakında gelecek olan yerlerinden edilmiş kişiler için istisnai karakterde, derhal ve geçici koruma sağlayan prosedür*” olarak işlem görmektedir. Bu doğrultuda birçok AB ülkesi mülteci konumuna düşen Kosovalılara mülteci statüsü vermeyerek geçici koruma sağlamıştır.

Bu olay büyük kitlelere geçici koruma sağlanarak mülteci statüsünün verilmediğinin önemli bir örneğidir. Bir diğer örnek ise yakın tarihte Rusya-Ukrayna savaşı sonrasında karşımıza çıkmaktadır. Polonya, Ukraynalılara geçici koruma statüsü vermiştir. Rusya'nın Şubat 2022'de Ukrayna'yı işgal etmesinin ardından, milyonlarca Ukraynalı mülteci komşu ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır ve bu ülkelerden birisi olan Polonya, bu büyük kitlesel akına geçici koruma sağlamıştır. Türkiye'de geçici koruma kararı Cumhurbaşkanı kararı ile alınır ve sonlandırılır ve geçici korumanın maksimum süresi belirtilmemiştir bu süre AB hukukunda 3 yıldır.

GKY'de BM Cenevre Sözleşmesi gibi geçici koruma statüsünün verilemeyeceği kişileri belirtmiştir. “28. maddeye göre:

1. *Uluslararası düzenlemelerde tanımlandığı üzere barışa karşı suç, savaş suçu veya insanlığa karşı suç işlemiş olduğuna*
2. *Üye ülke devletine gelmeden önce ciddi siyasi olmayan bir suç işlediğine*
3. *Birleşmiş Milletler prensiplerine ve amaçlarına aykırı fiillerden suçlu bulunduğu dair ciddi sebepler bulunan kişiler geçici korumadan yararlanamayacaklardır”* (GKY, 2014).

Türk hukukunda, YUKK'un 91. maddesinde geçici koruma kavramı açıklanmıştır. 91. maddeye göre, “ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir” (YUKK, 2013). Ayrıca 6203 sayılı Geçici Koruma Yönetmeliği geçici korumanın kimlere sağlanacağını açıkça belirtmiştir buna göre, ülkelerini gönüllü değil zorla terk etmiş, silahlı çatışma vb. durumlardan dolayı geri dönme imkânı olmayan ve toplu bir şekilde Türkiye sınırlarını geçen yabancı kişilerin uluslararası koruma taleplerinin bireysel olarak değerlendirilmesi mümkün olmadığı için acil ve geçici koruma tedbirlerinin uygulanacağı belirtilmektedir (GKY, 2014: 6205-6206). Bu maddelere göre, ülkemizdeki Suriyeliler için bir yorum yapacak olursak Suriye'deki meydana gelen olaylar yüzünden bireysel veya kitlesel olarak Türkiye'nin sınırlarına gelen ya da sınırlarını geçen Suriyeliler, vatansızlar ve mülteciler geçici koruma altına alınmaktadır. Türkiye ile AB arasında 18 Mart 2016'da Türkiye-AB zirvesi sonrasında hayata geçirilen ve kamuoyu tarafından “18 Mart Mutabakatı” ya da “Göçmen Mutabakatı” olarak bilinen anlaşma imzalanarak yürürlüğe girmiştir. Bu bağlamda, Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşlarından, 20.03.2016 tarihinden sonra Türkiye üzerinden kaçak yollarla Ege adalarına geçmiş olanların, ülkemize geri kabul

edilmeleri durumunda geçici koruma talep etme hakları bulunmaktadır (Erdenir, 2021: 448-452).

GKY'nin 8. maddesinde, geçici koruma statüsünden yararlanamayacak kişiler açık bir şekilde belirtilmiştir. Bu maddeye göre, aşağıdaki kişiler geçici korumadan yararlanamazlar, eğer yararlanmışsalar geçici korumaları iptal edilir, "8. Madde:

- a) 1951 Cenevre Sözleşmesinin 1(F) maddesinde belirtilen fiillerden suçlu olduğuna dair ciddi kanaat bulunanlar
- b) Türkiye dışında hangi saikle olursa olsun zalimce eylemler yaptığını düşündürecek nedenleri bulunanlar
- c) (a) ve (b) bentlerindeki suç veya fiillerin işlenmesine iştirak eden veya bu fiillerin işlenmesini tahrik edenler
- d) Ülkesinde silahlı çatışmaya katılmış olduğu halde bu faaliyetlerini kalıcı olarak sonlandırmayanlar
- e) Terör eyleminde bulunduğu veya planladığı ya da bu eylemlere iştirak ettiği tespit edilenler
- f) Ciddi bir suçtan mahkûm olarak topluma karşı tehdit oluşturabileceği değerlendirilenler ile milli güvenlik, kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehlike oluşturduğu değerlendirilenler
- g) Türkiye'de işlenmesi halinde hapis cezası verilmesini gerektiren suç veya suçları daha önce işleyen ve bu suçun cezasını çekmemek için menşe ve ikamet ülkesini terk edenler
- h) Uluslararası mahkemelerce hakkında insanlık suçu işlendiğine dair karar verilmiş kişiler
- i) Türk Ceza Kanunu'nun 4. Kısım, 7. Bölümünde yer alan devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk suçlarını işleyen kişiler" (GKY, 2014: 6205-6206).

GKY'nin 12. maddesinde ise bireysel olarak geçici koruması sonlandırılacak ya da iptal edilecek kişiler açık bir şekilde belirtilmiştir. Aşağıdaki durumlarda geçici koruma bireysel olarak sona ermektedir.

- a) Kendi isteğiyle Türkiye'den ayrılması
- b) Üçüncü bir ülkenin korumasından faydalanması
- c) Üçüncü bir ülkeye insani nedenler veya yeniden yerleştirme kapsamında kabul edilmesi ya da üçüncü bir ülkeye çıkış yapması
- d) Ölmesi

e) *Kanunda yer alan diğer yasal kalış türlerinden birisi ile kalış hakkı kazanması*

f) *Türk vatandaşlığını kazanması (GKY, 2014: 6207).*

Yukarıda bahsedilen kanun ve kanun maddelerinden yola çıkarak Türkiye perspektifinden değerlendirilecek olursa, yoğun bir şekilde siyasiler tarafından ve Türk halkı tarafından dile getirilen bir durum vardır bu durum ise Suriyeli sığınmacıların bayramlarda ülkelerine gitmeleridir. Kişilerin Türkiye'yi terk etmesi geçici koruma statüsünün sona erme nedenlerinden bir tanesidir ancak uygulamaya baktığımız zaman Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı gibi dini bayramlarda Suriyeli sığınmacılar yetkili makamların izni doğrultusunda ülkelerine giderek akraba ziyareti gerçekleştirmektedir ve Türkiye'ye giriş çıkışları esnasında geçici koruma statüleri devam etmektedir. Belirtmek gerekir ki savaş, zulüm gibi kötü koşullardan kaçtığı ülkeye kendi istekleri doğrultusunda giden ve bir süre orada kaldıktan sonra tekrar Türkiye'ye dönmeleri geçici korumanın amacına ve özüne aykırıdır. Almanya İçişleri Bakanı Horst Seehofer, Bild am Sonntag gazetesine vermiş olduğu bir demeçte *“eğer bir kişi, Suriyeli bir mülteci olarak kabul ediliyorsa ve düzenli olarak Suriye'ye tatil için gidiyorsa, bu durumda Suriye'de zulme uğradığını iddia etmesi inandırıcı olmayabilir”* şeklinde bir açıklama da bulunarak bu tür durumlarda mülteci statüsünün gözden geçirilerek iptal edilmesinin gerekliliğini vurgulamıştır (Euronews, 2019). Açıklanan hukuki statülerden hareketle son zamanlarda Türk kamuoyunda sıklıkla tartışılan Suriyeli sığınmacılara vatandaşlık verilmesi konusunu ele almak faydalı olacaktır. Suriyeli sığınmacılara vatandaşlık verilmesi önerisi, hukuki ve toplumsal açıdan incelendiğinde çeşitli riskler ve uyumsuzluklar barındırdığı gibi vatandaşlık kavramının özüyle de bağdaşmamaktadır. Hem iç hem de dış kaynaklar tarafından destek bulan bu öneri milyonlarca Suriyeli sığınmacının geri dönme imkânının olmadığı gerekçesine dayandırılarak vatandaşlığa alınmalarını bir zorunluluk olarak sunmaktadır. Ancak, göz ardı edilen bu denli büyük ve yaş ortalaması genç bir yabancı nüfusa vatandaşlık verilmesi birçok toplumsal, kültürel, ekonomik ve güvenlik problemlerine yol açacaktır ve uzun vadede bu problemlerin büyüyerek iç karışıklıklara yol açma ihtimali yüksektir. Hukuki açıdan bakıldığında ise, Suriyelilerin toplu olarak vatandaşlığa alınması, geçici koruma prensipleri ve vatandaşlık kavramının özüyle çelişmektedir. Geçici koruma, adından da anlaşılacağı üzere, geçici bir çözüm sunmakta olup, toplu vatandaşlık verme ile uyumsuzdur. Geçici koruma statüsü, belirli şartlar altında sağlanan, ancak kalıcı bir statü sağlamayan bir koruma türüdür. Vatandaşlık, bireylerin bir devletle olan kalıcı hukuki bağıı ifade eder ve bu bağ, bireysel değerlendirme ve uyum süreçlerini gerektirir. Toplu olarak vatandaşlık verilmesi, bu sürecin doğasına aykırıdır. Suriyelilere toplu olarak vatandaşlık verilmesi hem hukuki prensipler hem

de toplumsal dinamikler açısından dikkatle değerlendirilmesi gereken bir konudur. Bu süreç, çok boyutlu etkileri göz önünde bulundurularak ve uzun vadeli stratejilerle ele alınmalıdır.

Her şeyden önce bir kişinin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına alınması politik kararların ötesinde bir anlam ve işleve sahiptir. Uluslararası Adalet Divanı'nın (ICJ) 68 yıl önce vermiş olduğu Nottebohm kararında vatandaşlık konusu ele alınarak vatandaşlığın uluslararası hukuktaki önemi vurgulanmıştır. Mahkeme, vatandaşlık ilişkisinin gerçek ve etkin bir bağa dayanması gerektiğini belirterek vatandaşlığın sadece yasal bir süreç olmadığı, aynı zamanda bireyin devlete karşı gerçek bir bağ ve sadakat ilişkisinin bulunması gerektiğini ortaya koyarak “vatandaşlığın hafife alınacak bir mesele olmadığını” belirtmiştir (ICJ, 1955; İnaç ve Kızıl, 2023: 78-82; Özel, 2020: 710). Uluslararası Adalet Divanı'nın kararından da anlaşılacağı üzere vatandaşlık yeni bir sadakat borcu ortaya çıkartmaktadır ve bu borç ilgili kişinin vatandaşlığını alacağı ülkenin toplumsal yapısının bir parçası olmasını, değerlerini benimsemesi, geçmişini, kültürel değerlerini, dilini bilmesini şart koşmaktadır. Türkiye özelinde değerlendirecek olursak, Suriyeli sığınmacıların çoğunluğunun Türkçe bilmediği ve kendi anadillerinde dahi okur-yazar oranlarının düşük olduğu bilinmektedir. Suriyeli sığınmacıların okur-yazarlık ve eğitim durumlarıyla ilgili kamuoyuyla paylaşılan güncel ve resmi bir kaynak bulunmamaktadır. Ulaşılabilen tek resmi kaynak T.C. Kalkınma Bakanlığı tarafından 2016 yılında AB ile müzakere sürecinde hazırlanmış olan çalışmadır. Bu çalışmaya göre kayıt esnasında alınan 2.749.410 Suriyeli sığınmacının beyanları doğrultusunda okur-yazar olmayan Suriyeli sığınmacıların oranı %33,3, okula gitmediği halde okur-yazar olan ancak bir diploması olmayanların oranı ise %13 olarak ifade edilmektedir. Bir başka çalışma ise “2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması Suriyeli Göçmen Örnekleme, Temel Bulgular” başlıklı Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün çalışmasında hiç eğitim almamış veya ilkokulu bitirmemiş Suriyeli erkek sığınmacıların oranı %35, kadınlar içinde ise bu oran %40 olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla Türkçe konuşamayan ve yazamayan bir kişinin Türk toplumunun ve laik Türkiye Cumhuriyeti'nin değerler sistemine uyum sağlayabileceği tartışma konusudur. Bu doğrultuda 4 milyona yakın Suriyeli sığınmacıya toplu ya da bireysel olarak vatandaşlık verilmesi hem iç hukuka hem de uluslararası hukuka aykırıdır. 1951 tarihli BM Cenevre Sözleşmesi madde 34, “*Taraf devletler, mültecileri özümlemeyi ve vatandaşlığa almayı her türlü imkân ölçüsünde kolaylaştıracaklardır. Vatandaşlığa alma işlemlerini çabuklaştırmaya ve bu işlemlerin masraf ve resimlerini her türlü imkân ölçüsünde azaltmaya özel çaba göstereceklerdir.*” ilgili madde incelendiği zaman sadece vatandaşlığa alınma işlemlerinin kolaylaştırılmasını ve masrafların azaltılmasını öngörmektedir. Buradan mültecilerin

vatandaşlığa alınmasının zorunlu olmadığı çıkarımına ulaşabiliriz. Dolayısıyla mülteciler için bile vatandaşlığa alınma bir zorunluluk değilken geçici koruma statüsü altında Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacılar için vatandaşlığa alınması önerisinin desteklenmesi hukuki temelden yoksundur ve siyasi çıkarlara dayanmaktadır özellikle Suriyeli sığınmacıların AB ülkelerine yönelik iltica başvurularının önlenmesi amacını taşımaktadır. Sonuç olarak milyonlarca Arap kökenli Suriyeli sığınmacının kitlesel olarak vatandaşlığa alınması vatandaşlık kavramının özü ile bağdaşmadığı gibi Türk Vatandaşlığı Kanununa da aykırıdır.

2.3. 2011’den Günümüze Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Toplumsal Algının İnşası ve Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Artan Karşıtlık

2014 yılından bu yana, Türkiye dünyada en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke olmuştur. 2011 yılında Suriye’deki krizin ortaya çıkmasından önce Türkiye’deki uluslararası koruma altındaki yabancıların sayısı sadece 58 bindi (SB 2021). Şu an Türkiye’de 3 milyondan fazla Suriyeli sığınmacı ve 259.468 Uluslararası koruma statüsünde bulunan kişi vardır. Dolayısıyla Türkiye’nin nerdeyse bütün şehirlerine dağılmış olan 3.093.909 Suriyeli, Türkiye’yi ve Türk toplumunu ekonomik, sosyal, siyasi ve güvenlik olmak üzere çeşitli alanlarda etkilemiştir. Tarihinde hiç görmediği büyüklükteki sığınmacı sayıları ile çok kısa bir zaman diliminde yüz yüze gelen Türk toplumunun Suriyeli sığınmacılara yönelik başlangıçtaki yaklaşımı vicdani ve kültürel bir dayanışma olarak şekillenmiştir, halk Suriyeli sığınmacıları “misafir”, “zulümden kaçanlar” olarak görüp kendileri de “ev sahibi” olarak Suriyeli sığınmacılar ile olumlu ilişkiler kurmaya çalışıyordu. Fakat zamanla misafirlik süresinin uzaması, sığınmacıların sayısının her geçen yıl katlanarak artması nedeniyle başlarda yardım eden ve olumlu ilişkiler geliştirmeye çalışan halkın şu an olumsuz düşüncelere sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Halkın gün geçtikçe artan ve şiddetli bir şekilde Suriyelilerin geri dönmesini istemelerine karşın Suriyeli sığınmacıların yıllar içerisinde Türkiye’de kalmayı isteme ve geri dönmeyi istememe eğilimleri artmaktadır. Dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan mülteciler ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında zaman, mültecilerin üçte birinin geri dönmeme ihtimali olduğu tahmin edilmektedir (Güçtürk, 2014). Yapılan araştırmalar göstermektedir ki Suriye’de savaş sona erse dahi, “Suriyeli sığınmacıların büyük bir kısmının geri dönmeme ve sürekli olarak Türkiye’de yaşama olasılıkları oldukça yüksektir” (Erdoğan, 2014:16). Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacıların sayılarının ve ülkede kalış sürelerinin uzamasıyla birlikte, Suriyeli sığınmacılar halk tarafından “uzun kalan misafir” olarak algılanmaya başlanmış olup,

sosyo-kültürel, ekonomik, güvenlik ve politik problemleri de beraberinde getirmiştir. Toplumun olumsuz tutum ve algıları zaman zaman halk ile Suriyeliler arasında çatışmalara sebep olmaktadır. Bugün neredeyse Türkiye'nin birçok şehrinde Türk halkı ve Suriyeli sığınmacılar arasında gerginlikler yaşanmaktadır. Bazı Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de karıştığı suç olayları ve bunun sonucunda halkın yaşadığı kayıplar nedeniyle Türk halkının olumsuz tutumu günden güne artmaktadır.

Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde yaşanan bombalı terör saldırıları, hırsızlık, dilencilik, organize suçlar başta olmak üzere meydana gelen asayiş sorunlarının artmasıyla halkta bu olayların yabancılar tarafından gerçekleştirildiği düşüncesi oluşmaya başlayarak bir güvenlik zafiyeti yanılsaması yaratmıştır. İstanbul, Ankara, Gaziantep, Kayseri, Kilis, Diyarbakır, Ağrı, Van'da son 6 yılda meydana gelen bombalı, havanlı ve canlı bomba saldırıları Türk vatandaşları tarafından ülkeye gelen Suriyeli sığınmacılar tarafından gerçekleştirildiğine inanılmaktadır (Tunca, 2022: 75). Gerçek istatistiklere bakıldığında, hükümetin Suriyeli sığınmacıların suç oranını gizli tutma konusunda çok titiz bir politikasının olduğu görülmektedir. Ancak açık kaynaklar, Suriyeli sığınmacıların yaklaşık 700 ayrı suç vakasına karıştığını göstermektedir (Tunca, 2022: 75).

Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yönelik toplumsal algı ve tutumlar pek çok çalışmada inceleme konusu yapılmıştır ve bu çeşitli çalışmalarda Suriyeli sığınmacılara yönelik algılar net bir şekilde görülmektedir. Tunca'nın, "The Security Perceptions of Turkish Society towards Syrian Refugees" başlıklı çalışmasında; Türk vatandaşlarının güvenlik kaygısını tespit etmek üzere Gaziantep ve Balıkesir'de gerçekleştirilen bir çalışmada halkın Suriyelileri yüksek düzeyde güvenlik tehdidi olarak algıladığı tespit edilmiştir. Genel tehdit olarak algılanan hususlar: "artan suç oranları, kontrolsüz nüfus artışı yaratmak, yozlaşmaya neden olmak, ücretleri düşürmek, işsiz sayısını artırmak, gelecek kaygısı yaratmak, siyasi dengeleri değiştirmek" şeklinde tespit edilmiştir (Tunca, 2022).

Bozdağ'ın, "Bottom-up Nationalism and Discrimination on Social Media: An Analysis of the Citizenship Debate about Refugees in Turkey" başlıklı çalışmasında; vatandaşlık tartışmalarını ve sosyal medya temsillerinin göçmen ve mülteci algılarını nasıl etkilediğini "Twitter" üzerinden incelemektedir. Geleneksel medyanın temsilleri mesleki ve etik sözleşmelerin sınırları içerisinde ortaya çıkarken sosyal medya kullanıcıları bu tür sözleşmelere bağlı olmadığından dolayı ifadelerinde daha pervasız ve sert davranmaktadır. İncelenen tweetlerin söylem analizi ırkçılığın, milliyetçiliğin ve ayrımcılığın açık biçimlerinin

sosyal medyada nasıl önemsizleştirildiğini ve bunun nasıl yayıldığını göstermektedir. Bu çalışma mülteciler ve göçmenler hakkında ana akım medya ve politikacılar tarafından gizlenen bilgileri mi gibi sunulan spekülasyonlar, mitler ve doğrulanmamış istatistikler Twitter’da kabul görerek hızlı bir şekilde yayıldığını ortaya koymaktadır (Bozdağ, 2020).

Akçapar ve Şimşek’in, “The Politics of Syrian Refugees in Turkey: A Question of Inclusion and Exclusion through Citizenship” başlıklı çalışmalarında; İstanbul ve Gaziantep’teki Suriyeli mültecilerin Türk vatandaşlığı kazanma konusundaki görüşlerini ve Türk vatandaşlarının tepkilerini de içermektedir. Bu çalışma Türkiye’de yıllar içerisinde, özellikle Suriyeli mültecilerin gelmesinden sonra değişen vatandaşlık kavramını araştırmakta ve Türk vatandaşlığının Suriyelilere verilmesinin koşullarını ve gerekçesini değerlendirmektedir. Bu makale, Türkiye’deki Suriyeli mülteciler örneğinde entegrasyon ve vatandaşlık arasındaki bağlantıyı incelerken şu sorulara yanıt aramıştır: Türk hükümeti neden uzun süredir devam eden *jus sanguinis* (soy ve kan ilkesi) vatandaşlık modelini değiştirmiştir? Türkiye örneğinde vatandaşlığın değişen doğasında hangi faktörler önemli rol oynamaktadır? Suriyeli mülteciler için Türk vatandaşlığı kazanmak ne anlama gelmektedir? Türk vatandaşlığının kazanılması Suriyeli mültecilerin entegrasyonu ile nasıl bağlantılıdır? Bu değişimin temel nedenleri olarak vatandaşlık politikasında, kitlesel göçün, özellikle Suriyeli mülteci akışlarının doğrudan bir sonucu olduğu tespiti yapılmaktadır. Ayrıca vatandaşlık kanununda yapılan değişikliklerle Türk vatandaşlığı yasası daha kapsayıcı hale gelmiş gibi görünse de yasanın çoğunlukla Sünni kökenli olanların yanı sıra kültürel ve ekonomik sermayeli Suriyelileri hedef alarak seçici kaldığı da ileri sürülmektedir (Akçapar ve Şimşek, 2018).

İçduygu’nun, “Türkiye, Nereye Kadar Bir Göç Ülkesi?” başlıklı çalışmasında; Türkiye’ye gelen Suriye göçünün ilk zamanlarında Türk halkı Suriyelilere yönelik “misafirperverlik” değerinden yola çıkarak olumlu tutum ve algılara sahip olduğunu, ancak zamanla sığınmacıların sayısındaki artış ile bu olumlu tutumun yerini sosyal gerginliğe, negatif tutumlara ve yabancı düşmanlığı güden tepkilere bıraktığını bu çalışmada gözlemlenmektedir (İçduygu, 2015).

Erdoğan’ın, “Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması” başlıklı çalışmasında; Türk toplumunun %84’ünün Suriyelileri misafir olarak gördüğü, savaş sona erdiği zaman ülkelerine geri gönderilmelerinin gerektiği ve vatandaşlık verilmemesi gerektiğini düşündüğünü ortaya koymaktadır (Erdoğan, 2014).

Şen ve Şimşek'in, "Türkiye'deki Kamu Yönetimi Öğrencilerinin Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Tutumları" başlıklı çalışmada; Dokuz Eylül Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü'nde eğitim gören öğrencilerin Suriyelilere yönelik algılarını değerlendiren bu çalışmada genel olarak öğrenciler olumsuz tutumlara sahipken Suriyeli arkadaşı olan öğrencilerin Suriyelilere karşı tutumu daha olumludur. Aynı zamanda öğrencilerin ailelerinin Suriyelilere karşı tutumu olumsuzlaştıkça öğrencilerin tutumu da anlamlı olarak olumsuzlaşmaktadır (Şen ve Şimşek, 2019).

Gülyaşar'ın, "Suriyeliler ve Vatandaşlık: Yerel Halk ve Suriyeli Sığınmacılar Çerçevesinde Bir Değerlendirme" başlıklı çalışmada; yerel halk ve Suriyelilerin "vatandaşlık" konusuna bakış açılarının değerlendirildiği bu çalışmada Suriyeliler nezdinde çoğunlukla vatandaşlığa sıcak bakıldığı vatandaşlık verilmesi halinde kendilerini daha garanti altında hissedecekleri, daha iyi ve eşit şartlarda yaşayabileceklerini düşünürken Türklerin düşünceleri ise tam aksine vatandaşlık verilmesine karşı olduğunu bunu milliyet unsuru olarak gördükleri tespit edilmiştir. Suriyelilere yönelik olumsuz tutumların, vatandaşlık verilmesi halinde burada kalacakları endişesi gibi pek çok nedenle vatandaşlık konusuna sıcak bakmamaktadırlar. Bu araştırmada Türklerin ve Suriyelilerin düşüncelerinin büyük farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir (Gülyaşar, 2017).

Dilaver'in, "Elazığ'da Suriyeli Mülteciler: Elâzığ Halkının Suriyeli Mültecilere Bakış Açısı Üzerine Bir Araştırma" başlıklı yüksek lisans tezinde; Elazığ'da yerel halkın tutumlarını tespit eden bu çalışmada yerel halk Suriyelilerin güvenlik, ekonomi ve işsizlik gibi sorunlara yol açacağını düşündüklerinden olumsuz bir tutum sergilemektedirler. Araştırma sonucuna göre, yerel halk Suriyeli sığınmacılara yönelik olumsuz bir bakış açısına sahip olmalarının yanı sıra Elazığ'da yaşamalarından da rahatsızlık duymaktadırlar (Dilaver,2020).

Barem Research ve WIN/Gallup International Association Göçmenliğe Destek Endeksi (2012) araştırmasında, 59 ülkede 50 bin kişi ile yapılan mülakatların verileri incelenmiştir. Bu çalışmada, Türkiye'de bin kişiyle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularına göre, dünya genelinde göçmenliğe karşı çıkanların oranı %38 iken, bu oran Türkiye'de %61 olarak kaydedilmiştir. Dünya nüfusunun %34'ü göçmenliği "olumlu bir durum" olarak değerlendirirken, Türkiye'de bu görüşü paylaşılanların oranı %15'te kalmaktadır.

Ekici'nin, "Türk Toplumunda Suriyelilere Yönelik Algılanan Tehditler ve Çözüm Önerileri" başlıklı çalışmada 2014-2017 yılları arasında Türk toplumunun Suriyeli

sığınmacılara yönelik olumsuz tutum ve tehdit algılarını konu edinen 25 makaleyi içerik analizi yöntemiyle değerlendirmiştir. Analiz sonucu Türk toplumunun Suriyeli sığınmacıları Türk toplumunun kültürel yapısına, sosyal ve ahlaki düzenine, ekonomik işleyişine ve temel hizmet erişimlerine birer tehdit olarak algıladığı sonucuna ulaşılmıştır (Ekici, 2019).

Yılmaz ve Günay'ın "Türk Toplumunda Suriyeli Sığınmacı Algısı" başlıklı çalışmasında, Türk halkının Suriyeli sığınmacılara yönelik algıları, tutumları ve söylemleri incelenmiştir. Bu araştırma kapsamında 18 yaş ve üzeri 522 kişi ile anket yapılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, kamuoyunda Suriyeli sığınmacılara insani yardım yapılması gerektiği, sığınmacıların mağdur, şefkate ve yardıma muhtaç oldukları yönünde yaygın bir görüş bulunmaktadır. Ancak, katılımcılar sığınmacılarla aynı ortamı paylaşmaktan kaçınmakta, insani yardım konusunda olumlu görüş bildirenlerin birlikte yaşama konusunda ciddi çekinceleri olduğu ve sığınmacılarla birlikte yaşamaya sıcak bakmadıkları tespit edilmiştir (Yılmaz ve Günay, 2022).

Yılmaz'ın, "Yerel Halkın Türkiye'deki Suriyelilere Bakışı: Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay ve Adana Örnekleri" başlıklı doktora tezinde, yerel halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarını anlamak amacıyla hem nitel hem de nicel araştırma yöntemlerini içeren karma bir araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda, 5 ilde toplam 1380 kişi ile yüz yüze görüşmeler yapılmış ve sorular sorulmuştur. Ayrıca, aynı illerdeki 19 sivil toplum kuruluşu ile yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, Suriyeli nüfusunun artmasıyla birlikte ekonomik ve toplumsal sorunlar ortaya çıkmış, başlangıçta misafir olarak görülen Suriyelilerin kalıcı hale gelmesi yerel halkın bakış açısını olumsuz etkilemiş olsa da, benzer göç deneyimleriyle karşılaştırıldığında nispeten yüksek bir kabul oranının gözlemlendiği belirtilmiştir (Yılmaz, 2017).

Suriyeli sığınmacılara yönelik toplumsal algıları büyük ölçüde etkileyen unsurlardan biri, Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki geleceklerine yönelik beklentileridir. 2011 yılında Suriye'de aniden patlak veren ve kısa bir süre içerisinde kanlı bir iç savaşa dönüşen çatışmalardan kaçarak Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların varlığının geçici olacağının öngörüldüğü bilinmektedir (Erdoğan, 2015; İçduygu, 2015). Bu bağlamda, 2014 yılının sonlarında Suriyeli sığınmacılara verilen yasal statü de bu geçicilik anlayışını yansıtan "geçici koruma yönetmeliği" ile belirlenmiştir (Erdoğan, 2016). Halen yürürlükte olan bu yönetmelik, Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de geçici olarak kalmalarını öngörmektedir. Suriyeli

sığınmacıların Türkiye'ye geldikleri ilk yıllarda bu geçicilik beklentisi Türk toplumunda da yaygın bir durumdaydı ve iç savaşın yoğun bir şekilde devam ettiği bu dönemde, Suriyeli sığınmacılara yönelik olumsuz söylemler yüksek seviyelere ulaşmamıştı ve savaşın sona ermesiyle birlikte Suriyeli sığınmacıların ülkelerine dönecekleri inancı yaygındı (Erdoğan, 2015; İçduygu, 2015; Kirişçi, 2014). Fakat Suriyeli sığınmacıların nüfusunun katlanarak artması, bölgede yeni aktörlerin ortaya çıkmasıyla birlikte savaşın süresinin uzaması ve Esed rejiminin iktidarını sürdürmesi Türkiye'de 2014 sonrasında kamu hizmetlerinde özellikle eğitim ve sağlık başta olmak üzere Suriyeli sığınmacılara çeşitli haklar tanınmaya başlanmasıyla birlikte geçicilik durumunun değiştiği gözlemlenmektedir ve bu süreçte Suriyeli sığınmacılara yönelik politikalar ve toplumsal algılar önemli ölçüde değişime uğramıştır.

Boylamsal bir çalışmanın yapıldığı 2017, 2019, 2020 ve 2021 Suriyeliler Barometresi ise, toplumsal algının yıllara göre değişimini çok net bir şekilde ortaya koymaktadır (Erdoğan, 2017; 2019; 2020; 2021). Suriyeliler Barometresi 2021'e göre, Türk toplumunda Suriyeli sığınmacılar hem mağdur hem de bir tehdit unsuru olarak algılanırken kültürel benzerlik açısından da Türk toplumu Suriyeli sığınmacılar ile arasına mesafe koymaktadır. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların kültürel açıdan Türklere benzemediklerini düşünenlerin oranı %81,0'dır. Araştırma, sınır bölgesinde yer alan illerde yaşayan vatandaşların metropolde yaşayan vatandaşlara göre Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının daha olumsuz ve karamsar olduğunu ortaya koymaktadır. Suriyeli sığınmacılar ile huzur içinde bir arada yaşayabiliriz önermesine %10,6, Suriyeli sığınmacılar kültürel olarak bizi zenginleştirmektedir önermesine %4,5 destek verildiği görülmektedir. 2017'de gerçekleştirilen ilk Suriyeliler Barometresi'nde, Suriyeli katılımcıların %16.7'si ülkelerine geri dönmemeyi düşünürken, bu oran 2019'da %51.8'e, 2020'de %77.8'e, 2021'de %60.8 olarak belirlenmiştir. Yukarıda da bahsedildiği gibi kalış süresi uzadıkça dönme isteklerinin azaldığı ortaya çıkmaktadır. Suriye'de savaş biter ve bizim istediğimiz şekilde bir yönetim oluşursa dönerim diyenlerin oranında da radikal azalma göze çarpmaktadır 2017'de %59.6, 2019'da %30.3, 2020'de %16 düzeyine gerileme gözlemlenirken 2021'de ise %33.1 olarak karşımıza çıkmaktadır. Geri dönmeme gerekçelerine bakıldığı zaman ağırlıklı olarak güvenlik endişesi, Türkiye'de vatandaşlık alma isteği ve savaşın devam etmesi olarak belirtilmektedir.

Suriyeli sığınmacıların geri dönüşlerine olan inanç toplumda giderek azalmaktadır, araştırmada Türk toplumu 2017'de "hiçbiri geri dönmez" ve "bir kısmı dönse bile büyük bölümü Türkiye'de kalır" diyenlerin oranı toplamı %70.5 iken; bu oran 2019 anketinde

%78.4'e, 2020'de %80.3 ve 2021'de %79.1 olarak ortaya çıkmaktadır. Anket verilerinde görüldüğü üzere Türk toplumunun çok büyük çoğunluğu savaş tamamen bitse dahi, Suriyeli sığınmacıların çok büyük kısmının ülkelerine geri dönmeyeceğini düşünmektedir. Suriyeliler Barometresi araştırmalarında toplumun %90'nına yakını, Suriyeli sığınmacıların en az yarısının Türkiye'de kalacağı düşüncesine sahip olmasına rağmen, Türk toplumunda Suriyeli sığınmacılara siyasal haklar ve vatandaşlık verilmesi konusunda tepkiler olduğu dikkat çekmektedir.

Suriyeliler Barometresinde yapılan anketler incelendiği zaman Suriyeli sığınmacılara yönelik "savaştan/zulümden kaçan mağdur" algısının azaldığını, buna karşın toplumun ötekileştirme ve güvenlik endişelerini ön plana çıkartan betimlemelerin arttığı görülmektedir. Bu çalışmalara göre, Türk toplumu Suriyeli sığınmacılar ile arasına büyük bir sosyal mesafe koymaktadır. SB çalışmalarında sosyal mesafe skorunu hesaplamak amacıyla katılımcılara, "Suriyeli çocukların benim çocuğumun okulunda eğitim görmesinden rahatsız olmam", "bir Suriyeli ile aynı apartmanda yaşamaktan rahatsız olmam", "erkek ya da kız kardeşimin bir Suriyeli ile evlenmesinden rahatsız olmam" ve "bir Suriyeli ile evlenebilirim" gibi ifadeler sunulmuş ve bu ifadelere ne derece katıldıkları sorulmuştur. Sonuçlar, Türk toplumunun kendisini Suriyeli sığınmacılardan "çok mesafeli" olarak konumlandığını göstermektedir.

Suriyeliler Barometresi 2021'de Türk toplumunda Suriyeli sığınmacılardan kaynaklı en ciddi endişenin %74.2 oranı ile "vatandaşlık" olduğu anlaşılmaktadır bunu takip eden endişeler ise ikinci sırada %70.3 oranı ile "Türkiye ekonomisine zarar vermeleri" ve %67.1 oran ile "Türkiye'nin sosyal ve kültürel yapısına zarar vermeleri" şeklindedir. Akademik alanda da yapılan çalışmalar göstermektedir ki halk Suriyeli sığınmacıların "vatandaşlık" almasına şiddetle karşı çıkmaktadır (Erdoğan, 2014; Gülyazar, 2017; Güney ve Konak, 2016) Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye toplumsal, ekonomik ve güvenlik açısından ciddi zararlar verdiği ve gelecekte de daha fazla zarar verebileceği şeklinde bir algının oluştuğu gözlemlenmektedir. Başka bir deyişle, Suriyeli sığınmacılara yönelik toplumsal kaygıların önemli ölçüde arttığı anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda öne çıkan kaygılar arasında toplumsal dokuya ve aile yapısına zarar verdikleri, güvenlik problemi oluşturdukları, çeşitli suçlara karıştıkları, Türkiye'de zaten var olan toplumsal kutuplaşma sorununu artırdıkları ve ulusal kimliğe zarar verdikleri düşünceleri öne çıkmaktadır. SB anketlerine göre, "Suriyeliler Türk toplumuna/Türkiye'ye ne ölçüde uyum sağladı" sorusuna "hiç sağlamadı" ve "çok az sağladı" cevaplarının verildiği görülmektedir. Bu iki cevabı verenlerin toplam oranı 2019'da %64.4, 2020'de ise %69.9 ve

2021’de %74.1’dir. Öte yandan Suriyelilerin Türk toplumuna/Türkiye’ye “büyük ölçüde” ya da “bütünüyle” uyum sağladıklarını düşünenlerin toplam oranları ise 2019’da %13.2, 2020’de %16.4 ve 2021’de %13.5’dir. Anket sonuçlarına göre Suriyeli sığınmacıların Türk toplumuna ve Türkiye’ye uyum sağlama düzeyleri hakkında olumsuz görüşlerin yıllara göre arttığı ve uyum süreçlerinin yetersiz bulunduğu görülmektedir bu durum toplumsal endişelerin artmasına, olası sosyal çalışmalara zemin oluşturması mümkündür.

Suriyeliler Barometresi anketlerinde Türk toplumunun artık büyük çoğunluğunun ülkeden kalıcı olacağını düşündüğü Suriyelilerle ortak bir yaşama ve geleceğe nasıl baktıklarını irdelemek yerinde olacaktır. Bu bağlamda anketlerde sorulmuş olan “Suriyeli sığınmacılarla huzur içinde bir arada yaşayabiliriz” önermesine verilen cevaplar çok iyimser bir tabloya işaret etmemektedir.

Son olarak, vatandaşların büyük çoğunluğunun artık Suriyelilerin ülkede kalıcı olacağını düşündüğü göz önüne alındığında, bu duruma ilişkin ortak yaşama ve geleceğe dair görüşlerini değerlendirmek önemlidir. Bu bağlamda, Suriyeliler Barometresi anketlerinde yer alan “Suriyeli sığınmacılarla huzur içinde bir arada yaşayabiliriz” önermesine verilen yanıtlar, olumlu bir perspektif sunmamaktadır. Bu önermeye katılmayanların toplam oranı 2017’de %75, 2019’da %82.5, 2020’de %77.9 ve 2021’de %78.5 olarak tespit edilmiştir. Ankete katılanların çoğu, bu önermeye katılmadıklarını belirtmiş, bu da Türk toplumunda Suriyelilerle birlikte yaşama konusunda ciddi endişelerin bulunduğunu göstermektedir

Hedef ülkelere yönelik uluslararası göç ve mülteci hareketleri kontrolsüz ve yoğun bir şekilde ortaya çıktığında, bu durum halk arasında yabancı düşmanlığı ve etnik şiddet gibi güvenlik tehditlerine yol açabilmekte, ayrıca siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel yapıları olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Küresel ölçekte etkileri devam eden ekonomik kriz benzeri bunalım dönemlerinde, ülkelerde gerek siyasiler gerekse toplum tarafından göç ve göçmen sorununun temel bir referans noktası olarak daha sık kullanılmaya başlandığı gözlemlenmektedir. Türkiye’de ekonomik kriz aşamalı olarak gerçekleşmiş ve farklı dönemlerde farklı yoğunluklarda hissedilmiştir fakat yakın zamanda belirginleşen ve derinleşen ekonomik sorunlar özellikle 2018 yılından itibaren hissedilmeye başlanmış ve 2020’deki pandemi süreci ile birlikte artan kamu harcamaları kamu maliyesine ek yük getirmiş, pandemi sürecinde ekonomik faaliyetler yavaşlamış ve kriz daha da derinleşmiştir. Döviz kurlarındaki artış, enflasyon, kamu maliyesindeki sorunlar ve işsizlik ekonomik krizin başlıca belirtileri olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kriz yalnızca Türk toplumu üzerinde olumsuz etkiler

yaratmamıştır. Türkiye’deki mevcut ekonomik kriz Suriyeli sığınmacılar ve diğer göçmenler üzerinde de çeşitli etkiler yaratmıştır bu etkiler pek tabi olumsuzdur. Bu etkileri 4 madde üzerinden değerlendirecek olursak:

- 1. İstihdam Sorunları:** Türkiye’nin içinde bulunduğu ekonomik kriz, işsizlik oranlarını artırırken Suriyeli sığınmacıların ve diğer göçmenlerin düşük olan iş bulma ihtimalini daha da düşürmüştür. Düşük ücretli ve güvencesiz işlerde çalışan göçmenler, kriz dönemlerinde işlerini kaybetme riskiyle daha fazla karşı karşıya kalmışlardır. Ayrıca Türk toplumunun işsizlikle mücadele ettiği bir dönemde, göçmenler işgücü piyasasında haksız rekabet olarak algılanarak sosyal gerilimleri artırmaktadır.
- 2. Yaşam Maliyetleri ve Barınma Maliyetlerindeki Artış:** Yaşam maliyetlerinin artması Suriyeli sığınmacıların ve göçmenlerin temel ihtiyaçlarını karşılamalarını zorlaştırmıştır. Özellikle kira ve gıda fiyatlarındaki artış bu grupların yaşam koşullarını daha da zorlaştırmıştır. Dolayısıyla düşük gelirli göçmenler ve sığınmacılar kalabalık ve sağlıklı yaşam koşullarında yaşamak zorunda kalabilirler.
- 3. Yardım ve Destek Hizmetlerinde Azalış:** Ekonomik kriz, devletin ve sivil toplum kuruluşlarının sunduğu yardım ve destek hizmetlerinin kısıtlanmasına neden olabilir. Bu durum, göçmenlerin ve sığınmacıların sağlık, eğitim ve sosyal hizmetlere erişimini olumsuz yönde etkileyebilir. Yardım kaynaklarının azalması, zaten kırılgan durumda olan bu grupların daha fazla dezavantajlı hale gelmesine yol açabilir.
- 4. Sağlık Hizmetleri ve Eğitim Harcamalarının Azalması:** Ekonomik krizin sağlık sistemine getirdiği yükler, göçmenler ve sığınmacıların sağlık hizmetlerine erişimini de etkileyebilir. Artan maliyetler ve azalan kaynaklar, bu grupların gerekli tıbbi bakım ve hizmetlere erişimini zorlaştırabilir. Ekonomik kriz dönemlerinde eğitim harcamalarının kısılması, göçmen çocukların eğitime erişimini de olumsuz etkileyebilir. Okulların kaynaklarının yetersiz kalması, bu çocukların eğitimde geri kalmasına ve toplumsal uyumlarının zorlaşmasına neden olabilir.

Göç hareketleri/göç süreçleri, ekonomik perspektiften incelendiği zaman göç alan ülkeler ve göç veren ülkeler açısından ikili bir ayrıma tabi tutularak önemli bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda, ev sahibi ülkeler (göç alan ülkeler) açısından göçün ekonomik boyutu, sebepleri ve etkileri açısından derinlemesine değerlendirilmesi gereken çok boyutlu bir konudur (Buzan, 1991: 433). Göçün ekonomi üzerindeki yansımaları, göç alan ülkenin kalkınma ve refah düzeyi, sosyal durumu ve demografik gereksinimleri ile yakından ilişkilidir. Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse göç, ev sahibi ülkenin ekonomisine yarar

sağlayabilir fakat bu süreçte ekonomik dengesizliklerde ortaya çıkabilir. Örneğin düşük nüfus artışına veya yaşlanan nüfusa sahip ülkelerde göçmenler ev sahibi ülkede işgücü açığını kapatma potansiyeli taşımaktadır ve bu özellikleri taşıyan bir ülke işgücü açığına çözüm olarak göçmenleri ülkesine çekmek isteyebilir. Almanya gibi nüfusu yaşlanan ülkeler ülke ekonomisindeki büyümeyi hızlandırabilmek için göçmenlerden faydalanmaktadır. Göçmenler, çoğunlukla ev sahibi ülkedeki yerli işgücüne göre daha düşük ücretlerle çalıştığı için cazip bir çözüm olarak görülmektedirler. Ek olarak niteliksiz işgücünün yanı sıra, nitelikli işgücünü kapsayan eğitimli kişilerin çok daha iyi fırsatlar sunan ülkelere göç etmeleri ev sahibi olan ülkeye bilim, sanat, teknoloji gibi birçok alanda olumlu katkılar sunabilir. Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse, özellikle beyin göçü alan ülkelerin ekonomik büyüme seviyeleri göç olgusu ile pekiştirilmektedir (Lowell ve Findlay, 2001:12).

Farklı bir perspektiften değerlendirildiğinde, göç alan ülkeler ülkelerine gelen göçmen ve sığınmacılara barınma, istihdam, eğitim, sağlık ve ulaşım gibi önemli yükümlülükler getirmektedir. Göçmenlerin ülkeye entegrasyonu hem zaman hem de büyük bir kamu kaynağı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durum toplumsal huzursuzlukları ortaya çıkarabilir göçmen sayısının artmasıyla birlikte halk tarafından göçmenler ekonomik bir tehdit olarak algılanmaktadır. Bu duruma örnek olarak, Türkiye'nin maruz kaldığı Suriye ve Ukrayna krizlerinin sonuçları doğrultusunda meydana gelen göç akını başta sınır illeri olmak üzere İstanbul, Ankara, Antalya, Alanya gibi çeşitli şehirlerde kira maliyetlerinde belirgin bir artışa yol açmıştır. Bu durum özellikle sınır illerinde kiralık konut temininde önemli güçlüklerin yaşanmasına sebep olmuştur. Bununla birlikte, Türkiye'deki sığınmacı krizine yönelik yapılan harcamaların 35 milyar doları aştığı ve bu maliyetlerin Türkiye'nin kendi öz kaynaklarından büyük ölçüde finanse ettiği görülmektedir (Sazak, 2019). Bahsedilen bu durum ve benzeri sorunlar, Türkiye ve AB ülkelerinde özellikle halkta ev sahibi ülkenin kamu hizmetlerinden ve sunulan sosyo-ekonomik imkânlardan göçmen, sığınmacı ve mültecilere göre yeterince faydalanamadıkları ve halka yeterli imkânın sunulmadığı algısı ortaya çıkmaktadır. Ek olarak, Türkiye gibi ekonomik sıkıntıların yaşandığı, artan işsizlik oranlarının olduğu ülkelerde göçmen ve sığınmacılar işgücü piyasasında potansiyel bir rakip olarak görülmektedir. Bu nedenle, son zamanlarda görüldüğü üzere kendi halkına kamu hizmetlerini sağlamakta zorlanan AB ülkeleri göçmen ve sığınmacı başvurularını sınırlayabilmek için çeşitli uygulamalar getirmektedir. Hatta, İsveç hükümeti ülkesine gönüllü geri dönen göçmenlere 34 bin dolar ödeyeceğini belirtmiştir (Euronews, 2024); fakat Türkiye'de benzer bir yaklaşımın olmadığı görülmektedir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından 2021 yılında yayınlanan bir rapora göre, Türkiye’de çalışma izni verilen Suriyelilerin sayısı 91.500’dür, bu kişilerin 5.335’inin kadın ve 86.165’inin erkek olduğu görülmektedir. Türkiye’de bakanlık tarafından çalışma izni verilen yabacılardan sayısı Suriyelilerle birlikte toplam 168.103 olarak karşımıza çıkmaktadır (MSYDD, 2023). Ancak, Türkiye’de geçici koruma statüsü kapsamında bulunan Suriyeli sığınmacıların sayısı 3.090.975’tir, 1.069.752 yabancıya ikamet izni verilmiştir ve ek olarak 26.09.2024 tarihi itibarıyla 165.473 düzensiz göçmen yakalanmıştır (GİB, 2024). Bu sayılar, göz önünde tutulduğu zaman çalışma izni olan yabancı sayısının düşük olduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca, kayıt dışı (gölge ekonomi) ve güvencesiz çalışma koşullarının varlığına net bir şekilde işaret etmektedir.

Bahsedildiği üzere ekonomik sorunlar toplumsal gerilimlere neden olabilir. Kriz dönemlerinde halkın göçmen ve sığınmacılara karşı olumsuz tutumları pekişebilir, yabancı düşmanlığı ve göçmen karşıtlığı gibi olumsuz sosyal dinamiklerde artış ortaya çıkabilir. Türkiye’de, vatandaşların Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik yapılan araştırmalar, Suriyeli sığınmacıların Türkiye’nin ekonomisine ve sosyal refah sisteminin sürdürülebilirliği açısından bir tehdit olarak değerlendirildiğini göstermektedir (SB, 2021; Ökten ve Ökten, 2022; Paksoy ve Koçarslan, 2016). SB çalışmalarında ortaya çıkan temel şikâyetler Suriyeli sığınmacıların kamu bütçesine külfet oldukları, özellikle konut kiralari ve alım gücündeki azalma, kayıtsız ve ucuza çalıştıkları için işverenler tarafından tercih edilmeleri ve neden oldukları düşünülen işsizlik, yine kayıtsız olarak çalıştıkları işyerleri ile vergi ödemeyerek neden oldukları düşünülen haksız rekabet öne çıkan şikâyetler arasındadır (SB 2021).

Suriyeli sığınmacıların çalışma koşulları hem bireysel hem de toplumsal düzeyde ekonomik güvenliği tehdit etmektedir öncelikle Suriyeli sığınmacıların ya da diğer sığınmacıların güvencesiz ve piyasa ücretlerinin çok altında düşük ücretlerle çalıştırılması sığınmacıların bireysel güvenliğini zayıflatmaktadır, çalışanların yaşam standartlarını olumsuz etkilemektedir aynı zamanda bu durumun makro düzeyde daha geniş sonuçları bulunmaktadır örneğin devlete ödenecek vergilerin kaçırılmasına yol açmaktadır bu durum ekonomik güvenliği tehdit eden bir durum yaratır çünkü azalan vergi gelirleri beraberinde devletin kamu hizmetlerini sunma kapasitesini de zayıflatmaktadır ek olarak işçi ücretlerinin genel seviyesinin düşmesi toplumsal sorunlara da yol açabilir.

Özellikle düzensiz göç (kayıt dışı göç), kayıt dışı ekonominin büyümesine ve suç oranlarının artmasına neden olarak ulusal güvenliği tehdit etmektedir. Ev sahibi ülkeler genellikle sınır illerinde kaçakçılıkla karşılaşmakta, bu durum göçle birlikte hızla artmaktadır. Böylece göç, bir ülkede kayıt dışı ekonomiye (gölge ekonomi) neden olmakla kalmayıp, aynı zamanda o ülkede kriminal anlamda suç oranlarını artırabilir bu durum da güvenlik sorunlarına yol açmaktadır (Metlev, 2016: 6).

2.3.1. Türkiye’de Sığınmacılar ve Göçmenler: Seçim Süreçlerinin Etkileri ve Siyasi Partilerin Politikaları

Göç, yalnızca göç edenler ve göçmenler için değil, aynı zamanda yerleştikleri yeni yaşam alanlarında yaşayan toplumlar için de çoğunlukla olumsuz olan bir dizi değişimi de beraberinde getirmektedir. Bu değişimler, sosyal, kültürel, ekonomik yönden farklılıkları peşi sıra getirmektedir. Fakat göçün etkileri sadece bireysel ve toplumsal olarak kalmamakta aynı zamanda siyasal alana da yansımaktadır. Göç, siyasi süreçleri, seçim süreçlerini ve politik dinamikleri etkilemekte ve bu da çeşitli sonuçlara neden olmaktadır. Örneğin, göçmenlerin ve mültecilerin sayısındaki artış, siyasi partilerin ve hükümetlerin göç politikalarını yeniden değerlendirmesine ya da göçmen ve mülteci karşıtlığı güden bir politika benimsemelerine neden olabilir. Bu nedenle, göç sadece bireylerin yaşamlarını etkilememektedir aynı zamanda siyasal arenada da önemli değişikliklere neden olmaktadır. Aralık 2010 yılında başlayan Arap ülkelerinde önemli değişikliklere yol açan ve Arap Baharı olarak bilinen süreç, Mısır, Libya, Yemen gibi ülkelerde önemli siyasal ve toplumsal değişimlere neden olurken komşumuz Suriye’de ise iç savaşa neden olmuştur. Bu iç savaş, çok kısa bir sürede Türkiye’nin büyük bir kitlesel göç ile karşı karşıya kalmasına sebep olmuştur. Dönemin Dışışleri Bakanı Ahmet Davutoğlu yaptığı bir açıklamada Suriye’den gelen sığınmacıların sayısının 100 bini geçmesi neticesinde Suriye’de güvenli bir bölge kurulmasının gerekeceğini belirtmişti (Erdoğan, 2020: 76). Elbette bu sayı yıllar içinde 100 bini geçmiş ve hızlı bir şekilde artan bu göç hareketi sonucunda Türkiye’de sosyal, kültürel, ekonomik, güvenlik ve siyasal alanlarda birçok değişim meydana gelmiştir. Yaşanan bu değişimler Türkiye’nin demografisini olduğu kadar hem iç hem de dış politikasını önemli ölçüde etkilemiştir ve etkilemeye de devam etmektedir.

Siyasal alandaki derin ve ani değişimlerin yaşanmasını tetikleyen önemli faktörlerden birinin göç olduğu açıktır. Siyasetin gündeminin belirlenmesinde ve siyasilerin politikalarının şekillenmesinde, göçün önemi göz ardı edilemez. Göç, göçmenler ve mülteciler iktidar değişimlerini ya da mevcut hükümet politikalarının değişimini etkileyen bir faktördür. Bu

doğrultuda göçleri kısa süreli ve uzun süreli olarak bir ayrıma tabi tutulabilmektedir. Kısa süreli ve yoğun göç dalgaları, siyaseti doğrudan ve hızlı bir şekilde etkileyebilirken, uzun vadeli ve yavaş göçler, ekonomik ve sosyal alanlarda orta ve uzun vadede dolaylı etkilere neden olabilir (Ekici ve Tuncel, 2019: 51-55). Bir ülkenin göçü karşılama kapasitesi, iktidarın göç üzerindeki etkisini belirleyen kritik bir faktördür. Bu kapasitenin yüksek olması, göçün siyasi etkisini azaltabilirken, düşük olması ise göçün siyasal etkisini artırabilmektedir.

Suriye’de yaşanan gelişmeler ilk başlarda Türkiye’de bir dış politika konusu olarak değerlendirilirken 2013 yılında bölgede IŞİD’in ortaya çıkması ile birlikte hem güvenlik problemine dönüşmüş hem de en önemli iç meselelerden birisi haline gelmiştir. Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de kalış sürelerinin uzaması ve belirsiz olması, ülke ekonomisindeki sıkıntılar, güvenlik problemleri, sosyal ve kültürel farklılıklar Türk toplumu tarafından hissedilmeye başlanmış ve var olan sorunlar derinleşmeye başlamıştır. Bu sorunlar siyasal alana taşınarak Suriyeli sığınmacıların iç siyasete olan etki düzeyini artırmıştır. Suriyeli sığınmacılar Türkiye’nin siyasetini farklı açılardan etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir. Dolayısıyla orta ve uzun vadede Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların ülke siyasetinde belirleyici bir unsur olacağını söylemek mümkündür.

2023 seçimleri ile birlikte Suriyeli sığınmacılar ve göç meselesi Türkiye’nin en çok tartışılan konularından birisi haline gelmiştir. 2011’den bu yana çok sayıda Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapan Türkiye, Türk toplumunda ortaya çıkan şikâyetler, yaşanan güvenlik problemleri ve artan göçmen karşıtlığı nedeniyle son yıllarda göç konusunu daha yoğun bir şekilde gündemine almıştır. Özellikle son iki yılda, göç meselesi gerek seçim kampanyalarında gerekse günlük siyaset gündeminde daha belirgin hale gelmiştir. 2023 seçimleri, göç politikasının siyasi söylemde ve seçim vaatlerinde belirleyici olduğu, siyasi partilerin göç konusundaki tutumlarının seçmen davranışlarını ve kamuoyunu derinden etkilediği bir süreç olarak ön plana çıkmıştır. Bu durum, göç meselesinin Türkiye’nin iç politikasında ne kadar kritik bir hale geldiğini ve toplumda geniş yankı uyandırdığını göstermektedir. Türkiye’de Suriyeli sığınmacılara yönelik toplumsal kabul düzeyinin gittikçe düşmesi başka bir deyişle tahammül seviyesinde olması, yaşanan ekonomik sıkıntılar neticesinde Suriyeli sığınmacıların ve mevcut göçmenlerin refah devleti üzerinde bir yük olarak algılanarak rakip olarak görülmesi ve Şubat 2023 yılında gerçekleşen büyük felaket neticesinde Suriyeli sığınmacılara yönelik karşıtlık daha da arttı.

2002 yılından itibaren iktidarda olan ve mevcut Suriye krizinde Suriyeli sığınmacılara yönelik açık kapı politikası uygulayan Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) eski seçim dönemleri ile kıyaslandığı zaman ilk kez 2023 seçimlerinde muhalefet parti liderleri tarafından bu kadar sert ve yoğun bir şekilde eleştirildi. Suriyeli sığınmacılara yönelik karşıtlık ve göçmen karşıtı söylem ve vaatler 2023 seçimlerinde ön plana çıkmış ve seçim kampanyalarının odak noktası olmuştur. 2023 seçimleri ise göçmen karşıtlığını merkezine alan, Suriyeli sığınmacıların ve düzensiz göçmenleri ülkelerine göndermeyi vaad eden Zafer Partisi'nin (ZP) ilk kez oy pusulasında yer aldığı bir seçimdi. Suriyeli sığınmacılar ve göç meselesi ülkenin siyasi gündeminde yer almadığı bir bağlamda ZP ve ZP genel başkanı Ümit Özdağ seçmenlerin bilhassa özellikle genç seçmenlerin olumsuz duygularını kolayca siyasi bir kaygıya dönüştürmeyi başardı. ZP'nin yoğun bir şekilde kamuoyu gündemine oturması ve siyasi gündemi belirlemesi neticesinde diğer muhalefet siyasi partilerde söylemlerini sertleştirerek, politikalar geliştirmeye başlamışlardır.

2023 seçimleri, Türkiye tarihinde son derece çekişmeli siyasi atmosferi ve kritik önemi ile tarihe geçmiştir. Kamuoyunda ekonomik sıkıntılar ve hayat pahalılığından dolayı yükselen şikâyet, AK Parti hükümetinin 6 Şubat'ta gerçekleşen iki büyük depreme hazırlıksız yakalanması ve yeterli müdahalede bulunamaması, düzensiz göçün ve yanlış göç politikaları kamuoyunda memnuniyetsizliği artırarak AK Parti'nin oyların büyük çoğunluğunu elde etmesinde zorluk yaşamasına neden olmuştur.

İktidar cephesinde yer alan AKP, MHP, BBP, HÜDAPAR, DSP'den oluşan Cumhur İttifakı'nın ortak adayı görevdeki Cumhurbaşkanı Recep Tayip Erdoğan olmuştur. Muhalefet cephesinde yer alan CHP, İYİ Parti, SAADET, DP, DEVA ve GP'den oluşan altı muhalefet partisinin yer aldığı Millet İttifakı'nın cumhurbaşkanı adayı ana muhalefet partisi lideri Kemal Kılıçdaroğlu olmuştur. Memleket Partisi'nin (MP) başkanı Muharrem İnce ve Zafer Partisi, Adalet Partisi, Ülkem Partisi ve Türkiye İttifakı Partisi'nin oluşturduğu Ata İttifakı'nın cumhurbaşkanı adayı Sinan Oğan ise 100.000 imza toplayarak cumhurbaşkanı adayı oldular. Muharrem İnce seçimden 3 gün önce kendisine yönelik itibar suikastı düzenlendiğini ve itibarını koruyamadığını belirterek adaylıktan çekilmiştir fakat oy pusulasında adı yer almıştır.

14 Mayıs'ta gerçekleştirilen seçimin ilk turunda Cumhur İttifakı'nın adayı Recep Tayip Erdoğan geçerli oyların %49.5'ini, Millet İttifakı'nın adayı Kemal Kılıçdaroğlu geçerli oyların %44.9'unu almıştır. Suriyeli sığınmacı ve göçmen karşıtlığı ile ön plana çıkan Ata İttifakı'nın adayı Sinan Oğan ise geçerli oyların %5.2'sini almıştır bu doğrultuda Zafer Partisi'nin beklenen

oy oranından daha yüksek bir oy oranına ulaştığını söylemek mümkündür. İlk turda adaylar geçerli oyların %50'sine ulaşamadığı için seçimler ikinci tura kalmıştır. Bu doğrultuda ikinci turda en çok oyu alan iki aday üzerinden seçimler yapılmıştır. Sinan Oğan Ata İttifakı'ndan ayrılarak Cumhur İttifakı'nın adayı Recep Tayip Erdoğan'ı destekleme kararı alarak bir bölünmeye neden olmuştur. Zafer Partisi'nin lideri Ümit Özdağ ise Kemal Kılıçdaroğlu ile imzaladığı bir protokol neticesinde Kılıçdaroğlu'na destek verme kararı almıştır. Bu protokolda yer alan maddeleri ise şunlardır (TRT Haber, 2023):

1. Anayasanın ilk 4 maddesi ve 66. Maddesinde yer alan Türk vatandaşlığı konusundaki tanımı ve içeriği korunacaktır.
2. Milli-üniter-laik devlet düzeninden asla taviz verilmeyecektir.
3. Başta Suriyeliler olmak üzere tüm sığınmacılar ve kaçaklar en geç 1 yıl içerisinde ülkelerine geri gönderilecektir.
4. Devlet varlığı ve bütünlüğünü hedef alan başta FETÖ, PKK, IŞİD olmak üzere bütün terör örgütleri ile etkin ve kararlı mücadele edilecektir. Terörle bağlantısı hukuki kanıtlarla sabit olan mahalli idare yöneticileri yerine devlet görevlilerinin atanması uygulaması yargı kararı çerçevesinde devam edecektir. Terörle müzakere değil mücadele edilecektir.
5. Devletin bütün birimlerinde yapılacak görevlendirmelerde sadakat değil, liyakatin esas alınması sağlanacaktır.
6. Bütün yolsuzluklar ile hukuk çerçevesinde çok etkin bir şekilde mücadele edilecektir.
7. Devletin vatandaşına karşı şeffaf olunması ve açık davranması konularında tam mutabakata varılmıştır.

Her iki sayfasında da Ümit Özdağ ve Kemal Kılıçdaroğlu'nun imzasının bulunduğu bu protokolda ayrıca Zafer Partisi'ne biri İçişleri Bakanlığı olmak üzere üç bakanlık verilmesinin kararlaştırıldığı da görülmektedir.

28 Mayıs'ta gerçekleştirilen ikinci tur seçim sonuçları neticesinde Recep Tayip Erdoğan ikinci turda oyların %52.18'ini alarak yeniden cumhurbaşkanı seçilirken Kemal Kılıçdaroğlu ise oyların %48.82'sini almıştır (CNN Türk, 2023). Seçim sonuçlarını incelediğimiz zaman cumhur ittifakı milletvekili seçimlerinde toplam 322 sandalye sayısı ile mecliste çoğunluğu oluşturmuştur fakat AK Parti 21 yıllık iktidarı boyunca en kötü seçim sonucunu alarak oyların ancak %36'sını alabilmiştir. Cumhur İttifakı, milletvekili seçimlerinde 322 sandalye sayısına ulaşarak meclisteki çoğunluğu korumayı başardı. Ancak iktidar partisi AKP, 2002'den bu yana

görülen en kötü sonucu aldı ve oyların ancak %36.30'unu kazanabildi. Diğer yandan, millet ittifakı oyların %34'ünü alarak 213 milletvekili çıkarmıştır. 2021 yılında kurulan ve hazine yardımı almadan seçimlere hazırlanan ZP ise %7 olan seçim barajını aşamasa da geçerli oyların %2.30'unu alarak önemli bir başarı göstermiştir.

Seçim süreci boyunca Millet İttifakı'nın en önemli seçim vaatlerinden birisi başta Suriyeli sığınmacılar olmak üzere göçmenlerin kendi ülkelerine geri gönderilmesiydi. Millet İttifakı'nın Suriyeli sığınmacılara yönelik geri gönderme söylemleri ve göçmen karşıtı politikaları Suriyeli sığınmacıları bir tehdit olarak algılayan Türk toplumunda karşılık bulmuştur. Seçim ikinci tura kaldığı zaman millet ittifakının bu söylemlerinin daha da sertleştiğini ve bu doğrultuda seçim çalışmaları yaptıklarını söylemek mümkündür. Özellikle Kemal Kılıçdaroğlu, Ümit Özdağ ile yapmış olduğu protokol neticesinde seçim kampanyasında değişikliğe giderek göçmen karşıtı söylemlerini daha da sertleştirmiştir. İkinci tur seçim çalışmalarında “Avrupa Birliği'nin sığınmacı anlaşmalarından çıkacağız, sınırlarımızı kontrol altına alacağız, 2 yılda sığınmacılara veda edeceğiz” ve “SURIYELİLER Gİ-DE-CEK! KARAR VER!” yazılı seçim afişlerinin yer aldığı görülmektedir (ODATV, 2023).

2023 seçimlerine damga vuran konular siyasi partilerin ve siyasi liderlerin kurdukları ittifaklar, artan milliyetçilik, Suriyeli sığınmacıların geri gönderilmesi, düzensiz göçmenler ve ekonomik olarak ortaya çıkmaktadır. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan seçim döneminde önceden de olduğu gibi Suriyeli sığınmacıların ülkelerine geri gönderilmesine karşı bir tutum sergileyerek gönderilmelerini gündeme getiren muhalefet parti liderlerine yönelik ırkçılıkla itham etmiş ve ensar-muhacir ilişkisini bilmemeleri yönünde söylemlerde bulunmuştur. Muhalefet parti liderleri ise seçim süreci boyunca seçmenlere Suriyeli sığınmacı ve göç karşıtı bir politika ile hitap etmiştir. 2021 yılında Zafer Partisi'nin kurulması, Türkiye'de göçmen karşıtı siyasetin sesinin yükselmesinde önemli bir etkisi olmuştur. Geçmiş seçim dönemlerine kıyasla 2023 seçimleri Suriyeli sığınmacı ve göçmen karşıtı siyasi görüşler Türkiye'deki siyasi atmosferi belirgin bir biçimde şekillendirmiştir.

2.3.2. Türkiye'deki Siyasi Partilerin Geçici Koruma Statüsü Altındaki Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Politikaları ve 2023 Seçim Beyannamelerinde Ele Alınışları

Halkın Suriyelilere yönelik artan olumsuz tutumu, Türkiye için gerçek bir siyasi krize dönüştüğünü söylemek mümkündür. Halk arasında artan olumsuz tutum siyasi partilerin ve liderlerinin seçim konuşmalarına, partilerin göç politikalarına ve seçim beyannamelerine de yansımaktadır. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının sahip olduğu sığınmacı karşıtlığı, siyasi

partilerin göç konusundaki tutum ve söylemlerini sertleştirmelerine, göç ve sığınmacı karşıtlığı yapan partilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu başlık altında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) grubu olan AK Parti, CHP, MHP, HDP, İYİ Parti ve 2021 yılında kurulan ve gündemine Suriyeli sığınmacılar ve mülteci karşıtlığını alan Zafer Partisi'nin politikaları ve söylemleri incelenecektir.

2.3.2.1. İktidar Cephesi

Cumhurbaşkanı Recep Tayip Erdoğan, sığınmacı sorununa büyük ölçüde dini ve duygusal bir bakış açısı ile yaklaşarak mazluma yardım etmenin Türkiye'nin ahlaki ödevi olduğunu savunmaktadır. Erdoğan birçok konuşmasında muhalefeti hedef alarak “mültecileri ülkelerine geri göndermeyeceğiz” demiştir. Erdoğan, Beştepe Millet Kongre ve Kültür Merkezi'nde Uluslararası İyilik Ödülleri töreninde yaptığı konuşmada (NTV, 2022): *“Dün Iraktan Suriye'den Afganistan'dan gelmişlerdi bugün Ukrayna'dan geliyorlar yarın nereden geleceklerini bilemeyiz. Biz ensarın ne olduğunu muhacirin ne olduğunu peygamberi bir metot olarak çok iyi biliriz. Ne diyorlar eğer iktidar olurlarsa ki olurlarsa bunları Suriye'ye göndereceklermiş, Afganistan'a göndereceklermiş, biz göndermeyeceğiz biz ev sahipliğine devam edeceğiz”* şeklinde sert söylemlerde bulunurken yakın zamanda mültecilerin ülkelerine “şerefli, onurlu ve gönüllü” bir şekilde geri dönmeleri için çalışmalar yapıldığını belirtmiştir. Erdoğan'ın söylemini destekler nitelikte İçişleri Bakanlığı temel stratejisini “gönüllü, güvenli ve onurlu geri dönüş” şeklinde belirtmiştir (GİB, 2019). Erdoğan'ın “biz göndermeyeceğiz” ve “ensar muhacir ilişkisi” söylemlerinin halkta yer bulmaması neticesinde “gönüllü ve onurlu geri dönüş” söylemine dönüştüğünü söylemek mümkündür. Erdoğan'ın dini temaları sıkça vurgulayarak ensar düşüncesini ortaya atması, politik bir söylem olmasının ötesinde, temelsiz bir iddiadır. Türk toplumunun giderek artan sayıda sığınmacıya gösterdiği sebatı ensar muhacir ilişkisi ile açıklamak yetersizdir. Eğer İslam'da böyle bir dayanışma varsa, Suriyeli sığınmacıların neden ensar olan ülkelere değil de Avrupa'ya gitmeyi tercih ettikleri veya Türkiye dışındaki İslam ülkelerinin ne kadar destek verdikleri gibi sorular yanıtsız kalmaktadır. Bu durum, söylemin gerçekçi olmadığını ortaya koymaktadır. Türkiye mevcut Suriyeli sığınmacıların yerleştirilebileceği “güvenli bölgeler” oluşturmak amacıyla 2016'dan itibaren Suriye'ye çeşitli sınır ötesi operasyonlar düzenlemektedir. Operasyonlar sonucu güvenli hale getirilen Cerablus ve Azez gibi kentlerde inşaat edilen briket evlere yaklaşık yarım milyon Suriyeli sığınmacının yerleştirildiği belirtilmektedir (DHA, 2022). Yakın zamanda toplumsal huzursuzlukların artarak sokak röportajlarında, sosyal medyada sık sık dile getirilmesiyle birlikte ve buna ek olarak muhalefet partilerinin gündemine Suriyeli sığınmacıları alarak

iktidara yönelttiği sert eleştiriler sonucunda Erdoğan Suriye'nin kuzeyine bir milyon sığınmacının daha yerleştirileceğini ve Esed ile görüşmelerin başlatılacağını belirtmiştir (BBC, 2022).

Erdoğan'ın zaman zaman Suriyeli sığınmacıları Avrupa Birliği ülkelerine gözdağı vermek için kullandığını da görmekteyiz birçok kez sınır kapılarını açmakla tehditte bulunan Erdoğan 2020'de sınır kapılarının açılmasına ilişkin şu beyanda bulundu (AA, 2020): *“Kapıları açarız dedim dediler ki herhalde blöfyapıyor... şimdi kapıları açınca telefon üstüne telefon gelmeye başladı, kapıları kaptın. Dedik bitti o iş.”*

AK Parti'nin siyasi müttefiki olan Milliyetçi Hareket Partisi'nin politikalarına ve söylemlerine bakacak olursak Devlet Bahçeli, sığınmacılar konusunda diğer parti liderlerine göre daha az konuşmaktadır. Bahçeli partisinin grup toplantısında yapmış olduğu bir açıklamada Türkiye'ye gelen düzensiz göçü “adı konulmamış bir istila” olarak nitelendirmiş “misafirin ve misafirliğin süresi sınırlıdır” söylemlerine ek olarak Türkiye'nin acı çeken herkese kucak açması ve ülkenin ekonomik ve toplumsal büyümesine katkıda bulunabilecek herkesi kabul etmesi gerektiğini belirtmektedir (Gazete Duvar, 2022). Nisan 2023'te grup toplantısında yapmış olduğu bir diğer açıklamada ise *“Geçici koruma statüsüyle bulunuyorken asayiş kim bozuyorsa derhal sınır dışı edilmelidir. Önümüzdeki bayram günlerinde ülkelere gidebilen Suriyeli sığınmacıların tekrar geri dönmelerine gerek yoktur”* demiştir (Hürriyet, 2022).

MHP'nin 2018 yılında hazırladığı ve “geri dönüşün” öncelikli bir çözüm olarak önerildiği Sınır Aşan Göçler Komisyonu Raporu'nda; Suriyelilerin beraberinde getirmiş olduğu ekonomik yükten bahsedilerek 400 bin Türkün istihdamının engellendiği, sığınmacılara harcanan 38.5 milyar dolar ile Ford-Otosan'ın 6 kat daha büyüğünün kurulabileceğini ve bu şirkette 79 bin Türk vatandaşının istihdam edilebileceği yönünde siyasi müttefiki olan AK Partiye sert eleştirilerin yer aldığı görülmektedir. Raporda, kayıt dışı istihdam ve haksız rekabetin kamu gelirlerinin azalmasına neden olduğu aynı zamanda kayıt dışı çalışanların sosyal haklardan mahrum olması nedeniyle bu durumla mücadele edilmesi gerektiği belirtilirken “vatandaşlık” sürecinde Almanya ve Fransa modelinin örnek alınabileceği bu doğrultuda dil yeterliliği, ev sahibi ülkeye yönelik bilgilerin test edildiği sınav sisteminin oluşturulması ve entegrasyon kurslarının tamamlanması neticesinde vatandaşlık verilmesi gerektiği önerilerinin sunulduğu görülmektedir.

Cumhur ittifakından önce Milliyetçi Hareket Partisi 2015 seçim bildirgesinde Suriyeli sığınmacılar konusunu bir “iç güvenlik” sorunu olarak değerlendirmekte ve seçim beyannamesinde “İç Güvenlik” başlığı altında yer vermektedir. Misafirperverlik kültürel bir değer olarak bahsedilmiş, sığınmacıların ülke içindeki dağılımlarının düzenleneceği ve temel ihtiyaçların Türk misafirperverliğine uygun bir şekilde karşılanacağı belirtilmiştir. Yine aynı beyannamede sığınmacıların Türkiye’de sebep oldukları ve olacakları sorunlardan ve suç işlemeye eğilimli kişilerden kaynaklı asayişsizliklerin önlenmesi amacıyla “kent timleri” oluşturulacak ifadeleri yer almaktadır (Tuğsuz ve Yılmaz, 2015: 4).

2.3.2.2. Muhalefet Cephesi

Türkiye’nin iki büyük muhalefet partisi olan Cumhuriyetçi Hareket Partisi ve İyi Parti’de gittikçe daha sert bir tavır sergilemeye başlamıştır. Türkiye’nin kültürel ve demografik yapısını değiştiren politikalar izlediği nedeniyle Erdoğan’ı sert bir şekilde eleştirmektedirler. Kemal Kılıçdaroğlu ve Meral Akşener’in yaptıkları açıklamalarda ve partilerinin yayınladıkları raporlarda Suriyeli sığınmacıları geri göndermek için Beşar Esed rejimiyle ilişkileri yeniden inşa etmekten yana bir tavır sergiledikleri görülmektedir. Kılıçdaroğlu 2023 seçimlerini kazandıkları takdirde, iktidara geldikten sonra iki yıl içinde Esed rejimiyle diyalog kurmak, uluslararası toplumla iş birliği ve koordinasyonu geliştirme ve Suriye’ye altyapı yatırımları sağlamak dâhil sığınmacıların Suriye’ye gönüllü dönüşünü sağlamak için gereken koşulları oluştur vaadinde bulunmuştu.

CHP’nin Haziran 2016 tarihinde yayınlamış olduğu Sınırlar Arasında; İnsanlık Dramından İnsanlık Sınavına başlıklı rapor incelendiği zaman; ilk başlarda misafir olarak kabul edilen Suriyeli sığınmacıların kalıcı olduğunun kabul edilmesi ve bu yönde projeler hazırlanması gerektiği, Türkiye’nin 1951 Cenevre Sözleşmesi’ne koymuş olduğu “coğrafi çekince” şerhinin kaldırılarak Suriyelilere “mülteci” statüsü verilmesinin gerekliliği, yabancı düşmanlığı ve ırkçılık karşısında insan haklarına ve uluslararası hukuka uygun bir anlayış çerçevesinde politikalar üretilmesi gerektiği bu doğrultuda Göç ve Entegrasyon Bakanlığı’nın kurulmasının yanı sıra sığınmacıların entegrasyonunu artırmak için toplum merkezlerinin kurulması gerektiği belirtilmiştir. Başta Ümit Özdağ olmak üzere medya kuruluşları ve muhalif kişiler tarafından CHP’nin hazırladığı bu rapor üzerinden eleştirmektedir. Halkta gittikçe artan olumsuz tutumlar ve mülteci karşıtlığı nedeniyle Kılıçdaroğlu’nun söylemlerinin değiştiğini ve sertleştiğini söylemek mümkündür yapmış olduğu açıklamalarda sıklıkla Suriyelileri ülkelerine “davul zurna” eşliğinde gönderecek tek partinin CHP olduğunu ve Türkiye’nin artık Avrupa’nın mülteci kampı olmayacağını belirtmektedir. CHP’nin, Millet

İttifakı ile birlikte yayınlamış olduğu ortak bildiride ise CHP'nin 2016 yılında yayınlamış olduğu göç raporundaki politikalarından tamamen uzaklaştığını görmek mümkündür. Türkiye 2023 seçimlerine doğru giderken seçim kampanyalarında bu sert söylemler net bir şekilde görülmektedir örneğin Aralık 2022 tarihinde billboardlarda yer alan Kılıçdaroğlu afişlerinde şu söylem yer almaktadır (Tamgatürk, 2022): “Ey dünya, sana rakip olmaya geliyorum. Türkiye senin mülteci kampın olmayacak. Başlıyoruz.”

İYİ Parti'nin Eylül 2022 tarihinde “Kararlı ve Planlı Geri Dönüşü Az Kaldı” sloganı ile yayınlamış olduğu Göç Doktrini ve Stratejik Eylem Planı'nda milli göç doktrinin dört temel ilkeye dayandığı belirtilmiş bu ilkeler sırasıyla; sınır güvenliği ilkesi, geri dönüş ilkesi, önleyici göç ilkesi, uluslararası göç mutabakat ilkesidir. Planda iklim mülteciliğinin Türkiye'ye yönelik olası tehditlerinden de bahseder alınması gereken önlemlere yer verilmiştir. Yine planla iktidara geldiği ilk gün yapılacaklar, ilk ay yapılacaklar ve ilk bir yıl yapılacaklar şeklinde aşama aşama vaatler yer almaktadır. Türkiye'nin dünyanın “göçmen deposuna” döndüğünü belirten Akşener (İYİ Parti, 2022); “*Suriyeli sığınmacıların her hâl ve şartta ve mümkün olan en makul sürede, 3 yıl olarak öngörüyoruz, ülkelerine dönmelerini planlıyoruz. 1 Eylül 2026'da tüm Suriyeli sığınmacıları memleketlerine kavuşturmuş olacağız.*” şeklinde açıklama yapmıştır. Meral Akşener Mayıs ayında Erdoğan'ı eleştirerek kendisini mülteciler özel temsilcisi olarak ataması çağrısında bulunarak “*Suriye'ye gidip Esad'la el sıkışarak mültecileri evlerine geri göndermekten*” mutlu olacağını söyledi (Euronews, 2022).

HDP Suriyelilerin geri dönüşü ya da göç politikaları ile ilgili resmi bir plan sunmamaktadır. İktidar ve muhalefet cephesini siyaset ve seçim uğruna sığınmacı meselesini bir araç olarak kullandıklarını “öteki” düşmanlığını körüklediklerini, nefret ve kin politikalarının uygulandığını belirterek eleştirmektedir (Cumhuriyet, 2022). HDP 2015 seçim beyannamesinde ve parti grup açıklamalarında “Göçmenlere İnsana Yaraşır Muamele” başlık ve söylemini sıklıkla kullanmaktadır. 2015 seçim beyannamesinin genel yapısında “eşitlik, adalet, özgürlük” kavramları yer almaktadır. Göçmen ve sığınmacılara yönelik nefret söyleminin engellenmesi için gerekli politikaların oluşturulacağı belirtilerek toplumsal kabul ve uyum problemlerinin çözüleceği belirtilmiştir. HDP, Cenevre Sözleşmesi'ne konulan ‘coğrafi sınırlama’ çekincesinin kaldırılacağını da belirtmiştir (Tuğsuz, Yılmaz, 2015: 4). HDP mitinglerinde ve parti sözcülerinin demeçlerinde ise kendi etnik tabanına yönelik milliyetçi refleksleri harekete geçirmek istedikleri görülmektedir. HDP Türkiye'ye sığınan

Kürtlere, Ezidilere ve Şiilere, Suriyeli sığınmacılara davranıldığı gibi davranılmadığı ve yardımların taraflı yapıldığını belirtmiştir.

2021 yılında milliyetçi Türk siyasetçi ve milletvekili Ümit Özdağ, göç, mülteciler, sınır güvenliği ve Suriyeli sığınmacı sorununa muhalefet etmeyi gündemine alan Zafer Partisi'ni kurmuştur. Özdağ'ın yapmış olduğu açıklamalar, sert çıkışları hem Erdoğan'ı hem de muhalefet parti liderlerini konuyla ilgili resmi politikalarını açıklamaya ve sorunu gündemde tutmaya zorlamaktadır. Özdağ'ın sosyal medya hesapları incelendiği zaman halk tabanında yer edinen popülaritesi sığınmacı karşıtı söylemin ve Suriyeliler sorununun Türk siyasetindeki gücünü göstermektedir. “Zafer partisi gelecek tüm sığınmacılar gidecek” ve “Zafer Turizm 2023 yılında seferlere başlıyor” sloganıyla yola çıkan Özdağ, 2011 sonrasında Türkiye'ye gelen sığınmacı sayısının 6 milyon 200 bine ulaştığını ve bu sayının Türkiye nüfusunun %8'ine eşit olduğunu belirterek yetkililerin doğru rakamları vermediğini iddia etmiştir (Zafer Partisi, t.y.) Türkiye'ye Suriye, Afganistan, Pakistan ve diğer ülkelerden gelen göçün basite indirgenemeyeceğini Türkiye'nin demografik, sosyo-kültürel ve siyasal yapısını değiştirecek “örtülü istila”, “kavimler göçü” olarak tanımlamıştır. Zafer Partisi'nin internet sitesinde yer alan Suriyeli sığınmacıların vatanlarına dönmeleri için yapılması gerekenler başlığında şunlar yer almaktadır (Zafer Partisi, t.y.): Suriyeli sığınmacılar meselesi sürekli gündemde tutulmalı; AK Parti'nin açık kapı politikasını terk etmesi ve sınırlarımızda güvenliğin artırılması için kamuoyu oluşturulmalı; Suriyeli sığınmacılar meselesinin gerçek niteliğinin büyük Kürdistan projesinin Suriye ayağının gerçekleştirilmesi olduğu Türk halkına her vesile ile anlatılmalı; Türk halkına, şimdiye değin Suriyeli sığınmacılar için harcanan 40 milyar Dolar harcanmasaydı Türkiye'nin sürüklendiği büyük ekonomik krize bu kadar erken ve derin sürüklenmeyeceği hatırlatılmalı; Suriyelilere her an misafir oldukları hatırlatılmalı; toplumsal tepki canlı tutulmalı; sığınmacılar üzerinden para kazanan akademisyenler ve sözde sivil toplum kuruluşları Türk halkına teşhir edilmeli; Suriyeli sığınmacıların vatanlarına dönmeleri için yapılacak çalışmalara sivil toplum örgütleri daha etkin katılmalı; Suriyeli sığınmacılar konusunda akademik çalışmalar ve bilimsel araştırmalar teşvik edilmeli; Suriyeli sığınmacılar konusunu geniş kitlelerin daha kolay anlamasını sağlamak için sanal alem bilgilendirici ve ikna edici çalışmalarla daha etkili ve sistemli şekilde değerlendirmelidir.

Özdağ, Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde sembolik mayın koyma eylemi gerçekleştirmeye çalıştıktan sonra yapmış olduğu açıklamada Zafer Partisi'nin iktidara geldiği zaman ABD, Çin, Rusya, Hindistan, Pakistan, İsrail'in yaptığı gibi Ottawa anlaşmasından çekilme hakkının

kullanılacağını belirterek sınır güvenliğini artırılacağını belirtmiştir. Yine farklı zamanlarda yapmış olduğu açıklamalarda Türkiye'nin göç aracılığı ile örtülü bir istila altında olduğunu Türkiye'ye itilen Suriyelilerin ülkeyi bir iç çatışmaya sürükleyeceğini Türkiye bu iç karışıklıklar ile mücadele ederken Suriye'nin ve Irak'ın kuzeyindeki PKK bölgelerinde Türkiye'ye saldırı gerçekleşeceği ve Güneydoğu Anadolu bölgesinin karıştırılmak istendiğini belirten açıklamalar yapmıştır.

Özdağ muhalefeti ve iktidarı Anadolu'nun Türksüzleştirilmesine neden oldukları için çok sert bir dil kullanarak eleştirmektedir. Zafer Partisi basın müşaviri Mehmet Harun Yüksel'in X sosyal medya platformu üzerinden paylaşmış olduğu videoda Ümit Özdağ şu söylemleri kullanmıştır: *“Pençe kilit harekâtında askerlerimizin şehit oluyor bugün Oğuz adında bir askerimizin şehit olduğu haberini aldım askerlerimizin Anadolu'nun Türk kalması için şehit olurken kimse ben geldim gitmiyorum diyemez. Bu İYİ Parti mi bu CHP'ni vatandaşlık veren AKP mi yollayacak! Burası Türk milletinin vatanıdır geldiniz misafiriniz oldunuz artık zamanı geldi herkes vatanına geri dönecek.”*

Siyasi partilerin politikaları ve parti liderlerinin söylemleri incelendiği zaman söylemlerdeki sert tutumun gün geçtikçe arttığını Suriyeli sığınmacı ve göç sorununun Türk siyasetinde ve halk nezdinde büyük bir siyasi krize dönüştüğünü belirtebiliriz. Halktan gelen şikayetler, hoşnutsuzluklar ve olumsuz tutumlar karşısında tüm partileri mevcut söylemlerini “seçimden sonra sığınmacıların en kısa sürede geri gönderilmesi” yönünde değiştirmiştir.

Kayseri'de Suriyeli bir kişinin bir çocuğa istismarda bulunduğu haberi ile halkın sokağa çıkarak tepki göstermesi peşi sıra Suriye'nin kuzeyinde Türk bayraklarına yönelik gerçekleştirilen provakatif eylemler ve Türk tırlarının taşlanarak zarar verilmesi sonucunda Kayseri'nin yanı sıra Konya, Gaziantep, Hatay ve Şanlıurfa'da halk sokağa inerek sert tepki gösterdi gerçekleşen olaylar sonucunda Suriyeli sığınmacılar seçimden sonra tekrar siyasetin gündemine girdi. Gerçekleşen olaylar neticesinde CHP sözcüsü parti adına yaptığı açıklamada Suriye'nin kuzeyinde Türk bayrağına yönelik yapılan saldırının kabul edilemeyeceğini ve Kayseri'de gerçekleşen olay neticesinde şiddet eylemlerinin kabul edilemeyeceğini, iktidarın Suriye politikasını yeniden gözden geçirmesi gerektiğini belirterek 10 maddelik tespit ve çözüm önerisini meclise sundu. İYİ Parti ise, YUKK'ta değişiklik yapılmasına yönelik kanun teklifi meclise sundu bu teklife göre sığınmacılara yönelik geçici koruma süresinin en fazla 1 yıl olması gerektiğini bunun meclis kararı ile en fazla 2 yıl daha uzatılabilmesini önerdi. Erdoğan ise yaşanan olayları vandallık olarak değerlendirdi. Savaştan ve terör sebebiyle evini

terk eden sığınmacılara bu faturanın kesilmesine göz yumulmayacağını belirterek muhalefetin söylemlerinin ötekileştirici ve nefret içerdiğini belirtti. Suriyeli sığınmacıların, seçim sonrasında yeniden gündeme gelmesi hem siyasi arenada hem de toplum nezdinde çözülmemiş her an farklı yönlerle evrilebilecek büyük bir sorun olduğunu göstermektedir dolayısıyla konuya yönelik acil ve kapsamlı bir politika üretilip uygulanması gerekmektedir.

2.3.3. Seçim Beyannameleri ve Göç Sorunsalı

Göç sorunsalı, günümüzde modern devletlerin en önemli sorunlarından biri haline dönüşmüştür ve son yıllarda Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı hem siyasi hem de toplumsal sorunlardan biri olarak da karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda Türkiye'deki siyasi partilerin seçim beyannamelerinde yer alan göç politikaları daha çok toplumsal huzurun korunması, Suriyeli sığınmacıların geri dönüş süreçleri, düzensiz göçle mücadele ve sınır güvenliği gibi konular üzerinden şekillendiği görülmektedir. Özellikle Suriyeli sığınmacıların mevcut durumu siyasi partilerin bu meseleye yaklaşımlarını belirleyen ana unsurlardan birisi olmuştur. Bu başlık altında da AK Parti, MHP, CHP, HDP, İYİ Parti'nin 2023 seçim kampanyası döneminde yayınlamış oldukları seçim beyannameleri incelenmiştir. Ek olarak Zafer Partisi'nin kamuoyu ile paylaşılan bir seçim beyannamesi olmadığı için incelenememiştir.

2.3.3.1. AKP'nin Türkiye'nin Yüzyılı için Doğru Adımlar 2023 Seçim Beyannamesi

Cumhurbaşkanı Recep Tayip Erdoğan liderliğindeki hükümet ve iktidar partisi olan AKP, islami değerler ve söylemler üzerinden değerlendirmeler yapmaya devam etmektedir, 2023 seçim kampanyası süresince Erdoğan Suriyeli sığınmacılar ve Türk nüfusu arasındaki din kardeşliği kavramını vurgulamaya devam etmiştir. Parti yayınlamış olduğu Türkiye'nin Yüzyılı için Doğru Adımlar 2023 Seçim Beyannamesi'nde sığınmacıların geri dönüşlerinin artırılmasını hedeflendiğini belirtirken bu geri dönüşlerin gönüllü, güvenli ve onurlu olması gerektiğini de vurgulamıştır. Beynamede, sığınmacıların geri dönüşlerine yönelik bir bölüm yer almaktadır ve bu başlık altında Suriye'deki oluşan güvenli bölgelerde çatışma durumu bittikten sonra Türkiye tarafından istikrarın destekleneceği taahhüt edilmektedir. Bunlara ek olarak beynamede Türkiye'ye yönelik yeni göç hareketlerinin önlenmesi, geri dönüşleri kolaylaştıracak mekanizmaların geliştirilmesine yönelik tedbirler, düzensiz göç ile kesintisiz mücadele, düzensiz göçü kaynağında önlemeye yönelik projelerin geliştirileceğine dair vaatler yer almaktadır. Aynı zamanda göç ve sığınmacılar üzerinden ülkede ırkçılık anlayışının yerleştirilmeye çalışıldığı belirtilmiş; bu doğrultuda provokatör çabalarla etkin bir mücadele edileceği vurgulanmıştır. Ayrıca, hükümet sığınmacıların ve göçmenlerin topluma

entegrasyonunun sağlanması ve Türkiye'nin sosyal yapısının korunması için çeşitli politikalar geliştirmeyi planlamaktadır. Bu doğrultuda entegre göç yönetiminin hayata geçirileceğinden ve düzenli göçte uyum stratejilerine ağırlık verileceğinden bahsedilmiştir.

2.3.3.2. MHP'nin Gelen Türk Asrı Geleceğin Gücü Türkiye 2023 Seçim Beyannamesi

Cumhur İttifakı'nın koalisyon ortaklarından birisi olan MHP, Gelen Türk Asrı Geleceğin Gücü Türkiye isimli 2023 seçim beyannamesinde göç konusuna kısa bir şekilde değinmiş ve Suriyeli sığınmacıların sağlıklı bir şekilde ülkelerine dönmelerinin amaçlandığını belirtmiştir. Bu dönüşün AKP seçim beyannamesinde olduğu gibi gönüllü, güvenli ve onurlu olması gerektiği vurgulanmıştır. MHP, kitlesel göçün temel nedenlerinin ele alınması ve Suriyeli sığınmacıların kendi ülkelerinin sınır bölgelerine yakın yerlere yerleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, düzensiz göçmenlerin işgücü piyasası, asayiş ve demografik beka açısından milli güvenliği tehdit eden bir mesele olarak görülmesi gerektiğini ve bu konuda etkin tedbirlerin alınmasını ayrıca Suriyeli sığınmacılar üzerinden yabancı düşmanlığı yapılmasının sakıncalı olduğunu ve bunun önlenmesi için etkin bir şekilde mücadele edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Türkiye'nin mevcut sığınmacı yükünün mali boyutlarının ciddi seviyelere ulaştığının altını çizen MHP, bu maliyetin Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği ve önde gelen bölge ülkeleri ile paylaşılmasının gerektiğini belirterek diplomatik çabaların artırılmasını önerisini sunmuştur. Ek olarak, 18 Mart 2016 tarihli AB-Türkiye mutabakatının gözden geçirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Göç ve göçmenler konusundaki politikaların sürdürülebilir bir devlet politikası olarak belirlenmesi ve konjonktürel olmaktan çıkarılması gerektiği vurgulanmıştır. MHP, göçmenleri üretken hale getirecek mekanizmaların oluşturulmasının ve topluma uyumları için sosyal ve kültürel planlamaların yapılmasının önemine de değinmiştir.

2.3.3.3. Millet İttifakı Ortak Politikalar Mutabakat Metni

Başta CHP ve İYİ Parti olmak üzere Saadet Partisi, Demokrat Parti, Gelecek Partisi ve DEVA Parti'lerinden oluşan Millet İttifakı, AKP hükümetini Türkiye'yi bir mülteci deposuna dönüştürdüğü yönünde sert bir şekilde eleştirmektedir. Bu ittifakın yayınlamış olduğu Ortak Politikalar Mutabakat Metninde, Türkiye'yi AB'nin tampon bir ülkesi olmaktan çıkaracakları taahhüdü yer almaktadır. Muhalefet partilerinin Suriyeli sığınmacılar, göçmenler ve düzensiz göç gibi konuları gündemlerine alması ve seçim döneminde ön plana çıkarmaları, Türk seçmenlerin göçmen karşıtı duygularının artmasından dolayı mevcut duruma yönelik kamuoyu hassasiyetinin yükselmesi ile ilişkilendirilebilir. Bununla birlikte, muhalefetin getirmiş olduğu eleştiriler AKP hükümetinin sığınmacı ve göç politikalarının ele alınış biçimine dair bir

sorgulama ve alternatif stratejilerin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu çerçevede muhalif partilerinin uluslararası iş birliği ve sürdürülebilir göç yönetimi politikalarının benimsenmesi gerektiğini savunarak özellikle de AB ile yapılan anlaşmaların tekrar değerlendirilmesi ve sığınmacı krizinin çözümünde adil bir yük dağılımının önemini vurguladıkları görülmektedir. Millet İttifakının yayınlamış olduğu ortak mutabakat metninde göç ve sığınmacılar politikaları başlığı altında toplam 45 madde bulunmaktadır. Millet İttifakının 2023 Seçim beyannamesi; GİB başta olmak üzere sığınmacılar ile ilgili kurumların tekrar gözden geçirileceğini, 2016 AB ve Türkiye arasında imzalanan Mutabakatın tekrar değerlendirmeye alınacağını, düzensiz göçün kaynağı olan ülkeler ile geri kabul anlaşmaları yapmayı ve küresel ölçekte çözümler bulmayı, vatandaşlık verilmesi ile ilgili işlemlerin geniş çapta incelenmeye alınarak yanlış beyanda bulunanların vatandaşlıklarının iptal edilmesi ve idarenin kusuru varsa gerekli yasal işlemlerin başlatılacağı, gettolaşmanın önüne geçilmesi, sınır güvenliğinin artırılması ve geçici koruma statüsü altındaki Suriyelilerin mümkün olan en kısa sürede ülkelerine güvenli ve yasal bir şekilde geri dönmelerini sağlamayı vaad etmişlerdir. Ek olarak muhalif partilerinin 2018 seçim beyannamelerine göre daha sert bir politika izledikleri görülmektedir.

2.3.3.4. İYİ Parti 2023 Beyannamesi

İYİ Parti, “sınır namustur” prensibini benimseyerek, sınır güvenliğinin sıkı bir şekilde artırılmasını, mevcut göç hareketlerini ve ileride gerçekleşebilecek olan göç hareketlerine karşı “geri itme” politikasının uygulanmasını ortaya koymuştur. Hudut namustur ilkesinden hareketle AKP hükümetinin uygulamış olduğu açık kapı politikasının terk edileceği belirtilmiştir. İYİ Parti, sığınmacılara vatandaşlık verilmemesi gerektiğini vurgulamakta ve yasadışı göçmenlerin aşamalı olarak geri gönderilmesini veya sınır dışı edilmesini önermektedir. Partinin geliştirmiş olduğu politika ve vaatlerin ulusal güvenliğin korunması ve göç yönetiminde düzenin sağlanması amacını taşıyan daha çok güvenlik odaklı ve kısıtlayıcı politikalar olduğu görülmektedir. İYİ Parti, bu politikaların uygulanmasının, Türkiye'nin demografik yapısının korunması ve toplumsal uyumun sağlanması açısından hayati öneme sahip olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, göçmenlerin geri dönüş süreçlerinin uluslararası hukuk çerçevesinde, insan haklarına saygılı bir şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu bağlamda, uluslararası iş birliğinin artırılması ve bölgesel istikrarın sağlanması için gerekli diplomatik adımların atılması gerektiğini savunmaktadır.

2.3.3.5. HDP – “Buradayız, Birlikte Değiştireceğiz” 2023 Beyannamesi

Halkların Demokratik Partisi’nin (HDP) öncülüğünde kurulan Emek ve Özgürlük İttifakı, 2023 seçimlerinde üçüncü bir koalisyon olarak ortaya çıkmıştır. HDP, parti kapatma davası nedeniyle seçimlere Yeşil Sol Gelecek Partisi (YSGP) bünyesinde katılma stratejisini benimsemiştir. HDP’nin seçim beyannamesi incelendiği zaman Suriyeli sığınmacıların geri dönüşlerine yönelik bir öncelik verilmediği görülmektedir aksine beyannamede zorla geri dönüşleri insan hakları ihlali ve suç eylemi olarak nitelendirildiği ve geçici koruma statüsü yerine sığınma hakkının tanınması önerisini savunduğu görülmektedir. HDP seçim beyannamesinde sığınmacılar ve göçmenler için eşit ve özgür yaşam koşullarını vurgulayarak göçmen yanlısı bir duruş sergilemektedir. HDP, mültecilere yönelik ayrımcılıkla mücadele etmeyi ve onların topluma katılımını teşvik edecek sosyal ve ekonomik politikalar geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda, parti, uluslararası toplum ve yerel yönetimlerle iş birliği yaparak sürdürülebilir ve insani bir göç yönetim sistemi oluşturmayı amaçladığı görülmektedir.

Tablo 4: 2023 Seçimleri Parti Beyannamelerinin Karşılaştırılması

	AK Parti	CHP²	HDP	MHP	İYİ Parti³
Pozisyonu	Sağ	Merkez sol	Sağ	Sağ	Merkez sağ
2023 Seçim Beyannamesi'nde Yer alan göç politikaları	Barış ve güvenliğin sağlanması amacıyla Suriye'de istikrarın sağlanması, düzensiz göçü kaynağında önlemek, göçmen karşıtlığı ve ırkçılıkla mücadele, döngüsel göç yönetiminin uygulanması, Suriyeli sığınmacıların gönüllü, güvenli ve onurlu dönüşlerinin sağlanması	Göçün Avrupa Birliği ile olan ilişkilerde bir pazarlık aracı olarak kullanılmasının önüne geçilmesi, menşe ülkelerle Geri Kabul Anlaşmalarının uygulanması, sınır güvenliğinin artırılması, gayrimenkul satın alımı ile ya da yatırım karşılığında vatandaşlık kazanımına son verilmesi, 2014 Geri Kabul Anlaşması ve 2018 Mutabakatının tekrar gözden geçirilmesi, Sığınmacıların geri dönüşlerine ilişkin sorumluluğun üçüncü ülkelerle paylaşılması	Ülkede yaşayan herkesin insan haklarını savunmak, sığınmacı ve göçmenlere karşı ırkçılıkla mücadele, Cenevre sözleşmesindeki coğrafi çekinceyi kaldırmak, Türkiye'nin Suriye'ye yönelik gerçekleştirdiği askeri operasyonların ve Suriye'deki askeri varlığının sona erdirilerek dostluk ve diplomasi ilişkileri geliştirerek Kürt meselesinin çözümü için adımların atılması	Suriyeli sığınmacıların anavatanlarına gönüllü, güvenli ve onurlu dönüşlerini sağlamak, düzensiz göçmenler ekonomik, güvenlik ve demografik açıdan beka sorunudur ve etkin tedbirler alınmalıdır, Türkiye'nin üzerindeki mali yükün hafifletilmesi için BM, AB ve bölge ülkeler ile bu mali yükün paylaşılması için diplomatik girişimler geliştirilmeli	Açık kapı politikasının terk edilmesi, sınır namustur ilkesinin benimsenmesi, sınır güvenliği ve tedbirlerinin artırılması, Türkiye sınırlarında tespit edilen tüm kitlesel ya da kaç göç hareketleri için geri itme politikasının uygulanması, sığınmacılara vatandaşlık verilmeyecek, yasadışı göçmenler geri gönderme merkezleri üzerinden derhal sınır dışı edilecek ya da iade edilecek
Suriyeli sığınmacılar konusu beynamede tanımlanması	İnsani bir dram	Güvenlik sorunu	Eşit yurttaşlık ve insan hakları sorunu	Güvenlik sorunu	Güvenlik sorunu
Suriyeli sığınmacılar konusunun değerlendirildiği başlık	Güven ve istikrarla huzurlu bir gelecek	Göç ve Sığınmacı Politikaları	Göçmen ve Mültecilerin Haklarını Savunmak için Birlikte Değiştireceğiz	Güvenlik ve Savunma	Belirtilmemiş
Suriyeli sığınmacılara yönelik geri gönderme vurgusu	Var	Var	Yok	Var	Var

² Cumhuriyet Halk Partisi 2023 Genel Seçimleri için ayrı bir beyanname yayınlamamıştır, burada değerlendirilen politikalar Millet İttifakı'nın imzalamış olduğu Ortak Politikalar Mutabakat Metninden alınmıştır.

³ İYİ Parti, Millet İttifak'ı ile imzalamış olduğu Ortak Politikalar Mutabakat Metni dışında ayrı bir seçim beyannamesi yayınladığı için tabloda bu beyanname kullanılmıştır.

Türkiye’de 2023 Cumhurbaşkanlığı ve genel seçimleri ile 2024 yerel seçimleri, Suriyeli sığınmacıları ve göç meselesi etrafında artan siyasi rekabetin bir sahnesi haline gelmiştir. Türkiye’nin içinde bulunduğu ekonomik sorunlar, sığınmacı ve göçmenlerle ilgili Türk toplumunun kaygıların artmasıyla birlikte, siyasi partiler göç politikaları konusunda farklı tutumlar benimseyerek kamuoyu desteği için yoğun bir rekabete girmişlerdir. Bu rekabet neticesinde siyasi partilerin politikalarının sığınmacı ve göçmen karşıtı bir pozisyon almasına yol açmıştır. Göç ve sığınmacı karşıtı Zafer Partisi’nin ortaya çıkışı siyasi partilerin göç konusuna daha çok değinmelerine ve söylemlerinin sertleşmesine yol açmıştır. 2023 ve 2024 seçim atmosferinde, göç politikaları ve özellikle Suriyeli sığınmacılarla ilgili politikalar, seçim kampanyası söylemlerinin odak noktası haline gelmiştir. Siyasi partiler, göçün yol açtığı karmaşık sorunlara çözüm sunmanın ötesinde, bu konuyu seçmenlerin farklı kesimlerine hitap edecek şekilde çerçeveleme konusunda da rekabet etmişlerdir. Bu doğrultuda 2023 seçimleri, göç meselesinin Türk siyasetinde nasıl kritik ve çekişmeli bir mücadele alanı haline geldiğini göstererek Türk toplumunda artan milliyetçi duyguları yansıtmıştır.

2.3.4. 14 Mayıs 2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kapsamında Cumhurbaşkanı Adaylarının ve Parti Genel Başkanlarının Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Söylemleri

Türkiye’de seçim dönemlerinde Suriyeli sığınmacılar konusu en önemli seçim gündemlerinden biri haline dönüşmüştür ve 2023 seçim döneminde de siyasilerin söylemlerinin sertleştiği görülmüştür. Cumhurbaşkanı adayları ve siyasi partilerin genel başkanları Suriyeli sığınmacılara yönelik söylemleri halkın toplumsal endişeleri, ekonomik ve güvenlik kaygıları göz önünde bulundurarak pozisyonlarını şekillendirmektedirler. Bu doğrultuda siyasi liderlerin söylemlerini incelemek önem arz etmektedir. Bu alt bölümde cumhurbaşkanı adayları Recep Tayyip Erdoğan, Kemal Kılıçdaroğlu, Sinan Oğan ve Muharrem İnce’nin söylemleri ile parti genel başkanları Meral Akşener, Ümit Özdağ ve Devlet Bahçeli’nin söylemleri analiz edilmiştir.

2.3.4.1. Cumhurbaşkanı ve AK Parti Lideri Recep Tayyip Erdoğan’ın Söylemleri

15 Mart 2022 tarihinde Cumhur İttifakı’nın Cumhurbaşkanı adayı olan Recep Tayyip Erdoğan Diyanet Vakfı tarafından düzenlenen 6. Uluslararası İyilik Ödülleri Töreni’nde gündeme ilişkin açıklamalarda bulunurken, aynı zamanda ana muhalefet partisi lideri Kemal Kılıçdaroğlu ve diğer muhalefet parti liderlerinin Suriyeli sığınmacılara yönelik geri gönderme söylemleri üzerinden, Suriyeli sığınmacılar ile ilgili şu ifadelerde bulunmuştur (Independent Türkçe, 2022):

“Ülkemizde misafir ettiğimiz sığınmacıları kendi vatandaşlarımızdan ayrı tutmadan istisnasız herkesin sağlık hizmetlerine erişimini temin ettik. Sınırımızın hemen ötesinde çok zor şartlar altında hayata tutunma mücadelesi veren beş milyon Suriyeli mazluma da yardım elimizi uzattık... Veren elin alan elden üstün olduğunu asla aklımızdan çıkarmadan tüm mazlumlara mağdurlara, gariplere kapımızı gönümüzü açık tutmayı sürdüreceğiz. Dün Irak’tan, Suriye’den, Afganistan’dan gelmişlerdi bugün Ukrayna’dan geliyorlar yarın nereden geleceklerini bilemeyiz ama bu ülke daima mazlumların sığınağı olmaya devam edecektir bundan hiç endişeniz olmasın. Bu güzel ülkemizde ana muhalefetin başındaki ve yanındakiler ne diyorlar biz seçimi kazandığımızda bu ülkedeki mültecileri ülkelerine göndereceğiz diyorlar biz göndermeyeceğiz, biz göndermeyeceğiz çünkü biz ensarın ne olduğunu muhacirin ne olduğunu peygamberi bir metot olarak çok iyi biliriz. Sevgililer sevgilisi unutmuyoruz bir muhacirdi ama ensarla el ele kol kolaydı yeri geldi onlar ensar oldular muhacirlikten ensara gidiş ondan sonra da kendilerinin ensar olması, işte bu kültürden bu medeniyetten gelenler hatta nasibini alanlar kalkıp da bu ülkedeki beş milyon mülteciyi bu ülkede eğer iktidar olurlarsa, olurlarsa tekrar bunları Suriye’ye göndereceklermiş, Afganistan’a göndereceklermiş velhasıl velhasıl. Biz göndermeyeceğiz, biz ev sahipliğine devam edeceğiz ve bundan tedirgin değiliz ve ben sevgili milletime sesleniyorum sıkıntılarınız olabilir zaman zaman yükte olabilir unutmayın bunun ecri çok büyüktür bu ecri hiçbir zaman bir kenara koymayın. Biz her zaman düşmüşün yanında olduk bunlar nerden geliyor kendilerini öldürmek istedikleri katillerden kaçarak geliyorlar sığınılacak tek yer var diyorlar Türkiye ve bize geliyorlar. Onun içinde biz gönümüzü açacağız... Adam ne diyor göndereceğim diyor işte farkımız bu. Kendi insanlarımız içinde de hiç kimseyi mahzun, boynu bükük kalbi kırık bırakmayacağız çünkü bizim medeniyetimiz, tarihimiz, kültürümüz değerlerimiz bunu gerektiriyor. Başımıza gelen onca musibete rağmen hala dimdik ayakta duruyor, hala hedeflerimize doğru yürüyor oluşumuzu işte bu hassasiyetimize borçlu olduğumuza inanıyorum...”

Diyanet Vakfı’nın düzenlemiş olduğu 6. İyilik Ödülleri töreninde konuşan Erdoğan’ın söylemlerinde öne çıkan konular savaştan kaçarak Türkiye’ye sığınan Suriyelilere yönelik yapılan insanı ve ekonomik yardımlar, farklı ülkelerden Türkiye’ye sığınan kişilere yapılan ev sahipliğidir. Söylemin üst yapılarında ve metinsel şeması incelendiği zaman Erdoğan, başta ana muhalefet partisi lideri ve Suriyelileri göndermeye yönelik söylemlerde bulunan diğer

muhalafet partisi liderlerinin söylemlerini vurgulamıştır. Yerel anlamda ise muhalafet parti liderlerini ötekileştirerek onların ensar-muhacir ilişkilerini ve zekât gibi yardımseverlikten uzak olduklarını ve anlamadıklarını belirterek Suriyelileri geri göndererek onları katillerin eline bırakacaklarını vurgulayarak bir öteki yaratıp kendisinin ve partisinin ise ensar-muhacir ilişkilerini ve zekât gibi yardımseverlik hareketlerini gayet iyi bildiğini, Suriye’de güvenli bölgede onlara yönelik evlerin yapıldığını ve dilerlerse gidebileceklerini vurgulayarak kendisini olumladığı görülmektedir. Söz diziminde ise, karşımıza biz ve onlar zamirleri ile aktif cümle yapıları, retorğinde ise Erdoğan’ın söylemlerinde çoğunlukla ön plana çıkan İslami motifler yer almaktadır. Suriyeli sığınmacıları “muhacir” ve “savaşta kaçan kişiler” olarak tanımlayan Erdoğan, kendilerini ve Türk halkını da “ensar” olarak tanımlamaktadır. Genellikle İslam tarihine de atıflar yapan Erdoğan Suriyeli sığınmacıların bu durumunu Hz. Muhammed döneminde birtakım Müslümanların zulümden kaçarak Medine’ye sığınmasına ve Medine’deki Müslümanların ise yaptığı yardımlara benzetmektedir. İfade yapıları incelendiği zaman, tanımlamaların ve ifadelerin zulüm gören, zulmü yapan, mazluma yardım eden gruplar ya da Suriyeli sığınmacıları göndermek isteyen veya göndermeyecek olanlar üzerinden inşa edildiği görülmektedir. Söylemlerin etkileşim alanı incelendiği zaman sadece bir iç politika ya da Suriyeliler ile ilgili bir politika olmadığını ayrıca bu söylemlerin bir dış politika konusu olduğu da vurgulanmaktadır. Bununla birlikte Türkiye’ye göç eden kişilere yardım etmeyi bir kültürel miras olarak tanımlayan Erdoğan’ın söylemlerinde tarihe yönelik yerel vurguları da bulmak mümkündür. Bununla birlikte Erdoğan’ın söylemlerinde T. Van Dijk’in “kendisini olumlama” ve “ırkçılığın reddedilmesi” stratejilerini de görmekteyiz. Erdoğan yaşanan gelişmeleri, kendi grubunu ve Türk halkını ev sahibi, yardımsever, İslami ve tarihi gelenekler gibi kavramlarla ön plana çıkartarak tanımlamıştır. Ayrıca Erdoğan söylemlerinde Suriyelilere karşı olumlu ve yapıcı söylemler geliştirmiştir.

Erdoğan’ın 3 Mayıs 2022 İdlib Anahtar Teslim Törenine gönderilen video mesajdaki söylemleri ise şu şekildedir (BBC, 2022):

“Değerli kardeşlerim kimse vatanını, evini, düzenini sebepsiz yere terk etmez kimse keyfi yere belirsiz bir geleceğe yürümez böyle bir mecburiyetle karşı karşıya kalanlara sınır ve gönül kapılarımızı açmak onlara her türlü desteği vermek bizim insanlık borcumuzdur. Medeniyetimizde, tarihimizde bize böyle davranmamızı öğütüyor. Biz bu vazifemizi yerine getirmenin huzuruyla dünyanın karşısına çıkıyoruz. Bu huzuru kalple batıların sergiledikleri ırkçı, ayrımcı, bencil riyakâr tutumu yüzlerine vuruyoruz.

Mazluma bakarken biz sadece insan gördük görüyoruz. Hiç kimsenin teninin, saçının, gözüünün rengine, inancına, konuştuğu dile bakmadık, bakmıyoruz. Yardım için ayak bastığımız coğrafyaların doğal zenginliklerine göre de tasnif etmedik etmiyoruz. Sadece insan sadece mazlum, sadece mağdur görmek bunun için harekete geçmemizi gerektiriyor. Bu anlayışla sadece Suriye’de değil dünyanın pek çok yerinde yardım ve destek programları yürütüyoruz... Suriye’nin çeşitli bölgelerinde toplamda altı milyon insana ulaşan yardım çalışmaları gerçekleştiriyoruz. Velhasıl tüm mazlumların ve mağdurların yanında yer almak için var gücümüzle çalışıyoruz. Daha önce dünyanın milli gelirine göre en çok yardım yapan ülkesiyken şimdi artık tüm alanlarda dünyanın en çok yardım yapan ülkesi durumundayız. Paylaşmanın infakın özellikle bereketine inanan bir millet olarak yaptığımız bu yardımların karşılığını rabbimizin çok daha fazlasıyla bize ihsan ettiğine inanıyoruz. Değerli kardeşlerim tabi sadece mazlumların canlarını ve onurlarını kurtarmalarını sağlamak için kapılarımızı açmakla kalmadık onların yeniden evlerine dönebilmeleri içinde her türlü gayreti gösterdik gösteriyoruz. Türkiye’nin Suriye’de derinleşen insani trajedi karşısında sınır ötesi harekâtlarını başlattığı 2016 yılından bugüne oluşturduğu güvenli bölgelere yaklaşık 500.000 Suriyeli geri dönüş yapmıştır. Göçü sınır ötesinde tutmaya yönelik stratejimizi gönüllü geri dönüşleri teşvik edecek projelerle destekliyoruz özellikle briket evler bu adımlardan biriydi. Şimdide ülkemizde misafir ettiğimiz bir milyon Suriyeli kardeşimizin gönüllü geri dönüşünü sağlayacak yeni bir projenin hazırlıkları içerisindeyiz. Bu projeyi ülkemizdeki ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarının desteği ile hayata geçireceğiz. Azez, Cerablus, El Bab, Tel Abyad ve Resulayn başta olmak üzere on üç ayrı bölgedeki yerel meclislerle yürüteceğimiz bu proje bir hayli geniş kapsamlıdır konuttan okul ve hastaneye kadar günlük hayatın tüm ihtiyaçları ile tarımdan sanayiye kadar kendi kendine yeterli tüm ekonomik alt yapı bu projenin içerisinde yer alacaktır. İnşallah Suriye’nin diğer kısımları da zaman içerisinde güvenli hale geldiğinde de oralarda da benzer çalışmaları yürüterek gönüllü geri dönüşler için gereken zemini hazırlamanın gayreti içinde olacağız.”

Erdoğan’ın söylemlerinde öne çıkan konular dış politika, Suriye’nin güvenliği, Suriyeli sığınmacıların gönüllü geri dönüşleri için yapılan çalışmalar şeklindedir. Söylemlerin üst yapısına bakıldığında zaman Suriyelilerin gönüllü geri dönüşlerinin önemi ve Türkiye’nin yaptığı insani yardım faaliyetleri vurgulanmıştır. Yerel anlamda ise Erdoğan’ın Batılı ülkeleri riyakâr, ırkçı, sömürgeci gibi pejoratif kavramlarla olumsuz bir şekilde nitelendirirken Türkiye’yi ise

yardımsever ve mazlumlara yardım etmenin bir ecdat mirası olarak tanımlayarak Türkiye'nin insani yardım liderliği ve mazlumlara sahip çıkma misyonu sürekli vurgulanarak kendini olumlama stratejisi ve pozitif benlik sunumu stratejileri net bir şekilde görülmektedir. Batılıların "ırkçı, ayrımcı ve riyakâr" tutumu eleştirilerek öteki grup olumsuzlanmıştır. İfade yapılarında Suriyeli sığınmacıları "misafir", "zulümden kaçanlar" olarak tanımlamakla birlikte Suriyeli sığınmacıların gönüllü gideceklerinin vurgusunu da yapmaktadır. Konuşma eylemleri ve etkileşiminde ön plana çıkan detay güvenli bölgeler haricinde Suriye sınırlarında güvenli hale gelen her bölgede Türkiye'nin çalışmalar yapmasının hedeflendiğidir.

2.3.4.2. Kemal Kılıçdaroğlu'nun Söylemleri

14 Mart 2023 tarihinde Millet İttifakı'nın Cumhurbaşkanı adayı Kemal Kılıçdaroğlu'nun Suriye sınırında sığınmacılar ile ilgili yaptığı açıklama (Euronews, 2023):

"Buraya iki nedenle geldim karşıda gördüğünüz, arkamda gördüğünüz Suriye sınırı bu necip milletin alnına kara bir leke sürmeden ırkçılık gibi kara bir leke sürmeden Suriyeli kardeşlerimizi en geç iki yıl içerisinde kendi anavatanlarına göndereceğiz bunu herkesin bilmesini isterim. Suriyeli kardeşlerimizi göndereceğiz ama aynı zamanda Türkiye'yi bu bölgenin Akdeniz'in en güçlü lider ülkesi haline getireceğiz. İran sınırını açıp Türkiye'ye gelen Afganlıları da geldikleri ülkeye yani İran'a geri iade edeceğiz. Bunu Suriye'nin de İran'ında Afganistan'ında bilmesini isterim açık ve net söylüyoruz arkamızda gizli bir hesap yok. Hiçbir ülkeye hiçbir vatandaşa daha doğrusu hiçbir yabancıya karşı ön yargımız yok ama biz kendi ülkemizde özgürce yaşamak istiyoruz kendi ülkemizin demokratik yapısının değişmesini istemiyoruz. İkinci konu defalarca söyledim bütün sınır kapılarında yazar hudut namustur der hududun namus olmasının temel gerekçesi egemenlik sınırlarımızın belirlendiği alandır hudut o çizgilerin içinde kalan bizim egemenlik sınırlarımızdır. Egemenlik sınırlarımızı korumakta bizim namus borcumuzdur. Dolayısıyla yolgeçen hanına dönen sınır kapılarımızı kesinlikle Cumhurbaşkanlığımızda tam tersini yapacağız her sınır kapısı bizim namusumuz olacak hiç kimse elini kolunu sallayarak bu sınırlardan Türkiye'ye giremeyecek bununda herkes tarafından bilinmesini isterim."

Kemal Kılıçdaroğlu'nun Suriye sınırında yapmış olduğu konuşmasında Türkiye'de yaşayan Suriyeli sığınmacıların en geç iki yıl içinde ülkelerine geri gönderilmesi, İran üzerinden Türkiye'ye gelen Afganların İran'a iadesi ve sınır güvenliği konularına odaklandığı görülmektedir. İfade yapılarını sınır güvenliği üzerine inşa eden Kılıçdaroğlu söylemlerinde

hükümete yönelik bir olumsuzlama stratejisi izlediğini ve bu eleştirinin ise sınır kapılarının yolgeçen hanına döndüğünü belirterek olumsuzlamayı sınır güvenliği üzerinden yaptığını söylemek mümkündür. Sığınmacıların geri gönderilmesi ve sınırların sıkı bir şekilde korunması, egemenlik ve ulusal güvenlik bağlamında gerekçelendirilerek “hudut namustur” ifadesi, bu politikanın ahlaki ve milli bir görev olduğu algısını güçlendirmektedir. Sığınmacıların geri dönüşüyle ilgili “ırkçılık gibi kara bir leke sürmeden” ifadesi, insani bir çerçevede gerekçelendirme amacı taşıırken aynı zamanda olumsuz söylemleri de hafifleterek ırkçılığın reddi stratejisi ortaya çıkmaktadır. “Biz” ve “öteki” ayrımı, sınırların kontrolsüzlüğü ve göç politikaları üzerinden net bir şekilde yapıldığı görülmektedir Türkiye’nin “özgürce yaşama hakkı” vurgusu, sığınmacıların varlığının bu hakkı tehdit ettiği imasını taşımaktadır. Sığınmacıların iki yıl içinde gönderileceği ve Türkiye’nin Akdeniz bölgesinde lider bir ülke olacağı vurgusu gibi vaatler kendini olumlama ve pozitif benlik sunumu kapsamında karşımıza çıkmaktadır.

Kemal Kılıçdaroğlu kendi youtube kanalı üzerinden yayınladığı videosunda Suriyelilere yönelik söylemleri şu şekildedir (Sözcü, 2021):

“3 milyon 600 bin Suriyeli var resmi rakamlara göre bizim topraklarımızda özellikle Suriye’ye komşu olan illerimizde bu yoğunluğu görüyoruz. Hatta bazı illerimizde Türk vatandaşlarımızdan fazla Suriyeli vatandaşlar var. Ciddi şikâyetler var, geçinemeyen işsiz kalan insanlar Suriyelilerden şikâyet ediyorlar ve önümüzdeki süreçte çok daha ciddi açmazlarla toplum olarak karşılaşabiliriz ve bu sorunu çözmek zorundayız. Bunlar çözemediler, çözme güçleri de yok kapasiteleri de yok ama biz çözeceğiz. İnsani boyutu ile sorunu ele alacağız ve çözeceğiz. Şanlıurfa’da bir sabahçı kahvesine gitmişim oradaki sabahçı işsiz insanların gelip nasıl iş bulduklarını görmek istemişim. Sabah kahvesinde insanlar oturuyor bir kamyon veya kamyonet geliyor birisi iniyor aşağıya on beş işçi, yirmi işçi diyor ve insanlar binip gidiyorlar. Yaşlı bir adama sen niçin gitmedin diye sorduğum da benim ailem kalabalık 120 lira günlük olabilirse ben ancak gidebiliyorum çalışmaya, Suriyeliler geldi çok daha ucuza çalışıyorlar elli liraya altmış liraya gidiyorlar saatte yok dolayısıyla ben elli altmış lirayla ailemi geçindiremiyorum dedi. Bu bir sabahçı kahvesinde bana söylendi. Gidin İstanbul’a gidin İzmir’e gidin Kayseri’ye efendim Hatay’a, Kilis’e, Gaziantep’e gidin buna benzeyen yüzlerce olay yüzlerce manzara görürsünüz. Bu sorunu çözmemiz lazım öncelikle Suriye ile ilişkilerimiz düzelterek, Büyükelçilikleri açacağız. Ben Avrupa

Birliği'ne gittiğimde bana Suriyeli mültecilerden şikâyet ettiler onlara şunu söyledim neden şikâyet ediyorsunuz mülteciler geldi diye mi? Peki Suriye'de kan gövdeyi götürürken sesiniz çıkmıyordu mülteciler Türkiye'ye gelirken sesiniz çıkmıyordu ne zaman ki sizin kapınıza dayanmaya başladılar bağırmaya başladınız. Peki, nasıl çözülecek diye bana sordular dedim ki elinizi cebinize atacaksınız Suriyelilerin yolunu okulunu hastanesini kreşini her şeyini hepsini yapacaksınız arkasından biz Suriyelileri kendi ülkesine göndereceğiz. Irkçılık yapmıyoruz bir daha söylüyorum Suriyeliler bizim akrabalarımız ama onlar doğdukları topraklarda mutlu olurlar dolayısıyla Suriyeli kardeşlerimizi huzur içerisinde kendi ülkelerine göndereceğiz. İktidar olduğumuzda Allah'ın izniyle iktidar olduğumuzda Suriye konusunu Suriye sorununu Suriyelilerin sorununu da iki yıl içinde çözeceğim iki yıl, kararlıyım ve biz bunu başaracağız."

Kemal Kılıçdaroğlu'nun konuşması incelendiği zaman Türkiye'de yaşıyan Suriyeli sığınmacıların sayısına, işsizlik sorununa ve Avrupa Birliği'nin sorumluluk alması gerektiği konuları üzerine odaklanmıştır. Yerel anlamda ülkede ve Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak yaşadıkları şehirlerdeki işsizlik olgusu Suriyeli sığınmacılar ile ilişkilendirilmiştir. Söylemin retoriğine bakıldığı zaman ise hükümetin bu problemi çözme konusunda kapasitelerinin yetersiz olduğunu vurgulamıştır. İfade yapılarında dış politika, diplomatik ilişkiler ve ekonomi üzerine inşa eden Kemal Kılıçdaroğlu'nun söylemlerinde hükümete ve AB'ye yönelik olumsuzlama stratejisini izlediğini, bu eleştirilerini de Suriyeli sığınmacılar üzerinden yaptığını söylemek mümkündür. Ek olarak Kılıçdaroğlu ifade yapılarında tekrar eden bir şekilde ırkçılık yapmadıklarını vurgulamıştır. Pozitif benlik sunumu ve kendini olumlama stratejisi olarak kendisini ve grubunu sorunu çözme kapasitesine sahip, kararlı ve insani boyutu gözetken bir grup olarak tanımlanmıştır "biz çözeceğiz," "kararlıyım ve biz bunu başaracağız" ifadeleriyle sorumluluk sahibi, çözüm odaklı bir liderlik vurgulanmıştır. "Irkçılık yapmıyoruz" ve "Suriyeliler bizim akrabalarımız" gibi ifadelerle, sığınmacılara karşı insani ve dostane bir duruş sergilendiği belirterek ırkçılığın reddi stratejisine başvurduğu görölmektedir.

2.3.4.3. Muharrem İnce'nin Söylemleri

29 Temmuz 2021 tarihinde Muharrem İnce'nin kendi youtube kanalından yayınlamış olduğu videodaki söylemleri (Muharrem İnce, 2021):

"Ülkemizde yaşıyan yabancıların Suriyelilerin, Afganların ve diğerlerinin statüsü göçmen ya da mülteci değildir onlar geçici koruma kapsamındaki yabancılarıdır. 2011

yılından bu yana Esad'ın zulmünden kaçanlar, PYD'den, IŞİD'den kaçanlar akın akın ülkemize gelmektedir. Şimdi ise kavimler göçü gibi bir Afgan göçüyle karşı karşıyayız. Ülkeyi yönetenlerin ifadeleri ile 40 milyar dolar para harcamışız bu yabancılara. Yüz yılda bir görülen pandemi de bile vergi ertelemesinin dışında kendi vatandaşlarına 1 milyar dolar dahi harcamayan bir Türkiye yabancılara 40 milyar dolar harcamıştır. Avrupa Birliği liderlerinden gelen açıklamalar ise onur kırıcıdır. Biz size para verelim onlar yabancılar sizde kalsınlar, biz Avrupa Birliği'nin tampon bölgesi değiliz. Madem Avrupa Birliği'nde o kadar çok para var Türkiye'ye para vereceklerine Suriye içerisinde kalmalarını sağlasınlar orayı imar etsinler, orada huzur içerisinde yaşamaları için gerekli parasal yardımı yapsınlar. Hudutlar bir ülkenin namusudur ne yazık ki iktidar ülkenin sınırlarını korumamaktadır, koruyamamaktadır. Hükümet bu yanlış politikadan vazgeçmelidir huzur içerisinde memleketlerine dönmelerinin yollarını aramalıdır. Sisi ile anlaşılabilir, Esad'la neden anlaşmıyorlar? Esad ile anlaşarak Şam'a bir büyükelçi atayarak pekâlâ onların yaşam garantörlüğünü sağlayarak memleketlerine dönmelerini sağlayabiliriz. Hükümeti bu noktada uyarıyorum ülkemizde bulunan yabancıları vatandaş yapıp sonra onları seçmen yapıp iktidarda kalmak için böyle bir plan kuruyorsanız bu çok tehlikeli bir yoldur, ithal seçmene güvenmek yerine kendi vatandaşınıza güvenmelisiniz. Türkiye güçlü bir devlettir komşularında bir problem olduğunda Türkiye bunlara yardım etmelidir, kucak açmalıdır doğru buluyorum bunları ama 10 yıl misafirlik için uzun bir süredir ülkemizdeki yabancıların huzur içerisinde kendi memleketlerine dönmelerini sağlamak sadece Türkiye'nin değil bütün insanlığın görevidir.”

Muharrem İnce'nin söylemlerinde ön plana çıkan konular sınır güvenliği, Türkiye'nin aldığı göçler, Türk vatandaşlığı alan Suriyelilerin oy kullanması olmuştur. İnce Suriyelilerin ve Afganların göçmen ya da mülteci olmadıklarını geçici koruma kapsamındaki yabancılar olduklarını vurgulayarak hukuki ayrıma değinmiştir. Suriyeli sığınmacıları zulümden kaçanlar olarak nitelendirirken mevcut Afgan göçünü ise kavimler göçüne benzetmektedir. Hükümetin sığınmacılar için harcadığı paraya, sınırları koruyamamasına vurgu yaparak, hükümetin Türkiye'yi AB'nin bir tampon bölgesi haline getirdiğini belirterek olumsuzlama stratejisine başvurmuştur. Mevcut hükümeti, sınırları koruyamayan, halkın refahını ve ulusal güvenliği tehlikeye atan bir yönetim olarak tanımlayarak olumsuzlama stratejisine başvurmuştur. Muharrem İnce ve onun temsil ettiği görüş, çözüm odaklı, ulusal güvenliği ön planda tutan, insani değerlere duyarlı bir aktör olarak sunulmuş pozitif benlik sunumu ve

kendini olumlama stratejisi ön plana çıkmaktadır. İfade yapılarında ise İnce'nin hükümeti uyarak yabancılara vatandaşlık verip bu vatandaşlıklar üzerinden seçimde oy devşirdiğini ve bu yolla iktidarda kalmaya çalıştıkları ifadeleri ön plana çıkmaktadır. Göçmen ve sığınmacılar, ekonomik yük ve sosyal sorunların kaynağı olarak gösterilerek söylemlerini gerekçelendirmektedir. Muharrem İnce'nin söylemi, göçmen sorununu hem ulusal güvenlik hem de ekonomik perspektiften ele almakta ve geri dönüşü insani bir sorumluluk olarak çerçevelemektedir. Söylemde, mevcut hükümet ve Avrupa Birliği eleştirilirken, Türkiye'nin güçlü bir devlet olduğu ve bu sorunu çözebileceği mesajı verilmiştir. Van Dijk'ın ideolojik kare stratejisi doğrultusunda, “biz” grubu (Türk vatandaşları ve İnce'nin temsil ettiği siyasi çizgi) olumlu özelliklerle tanımlanmış, “öteki” (hükümet ve sığınmacılar) ise olumsuz olarak tanımlanmıştır.

17 Nisan 2022 tarihinde Muharrem İnce'nin Memleket Partisi Yıldırım İlçe Başkanlığı'nın düzenlemiş olduğu iftar yemeğinde yapmış olduğu konuşma (Medya Penceresi, 2022):

“Memleket Partisi'nin iktidarında o sığınmacıları memleketlerine göndereceğiz, bu kadar bu misafirlik fazla uzamıştır. Türkiye büyük bir devlettir komşusunda bir problem çıktığında kadınlara, yaşlılara, çocuklara kapısını açacaktır yardım edecektir hiçbir itirazım yok buna ama 25 yaşındaki adam Afganistan'dan yola çıkmış ayağına spor ayakkabıyı giymiş anasını orda bırakmış karısını orada bırakmış kız kardeşini orada bırakmış. Anasını kardeşini Afganistan'da bırakıp da bana sığınan adamdan ne hayır gelir millete. Bayramda topluyorlar 50 bin kişi 100 bin kişi Ramazan Bayramı işte yakında geliyor on beş gün sonra bayram adam valizini topluyor Halep'e gidiyor, Şam'a gidiyor, Hama'ya gidiyor, Humus'a gidiyor, Laskiye'ye gidiyor 15 gün sonra geri geliyor. Demek ki sen 15 gün Suriye'de kalabildiğine göre orada güvenlik sorunun yok demektir orada bir problem yaşamıyorsun demek ki. Çıktın mı kapatırım kapıyı bir daha geri gelemesin bu kadar basit.”

Muharrem İnce'nin söyleminde Suriyeli sığınmacıların bayram tatillerinde Suriye'ye gidip tekrar Türkiye'ye geri dönmeleri ve düzensiz Afgan göçü olarak ön plana çıkan konulardır. Misafirlik süresinin uzadığını belirten İnce Memleket Parti'sinin iktidarında sığınmacıları memleketlerine göndereceğini belirterek bir seçim vaadi sunmuştur. Türkiye'yi komşu ülkelerinde sorun çıktığı zaman yardımda bulunacak yardımsever bir ülke olarak tanımlayarak olumlama yoluna gitmiştir. Bayramlarda ülkelere giden Suriyeli

sığınmacıların Suriye’de sorunsuz bir şekilde kalabildiklerini ve tekrar Türkiye’ye geri dönebildiklerini vurguladığı bu söylemlerinde gerekçe stratejisini kullanarak ülkeden bu yollarla çıkan bir Suriyeli sığınmacının tekrar ülkeye geri alınmayacağını vurgulamıştır. Pozitif benlik sunumu ve kendini olumlama stratejileri kapsamında Muharrem İnce Türk toplumunu, yardımsever ve insani değerlere duyarlı bir millet olarak tanımlarken Memleket Partisi’ni, sorunu çözebilecek bir liderlik ve çözüm üretme kapasitesine sahip olarak konumlandırılmaktadır bu noktada pozitif benlik sunumu ve kendini olumlama stratejilerini “biz” vurgusunu net bir şekilde görülmektedir. Ötekinin negatif sunumu kapsamında özellikle genç erkek göçmenler, olumsuz ve güvenilmez bir şekilde sunulmaktadır ve bayramlarda ülkelerine gidip geri dönen Suriyeliler, “güvenlik gerekçesiyle” ülkede kalma haklarının olmadığını göstermek için örnek verilirken mevcut hükümetin göç ve sığınmacı politikasının yanlış olduğu ve bu durumu kontrol edemediği yönünde eleştirilmektedir.

2.3.4.4. Sinan Oğan’ın Söylemleri

22 Mart 2022 tarihinde Seçil Özer’in sunduğu Referans Programına katılarak Sinan Oğan’ın yaptığı söylemler (Bi Haber, 2022):

“... Ülkenin bir şehrindeki sığınmacı sayısının o ülkenin o şehrin nüfusunu geçmesi normal mi sizce? Hatay’da, Hatay belediye başkanı açıklama yaptı doğan her çocuktan üçü Suriyeli dedi ve geçecek. Benim daha önceden kamuoyuna açıkladığım bir rakam vardı. Neydi o rakam, biz TÜRKSAM olarak TÜRKSAM’ın içerisinde Göç Enstitüsü kurduk ve orada bu konularda çalışıyoruz. Bir Suriyeli kadının Suriye içerisindeki doğurganlık oranı 2.8 civarında bir Türk kadınının 1.8’di 1.3’e kadar düştü, Türk kadınının doğurganlık oranı giderek azalıyor. Aynı Suriyeli kadının Türkiye’deki doğurganlık oranı 5.3 bu normal mi sizce? Bu durum hükümetin yanlış politikasından kaynaklanıyor çünkü Suriyelilere iki çocuk yaptığı zaman devlet çocuk yardımı vermiyor üç çocuk ve üstünde çocuk yapın ki size çocuk yardımında para yardımında bulunayım diyor. Devlet eliyle, devlet hükümet eliyle Suriyelilere Türkiye’de daha fazla çocuk yapması teşvik ediliyor amaç bu mudur bilmiyorum ama sonuç bu... Şimdi Abdullah Bey Türkiye’de 5 milyona yakın sığınmacı olduğunu söyledi. Doğru bir rakam değil niye değil biliyor musunuz? Yıllardır hükümet göç idaresi Türk halkına yalan konuştu bakın yalan konuştu bu ifadeyi bilerek söylüyorum. Yıllarca dendi ki Türkiye’deki Suriyelilerin nüfusu 3.7 milyondur dendi. Bazen 600 bin oldu bazen 3.750.000 oldu ama ortalama yıllardır Türkiye’deki Suriyeli nüfusu 3.7 milyon olarak açıklandı. Geçenlerde İçişleri Bakanı Süleyman Soylu şöyle bir açıklama yaptı yaklaşık bir buçuk milyonda Türkiye’de

oturma izni alan Suriyeli var bir anda rakam 5.200.000 çıktı. Vatandaşlık alan var rakamını tam bilmiyoruz bana göre açıklananın çok üzerinde topladığınız zaman 6 milyon hükümetin açıkladığı rakama göre Türkiye’de 6 milyon Suriyeli var sadece. Bir buçuk milyonun üzerinde Afganlı var ne yaptı 7.5 milyon. Irak’tan gelenler var, Telaferliler var, Afrika’dan, Mozambik’ten her yerden var. Şimdi toplamda Türkiye’de 9 milyon sığınmacı var... Bir defa Türkiye rakamları açıklamıyor.”

Sinan Oğan’ın söyleminde Suriyeli kadınların doğurganlık oranı ve Türk kadınlarının doğurganlık oranlarının karşılaştırılması, hükümetin ve Göç İdaresi Başkanlığı’nın halka doğru veriler vermediği konuları ön plana çıkmaktadır. Yerel anlamlarda ise Oğan Suriyeli kadınların doğum oranlarını ve Türk kadınlarının doğum oranlarını karşılaştırarak bunun normal bir durum olmadığını buna sebep olanın ise hükümetin yanlış politikaları olduğunu vurgulamaktadır. İfade yapısında ve konuşma eylemleri ve etkileşiminde ise hükümetin ve Göç İdaresi Başkanlığı’nın yalan konuştuğunu özellikle bu ifadeyi kullandığını belirterek Suriyeli sığınmacıların sayıları ile ilgili yanlış bilgiler verdiklerini vurguladığı görülmektedir. Oğan’ın çalışmaları ve TÜRKSAM, sorunları çözmek için çaba gösteren objektif bir yapı olarak vurgulanarak pozitif benlik sunumu ortaya çıkmaktadır. Suriyeliler ve diğer göçmenler, yüksek doğurganlık oranları ve devlet yardımları ile Türkiye’nin sosyal yapısını tehdit eden bir grup olarak tanımlanarak mevcut hükümet, göç politikalarında başarısız ve halkı yanıltan bir aktör olarak eleştirilerek ötekinin negatif sunumu net bir şekilde görülmektedir. Teun A. Van Dijk’in ideolojik kare stratejisi doğrultusunda, Türk toplumu ve kendi politik pozisyonu olumlu bir şekilde sunulurken, sığınmacılar ve hükümet olumsuz bir şekilde çerçevelenmiştir. Söylemde, rakamsal veriler ve somut örneklerle desteklenen bir tehdit algısı yaratılarak, göç ve sığınmacı politikalarının yeniden düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

2.3.4.5. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin Söylemleri

19 Nisan 2022 tarihinde partisinin grup toplantısında konuşan MHP lideri Devlet Bahçeli’nin söylemleri (Anadolu Ajansı, 2022):

“...Bir defa düzensiz göç adı konmamış bir istiladır mutlak suretle önüne geçilmeli yakalananlar derhal gönderilmelidir ikinci olarak ve esasen Suriyeli sığınmacıları sabahdan akşama ülkelerine göndermek hem doğru hem de mümkün değildir. Uluslararası hukuktan doğan sorumluluklarımız vardır fakat Suriyeli sığınmacıların ülkelerinden ayrılış ve kopuşlarına neden olan ağır şartlar ortadan kalkar kalkmaz güvenli ve gönüllü bir şekilde geldikleri gibi uğurlamakta bizim asil görevimiz asıl

önceliğimiz ve şaşmayacağımız hedefimizdir. Misafirin ve misafirliğin süresi sınırlıdır. Türk milletinin mevcut nüfus dokusunun toplumsal huzur ve güvenliğinin sağlam esaslara bağlanması vazgeçilmez amacımızdır. Her insanın kendi yurdunda emniyetli ve esenlik içinde yaşamaya hakkı vardır. Özellikle önümüzdeki bayram günlerinde ülkelerine gidebilen Suriyeli sığınmacıların tekrar geri dönmelerine de hiç gerek yoktur. Suriye’de ateş söner sönmez herkes evine barkına Türkiye’nin güvencesi altında kavuşmalıdır.”

Devlet Bahçeli’nin söyleminde öne çıkan konular Suriyeli sığınmacıların ülkelerine geri gönderilmesi ve bayram günlerinde ülkelerine giden Suriyeli sığınmacıların tekrar geri dönmeleri şeklindedir. Suriyeli sığınmacıları geri gönderme vurgulanırken bu geri dönüş şarta bağlanmıştır Suriye’deki güvenli bir ortamın sağlanması ile birlikte güvenli ve gönüllü geri dönüş olması gerektiği vurgulanmaktadır. Üst yapıda ise bayram günlerinde ülkelerine giden Suriyeli sığınmacıların tekrar geri dönmelerine gerek olmadığına yönelik bir eleştiri vurgulanmaktadır.

2.3.4.6. İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener’in Söylemleri

Meral Akşener’in söylemlerinde ön plana çıkan konular Suriyeli sığınmacıların sayısı ve Suriye krizi dolayısıyla ticaret hacminde kayıptır. Suriye krizi dolayısıyla 7 trilyon dolarlık bir ticaret hacminin ortadan kalktığını eleştiren Akşener, yerel bağlamda hükümeti ticaret kaybından sorumlu tutmakta ve demokrasi üzerinden hükümeti eleştirmektedir. Konuşma eylemleri ve etkileşiminde ise hükümetin politikalarını eleştiren Akşener seçim vaadi olarak iki yıl içerisinde tüm Suriyeli sığınmacıların ülkelerine geri göndereceği ifadeleri ön plana çıkmaktadır.1 Mayıs 2023 Millet Buluşması Mersin’de yaptığı mitingdeki söylemleri ise aşağıda özetle verilmiştir (BiHaber, 2023):

“Suriyelileri biz bu ülkeye niye getirdik ne kar ettik ne oldu? Kimine göre 10 milyon kimine göre 8 milyon kimine göre 6 milyon insanı buraya doldurduk buna karşılık 7 trilyon dolarlık bir bu komşularımızla olan bir ticaret hacmi ortadan kalktı buna karşılık Beşar Esad’a demokrasi öğretmeye kalkıştık biraz evvel anlattıklarım sanki demokrasiymiş gibi ve sonuçta 8 milyon Suriyeli ülkemizde. Bu netlikte söylüyorum 2 yılda Suriyelilerin tamamı gidecek, hepsi beraber gidecek.”

2.3.4.7. Zafer Partisi Genel Başkanı Ümit Özdağ'ın Söylemleri

16 Mart 2022 tarihinde TELE1 kanalı Betül Begümhan Aydoğan'ın sunduğu Gün Ortası programına katılan Ümit Özdağ'ın söylemlerine bakacak olursak (Tele1, 2022):

“Öncelikle Türkiye’de mülteci yok, Türkiye’de var olanlar hukukun göçmende değil Türkiye’de olanlar sığınmacı ve kaçaklar bunların sayıları da 8 milyonu geçmiş durumda. Erdoğan bize İslam’ı ve İslam tarihini öğretmeye kalkmasın. Erdoğan’dan Hz. Peygamberimizin hayatı konusunda ensar ve muhacir konusunda öğreneceğimiz hiçbir şey yok ama Erdoğan’ın bu ensar-muhacir meselesinin tarihini hiç bilmediğini gayet iyi biliyor ve anlıyoruz... Recep Tayip Erdoğan bu ülkeye 8 milyon değişik ülkelerden insan geliyor. Bunların hepsini Hz. peygamberimiz ve onun yoldaşlarının yerine koyuyor onlarla eş tutuyor ve aynı hukukun uygulanmasını istiyor. Bir defa bunu kabul etmek mümkün değil... Gelelim şimdi ikinci meseleye. Biz Zafer Partisi olarak başından beri Erdoğan’ın projesinin Türk milli devletini ortadan kaldıracak bir sosyolojik yapı bir ümmet yapısı oluşturmak istediğini biliyoruz ve aklında hiçbir zaman Suriyelileri Afganları geri yollamak olmadığını, 500 bin kişi döndü diye verilen rakamların yalan olduğunu, BM rakamlarının 100 bin olduğunu da biliyoruz. Bu arada, şu ana kadar 900 binden fazla Suriyeliye vatandaşlık verildiğinde biliyoruz ve bir de bu ülkede bir gün yaşamayıp 250 bin doları bastırıp gayrimenkul satın alanlara ve ailelerine de Türk vatandaşlığı verildiğini biliyoruz. Şimdi diğer partiler bu konuları gündeme getirmezken biz Zafer Partisi olarak tekrar tekrar gündeme getiriyoruz ve getirmeye de devam edeceğiz. Meclise de bir yasa değişikliği önerisi verdik dedik ki vatandaşlık verilenler ilk on sene oy kullanmasınlar çünkü 2023 seçimlerinde kemal Kılıçdaroğlu’da Meral Akşener’de çok şaşıracaklar. Seçim sandığı başlarına gittiklerinde Türkçe bilmeyen yüz binleri oy kullanırken görürlerse sakın o gün çıkıp ne oluyor bunlar neden oy kullanıyor diye seçim günü Türk milletinin önüne şikâyet çıkmasınlar bizler kendilerini uyarıyoruz bu konuda. Bu sayı daha da artacak Erdoğan’ın biz göndermeyeceğiz demesini şaşırtıcı bulmuyorum Erdoğan’ın eski Tarım Bakanı biz bu üç milyon Suriyeliyi yollamayacağız, Türk tarımını kalkındırmak için bunlardan istifade edeceğiz demişti ve 2018-2023 beş yıllık İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi’nin uygulamaya koymuş olduğu uyum projesi de Türk milletini Suriyelilerin Türkiye’de kalmasına alıştırmaya yönelik programıdır. Onun için hiçbir şey gizli olmuyor aslında Erdoğan başından beri Suriyelilerin ve diğerlerinin Anadolu’ya yerleşmesi için elinden geleni yapıyor tepki toplumdan yükseldiği zaman yollayacağız zaten gidiyorlar

gibi ara açıklamalar yapıyor ama şimdi gayet net projesini anlattı Suriyelileri yollamayacağız dedi. Yani Türk milletinin vatanını herkesle paylaşacağını söylüyor. Bu Erdoğan'ın haddi de değildir hakkı da değildir. Biz Türkiye Cumhuriyeti devleti topraklarını Ortadoğu'dan ipini koparıp gelenle Asya'dan ipini koparıp gelenle paylaşmayacağız. Bu konuda da diğer partilerden farkımız bazılar Erdoğan gibi kalacaklar göndermeyeceğiz diyor bazı partiler gönüllü olarak gidecekler diyor biz bu şekilde Türk halkını uyutmaya yalan söylemeye hiç yaklaşıyoruz. Kimse gönüllü gitmez hepsi bu ülkeden ülkelerine geri dönecekler. Zorla mı? Gerekirse zorla dönecekler.”

Ümit Özdağ'ın söylemlerinde Suriyeli sığınmacıların ve kaçakların ülkelerine geri gönderilmesi, hükümetin geri dönen sığınmacıların sayısı hakkında yanlış bilgi verdiği, vatandaşlık alan kişilerin on yıl boyunca oy kullanmaması gerekliliği konuları ön plana çıkmaktadır. Yerel anlamlar çerçevesinde ise Özdağ'ın, Recep Tayip Erdoğan'ı sığınmacıları ülkeye alarak Türk milli devletini ortadan kaldırmak ve yerine ümmet yapısına dayanan bir sosyolojik yapı oluşturmak istediğini ileri sürmekte, ayrıca sığınmacıları göndermek istemediğini ve halkın tepkisinin yükselmesi ile birlikte yatıştırıcı açıklamalar yaptığını asıl niyetinin bu olmadığını ileri sürmektedir. Retorikte öne çıkan ifadeler tüm sığınmacıların ülkelerine geri gönderileceği ve hiçbir sığınmacının gönüllü olarak gitmeyeceği dolayısıyla gerekirse zorla gönderileceklerinin vurgusu net bir şekilde yapılmıştır. Konuşma eylemleri ve etkileşimde ise ön plana çıkan iddialar ve vurgular ise muhalefet parti liderlerini gayrimenkul satışı ve yatırım yoluyla vatandaşlık alımı ile ilgili konuları gündeme getirmediğini ve bu konuda onları uyardığını, özellikle vatandaşlık alan yabancıların ilk on sene oy kullanmamaları yönünde yasa değişikliği önerisi verdiklerini vurgulamaktadır. Göçmen ve sığınmacılara yönelik sert politikalar, Türk milletinin milli kimliğini ve egemenliğini koruma amacıyla gerekçelendirilmiştir. Özdağ, söylemlerinde Zafer Partisi'ni milli kimliği savunan ve gerçeği halka gösteren bir liderlik örneği olarak tanımlayarak, kendi grubunu olumlu bir şekilde sunmaktadır. Göçmen ve sığınmacılar, Türkiye'nin milli yapısını bozacak bir tehdit olarak tasvir edilirken hükümet ve Erdoğan bu tehdidi destekleyen, milli kimliği zayıflatmaya çalışan bir yapı olarak eleştirilerek olumsuz olarak sunulmuştur. Özetle Ümit Özdağ'ın söylemi, göçmenlere yönelik sert bir eleştiri ve hükümetin göç politikalarının açıkça reddedilmesi üzerine kuruludur. Teun A. Van Dijk'ın ideolojik kare stratejisi doğrultusunda, Türk milleti ve Zafer Partisi olumlu bir çerçevede sunulurken, göçmenler ve hükümet politikaları açıkça olumsuz bir şekilde temsil edilmiştir. Bu söylem, özellikle milli kimlik,

vatan sevgisi ve toplumsal düzen gibi kavramları ön plana çıkararak seçmenler üzerinde etkili bir algı yaratmayı amaçlamaktadır.

2.3.5. 31 Mart 2024 Yerel Seçim Sürecinde Siyasi Aktörlerin Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Söylemleri

Bu başlık altında, Ankara Büyükşehir Belediye Başkan adayları Mansur Yavaş ve Hüseyin Bartu Soral; İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan adayları Murat Kurum, Ekrem İmamoğlu ve Azmi Karamahmutoğlu; Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkan adayları Fatma Şahin ve Muzaffer Ertük; Hatay Büyükşehir Belediye Başkan adayı Lütfü Savaş; Bolu Belediye Başkan adayı Tanju Özcan ve Afyonkarahisar Belediye Başkan adayı Burcu Köksal'ın söylemleri analiz edilmiştir.

2.3.5.1. CHP Ankara Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Mansur Yavaş'ın Söylemleri

Mansur Yavaş'ın 17 Mart 2023 tarihinde Fatih Altaylı'nın sunduğu Teke Tek Programındaki söylemleri (Habertürk TV, 2023):

“Herhalde önümüzdeki on yılın en büyük sorunu bu olacak. Demografik yapı bozuluyor üstüne üstelik Hatay'da bu deprem olduktan sonra orası da çok daha riskli hale geldi. Ben dün geldim Ankara'dan pek dışarı çıkmadım ama demin gelirken işte biliyorsunuz taksime gelirken trafik var cam hafif açık konuşmalar duyuyorsunuz Türk vatandaşı yok maalesef. İşte bunun üç yıl beş yıl on yıl sonra nereye varacağını biliyor muyuz? Bir kere öncelikle kesinlikle bunun disipline edilmesi lazım. Türk vatandaşlığı verilmemesi lazım. Yabancılar konut satışının bir an önce durdurulması lazım ve Suriye ile bir an evvel hükümetin ilişki kurarak ki kurmaya da başladılar, Suriye ile bir an evvel bunların gitmesi için uluslararası kuruluşlarla da işin içerisine katıp bir an evvel gönderilmeleri gerekiyor.”

Mansur Yavaş'ın söylemlerinde ön plana çıkan konular Türkiye'nin demografik yapısı, vatandaşlık ve Suriye ile diplomatik temasların kurulması şeklindedir. Söylemin retoriğinde ise Suriyeli sığınmacı sorununu önümüzdeki on yılın en büyük problemi olarak tanımlamıştır. Yavaş söylemlerinde Suriyeli sığınmacıları büyük bir problem olarak tanımlamış ve açık bir olumsuzlama yapmıştır. Mansur Yavaş'ın söylemi, Türk toplumunun demografik yapısını ve milli kimliğini koruma üzerine gerekçelendirilmiştir. Suriyeli sığınmacıların ülkelerine dönmesi gerektiğini, bu süreçte uluslararası kuruluşların ve Suriye hükümetiyle yapılacak iş birliğinin kritik olduğunu vurgulamaktadır. Söylem, özellikle Türk vatandaşlarının huzuru ve geleceği üzerine odaklanırken, göçmenlere yönelik disipline edilmesi gereken bir durum

olarak yaklaşılmıştır. Bu yaklaşım, duygusal ve sosyal kaygıları yansıtırken, çözüm için somut politikalar önermesiyle dikkat çekmektedir.

2.3.5.2. Zafer Partisi Ankara Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Hüseyin Bartu Soral'ın Söylemleri

TELE1 canlı yayınında 22 Şubat 2024 tarihinde Hüseyin Bartu Soral'ın Suriyeliler ile ilgili söylemleri (Tele1, 2024b):

“Bu noktada bu sığınmacı sorunu, şimdi Suriye’de bu iş bitti mi orta doğu bizim coğrafyamızın da bulunduğu bölgede bir uluslararası terör tehdidi var mı var PKK var, IŞİD var bu noktada yapılacak şey çok belli bir Suriye’nin toprak bütünlüğü kapsamında Suriye’nin seçilmiş oylarla hani millet iradesi halk iradesi ile gelmiş Beşar Esad var yani Esed, Esad ciddi olalım öyle isim oyunları ile dış politika gitmez. Beşar Esad’la ve Suriye cumhuriyetiyle anlaşmak zorundayız çünkü bu sığınmacılar bayramlarda Suriye’ye gidiyorlar çok eğleniyorlar geri Türkiye’ye dönüyorlar nerde iç savaş bunlar zaten geçici sığınmacı yani uluslararası hukukta Türkiye’nin bunlara geçici sığınmacı süreniz bitti ülkelerinize dönebilirsiniz bu noktada Suriye’yle mutlaka oturup nasıl dönüyorlar insani bir biçimde bu sığınmacılar buraya geldi burada aileleri oldu doğrudur bunlara şimdi tekrar ülkelerine dönme fırsatı kaldı ki Suriye zaten yanılmıyorsa iki kere ya da üç kere genel af ilan etti yani bunların hiçbir şekilde yargılanabileceği bir durum yok. Biz şimdi sığınmacılara burada bedava bakıyoruz şimdi ben kendi Türk milletime bakamazken ona yeteri kadar istihdam sağlayamazken kaynaklarımı yeni yatırımlara aktaramazken eğitim kalitemi gençlere uluslararası rekabete girecek bir biçimde veremezken eğitimde fırsat eşitliğini sağlayamazken yani bir grup öğrencimiz kolejlerde özel okullarda yıllık 600 bin liraya okurken bir grup öğrencimi ben özel okulların hâkimiyeti iyi öğretmenleri de kendilerine aldığı için daha zayıfa düşmüş devlet ortaokullarında liselerinde eğitim veriyorsa ortada bir fırsat eşitsizliği vardır ben bunları kaldıramazken ben bu eğitimi sağlayamazken benim geçici sığınmacı olan Suriyelilere bedava bakmamın hiçbir mantıklı tarafı yok ve hiçbir gelişmiş ülkede ki immigrantlar ülkesi olan Kanada dâhil böyle bir uygulama yok.”

Hüseyin Bartu Soral'ın söylemlerinde Suriyelilerin sosyo-ekonomik maliyeti ve Suriyeli sığınmacıların geri gönderilmesi öne çıkan konulardır. “Kendi Türk milletime bakamazken sığınmacılara burada bedava bakıyoruz” ifadeleri bir ayrıma işaret etmektedir ayrıca Suriyelilere bakıyoruz ifadesinde kendisini olumlama stratejisi gibi görülse de

diğerlerini olumsuzlama stratejisi olarak ele almak mümkündür. Bununla birlikte, Suriyeli sığınmacıların geçici sığınmacı olduklarını ve uluslararası hukuk gereği Türkiye'nin geçici sığınma sürelerinin bittiğini söyleyerek ve Suriye'de genel af ilan edildiğini dolayısıyla geri gönderilebilecekleri ifadeleri Suriyelilerin gönderilmesi ile ilgili gerekçe stratejisi olarak görülebilir. Öteki olarak tanımlanan grup, sığınmacılar ve özellikle Suriyelilerdir. Soralı, bu grubu “geçici sığınmacı” olarak tanımlar ve sığınmacıların, Türk halkına yük olduklarını, bedava yardım aldıklarını vurgular. “Bedava bakıyoruz” ifadesi, bu grubu toplumun yükü olarak gösterir. Ayrıca, bayramlarda eğlenip geri dönen sığınmacılarla ilgili örnekler, bu gruptan olumsuz bir imaj oluşturur ve onların “gerçek mağdur” olmadığına dair bir vurgu yapar. Bartu Soralı'nın söylemi, ideolojik karede Türk halkının haklarını savunma ve sığınmacıları olumsuz bir şekilde tanımlama stratejisini kullanmaktadır. Pozitif benlik sunumu Türk halkının mağduriyetine odaklanırken, ötekinin negatif sunumu Suriyelilere yönelik olumsuz bir imaj yaratmaktadır.

2.3.5.3. AK Parti İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Murat Kurum'un Söylemleri

Murat Kurum'un 31 Ocak 2024 tarihinde TV100 Candaş Tolga Işık ile Az Önce Konuştum isimli youtube kanalındaki söylemlerine aşağıda yer verilmiştir (TV100, 2024):

“Biz uyum içerisinde ahenk içerisinde olacağız. İstanbul'un gücünü sonuna kadar kullanacağız İstanbul'un yetkilerini sonuna kadar kullanacağız ve İstanbullular için çalışacağız bu manada zaten göç politikası ile alakalı işleri bakanlığımız bakanımız üstüne düşen tüm vazifeyi yerine getiriyor bu mana da kayıt dışı göçmenlerin İstanbul dışına çıkarılması hususunu bire bir takip ediyorlar ki bu önemli bir konu. Şimdi İstanbul'a her yıl 18 milyon turist geliyor ve şu an 700.000 yabancıda İstanbul da yaşıyor şimdi bir kere her turiste veya burada yaşayan her yabancıya göçmen muamelesi yapamayız, yani burada üreten istihdam oluşturan şehre ülkeye katma değer sağlayan yabancılar var bir kere bu konudaki hassasiyetimizi sürdüreceğiz. Diğer taraftan yaklaşık 500.000 Suriyeli göçmen ülkesine gitmiş ve gitmeye de devam ediyor orada bir insani duruş var o insani duruş karşısında biz de Suriye'de elimizden geleni yaparak onların Suriye'deki evine gitmesi durumumuzu tutumumuzu sürdürüyoruz...”

Murat Kurum'un Suriyeli sığınmacılara yönelik medyaya yansıyan herhangi bir söylemi mevcut değildir. Yukarıda var olan konuşmasında ise İstanbul'da bulunan her yabancıya

göçmen muamelesi yapılmaması gerektiğini belirtmektedir ayrıca Suriyeli sığınmacıların evlerine dönebilmeleri için ellerinden geleni yaptıklarını belirtmektedir.

2.3.5.4. CHP İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Ekrem İmamoğlu'nun Söylemleri

Ekrem İmamoğlu'nun 25 Temmuz 2022'de İstanbul mitinginde yapmış olduğu konuşmadan söylemler (Gerçek TV, 2022):

“Biz ulusal politikaların geliştirilmesinde İstanbul'da milyona yakın mülteci bulunduran bu kentin fikri nedir isteği nedir ulusal politika nasıl geliştirilmelidir yarınlarda Suriyeli mültecilerin bu şehirlerde ve bu ülkede varlığının anlamı ne olmalıdır vatanlarına nasıl ne şekilde ve ne zaman gitmeliler bu konuda öncü politikalar geliştireceğiz ve bu politikalar nezdinde Türkiye'nin üst seviye politikasının oluşmasında yardımcı ve destek olacağız. Suriyeli mülteciler bu şehre ve bu ülkeye üç buçuk milyon insan olarak mülteci kavramının ötesinde toplu bir nüfus değiştirme olarak getirilmiş olabilir o dönemde bu kararı alanlar bugün yanlış yaptıklarının farkında. Ancak biz Suriyeli mültecilerin vatanlarına geri dönmesini istiyoruz dolayısıyla biz susan olmayacağız uluslararası platformda susan dilsiz şeytanlara da şunu söyleyeceğiz kardeşim yerin altındaki petrolüyle ilgilenene kadar bu topraklarda barışı huzuru temin etme konusunda gereğini yapın emperyalist düşüncelerinizi masum insanların üzerinde baskı unsuru olarak kullandırtmayın. 16 milyon insanın belediye başkanı olarak uluslararası tüm platformlarda Avrupa'da Asya'da Amerika'da her yerde sizin sesinizi dile getirip kardeşim Suriye'nin petrolüyle ilgileneceğinize oradaki insanların kardeşliği huzuru ve demokratik ortamda yaşamlarına imkân tanıyın onlara destek olun bir an önce Türkiye'de misafir ettiğimiz Suriyeli insanlar vatanlarına dönsün bu kadar net yani bir insanlığımızın en kutsal örneklerini dünyaya göstereceğiz iki ulusal politikamızı merkezi hükümetle bütünleştireceğiz üç uluslararası politikalarda da Suriye'nin Suriye halkının özgürlüğü ve vatan bütünlüğü korunarak bu insanların hakları korunarak orada özgürce yaşamalarını sağlamaları konusunda uluslararası platformlarda politikalar geliştireceğiz...”

Ekrem İmamoğlu'nun söylemlerinde, kent fikri çerçevesinde yerel politikaların geliştirilmesi ve uluslararası platformlarda politikaların şekillendirilmesi öne çıkmaktadır. İmamoğlu, Suriyelileri mülteci ve misafir olarak tanımlayarak, onların vatanlarına geri dönmelerini gerektiğini vurgulamaktadır. Yerel bağlamda ise, diğer ülkeleri Suriye'nin yerel

altı zenginlikleriyle ilgilenmekle suçlayarak, bu ülkeleri "susan dilsiz şeytanlar" şeklinde dini bir gönderme ile olumsuz bir şekilde tanımlamaktadır. Bu söylemi, yerel ve uluslararası düzeydeki aktörlere karşı bir eleştiri ve olumsuzlama stratejisi olarak değerlendirilebilir. İmamoğlu'nun bu söyleminde, Van Dijk'ın ideolojik kare stratejisinin etkisi oldukça belirgindir. İmamoğlu, kendisini ve İstanbul halkını, Suriyeli sığınmacıları koruyan ve haklarını savunan bir lider olarak sunarken, çözüm odaklı, insani değerleri ve barışı savunan bir taraf olarak olumlu bir imaj çizmektedir. Buna karşılık, "onlar" olarak tanımladığı uluslararası aktörler ve hükümet, çıkarıcı, hatalı kararlar alarak krizlerin derinleşmesine yol açan taraflar olarak olumsuz bir biçimde yansıtılmaktadır.

2.3.5.5. Zafer Partisi İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Azmi Karamahmutoğlu'nun Söylemleri

Azmi Karamahmutoğlu'nun 14 Ocak 2024 tarihinde Sade Vatandaş isimli youtube kanalına katılarak gerçekleştirdiği söylemler aşağıda yer almaktadır (Sade Vatandaş, 2024):

“Sığınmacıların İstanbul’a gelmesini cazip kılan ne varsa onlara sunulan imkân ve olanakları ortadan kaldıracamız birinci adım bu ikincisi ise var olanları buraya gelmiş olanları yerleşik hale gelmiş olanları geri göndermek için de burayı onlar açısından barınamaz kılacağız. Buradaki yaşamlarını sürdürülebilir olmaktan çıkartacağız. Yani İstanbul’da esnaf olmak bir yabancı kaçak sığınmacı mülteci muhacir geçici sığınmacı adına ne koyarsanız koyun istediğiniz kadar kenarından köşesinden eğin bükün benden olmayan bizden olmayan ve bu ülkenin kalkınmasına tek kuruş vergiyle katkısı olmayan bu kaçakların burada iş güç sahibi olmasına gelişi güzel yerleşmesine her istediğinde rahatlıkla yerleşmesine ve parayla vatandaşlık almasına ve bunu da bazen yasadışı yollarla yapmasına itiraz edip karşı çıkıp bunu imkânsız kılacağız.”

Azmi Karamahmutoğlu'nun söylemlerinde İstanbul’da yaşayan Suriyeli sığınmacılar ve düzensiz göçmenler ile ilgili konular ön plana çıkmaktadır. Karamahmutoğlu “benden olmayan, bizden olmayan” ifadeleri ile ayrıma işaret etmekte ve bir öteki oluşturmaktadır. İstanbul’da yerleşik hale gelmiş olan sığınmacıların geri gönderilmesi için yaşamlarını sürdürülebilir olmaktan çıkartmayı hedeflemesi ise ötekileştirme olarak değerlendirilebilir. Bu söylem, Teun van Dijk’ın söylem analizi bağlamında, güçlü bir “biz” ve “onlar” ayrımını, dışlama ve ötekileştirme dinamiklerini pekiştiren bir yapıya sahiptir. Sığınmacılar, olumsuz bir şekilde tanımlanırken, onların varlıklarının şehirde sürdürülemez hale getirilmesi gerektiği savunulmaktadır.

2.3.5.6. AK Parti Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Fatma Şahin'in Söylemleri

Fatma Şahin'in 11 Aralık 2021 tarihinde VOA Türkçe'ye yaptığı açıklamaları aşağıda yer almaktadır (Voice of America, 2021):

“Biz Suriyelilerin dönmelerini teşvik ediyoruz. Güvenli koridor oluşsun ki onlar da dönsünler. Biz bu konuda Menbiç'te güvenli bir koridor oluşunca 300-400 bin kişinin yeniden ülkelerine dönmelerini bekliyoruz. Zaten 300 bin kişi Suriye'ye döndü. Bu dönüş süreci olana kadar da kendi vatandaşımızın yaşam kalitesini düşürmeyecek. Çok ciddi devlet desteği geldi. En büyük konut projesi, en büyük su projesi yapılıyor. En büyük ulaşım sıkıntısı ciddi bir devlet yatırımına dönüştü. Bize düşen şey kendi işçimiz kendi esnafımız ve kendi halkımızın yaşam kalitesinin düşmemesi. Birlikte yaşam çerçevesinde, insanlar birlikte çalışınca ya da çocuklar birlikte okuyunca, bu beraberinde sosyal uyumu getiriyor... Bir taraftan da bunu teşvik ediyoruz. Onların da burada yaşamaları ile ilgili toplum merkezlerinde danışmanlık ve rehberlik yapıyoruz. Türkçe öğretiyoruz ki sıkıntı olmasın. Ama benim kendi vatandaşımın yaşam kalitesi her şeyden önemli.”

Fatma Şahin'in söylemlerinde ön plana çıkan konular dış politika, askeri operasyonlar ve Suriyeli sığınmacıların sosyal uyumu konularıdır. Söylemin üst yapısında ve metinsel şemasında ise Suriyeli sığınmacıların dönecek olması ve bu konuda atılan dış politika adımları vurgulanmış, bunlarla ilgili nicel bilgiler verilmiştir. Bununla birlikte Şahin, bu süreç devam ederken Türkiye'de kalmaya devam eden Suriyelilerin sosyal uyumu ile ilgili konuya da söylemlerinde yer vermiştir. Kendi vatandaşımızın, kendi esnafımızın ve kendi halkımızın yaşam kalitesini düşürmeyeceğiz ifadeleri örtük bir ötekileştirme içermektedir.

2.3.5.7. CHP Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Muzaffer Ertürk'ün Söylemleri

Muzaffer Ertürk'ün seçim vaatlerinden birisi Suriyelilerin Gaziantep'teki yoğunluklarının azaltılmasıydı. 28 Mart 2024 tarihinde Tele 1 Canlı yayınında yapmış olduğu söylem (Tele1, 2024a):

“Ben böyle milliyetçilik duygularıyla bunu yapmayacağım yani böyle bir duyguya ben insani değildir bunlar. Birincisi bu hükümetin görevi bizim görevimiz değil Suriye

problemini biz çözemeyiz biz onları otobüse, uçağa koyup gönderme yetkisine sahip değiliz aynı zamanda ben bir doktorum ve Suriyeli çok hastam var Allah yardımcıları olsun gerçekten zor durumdalar onlar içinde kötü iki arada bir derede ancak bir nitelik kazandırmamız gerekir bu insanlarımıza bunlar sığınmacı mı değil mi onlarda çok zor durumda şimdi belli bir yerde bir dükkân açıyorlar bu restoran olabilir bu herhangi bir bakkal dükkânı olabilir tamirhane olabilir ne olduğu belli değil ama bunların ruhsatı yok bunların bir vergisi yok ne olduğu belli değil çalışan insanların kaydı yok aynı zamanda hijyenik şartlara uygun değil buna bir düzen getirmek lazım biz buna bir düzen getireceğiz. Şimdi bu düzene uyan insanlar baş üstüne. Şimdi Almanya'ya giden Türkler var şimdi gider gitmez hemen bir dükkân mı açıyor bir restoran mı açıyor kuralı var oranın ne yapıyorlar o kurala göre önce başvuruyorlar evraklarını veriyorlar vergi mükellefi ise o çıkartılıyor ondan sonra başlıyorlar ama bizim burada öyle değil. Geçen gün cumhuriyet mahallesi denen bir mahalle var orada Ökkeş Şamlı diye bir sokağımız var sokakta bir yürüyüş yaptım esnafı ziyaret edeceğim 500 metre kadar mesafede gittim... 17 tane dükkân var 17 dükkânın tam tamına 8 tanesi Suriyeli yani 16. Dükkândan 17. Dükkâna girdiğimde eğer dedim bu da Suriyeli çıkarsa çünkü son dükkândı eğer Suriyeli çıkarsa dedim eyvah Allahtan Türk çıktı moralim düzeldi. 7'ye 8 bir fazlayla kurtardık içeri girdim dedim ki iyi ki Türk oldun falan dedim... Şimdi 2012 yılında çıktı bu savaş aradan 10 yıl geçti şey 12 yıl geçti. O zaman 10 yaşında gelen çocuk şu anda 22 yaşında delikanlı adam o gün doğan çocuk bugün 12 yaşında bundan 8 yıl sonrasını hayal edemezsiniz 12 yaşındaki çocuk 8 yıl sonra 20 yaşında olacak. Bugün 22 yaşında olan 30 yaşında olacak. Bunlara iş alımı lazım. Bunlara da yazık bunlar perişan durumdalar. Bunlara bir iş alanı lazım. Bunlar evlenecekler çocuk olacak yani bütün bunları Gaziantep kaldıramıyor ve bir de düzen gerekiyor. Belediye olarak biz düzen getirmek zorundayız. Ne yapacağız? Diyeceğiz ki, kardeşim vergini ver, vatandaşlıksa vatandaş olanlara bir düzen getireceğiz. Vatandaş olmayanlara bir düzen getireceğiz. Mecburen bunu yapmak zorundayız. Onlar için de sıkıntı. Biz belediye olarak üzerimize ne düşüyorsa otururuz bu konudaki uzman arkadaşlarımızla tartışırız, konuşuruz, bir düzen getiririz. Yoksa onları atarız, keseriz, biçeriz öyle bir düşüncemiz yok asla, yazıktır onlara. Onlar da insan. Yani bizim başımıza da gelebilir efendim bunlar. Şunu da eklemek isterim ayakkabı ve terlik sanayi şu anda Gaziantep'te Suriyelilerin egemenliğinde yani Gaziantep Sanayi Odası yanında Suriye Sanayi Odası, Gaziantep Suriye Sanayi Odası olarak değişirse, hiç şaşırmamak gerekiyor..."

Muzaffer Ertürk'ün söylemlerinde Suriyeli sığınmacıların Gaziantep'teki yoğunlukları, işyeri açma vb. konular hakkında düzenlemeler ve Suriyelilerin istihdamı ile ilgili konular ön plana çıkmaktadır. Ertürk'ün söyleminde yerel bağlamda Suriyeli sığınmacılar ile ilgili olumsuz bir ifade bulunmasa da “17 tane dükkân var. 17 dükkânın tam tamına 8 tanesi Suriyeli, yani 16. Dükkândan 17. Dükkâna girdiğimde eğer dedim bu da Suriyeli çıkarsa çünkü son dükkândı, eğer Suriyeli çıkarsa dedim, eyvah Allaktan Türk çıktı moralim düzeldi. 7'ye 8 bir fazlayla kurtardık içeri girdim dedim ki iyi ki Türk oldun falan dedim” ifadeleri örtük bir ötekileştirme içermektedir. Konuşma eylemleri ve etkileşiminde ise Suriye problemine çözüm bulması gerekenin hükümetin görevi olduğunu kendisinin Suriyelileri herhangi bir araç vasıtasıyla gönderme yetkisinin olmadığını belirtmektedir. Bu söylemde net bir şekilde, “biz” (Türkler) ve “onlar” (Suriyeliler) arasında hem empati kurma hem de mesafe koyma çabası içeren bir ideolojik kare stratejisini görülmektedir.

2.3.5.8. CHP Hatay Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Lütfü Savaş'ın Söylemleri

Lütfü Savaş'ın 22 Mart 2022 tarihinde Teke Tek Programında yapmış olduğu açıklama aşağıda paylaşılmaktadır (Habertürk TV, 2022):

“Hatay 11 yılı aşkındır Suriyeli kardeşlerimizi misafir eden bir şehir. Faşistlik kimseye tahammül edememe ve kendinden başka kimseyi tanımama veya kendi ulusundan, milletinden başka kimseyi tanımama ama şu var ben üç dönemdir belediye başkanım, doktorem, akademisyenim. Suriyeliler gelmeden yaklaşık bir altı ay önceden itibaren Suriye karışınca buraya gelirlerse sıkıntı çıkmasın diye yaklaşık 2500 civarında toplantı yaptım ben, aman huzur bozulmasın diye belediye başkanları kanaat önderleri muhtarlarla her noktada toplantı yaptım aman sıkıntı çıkmasın ne olur ne olmaz insanların psikolojisi bozulmasın diye. Ben bunu dile getirdim ama basın ve medya bunu en son konuşmamda duydu yoksa daha önce duyardınız çünkü ben Hatay'ın geçmiş tarihini çok iyi bilen bir insanım ve Hatay kurtuluş mücadelesi sürecinde Türkiye’de Misakımillî sınırları içerisinde Hatay dışında her yer yaklaşık 3 yıl içinde kurtuldu, Türkiye Cumhuriyeti kuruldu, TBMM açıldı işte devrimler yapıldı ve Türkiye hızlı bir şekilde yol almaya başlarken biz daha on altı yıl boyunca orada kurtuluş mücadelesi veren atalarımızın torunlarıyız. Bu süreçte Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün hem fiilen desteği hem de müthiş bir diplomasi örneğiyle tam yirmi yıl sonra biz önce bağımsız bir devlet olduktan sonra kendi parlamentomuz, pulumuz, resmî gazetemiz vardı. Biz bizim orda bir plebisit yapıldı referandum yapıldı ve biz Türkiye’ye bağlanmak istedik ve çok az bir farkla Türkiye’ye bağlanmak isteyenler kazandı. O yirmi yıllık süreç içerisinde

Fransızlar bizi ayrı ayrı üç ayrı faktörle mücadele etmek zorunda bıraktılar ve biz o geçmiş günleri tarih gününü unutmuş değiliz ve orada demografinin ne kadar önemli olduğunu biliyoruz ben bir akademisyenim ve geçmişimizi biliyorum artı şu anda orada ha bire Lübnan'da sıkıntı var, Suriye'de sıkıntı var, Irak'ta sıkıntı var Doğu Akdeniz'de bir karbon gazları var petrol var bunların mücadelesi var. Çok jeostratejik çok jeopolitik bir bölge ve oranın belediye başkanımı üç dönemdir belediye başkanımı bu nedenle ben hem geçmişini biliyorum hem bundan sonra projeksiyonlarda sıkıntı yaşamak istemiyorum. Sıkıntı şu var geçmişte Türkiye Cumhuriyeti hep güçlü olsun biz bunu isteriz ama hafif bir grip olacağımızı düşünün bir nezle olacağımızı düşünün yarında yirmi sene sonra buradaki insanlar nereye itiyorsa oraya bağlansın dedikleri zaman demografik olarak biz daha az sayıda olursak farklı bir gelişme olmasın diye ben Türkiye Cumhuriyeti'ne Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün son emanetinin Ankara tarafından iyi takip edilmesini ve bu Suriye konusunun bundan sonraki süreç içerisinde hem tahkip hem de planlanmasının iyi yapılması için bir akademisyen hem tecrübeli bir belediye başkanı olarak Ankara'ya seslendim dedim ki lütfen sesimizi duyun bu sorunu çözelim. İnsan sağlığı, devletler, şirketler bir çan eğrisi gibidir güçlenirsiniz zirvede kalabildiğiniz kadar kalırsınız geri düşebilirsiniz biz hep zirvede kalalım ülke olarak ama yarın bir sıkıntı yaşadığımızda sallandığımızda zaten şu an Suriye hala kendi haritalarında hatayı hala Suriye'de gösteriyor ama bu sadece Suriye tarafında olmayabilir başka güçler tarafından da Hatay ile ilgili bir tasarruf istenebilir... Bizim torunlarımızın yarın bu demografi değiştiğinde bir Suriyeli tarafından yönetilmesini istemiyorum, çünkü vatandaşlık verilme durumu da var. Bu nedenle, çocuklarımızın bir Suriyeli tarafından yönetilmesi orada hiçbir insanın kabul etmeyeceği bir durum. Benim feryadımın esas sebebi budur.”

Lütfü Savaş'ın söylemlerinde ön plana çıkan konular Hatay'ın demografik yapısı, Türk vatandaşlığı alan Suriyeliler, Hatay'da Suriye nüfusunun artışı olmuştur. Suriyeli sığınmacıların nüfusunun artması problemine vurgu yaparak olumsuz gösterme stratejisini kullanmıştır. Hatay'ı atalarımızın 20 yılda kazandığı topraklar olarak niteleyerek tarihe de referans vermektedir. Her ne kadar Hatay 11 yılı aşkındır Suriyeli kardeşlerimizi misafir eden bir şehir ifadesini kendisini olumlama stratejisi olarak görülse de bağlam içinde değerlendirildiğinde bunun bir şikâyet ifadesi olduğu görülmektedir. Konuşma eylemleri ve etkileşiminde ise Suriye'nin kendi haritalarında Hatay'ı kendi toprakları olarak gösterdiğini

ve ileride Hatay ile ilgili bir tasarruf istenebilme olasılığına dikkat çekmiştir ayrıca Hatay'ın ileride bir Suriyeli tarafından yönetilmesini istemediğini belirtmiştir.

2.3.5.9. Diğer Belediye Başkan Adayları

2.3.5.9.1. CHP Bolu Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Tanju Özcan'ın Söylemleri

Tanju Özcan'ın 23 Mart 2019 tarihinde X (Twitter) hesabından yapmış olduğu videolu açıklama aşağıda paylaşılmaktadır (Sözcü, 2019):

“Bana ısrarla sorulan sorulardan bir tanesine bugün cevap vermek istiyorum. Suriyeliler ne olacak? Valla hiç evirip çevirmeden söyleyeceğim. Bir: belediye bütçesinden hiçbir Suriyeliye bir tek kuruş yardım yapmayacağım. İki: hiçbir Suriyeliye de işyeri açma ruhsatı vermeyeceğim çünkü Bolu'ya yerleşsinler Türkiye'de kalsınlar istemiyorum. Netim bu konuda. Benim yukarı Sokullulu yaşlı teyzem eksi on derecede, kaldırımın üzerinde yağ, yoğurt satıp evine 10 lira götürme derdinde. Onun karşısındaki bankada sağlıklı güçlü kuvvetli Suriyeliler gelip maaş çekiyorlar, paraları sayarak bankadan çıkıyorlar. O yaşlı teyzem de orada evine on lira götürmenin derdinde işte ben bunu hazmedemiyorum, içime sinmiyor, kabullenemiyorum. İşte o yüzden diyorum ki, Bolulu vatandaşlarımın paralarıyla oluşan belediye bütçesinden bir tek Suriyeliye bir tek kuruş yarım yapmayacağım. Ayrıca vatandaşım şunu bilmeli bu Suriyeliler sadece belediyeden değil aynı zamanda sosyal hizmetlerden aynı zamanda sosyal yardımlaşmadan aynı zamanda Kızılay'dan da yardım alıyor. Sayın Cumhurbaşkanımızın açıklamasında Suriyeliler için harcanan para 37 milyar doları geçti diyor. Yani 200 katrilyon liramızı çoluğumuzun çocuğumuzun rızkını fazlasıyla vermişiz. Bence bu misafirlik fazla bile uzadı.”

Tanju Özcan'ın söylemleri incelendiği zaman Suriyeli sığınmacıların Bolu'ya yerleşmelerini istemediğini, belediye dışında sosyal hizmetlerden, sosyal yardımlaşma derneklerinden ve Kızılay'dan yardımlar yapıldığını vurgulayarak Suriyeli sığınmacılara kesinlikle yardım yapmayacağını belirtmiştir. Özcan söylemlerinde ekonomik konuları ön plana çıkararak Suriyeli sığınmacıları ötekileştiren bir dil kullanmaktadır. Konuşma eylemleri ve etkileşimde ise ön plana çıkan iddialar ve vurgular ise belediye bütçesinden kesinlikle hiçbir şekilde Suriyeli sığınmacılara yardım yapılmayacağı ve işyeri açma ruhsatı vermeyeceği şeklindedir. Tanju Özcan'ın söylemlerinde diğerlerini olumsuzlama stratejisini belirgin bir biçimde kullandığı görülmektedir.

2.3.5.9.2. Cumhuriyet Halk Partisi Afyonkarahisar Belediye Başkan Adayı Burcu Köksal'ın Söylemleri

Burcu Köksal'ın 26.02.2024 tarihinde sosyal medya hesabından yayınladığı bir videoda Suriyeliler ile ilgili şu söylemlerde bulundu (Afyon Yerel Basın, 2024):

“Anadolu’da misafirlik üç gündür derler. Ancak Suriyeli sığınmacıların misafirliği üç gün üç yılı bile geçti. Öyle bir hal aldı ki bu Suriyeli sığınmacılar şu anda girişinde bulunduğum Afyonkarahisarımızın en eski yerleşim yerlerinden biri olan Mecidiye semtine bile El-Mecidiye deme cüretinde bulunabiliyorlar. Size söz veriyorum Suriyeli sığınmacılar belediye başkanı olduğumda amasız fakatsız lakinsiz bu memleketten gidecekler. Afyonkarahisar Belediyesinin sosyal yardımlarından Suriyeliler sığınmacılar değil Afyonkarahisarlı hemşerilerim yararlanacak. Onlara (Suriyelilere) asla işyeri açma ruhsatı vermeyeceğim. Bu memleketten gidecekler, size söz veriyorum.”

Burcu Köksal'ın söylemleri incelendiği zaman konuşma eylemleri ve etkileşimde ön plana çıkan iddialar ve vurgular sosyal yardımlardan Suriyeli sığınmacıların faydalanamayacağı, bu yardımların sadece Afyonkarahisarlılara yapılacağı ve Suriyeli sığınmacılara işyeri açma ruhsatı vermeyeceği şeklindedir. Burcu Köksal'ın söylemlerinde de diğerlerini olumsuzlama stratejisini belirgin bir biçimde kullandığı görülmektedir.

3. BÖLÜM

METODOLOJİ, BULGULAR VE ANALİZ

3.1. Metodoloji

Tezin bu bölümünde gençlerin Suriyeli sığınmacı algısı ve bu algının oy kullanma tercihlerine olan etkisini inceleyen çalışmanın temel yöntemsel yaklaşımı ve veri toplama süreci detaylı bir şekilde açıklanacaktır. Öncelikli olarak araştırmmanın örneklem seçimi, örneklem seçim sürecinde dikkat edilen hususlar ve seçilen örneklem grubuyla ilgili bilgiler açıklanacaktır. Sonrasında veri toplama araçları ve elde edilen verilerin analiz ve yorumlanma sürecinden bahsedilecektir.

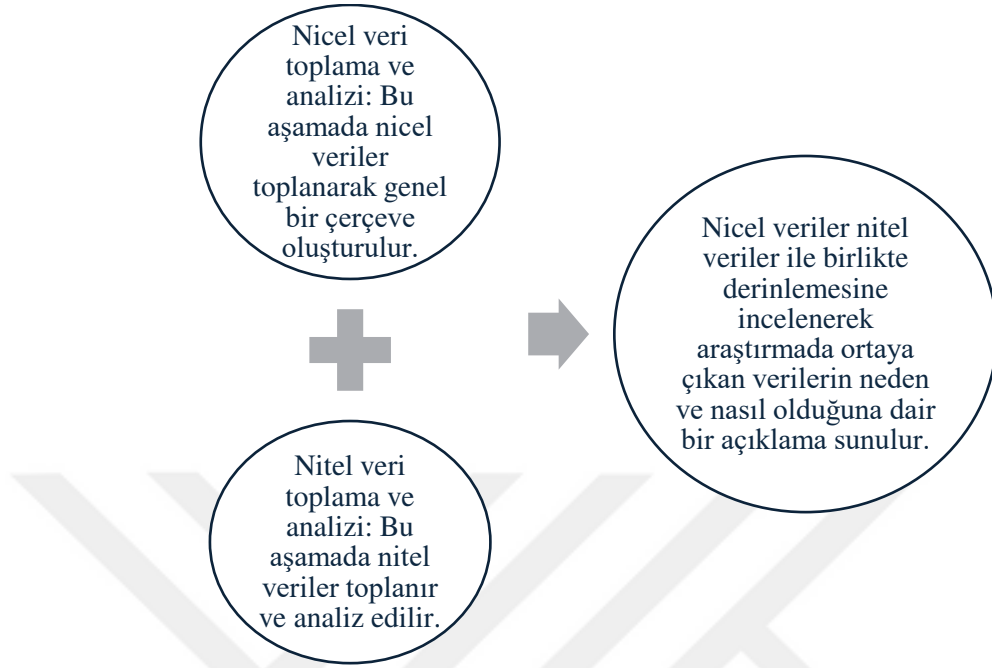
3.1.1. Araştırmada Kullanılan Yöntemler

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için öncelikle Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi'nden etik kurul onayı alınmıştır (karar no: 91217). Etik kriterleri ve çalışma amaçlarını içeren onam formu, anket ve mülakat çalışmaları öncesinde katılımcılara bildirilmiş ve gönüllü katılım konusunda destekleri alınmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakat soruları ile 15 kişi ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilmesi planlanmış; fakat 10 kişi ile yüz yüze 5 kişi ile zoom üzerinden online görüşme gerçekleştirilmiştir ve Google Forms anket uygulaması üzerinden 5'li likert düzenine göre oluşturulmuş anket formu aracılığıyla 18-30 yaş aralığındaki 100 kişi ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Yüz yüze ve çevrimiçi gerçekleştirilen görüşmeler katılımcıların çekingen kalması üzerine ses/video olarak kayıt altına alınamamıştır. Ancak, yüz yüze ve çevrimiçi gerçekleştirilen mülakat çalışması öncesinde katılımcılara çalışma hakkında detaylı bilgiler verilmiş ve rızaları "Araştırma Gönüllü Katılım Formu" ile katılımcı imzalı olarak kayıt altına alınmıştır. Mülakat çalışması gerçekleştirilen katılımcıların görüşlerini daha rahat ifade edebilmeleri için üçüncü kişiler olmaksızın birebir görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Anket soruları, uygulama öncesinde Ankara ilinde 50 katılımcının katılımıyla test edilmiştir. Bu test sürecinde, gereksiz bulunan veya katılımcılar tarafından anlaşılması zor olan ve tekrar eden sorular ankettan çıkarılmıştır. Ardından, belirlenen örneklem üzerinde anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Anket ve mülakat soruları, çalışmanın Ekler bölümünde sunulmuştur.

Hazırlanan anketin amacı, katılımcıların mevcut durumlarını, Suriyeli sığınmacılara yönelik görüşlerini ve oy verme davranışlarını incelemektir. Bu nedenle, anket ve mülakat çalışmaları, ağırlıklı olarak nitel araştırmaya yönelik sorulardan oluşmaktadır. Anketteki ilk 10 soru, katılımcıların iş ve sosyal yaşamlarına dair demografik bilgileri toplamaya yöneliktir. Bu sorular, katılımcıların kendilerini ifade etmelerine olanak tanırken, çalışmanın ana odak noktasını dağılmadan koruyacak şekilde tasarlanmıştır. Mülakat soruları ise katılımcıların düşüncelerini ankette daha geniş bir şekilde ve rahatça ifade edebilecekleri açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Literatürde nitel araştırmalarda, nitel ve/veya nicel verilerin yanı sıra mülakat, gözlem veya anket gibi farklı veri toplama yöntemlerinin bir arada kullanılmasının, araştırmanın geçerliliğini artırmak ve sonuçların zenginleşmesine katkı sağlamak amacıyla çeşitleme tekniği (triangulation technique) olarak ifade edildiği belirtilmektedir. Bu farklı veri toplama yöntemleri ve veri türleri sayesinde araştırmacı, verileri karşılaştırabilir, birbirlerini desteklemelerini sağlayabilir ve veri kaynakları arasında derinlik kazandırabilir (Arslan, 2022: 399). Özellikle karma yöntem araştırmalarında kullanılan açıklayıcı sıralı desen (explanatory sequential design), nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanılması ile bir olgunun derinlemesine incelenmesine olanak sağlar ve iki aşamalı bir süreci kapsar. İlk aşamada araştırmacı anket, test vb. analizlerle nicel verileri toplar bu aşamada genel eğilimler tespit edilir ve bir çerçeve oluşturulur. İkinci aşamada ise elde edilen nicel verilerin derinlemesine anlaşılıp yorumlanabilmesi için odak grup görüşmeleri, mülakat vb. yöntemlerle nitel veriler toplanır ve gerçekleştirilen nitel analiz nicel araştırmada ortaya çıkan verilerin neden ve nasıl olduğuna dair bir açıklama sunar (Toraman, 2021: 11-20).

Şekil 1: Açıklayıcı Sıralı Desen

Kaynak: Toraman, 2021: 16. [DOI:10.47105/nsb.847688](https://doi.org/10.47105/nsb.847688)

Bu doğrultuda, araştırmada hem anket hem de mülakat çalışmalarının gerçekleştirilmesinin amacı, anket verilerini mülakat verileri ile desteklemek, benzer sonuçlara ulaşılmasını test ederek elde edilen bulguların güvenilirliğini sağlamaktır. Anket ve mülakat verileri, otomatik analiz araçları kullanılmadan araştırmacı tarafından elle incelenip temalar ve kalıplar tespit edilerek analiz edilmiştir. Bu doğrultuda anket yoluyla elde edilen veriler tablo haline getirilerek sınıflandırılmış ve detaylı bir şekilde yorumlanmıştır, mülakat sorularına verilen cevaplar yazılı hale getirilerek katılımcılar tarafından en çok kullanılan ifadeler üzerinden içerik analizi yapılmıştır.

Ayrıca, siyasal aktörlerin Suriyeli sığınmacıların varlıklarını nasıl bir siyasal argüman olarak kullandıkları, bu argümanların söylemlerine nasıl yansıdığını tespit etmek için siyasal söylem analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda eleştirel söylem analizi alanında en önemli kuramcılardan birisi olan Teun A. van Dijk'ın çalışmalarında kullanmış olduğu analiz çerçevesi kullanılarak siyasilerin söylemleri analiz edilmiştir. Van Dijk'ın Kuzey Amerika ve Avrupa parlamentolarındaki politikacıların söylem stratejilerine yönelik eleştirel söylem analizi yaklaşımı Türkiye'deki politikacıların Suriyeli sığınmacılara yönelik söylemlerini ortaya koymaya çalışan bu çalışmanın ilgili bölümü içinde oldukça önemlidir. Bu çerçevede,

Türkiye’de politikacıların Suriyeli sığınmacıları nasıl tanımladıkları ve Suriyeli sığınmacıların durumuna yönelik çözüm önerilerini ve tespitlerini ifade etme biçimleri bu çalışmanın temel araştırma sorularından bir tanesini oluşturmaktadır. Bu doğrultuda van Dijk’ın çalışmalarında kullanmış olduğu analiz çerçevesi bu çalışmanın da temel referans noktasını oluşturmuştur. Bu çalışma kapsamında, 14 Mayıs 2023 Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimi ile 31 Mart 2024 tarihinde yapılan yerel seçim sürecinde siyasi aktörlerin ve bunlara ek olarak parti genel başkanlarının Suriyeli sığınmacılar ile ilgili söylemleri analiz edilmiştir. Bu bağlamda ilk olarak Cumhurbaşkanı adayları olan Recep Tayip Erdoğan, Kemal Kılıçdaroğlu, Muharrem İnce ve Sinan Oğan’ın genel seçim döneminde basına yansıyan konuşmalarından Suriyeli sığınmacılara yönelik söylemleri tespit edilmiş ve peşi sıra parti genel başkanları Meral Akşener, Devlet Bahçeli, Ümit Özdağ’ın konuşmaları tespit edilerek siyasal söylem analizi yöntemi ile incelenmiştir. Örneklem birimi olarak her siyasinin birer miting konuşması ya da sosyal medya aracılığı ile yayınlanan programlardan (Youtube, BabalaTv, Açık Mikrofon gibi) ilgili konuşmaları seçilerek incelenmiştir. Ali Babacan, Ahmet Davutoğlu, Gültekin Uysal ve Temel Karamollaoğlu’nun siyasi parti olarak mecliste temsil edilmemeleri nedeniyle ve HDP’nin Suriyeli sığınmacılara yönelik incelenecek yeterli söylemlerinin olmamasından dolayı çalışmaya dâhil edilmemiştir.

Çalışmanın 31 Mart 2024 yerel seçim sürecini kapsayacak olan bölümünde ise, Suriyelilerin nüfus olarak en yoğun olduğu İstanbul, Ankara, Gaziantep, Hatay, illerindeki Suriyeli sığınmacılar ile ilgili söylemlerde bulunan belediye başkan adaylarının söylemleri analiz edilmiştir. Ek olarak, 2024 yerel seçimlerinde, CHP Bolu Belediye Başkanı Tanju Özcan ve CHP Afyonkarahisar Belediye Başkan adayı Burcu Köksal Suriyeli sığınmacılara yönelik söylemleriyle gündeme geldikleri için çalışmaya dahil edilmiştir. Söylem analizi yöntemi kullanılarak Siyasilerin söylemlerine yönelik gerçekleştirilen tespitler ise tezin 2. bölümünde yer alan 2.3.4 14 Mayıs 2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kapsamında Cumhurbaşkanı Adaylarının ve Parti Genel Başkanlarının Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Söylemleri ve 2.3.5. 31 Mart 2024 Yerel Seçim Sürecinde Siyasi Aktörlerin Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Söylemleri başlıkları altında detaylı bir şekilde sunulmuştur.

3.1.2. Araştırmada Örneklem Seçimi

Belirlenen 5 ilde bulunan gençlere ulaşılarak 20.08.2024 ve 01.09.2024 tarihleri arasında anket ve mülakat görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Google Forms uygulaması ile hazırlanan anket aracılığıyla 100 kişi ile anket çalışması yapılmış ve 10 kişi ile yüz yüze derinlemesine mülakat görüşmesi ve 5 kişi ile çevrim içi görüşme gerçekleştirilmiştir.

Örneklem, kartopu tekniği ile oluşturularak 18-30 yaş aralığındaki ve seçimlerde oy kullanmış 115 sayıda gençten oluşmaktadır. Örneklem oluşturulurken medeni durum, cinsiyet, etnisite, maddi durum, meslek, eğitim, siyasi görüş gibi kriterler ekseninde farklılıkların temsiline özen gösterilmiştir.

2023 Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçiminde söylem ve politikaları incelenecek olan siyasi partiler ise, mecliste grubu olan 5 siyasi parti AKP, CHP, HDP, MHP, İYİ Parti ve bu partilere ek olarak göçmen karşıtlığı ile öne çıkan Zafer Partisi ve Memleket Partisi olarak belirlenmiştir. Belirtilen partilerin cumhurbaşkanı adayları ve grup başkanvekillerinin Suriyeli sığınmacılar ile ilgili bir miting konuşması ya da online platformlarda yayınlanan programlardan bir konuşması örneklem birimi olarak kullanılmıştır. 2024 yerel seçimleri için İstanbul, Ankara, Gaziantep, Hatay şehirlerindeki belediye başkan adaylarının söylemleri ve buna ek olarak Bolu Belediye Başkanı Tanju Özcan ile Afyonkarahisar belediye başkan adayı Burcu Köksal'ın söylemleri analiz edilmiştir.

3.1.3. Araştırmada Şehir Seçimi

Karma araştırma yöntemini benimseyen bu çalışmanın anket ve mülakat verileri İstanbul, Ankara, İzmir, Hatay, Gaziantep şehirlerinde yaşayan 18-30 yaş aralığındaki 115 genç ile gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde toplanmıştır. Şehirler, Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı şehirler arasından seçilmiştir. Bu seçimlerin amacı, Suriyeli sığınmacıların yoğun olduğu yaşayan gençlerin Suriyelilere yönelik bakış açılarını tespit ederek ve bu bakış açısının oy verme davranışları üzerindeki etkisini ortaya koymaktır. Görsel 1'de görüldüğü üzere anket ve mülakat çalışmasının gerçekleştirildiği yerler gösterilmiştir.

Şekil 2: Anket ve Mülakat Çalışmalarının Gerçekleştirildiği Beş Şehir

Kaynak: Harita, yazar tarafından Canva uygulaması aracılığıyla oluşturulmuştur.

Haritada gösterilen şehirler ile ilgili detaylı bilgiler aşağıda verilmiştir:

- **İstanbul:** İstanbul, 15 milyon 655 bin 924 nüfusu ile Türkiye'nin en kentleşmiş ve yoğun nüfuslu ilidir (TÜİK, 2023) ve bu sayı göçlerle sürekli artış göstermektedir. İstanbul Türkiye'de iş olanaklarının en geniş olduğu ve finans, ticaret, sanayi, turizm, medya gibi çeşitli sektörlerde iş fırsatları sunmaktadır. Göçmenlerin ve sığınmacıların İstanbul'u tercih etmelerinin temel nedenleri arasında iş imkanlarının genişliği öne çıkmaktadır. Şehir, Türkiye'nin diğer bölgelerine kıyasla daha fazla istihdam sağlama potansiyeline sahiptir ve bu durum hem yurt içinden hem de yurt dışından gelen göçmenler için çekici hale gelmektedir. Göç İdaresi Başkanlığının açıkladığı verilere göre İstanbul'da 530.402 kayıtlı Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır, İstanbul en çok Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapan şehirdir (GİB, 2024).
- **Ankara:** Türkiye'nin başkenti ve ikinci büyük şehri olan Ankara'nın nüfusu 5 milyon 803 bin 482 kişidir (TÜİK, 2023). Göç İdaresi Başkanlığının açıkladığı verilere göre Ankara'da 89.901 kayıtlı Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır (GİB, 2024). Şehir, kamu sektörü başta olmak üzere birçok sektörde iş imkanları sunan büyük bir pazar yeridir. Kamu kurumları, üniversiteler, sağlık sektörü, sanayi ve hizmet sektörü Ankara'nın ekonomisini şekillendiren başlıca alanlardır. Göçmenlerin ve sığınmacıların Ankara'yı tercih etmelerinin başlıca sebeplerinden biri, şehirdeki kamu kurumları ve büyük ölçekli işletmelerde sunulan istihdam olanaklarıdır. Türkiye'nin siyasi başkenti olması

nedeniyle, Ankara'da kamu sektöründe çalışma fırsatları geniş ölçüde mevcuttur ve bu durum göçmenler için çekici hale gelmektedir.

- **İzmir:** Türkiye'nin en büyük üçüncü şehri olan İzmir'in nüfusu 4 milyon 479 bin 525'tir (TÜİK, 2023). Göç İdaresi Başkanlığının açıkladığı verilere göre İzmir'de 119.848 kayıtlı Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır (GİB, 2024). İzmir, sanayi, ticaret, turizm ve hizmet sektörleriyle gelişmiş bir ekonomiye sahiptir. Özellikle sanayi alanında tekstil, otomotiv, gıda gibi sektörler ön plandadır. Bu sektörlerdeki iş imkanları göçmenler ve sığınmacılar için cazbedicidir.
- **Hatay:** Sanayi, ticaret ve turizm alanlarında gelişmiş olan Hatay'ın nüfusu 1 milyon 544 bin 640'tır (TÜİK, 2023). Göç İdaresi Başkanlığının açıkladığı verilere göre Hatay'da 256.083 kayıtlı Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır ve Hatay Türkiye'de en çok Suriyeli sığınmacılara ev sahipliği yapan dördüncü şehir olarak karşımıza çıkmaktadır (GİB, 2024). Suriyeli sığınmacılar Hatay'ı ekonomik potansiyeli dolayısıyla ve Suriye ile sınırdaş bir şehir olduğu için coğrafi yakınlığı nedeniyle tercih etmektedir.
- **Gaziantep:** Gaziantep, Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer alan sanayi ve ticaretin gelişmiş olduğu şehirlerden bir tanesidir. Nüfusu 2 milyon 164 bin 134 kişi ile Türkiye'nin en yoğun nüfusa sahip dokuzuncu şehri olarak öne çıkmaktadır (TÜİK, 2023). Özellikle tekstil, gıda, otomotiv ve savunma sanayi gibi sektörlerde güçlü bir altyapıya sahiptir. Bu sektörlerdeki iş imkanları geniş bir yelpazeye yayılmış durumdadır. Gaziantep ayrıca Ortadoğu'ya olan yakınlığı sebebiyle uluslararası ticarete stratejik bir konuma sahiptir. Bu durum, şehirde iş arayanlar için çekici bir faktördür. Göç İdaresi Başkanlığının açıkladığı verilere göre Gaziantep'te 430.144 kayıtlı Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır ve Gaziantep Türkiye'de en çok Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapan ikinci şehri olarak karşımıza çıkmaktadır (GİB, 2024).

3.1.4. Araştırmada Katılımcı Seçimi

Şehir seçiminde belirtilen 5 şehirde yaşayan gençlere ulaşılarak anket ve mülakat görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. 100 kişi ile anket çalışması yapılmış ve 15 kişi ile derinlemesine mülakat görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar 18-30 yaş aralığındaki ve seçimlerde oy kullanmış 115 sayıda gençten oluşmaktadır. Katılımcılar seçilirken medeni durum, cinsiyet, etnisite, maddi durum, meslek, eğitim, siyasi görüş gibi kriterler ekseninde farklılıkların temsiline özen gösterilmiştir. Araştırmada ortaya çıkan bulguların daha anlamlı değerlendirilmesi için anket ve mülakatın uygulandığı temsili gurubun demografik bilgileri

(cinsiyet, yaş, eğitim, çalışma durumu, etnik köken gibi) çalışmanın ilerleyen aşamasında detaylı bir şekilde analiz edilmiştir.

Tablo 5: Anket ve Mülakat Çalışmalarına Katılan Kişi Sayısı

	Ankete Katılan Kişi Sayısı	Mülakata Katılan Kişi Sayısı
Ankara	28	3
İstanbul	21	3
İzmir	18	3
Gaziantep	16	3
Hatay	17	3
Toplam	100	15

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bu tez çalışmasından elde edilen veriler, gençlerin algı ve görüşlerini anlamaya yönelik olup, katılımcıların bireysel bakış açılarını yansıtmaları bakımından önem arz etmektedir. Ancak, çalışmada yapılan alıntılar, Türkiye'deki 18-30 yaş aralığındaki tüm gençleri kapsamamaktadır; yalnızca anket ve mülakat çalışmalarına katılan katılımcıların görüşlerini temsil etmektedir.

3.1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

Belirtilen 5 şehirde yaşayan 18-30 yaş aralığındaki gençlerle yapılan görüşmelerin gerçekleştirilmesi ve mevcut sığınmacılar arasında yalnızca Suriyeli sığınmacılara yönelik algının ölçülmesi, araştırmanın sınırlılıkları arasında yer almaktadır. Diğer bir sınırlılık ise, yalnızca 2023 genel seçimleri ve 2024 yerel seçimlerine ilişkin tespitlerin yapılmış olmasıdır. Bu çalışma, gelecekte katılımcı örnekleminin genişletilmesi ve ilerideki seçimleri kapsamaması durumunda, karşılaştırmalı bir çerçeve sunabilir. Ayrıca, tez çalışması kapsamında gerçekleştirilen anket ve mülakatlardan elde edilen bulgular geneli temsil etmemektedir; başka bir ifadeyle, bu tez çalışmasında yer alan bulgular ve değerlendirmeler, yalnızca araştırmanın örneklemiyle sınırlıdır.

3.2. BULGULAR VE ANALİZ

Bu bölümde, katılımcıların demografik bilgileri ve özelliklerine yer verilmiştir. Ayrıca, anket bulguları ve mülakatlar analiz edilerek değerlendirilmiştir.

3.2.1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Anket çalışmasına katılan katılımcılarla ilgili bilgiler Tablo 5'te ve mülakat çalışmasına katılan katılımcılara dair bilgiler Tablo 6'da detaylı bir biçimde sunulmuştur. Bu kapsamda,

anket ve mülakat çalışmalarına katılan 59 kadın ve 56 erkek katılımcının 19'u evli, 96'sı ise bekar. Eğitim durumlarına bakıldığında, 9 katılımcının lise, 11 katılımcının ön lisans, 79 katılımcının lisans, 12 katılımcının yüksek lisans ve 4 katılımcının doktora derecesine sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların istihdam durumları incelendiğinde ise, 15'inin işsiz, 47'sinin öğrenci, 53'ünün ise çalışmakta olduğu tespit edilmiştir.

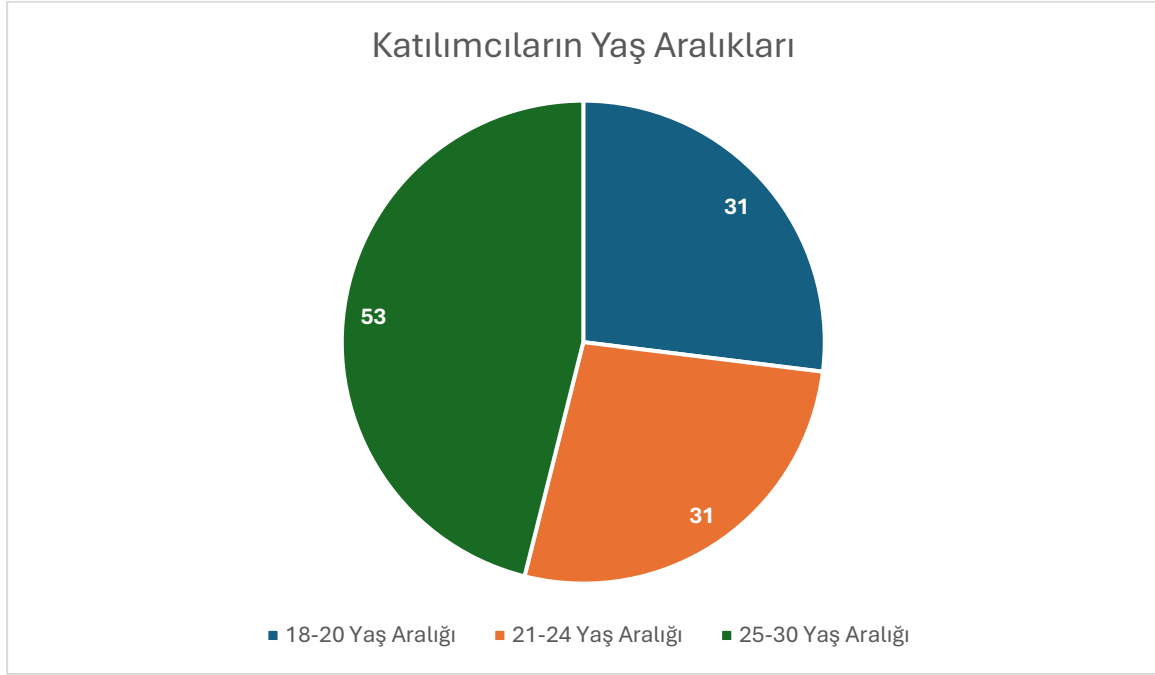
Tablo 6: Anket Çalışmasına Katılan Katılımcıların Demografik Özellikleri (100 kişi)

	Kişi Sayısı		Kişi Sayısı
Cinsiyet		Medeni Durum	
Kadın	52	Evli	17
Erkek	48	Bekar	83
Şehir		Çalışma Kolu	
Ankara	28	Öğrenci	40
İstanbul	21	İşsiz	13
İzmir	18	Kamu Görevlisi/Memur	14
Gaziantep	16	Özel Sektör	26
Hatay	17	Serbest Meslek	7
Eğitim Seviyesi		Aylık Net Gelir	
Lise	8	1,750-5,000 arası	28
Ön Lisans	9	5,000-9,000 arası	11
Lisans	69	9,000-15,000 arası	9
Yüksek Lisans	11	15,000-20,000 arası	9
Doktora	3	20,000 ve üzeri	43
Yaş			
18-20 arası			27
21-24 arası			27
25-30 arası			46

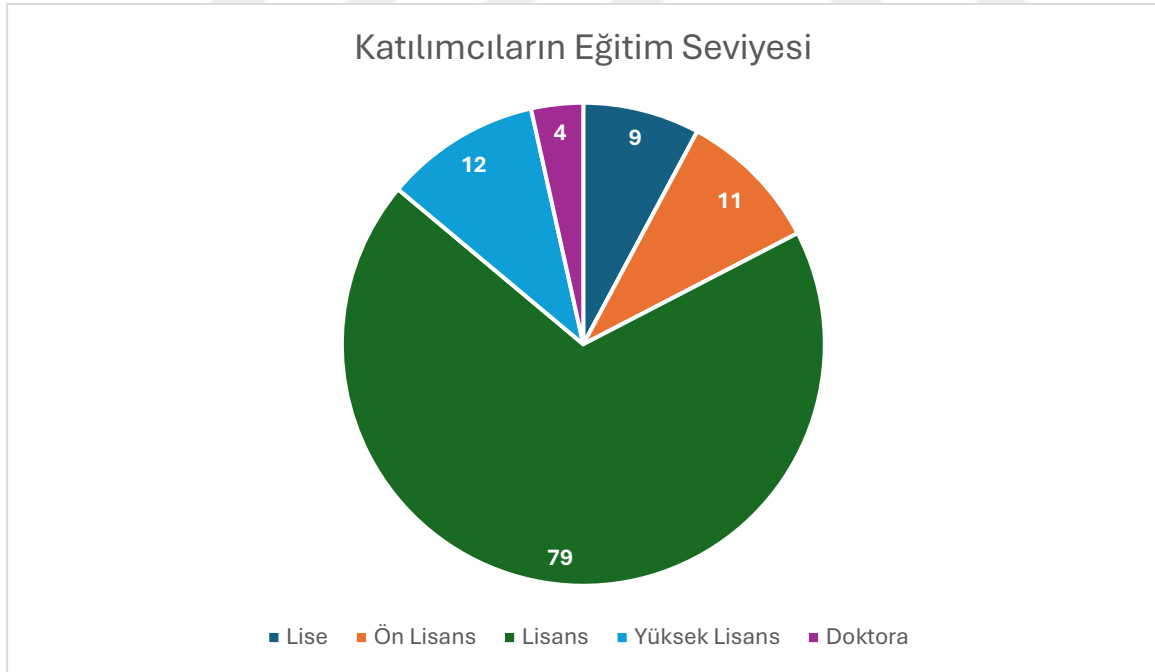
Tablo 7: Mülakat Çalışmasına Katılan Katılımcıların Demografik Özellikleri (15 Kişi)

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durum	Eğitim Seviyesi	Meslek Kolu	Aylık net gelir	Etnik/Ulusal Kimlik	Şehir
K1	Kadın	27	Bekâr	Yüksek lisans	Öğrenci	6.000	Türk	Ankara
K2	Kadın	26	Evli	Lisans	Memur	55.000	Türk	Ankara
K3	Kadın	18	Bekar	Lise	Öğrenci	-	Türk	Ankara
K4	Kadın	18	Bekâr	Lisans	Öğrenci	3.000	Kürt	İstanbul
K5	Erkek	27	Bekâr	Doktora	Özel Sektör	45.000	Türk	İstanbul
K6	Kadın	23	Bekâr	Lisans	İşsiz	-	Türk	İstanbul
K7	Erkek	22	Bekâr	Lisans	Öğrenci	3.000	Türk	Gaziantep
K8	Kadın	25	Evli	Ön Lisans	İşsiz	-	Türk	Gaziantep
K9	Erkek	18	Bekâr	Lisans	Öğrenci	3.000	Kürt	Gaziantep
K10	Kadın	26	Bekâr	Lisans	Özel Sektör	35.000	Türk	Hatay
K11	Erkek	22	Bekâr	Lisans	Öğrenci	3.000	Türk	İzmir
K12	Erkek	23	Bekâr	Lisans	Öğrenci	-	Türk	İzmir
K13	Erkek	20	Bekâr	Ön lisans	Özel Sektör	30.000	Türk	İzmir
K14	Erkek	28	Bekâr	Lisans	Özel Sektör	25.000	Türk	Hatay
K15	Erkek	30	Bekâr	Lisans	Özel Sektör	35.000	Türk	Hatay

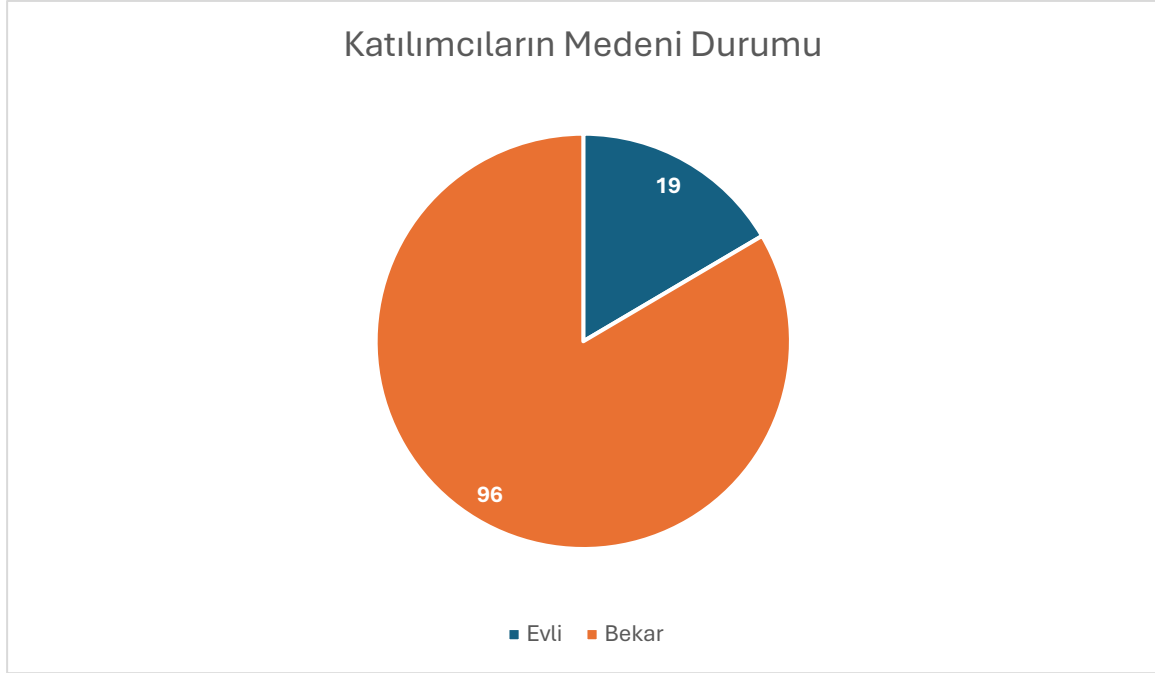
Şekil 3: Anket ve Mülakat Çalışmalarına Katılan Katılımcıların Yaş Aralıkları (115 Kişi)

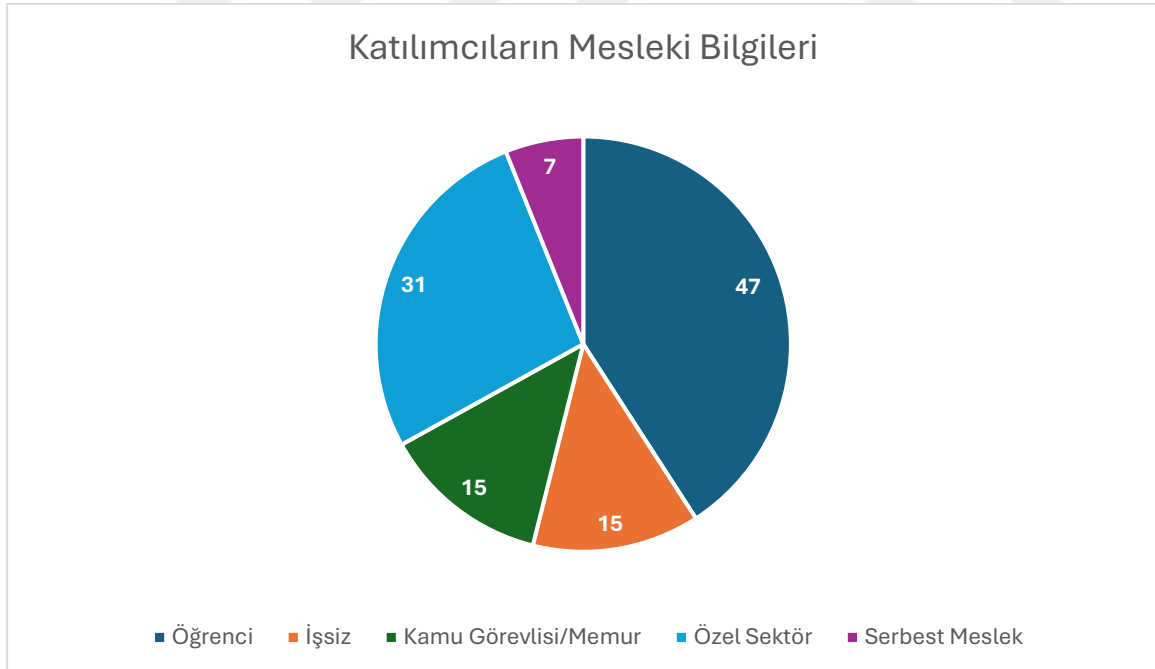
Şekil 4: Anket ve Mülakat Çalışmalarına Katılan Katılımcıların Eğitim Seviyesi (115 Kişi)

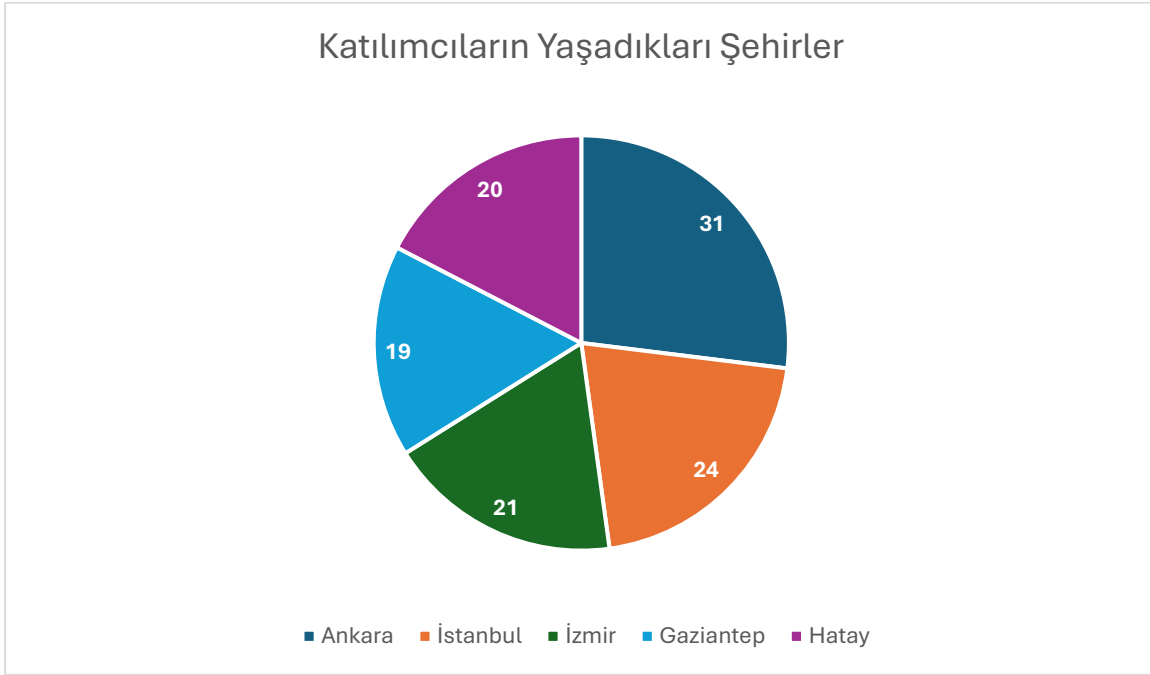
Şekil 5: Anket ve Mülakat Çalışmalarına Katılan Katılımcıların Medeni Durumu (115 Kişi)

Şekil 6: Anket ve Mülakat Çalışmalarına Katılan Katılımcıların Mesleki Bilgileri (115 Kişi)

Şekil 7: Anket ve Mülakat Çalışmalarına Katılan Katılımcıların Yaşadıkları Şehirler (115 Kişi)

3.3. Oy Verme Davranışı Modellerinin Tespitine Yönelik Bulgular

Oy verme davranışı, kişilerin siyasi tercihlerini, tutumlarını biçimlendiren karmaşık bir süreçtir ve birçok farklı faktör bu süreci etkilemektedir. Kişilerin ailelerinin siyasi telkinleri, ailenin ya da kişilerin sosyo-ekonomik durumları, sosyal çevrenin etkisi, bireysel çıkarlar, stratejik tercihler, ideolojik etkiler gibi unsurlar oy verme davranışını etkileyen faktörlerdendir (Heywood, 2013: 311). Bu doğrultuda, bu başlık altında katılımcılarının oy verme davranışı modellerinden hangisine/hangilerine daha yatkın olduklarını tespit edebilmek açısından gerçekleştirilen anket ve mülakat çalışmalarından elde edilen veriler incelenecektir. Oy verme davranışları ile katılımcıların Suriyeli sığınmacılara yönelik algılarının arasındaki bağlantı siyasal, toplumsal ve bireysel faktörlerin kesiştiği bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır özellikle katılımcıların oy verme davranışlarının altında yatan motivasyonları anlamak politik eğilimler, sosyo-kültürel ve ekonomik durum, aile ve sosyal çevre ile nasıl etkileşime girildiğini analiz edebilmek açısından önem arz etmektedir.

Tablo 8: Oy Verme Davranışı Modellerinin Tespitine Yönelik Veriler

ÖNERMELER	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Ailemin siyasi görüşü ve siyasi telkinleri oy kullanma davranışım üzerinde etkili olur.	3	30	8	34	25
Ailemin sosyo-ekonomik durumu ve yaşam tarzı oy verme davranışım üzerinde etkilidir.	18	37	6	24	15
Arkadaş çevremın siyasi görüşleri ve birlikte yaptığımız siyasi konuşma ve tartışmalar oy verme davranışım üzerinde etkili olur.	8	39	12	25	16
Arkadaşlarım ya da ailem tarafından dışlanma ya da tepki görme korkusuyla oy tercihlerimi onların istekleri doğrultusunda değiştiririm.	1	7	5	34	53
Oy kullanırken üyesi olduğum grupların (dernek vakıf vb.) ya da mensubu olduğum cemaatin siyasi değerlendirmeleri oy kullanma davranışım üzerinde etkili olmaktadır.	8	8	9	32	43
Desteklediği partiyi ve parti liderimi icraatlarını beğenmesem de her koşulda desteklerim.	5	1	9	44	41
Desteklediğim parti kimi aday gösterirse onu desteklerim.	17	24	9	34	16
Kazanma ihtimali az olsa da beğendiğim aday ve partiye oy veririm.	57	25	5	10	3
Adayın etnik kökeni, mezhebi benim için önemli değildir.	50	14	11	18	7
Partizanlık yaparak bir adayın ya da partinin desteklenmesini doğru bulmuyorum.	79	6	10	2	3
Kişisel çıkarlarıma fayda sağlayacak, hayatımda önem arz eden problemleri gündeme getiren adayı ya da partiyi desteklerim.	59	19	11	10	1
Oy vereceğim partinin ya da adayın seçilme ihtimalini göz önünde bulundurarak oy tercihimı belirlerim. Eğer oy vereceğim partinin seçilme olasılığı düşükse bana yakın olan ve	41	22	8	21	8

seçilme ihtimali olan bir partiye oyumu veririm.					
Partilerin ve adayların politika ve stratejilerini öğrenmek için çaba gösteririm.	58	25	8	6	3

Yukarıda genel çerçevesi Tablo 8’de sunulan anket verileri mülakat verileri ile birlikte analiz edildiğinde aşağıdaki bulgular elde edilmiş ve “aile ve sosyal çevrenin etkisi”, “partizanlık, aday tercihleri ve rasyonel davranış”, “kişisel çıkarlar, rasyonel davranış ve stratejik oy kullanımı” şeklinde kategorileştirilerek üç temel alt başlık altında irdelenmiştir:

3.3.1. Aile ve Sosyal Çevrenin Etkisi

3.3.1.1. Ailemin siyasi görüşü ve siyasi telkinleri oy kullanma davranışım üzerinde etkili olur. Bu önerme, bireylerin oy kullanırken ailelerinden etkilenip etkilenmediklerini değerlendirmek açısından önem arz etmektedir. Siyaset bilimi perspektifinden değerlendirildiği zaman aile etkisi, sosyalizasyon sürecinin kritik bir parçası olarak kabul edilir (Dilber, 2012: 10; Gökçe ve Göksu, 2018: 156). Aile toplumsal yapının temel taşı olarak kabul edilmektedir ve aile bireylerin gerek iç gerekse dış dünya ile sosyalleşmeye başladıkları ilk çevre olup; bireylere ait değerlerin, inançların ve normların biçimlendiği temel etkileşim alanını oluşturmaktadır, çocukluktan itibaren aile baskısı ve iktidar ilişkileri ile karşılaşan birey siyasi kurumları da o yönde algılamakta ve davranış sergilemektedir (Gökçe ve Göksu, 2018: 153-157). Bu çerçevede, ailelerin siyasi düşünce yapıları ve eğilimleri bireylerin oy verme davranışları üzerinde etkili olduğu söylenebilmektedir. Anket verileri incelendiği zaman, katılımcıların yalnızca %3’nün “Katılıyorum” demesi ve %30’nun “Kısmen Katılıyorum” şeklinde yanıt vermesi, aile etkisinin varlığını kabul eden ancak güçlü bir bağlamda bu etkiyi hissetmeyen bir örneklem grubunun olduğunu göstermektedir. Ancak, “Katılmıyorum” %34 ve “Kesinlikle Katılmıyorum” %25 seçeneklerini işaretleyenlerin katılımcıların çoğunlukta olması, aile etkisinin daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, anket çalışması gerçekleştirilen katılımcıların siyasi tercihlerini oluştururken aileden bağımsız hareket etme eğiliminde olduklarını, kişisel ve bağımsız bir siyasi kimlik geliştirdiklerini ortaya koymaktadır. Mülakat çalışması gerçekleştirilen katılımcılara “*Ailenizin siyasi görüşü ve siyasi telkinleri oy kullanma davranışınızı etkiliyor mu?*” sorusu yöneltildiği zaman katılımcıların verdiği yanıtlar incelendiğinde katılımcıların oy kullanırken ailelerinden etkilenmediği fakat seçim süreci boyunca aileleri ile fikir alışverişi yaptıkları gözlemlenmiştir. Buna ek olarak 18

yaşında olan 3 katılımcı (K2, K3 ve K9) 2023 genel seçimleri ve 2024 yerel seçimlerinde ailelerinin oy kullanacakları zaman kendilerine baskı yaptıklarını fakat kendilerinin oy tercihlerinin değişmediğini belirtmişlerdir. 18 yaşındaki gençlerin ilk oy verme deneyimlerinde, ailelerinin etkisi ve baskısına rağmen kendi tercihlerini yapmaya yönelik güçlü bir istek ve direniş gösterdikleri gözlemlenmiştir. Mülakat gerçekleştirilen katılımcıların, seçim haklarını kullanırken bağımsız hareket etme eğiliminde oldukları ve ailelerinin siyasi görüşlerinin, kendi oy verme kararlarını etkilemesine izin vermedikleri görülmüştür.

- “Hayır, etkilemiyor. Herkes gibi evde konuşuyoruz gündeme ilişkin hatta tartışıyoruz ama ben oy kullanırken bu durumdan etkilenmiyorum.” (K4, Kadın, 18, İstanbul)
- “Etkilemiyor ama ben ilk defa oy kullandım. Evdeki baskı ve tartışmalara rağmen, oyumu kendi tercihime göre kullandım.” (K3, Kadın, 18, Ankara)
- “İlk kez oy kullandım, ailem oy verme kararımı etkilemedi ancak yönlendirmelerde bulundular.” (K9, Erkek, 18, Gaziantep)

3.3.1.2. Ailemin sosyo-ekonomik durumu ve yaşam tarzı oy verme davranışım üzerinde etkilidir. Bu önerme, katılımcıların sosyo-ekonomik kökenlerinin ve aile yaşam tarzlarının oy verme davranışları üzerinde bir etkisinin olup olmadığını değerlendirebilmek açısından önem arz etmektedir. Siyaset bilimi literatüründe, bireylerin sosyo-ekonomik kökenleri, doğup büyüdüğü ortamdaki yaşam koşulları ve buna bağlı olarak gelişen değer sistemlerinin seçim tercihleri üzerinde etkili olduğu vurgulanmaktadır. Bireylerin sahip olduğu sosyo-ekonomik faktörler, siyasal tercihlerini biçimlendiren önemli faktörler arasında yer almaktadır çünkü ekonomik çıkarlar, sağlık, eğitim, güvenlik gibi alanlardaki bireylerin beklenti ve ihtiyaçları hangi parti ya da adayı destekleyeceğini büyük ölçüde etkilediği belirtilmektedir (Gökçe ve Göksu, 2018: 153-158). Katılımcıların verdiği yanıtlara göre oluşturulan tablo 8’deki veriler incelendiği zaman, katılımcıların %18’i “Katılıyorum” ve %37’si “Kısmen Katılıyorum” yanıtlarını vererek, toplamda %55’lik bir oranla ailelerinin sosyo-ekonomik durumunun ve yaşam tarzının oy verme davranışları üzerinde bir etkisinin olduğunu belirtmişlerdir. Elde edilen bu verilen, katılımcıların yarısından fazlasının, ailelerinin ekonomik durumu ve yaşam koşullarının seçim davranışları üzerinde doğrudan ya da dolaylı olarak bir etkiye sahip olduğunu düşündüğünü göstermektedir. İlgili önermeye “Katılmıyorum” yanıtını seçenlerin oranı %24, “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtını seçenlerin oranı %15 olarak daha düşüktür; bu durum ise sosyo-ekonomik etkilerin genel olarak önemini koruduğunu göstermektedir. Mülakattan elde edilen verilerde anket verilerini destekler niteliktedir mülakat gerçekleştirilen

katılımcıların 10'unu ailelerinin sosyo-ekonomik durumu ve yaşam tarzlarının oy verme davranışı üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu eğilim, özellikle seçmenlerin oy verme davranışlarını açıklayan “Rasyonel Oy Verme Davranışı Modeli” ile ilişkili olduğu söylenebilir. Rasyonel oy verme davranışı modeline göre, bireyler oy verirken kendi ekonomik çıkarlarını maksimize etmeyi amaçlamaktadırlar bu doğrultuda ailelerinin sosyo-ekonomik durumu ve yaşam tarzı, bireylerin hangi parti veya aday destekleyeceğine yönelik kararlarında belirleyici olabilmektedir; örneğin düşük gelirli ve ekonomik sıkıntılarla mücadele eden bir aileye sahip olan kişiler, sosyal yardım politikalarını ve ekonomik reform vaatlerini gündemde tutan ve bunu vaat eden partilere/adaylara oy verme eğiliminde olabilirler. Benzer bir şekilde, iyi bir sosyo-ekonomik durumu olan aileye sahip kişiler ise vergi politikaları ya da ekonomik büyüme odaklı vaatlerde bulunan partilere/adaylara oy verme eğiliminde olabilirler. Ek olarak belirtildiği gibi yaşam tarzı da oy verme davranışını etkileyen önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır örneğin, kişilerin kentli/kırsal yaşam tarzı, eğitim seviyeleri, meslekleri ya da kültürel tüketim alışkanlıkları vb. unsurlar bireylerin oy verme davranışını etkileyebilmektedir. Örneğin, aileleri seküler bir yaşam tarzına sahip olan bireyler laiklik ve özgürlük gibi değerlerle ön plana çıkan partilere/adaylara oy verme eğiliminde olurken, daha geleneksel ya da muhafazakâr yaşam tarzına sahip ailelerden gelen bireyler ise muhafazakâr değerleri savunan partileri/adayları tercih etme eğiliminde olabilirler.

3.3.1.3. Arkadaş çevremin siyasi görüşleri ve birlikte yaptığımız siyasi konuşma ve tartışmalar oy verme davranışım üzerinde etkili olur. Bu önerme, katılımcıların arkadaş çevresinin ve sosyal etkileşimlerin oy verme davranışları üzerinde bir etkisinin olup olmadığını incelemeyi amaçlamaktadır. Bireylerin sosyal çevreleri, siyasi tercihlerini şekillendiren önemli faktörlerden biri olarak görülmektedir. Arkadaş çevresi, bireylerin gerek gündeme yönelik siyasi bilgilere erişiminde gerekse seçimlere yönelik bilgilere erişiminde, düşünce ve tutumların şekillenmesinde güçlü bir rol oynayabilmektedir (Gökçe ve Göksu, 2018: 160-162). Bireyler çoğu zaman sosyal çevrelerinden aldıkları geri bildirimler ve normlar doğrultusunda seçim yapma eğiliminde olabilirler ya da bu tartışma ve geri bildirimler bireylerin farklı perspektiflerden olaylara yaklaşmasına olanak tanır dolayısıyla arkadaş grupları, özellikle genç seçmenler için bilgi alışverişi ve siyasi farkındalığın artması açısından önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Anket verilere göre, arkadaş çevresinin etkisinin, aileden biraz daha belirgin olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %8'i “Katılıyorum” ve %39'u “Kısmen Katılıyorum” şeklinde yanıt vererek, arkadaş çevresinin oy verme davranışları üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir dolayısıyla katılımcıların neredeyse yarısının arkadaşlarının siyasi

görüşlerinden ve tartışmalardan etkilendiği görülmektedir. Katılımcıların arkadaş çevreleri ile gerçekleştirdiği bu etkileşimler kendilerinin siyasi tutumlarının pekişmesinde ya da tekrar gözden geçirmelerine neden olabilmektedir. Mülakat gerçekleştirilen katılımcılara “*Arkadaşlarınız ve sosyal çevreniz oy kullanma davranışınızı etkiliyor mu?*” sorusu yöneltildiği zaman anket verilerini destekler nitelikte yanıtlar elde edilmiştir. Katılımcıların çoğunluğu doğrudan bir etkisi olmasa bile gerçekleştirilen konuşma ve tartışmaların bir noktaya kadar olayları yorumlamada ve fikirlerinin şekillenmesinde olumlu etkisinin olduğunu belirtmektedir.

- “Yüzde yüz etkilemiyor ya da etkiliyor diyemem ama arkadaşım kendi düşüncesini bana dayattı diye oyumu değiştirmem mesela.” (K8, Kadın, 25, Gaziantep)
- “Doğrudan etkilemiyor. Şöyle ki sosyal çevrem ve kurduğum ahablık ilişkileri neticesinde gerçekleştirdiğimiz sohbetlerde fikir alışverişi yapıyoruz ve bu bir noktada zihnimde beni etkiliyor olabilir.” (K14, Erkek, 28, Hatay)
- “Etkiliyor aynı görüşseysek mesela kararımdan emin olmamı sağlıyor.” (K4, Kadın, 18, İstanbul)

3.3.1.4. Arkadaşlarım ya da ailem tarafından dışlanma ya da tepki görme korkusuyla oy tercihlerimi onların istekleri doğrultusunda değiştiririm. Bu önerme katılımcıların aile ya da sosyal çevrelerinden gelen baskılar neticesinde oy tercihlerini değiştirme eğiliminde olup olmadıklarını tespit edebilmek açısından önem arz etmektedir. Siyaset bilimi literatüründe, bireylerin sosyal onay ihtiyacı ve grup baskısı bireylerin oy kullanma davranışlarını etkileyebilen önemli faktörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, anket verileri incelendiği zaman sosyal onay ihtiyacının ya da grup baskının oy verme davranışı üzerindeki etkisinin oldukça sınırlı olduğunu göstermektedir. Ankette yer alan ilgili önermeye “Katılmıyorum” yanıtını seçenlerin oranı %34, “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtını seçenlerin oranı ise %53’tür dolayısıyla bu durum katılımcıların büyük bir çoğunluğun sosyal baskılardan etkilenmediği yorumunu yapmamıza imkân tanımaktadır. Mülakat gerçekleştirilen katılımcılara “*Sosyal çevrenizden tepki alacağınızı düşündüğünüz için siyasi görüşünüzü açıklamadığınız ya da bu tepki nedeniyle oyunuzu değiştirdiğiniz oldu mu?*” sorusu yöneltildiği zaman anket verilerini doğrulayan geri bildirimler elde edilmiştir. Mülakat gerçekleştirilen katılımcılardan bazıları ailelerinden baskı görmelerine rağmen oy tercihlerini değiştirmediklerini belirtirken kalan katılımcılar ise seçimleri yüzünden tepki görme endişesine sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Özellikle demokrasilerde, seçimlerde halkın hür iradeleriyle karar verebilmeleri, seçim süreçlerinin sağlıklı işleyişi açısından önemlidir. Anket ve mülakat

çalışmalarından elde edilen veriler, bireylerin sosyal çevrelerinden gelen tepkilere rağmen oy verme davranışlarını değiştirme eğiliminde olmadığını, dolayısıyla siyasal tercihlerini kendi özgür iradeleri ile belirlediklerini işaret etmektedir.

- “Ailem AK Parti’ye oy vermem için çok baskı yaptı ama ben oy vermedim. Bu yüzden çok tartıştık.” (K3, Kadın, 18, Ankara)
- “Hayır değiştirmem sonuçta bu bana tanınmış bir hak. Benim hakkım kimseyi ilgilendirmiyor, kime oy verdiğim de.” (K11, Erkek, 20, İzmir)
- “Hayır değiştirmedim, değiştirmem. Herhangi bir tepki de almadım ailemden.” (K5, Erkek, 27, İstanbul)

3.3.1.5. Oy kullanırken üyesi olduğum grupların ya da mensubu olduğum cemaatin siyasi değerlendirmeleri oy kullanma davranışım üzerinde etkili olmaktadır. Bu önerme, katılımcıların mensubu oldukları grupların/toplulukların ya da cemaatlerin siyasi tercihleri üzerindeki etkisini tespit edebilmek açısından önemlidir. Siyaset bilimi literatüründe, grup aidiyeti ve cemaat etkisi, özellikle geleneksel ve kolektivist toplumlarda bireylerin siyasi davranışlarını etkileyen faktörler arasında yer almaktadır (Gökçe ve Göksu, 2018: 156-162). Grubun sahip olduğu normlar, değerler ve siyasi konumu bireyin seçim davranışlarını etkileyebilmektedir çünkü grup üyeleri, aidiyet duygusu ile grubun görüş ve telkinlerini benimseyebilirler. Fakat tablo 8’deki anket verileri incelendiği zaman ilgili önermeye “Katılmıyorum” yanıtını seçenlerin oranı %32 ve “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtını seçenlerin oranı ise %43 olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna karşın “Katılıyorum” ve “Kısmen Katılıyorum” yanıtını seçenlerin toplam oranı yalnızca %16’dır. Mülakat verileri de anket verilerini destekler niteliktedir. Katılımcılara “*Oy kullanırken üyesi olduğunuz grupların ya da mensubu olduğunuz cemaatin siyasi değerlendirmeleri oy kullanma davranışım üzerinde etkili oluyor mu?*” sorusu yöneltildiği zaman katılımcıların hepsi hayır yanıtını vermiştir. Dolayısıyla elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda katılımcıların çoğunluğunun, üyesi oldukları grupların ya da cemaatlerin siyasi konumlarından etkilenmediklerini ortaya koymaktadır. Özellikle ilgili önermeye “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtını seçenlerin oranının yüksek olması, katılımcıların siyasi kararlarını kendi kişisel değerlendirmeleri doğrultusunda almayı tercih ettiklerini ve grup baskısına dirençli oldukları yorumunu yapmamıza yol açmaktadır.

3.3.2. Partizanlık, Aday Tercihleri ve Rasyonel Davranış

3.3.2.1. Desteklediğim parti ve parti liderinin icraatlarını beğenmesem de her durumda desteklemeye devam ederim. Bu önerme, katılımcıların partizanlık ve parti sadakatinin ne kadar güçlü olduğunu tespit edebilmek açısından önemlidir. Anket verilerinin yer aldığı tablo

8'deki verilere göre, “Katılmıyorum” yanıtını seçenlerin oranı %44 ve “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtını seçenlerin oranı ise %41 olarak karşımıza çıkmaktadır dolayısıyla katılımcılar büyük oranda parti lideri/partisinin icraatlarına karşı eleştirel bir tutum sergiledikleri yorumu yapılabilir. Bu, katılımcıların yalnızca lider/parti aidiyetlerine bağlı olarak oy vermediklerini, aynı zamanda partinin/liderinin performanslarını, politikalarını da eleştirel bir süzgeçten geçirdiklerini göstermektedir. Mülakat gerçekleştirilen katılımcılara *“Desteklediğiniz siyasi partinin ya da liderin politikalarını beğenmeseniz bile her koşulda destekler misiniz?”* sorusu yöneltildiği zaman anket verilerine benzer sonuçlar elde edilmekle beraber birkaç katılımcı seçilmesini istemediği adayın/partinin kaybedebilmesi için bu duruma göz yumacağını ve istemeyerek de olsa destekleyeceğini belirtmiştir. Dolayısıyla katılımcılar bilinçli ve eleştirel bir tutum sergileyerek sadece parti aidiyetine dayanarak oy kullanma eğiliminde değildirler buna ek olarak bazı katılımcılarda istemedikleri partinin/adayın seçilmemesi için stratejik oy kullanabileceklerini belirtmişlerdir. Dolayısıyla örneklem grubu destekledikleri partilerin/liderlerin performanslarını değerlendirerek, oy verme kararlarını rasyonel bir şekilde yapmaktadırlar.

- “Kemal Kılıçdaroğlu’nun adaylığını doğru bulmasam da AKP’nin kazanmasını istemediğim için oyumu ona verdim.” (K10, Kadın, 26, Hatay)
- “Hayır desteklemem. Çözüm önerileri ve politikaları bana hitap etmeyen herhangi bir oluşumu desteklemem.” (K14, Erkek, 28, Hatay)
- “Hayır desteklemem. Ben ve ailem bu seçimde ekonominin kötü olması yüzünden ve mülteciler yüzünden AK Partiye bu sene oy vermedik eğer düzelirse yeniden oy veririm ama şu an tekrar oy vereceğimi düşünmüyorum.” (K13, Erkek, 20, İzmir)

3.3.2.2. Seçimlerde desteklediğim parti kimi aday gösterirse o adaya oy veririm. Bu önerme ile katılımcıların parti sadakati ve eğer varsa partizan duygularının olup olmadığını belirleyebilmek açısından önemlidir. Anket sonuçlarından elde edilen verilere göre, “Katılıyorum” yanıtı seçen %17 ve “Kısmen Katılıyorum” yanıtını seçen %24 olarak karşımıza çıkmaktadır ve toplamda %41’lik bir oran oluşturmaktadır. Bu sonuçlar, belirli bir partiyi destekleyen katılımcıların partinin aday gösterdiği kişiyi, adayın bireysel niteliklerinden bağımsız olarak destekleme eğiliminde olduklarını göstermektedir fakat diğer taraftan “Katılmıyorum” yanıtı %34 ve “Kesinlikle Katılmıyorum” %16 toplamı %50’nin üzerinde olup, bu da birçok katılımcının partinin aday seçimine eleştirel yaklaştığını ve sadece partinin kararlarına otomatik olarak katılmadığını göstermektedir bu katılımcılar partinin aday

gösterdiği kişiyi desteklemek için adayın yetkinliklerini, politikalarını ve temsil gücünü değerlendirme eğilimindedir. Mülakat verileri incelendiği zaman orada da karşımıza benzer bir bölünme çıkmaktadır. Bu sonuçlar, katılımcılar arasında iki farklı tutumun varlığını ortaya koymaktadır: Bir grup, parti aidiyetine güçlü bir bağlılık göstererek partinin kararlarını sorgulamadan benimserken, diğer bir grup, adayları bağımsız bir şekilde değerlendirerek kendi kriterlerine uygun olup olmadıklarına bakmaktadır.

3.3.2.3. Kazanma ihtimali az olsa da vaatlerini, icraatlarını vb. beğendiğim aday ve partiye oy veririm. Bu önerme katılımcıların ideolojik ve değer temelli oy verme eğilimlerini inceleyebilmek için önemlidir. Anket çalışmasından elde edilen verilere göre, “Katılıyorum” yanıtı %57 ve “Kısmen Katılıyorum” yanıtı %25 ile toplamda %82 gibi yüksek oranda tercih edilmiştir. Bu, birçok katılımcının aday veya parti kazanç sağlamasa bile kendi inançlarına ve değerlerine uygun olanı destekleme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bu durum, katılımcıların siyasi tercihlerinde kişisel ideallerin ve değerlerin ön planda olduğunu işaret eder. Mülakattan elde edilen veriler incelendiği zaman anket verilerini destekler nitelikte sonuçlar elde edilmiştir. Katılımcılar rasyonel oy verme davranışı modeline göre, seçmenler kazananı desteklemek yerine, kendi inanç ve ideallerine sadık kalmayı tercih edebilmektedirler (Aydoğan Ünal, 2016).

3.3.2.4. Adayın etnik kökeni, mezhebi benim için önemli değildir. Bu önerme katılımcıların adayların kişisel özellikleri yerine adayların sunmuş olduğu politika ve çözüm önerilerini ön planda tutup tutmadıklarının tespitini gerçekleştirebilmek açısından önem arz etmektedir. Anketten elde edilen verilere göre, “Katılıyorum” seçeneğini seçen %50 ve “Kısmen Katılıyorum” seçeneğini seçen %14, toplamda %64 olmak üzere büyük bir oranı oluşturmaktadır. Mülakat verileri incelendiği zaman anket verilerini destekleyen sonuçlar elde edilmiştir. Mülakat gerçekleştirilen katılımcıların hepsi adayın etnik kökeninin ya da mezhebinin önemli olmadığını kısa yanıtlarla belirtmişlerdir. Dolayısıyla ortaya çıkan bu durum katılımcının seçim kararlarında adayın etnik kökenini veya mezhebini değil, adayın sunduğu politikalar ve adayın yetkinlikleri gibi daha somut ölçütleri ön planda tuttuklarını ortaya koymaktadır.

3.3.2.5. Partizanlık yaparak bir adayın ya da partinin desteklenmesini doğru bulmuyorum. Bu önerme, katılımcıların parti sadakati/partizanlık kavramlarına olan yaklaşımlarını değerlendirebilmek açısından önem arz etmektedir. Bir siyasi partiyi/adayı sadece partiye olan bağlılığı nedeniyle destekleme eğilimi partizanlık olarak ifade edilmektedir.

Ancak, ilgili önerme katılımcılar tarafından yüksek oranda desteklenmiştir dolayısıyla örneklem grubunun sadece partizan bağlılık temelinde oy kullanmayı rasyonel bulmadığı anlaşılmaktadır. Tablo 8’de yer alan anket verileri incelendiği zaman, “Katılıyorum” seçeneğini seçen %79 ve “Kısmen Katılıyorum” seçeneğini seçen %6 net bir şekilde %85 ile ortaya çıkmaktadır. Bu durum, katılımcıların adayları/partileri desteklerken daha çok eleştirel düşünme yaklaşımını benimsediklerini göstermektedir. Mülakat verileri incelendiği zamanda anket verilerini destekleyen bulgulara ulaşılmıştır katılımcılar, partiyi/adayı körü körüne desteklemektense daha rasyonel değerlendirmelere önem vermektedirler.

3.3.3. Kişisel Çıkarlar, Rasyonel Davranış ve Stratejik Oy Kullanımı

3.3.3.1. Şahsi menfaatlerime katkıda bulunacak, hayatımda önem arz eden problemleri gündeme getiren adayı ya da partiyi desteklerim. Bu önerme, katılımcıların oy tercihlerini şekillendirirken şahsi menfaatlerini ve kişisel sorunlarını oy tercihlerine yansıtıp yansıtmadıklarını tespit edebilmek açısından önem arz etmektedir. Tablo 8’de yer alan anket verileri incelendiğinde, “Katılıyorum” seçeneğini seçen %59 ve “Kısmen Katılıyorum” seçeneğini seçen %19 olmak üzere yüksek orandadır, bu da katılımcılardan birçoğunun oy kullanırken şahsi menfaatlerini ve önemli gördükleri problemleri ön planda tuttuklarını göstermektedir. Mülakat çalışması gerçekleştirilen katılımcılara “*Bir siyasi partiyi ya da adayı destekleyeceğiniz zaman sizin için öncelikli olan şeyler nedir?*” sorusu yöneltildiği zaman katılımcıların tamamı başta ülke çıkarları olmak üzere şahsi menfaatlerini (kamuya alımlarda liyakat, işsizlik sorununun çözümü, eğitim imkanlarının geliştirilmesi vb.) ön planda tuttukları gözlemlenmiştir. Dolayısıyla anket ve mülakat verilerinden elde edilen sonuçlar doğrultusunda katılımcıların bu tutumu, katılımcıların seçim kararlarını ideolojik veya partizanca hislerle değil, aynı zamanda kişisel ve pratik faydalarla ilişkilendirdiğini ortaya koymaktadır. Katılımcılar, oy verdikleri aday/partinin, kendi yaşam standartlarını iyileştirecek ve önemli gördükleri sorunları çözecek vaatlerde bulunmasına odaklanır bu da Rasyonel Oy Verme Davranışı Modeli ve Stratejik Oy Verme Davranışı Modeline uygundur.

- “Adayın liyakat sahibi olup olmadığını, vatan sevgisini ve ülkenin kalkınmasına katkı sağlayıp sağlamayacağını değerlendiririm. Ayrıca partilerin bu değerleri politikalarına yansıtmasına ve bireysel ekonomik rahatlama gibi önceliklerime odaklanmalarına dikkat ederim.” (K2, Kadın, 26, Ankara)

- “Benim için öncelikli olan şu an işsizlik sorunun çözülmesi, ekonominin düzelmesi ve mültecilerin varlığı – bunlar önceliklerim.” (K8, Kadın, 25, Gaziantep)
- “Benim isteklerimden önce, Türkiye’ye ülkemize faydasına bakarım. Daha sonra benim isteklerime uygun mu diye bakarım. Kaliteli bir eğitim, üniversite mezunu olup işsiz kalmamak, hak edenin hak ettiğini alması, torpil olmaması... bunlara bakarım.” (K7, Erkek, 22, Gaziantep)

3.3.3.2. Oy vereceğim partinin/adayın seçilme ihtimalini göz önünde bulundurarak oy tercihim belirlerim. Eğer oy vereceğim partinin seçilme olasılığı düşükse bana yakın olan ve seçilme ihtimali olan bir partiye oyumu veririm. Stratejik oy kullanma, seçmenlerin seçim sonuçlarını etkileyen faktörleri değerlendirme ve seçim sürecinin daha etkili bir şekilde işleyişini sağlama arayışını yansıtır (Aydoğan Ünal, 2016). Bu önerme, katılımcıların oy kullanırken stratejik modele yatkınlıklarını belirleyebilmek açısından önem arz etmektedir. Tablo 8’de yer alan anket verilere göre, “Katılıyorum” %41 ve “Kısmen Katılıyorum” %22 olarak karşımıza çıkmaktadır dolayısıyla bu durum katılımcıların, oy tercihlerini belirlerken kendi kişisel tercihlerinden ziyade partinin/adayın seçilebilme ihtimalini göz önünde bulundurdıklarını göstermektedir. Bu yaklaşım, seçmenlerin oylarının etkisini en üst düzeye çıkarmak istediklerini ve bu nedenle stratejik kararlar aldıklarını yansıtır. Stratejik oy verme, özellikle Türkiye gibi iki ana parti sisteminin olduğu ülkelerde ya da baraj sisteminin olduğu seçimlerde yaygın bir davranış olarak ortaya çıkabilmektedir. Seçmenler, oylarının boşa gitmemesini veya etkisiz kalmamasını sağlamak için böyle bir stratejik düşünce geliştirebilirler ya da tam aksine desteklediği partiyi ya da mevcut durumu protesto edebilmek için kazanma ihtimali çok düşük olan aday/partiye de oy verebilirler (Heywood, 2013: 312-314). Mülakat gerçekleştirilen katılımcıların söylemleri incelendiği zaman katılımcıların 2023 genel seçimlerinde ve 2024 yerel seçimlerinde stratejik kararlar aldığı gözlemlenmiştir.

- “Ankara’da yaşıyorum. Mansur Yavaş’ın da göçmenlere karşı tutumunun sert olduğunu bildiğim için kendisine oy verdim Zafer Partisi adayı Bartu Soral’ın kazanma ihtimali düşük olduğu için Mansur Yavaş bana daha yakındı ve ona oy verdim.” (K1, Kadın, 27, Ankara)
- “...Seçimde kazanamayacağını biliyordum (Zafer Partisi) ama yine de oyumu verdim oy oranın yüksek çıkmasını ve diğer partilerin başta hükümetin bir

farkındalık kazanmasını ve politikalarında değişikliğe gitmeleri gerektiğini düşündüm.” (K5, Erkek, 27, İstanbul)

- “...Kemal Kılıçdaroğlu kazanma şansı yüksek aday olduğu için oyumu verdim ama isteyerek vermedim.” (K11, Erkek, 22, İzmir)

3.3.3.3. Partilerin ve adayların politika ve stratejilerini öğrenmek için çaba gösteririm.

Politikalar ve stratejiler hakkında bilgi sahibi olmak, seçmenlerin adayların/partilerin sundukları vaat ve politikaları daha iyi değerlendirebilmelerine imkân tanımaktadır bu sayede bireyler daha rasyonel ve bilinçli tercihler yapabilirler. Bu önerme, seçmenlerin politik bilgiye ve adayların stratejilerine olan ilgisini ve bu bilgileri öğrenme çabalarının varlığını tespit edebilmek için önem arz etmektedir. Tablo 8’de yer alan anket verilere göre, “Katılıyorum” seçeneği %58 ve “Kısmen Katılıyorum” seçeneği %25 olmak üzere yüksek oranlarda tercih edildiği görülmektedir mülakat çalışması gerçekleştirilen katılımcıların hepsi de kısa yanıtlarla partilerin/adayların politika ve stratejilerini öğrenebilmek için çaba gösterdiklerini belirtmişlerdir bu durum katılımcıların oy kullanmadan önce politikalar ve stratejiler hakkında bilgi arayışında olduklarını göstermektedir dolayısıyla katılımcılar seçim süreçlerini daha bilinçli ve rasyonel bir şekilde yürütme eğiliminde oldukları söylenebilir.

Oy verme davranışı modellerinin tespitine yönelik anket ve mülakat verileri incelendiği zaman, anket ve mülakat çalışmaları gerçekleştirilen katılımcıların büyük ölçüde bağımsız karar verme eğiliminde olduklarını fakat bazı durumlarda aile, sosyal çevre, ailenin ve bireylerin sosyo-ekonomik durumları ya da stratejik tercih yapma gibi dış faktörlerin de bireylerin oy kullanma davranışlarına etki edebildiği gözlemlenmiştir. Bahsettiğimiz ve yukarıda detaylı olarak incelediğimiz aile, sosyo-ekonomik durum ve arkadaş çevresinin bireylerin oy kullanma davranışları üzerinde sınırlı ama önemli bir etkisinin olduğu görülmektedir fakat ankette yer alan “*Ailemin siyasi görüşü ve telkinleri oy kullanma davranışım üzerinde etkili olur*” önermesi ve mülakat sorularında yer alan “*Ailenizin siyasi görüşü ve telkinleri oy kullanma davranışınızın üzerinde etkili olur mu?*” sorusuna gelen yanıtlar bahsedilen bu etkilerin görece zayıf olduğunu katılımcıların ailelerinden bağımsız olarak karar verme eğiliminde olduklarını ortaya koymaktadır. Katılımcılar, parti sadakati yerine adayların/partilerin politikalarını, vaatlerini, icraatlarını ve yetkinliklerini göz önünde bulundurarak oy vermeye daha yatkındır. Anket çalışmasında yer alan “*Partizanlık yaparak bir adayın ya da partinin desteklenmesini doğru bulmuyorum*” önermesine katılımcıların yüksek oranda katılım göstermesi, katılımcıların eleştirel düşüncüyü ve bağımsız değerlendirmeler yapabildiklerini ve bunu benimsediklerini göstermektedir. Ayrıca “*Şahsi menfaatlerime fayda*

sağlayacak, hayatımda önem arz eden problemleri günde getiren adayı ya da partiyi desteklerim” ve “Oy vereceğim partinin/adayın seçilme ihtimalini göz önünde bulundurarak oy tercihim belirlirim” önermelerine katılım belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır dolayısıyla katılımcıların sadece ideolojik ve parti aidiyeti gibi nedenler dolayısıyla değil aynı zamanda kişisel ve toplumsal faydaları göz önünde bulundurarak oy tercihlerini belirledikleri anlaşılmaktadır. Tablo 8’de yer alan anket verileri ve mülakat verileri genel olarak incelendiği zaman katılımcıların yanıtları doğrultusunda en baskın oy verme davranışı modellerinin Rasyonel Oy Verme Davranışı Modeli ile Stratejik Oy Verme Davranışı Modeli olduğu ortaya çıkmaktadır. Katılımcılar rasyonel ve bağımsız değerlendirmelerde bulunmaktadır.

Bu tez çalışmasının temel hipotezlerinden biri, gençlerin büyük bir çoğunluğunun rasyonel ve stratejik oy verme davranışlarına uygun olarak hareket ettikleridir. Bu bağlamda, Suriyeli sığınmacı ve göçmen karşıtlığı politikalarıyla dikkat çeken Zafer Partisi gibi siyasi oluşumları destekledikleri görülmektedir. Ancak, ilgili parti veya siyasetçinin seçimleri kazanma olasılığının düşük olduğu durumlarda, genç seçmenler, kazanma ihtimali daha yüksek olan diğer adaylara yönelmektedir. Bu başlık altında anket ve mülakat verileri incelendiği zaman katılımcıların oy verme davranışlarının rasyonel ve stratejik oy verme davranışı modellerine yatkın olduğu gözlemlenmiştir ayrıca ilerleyen bölümlerde Suriyeli sığınmacılar probleminin siyasi parti/siyasetçi tercihlerine olan etkisinin tespitine yönelik bulgular başlığı altında gerçekleştirilen değerlendirmelerde, anket sorularında yer alan *“Zafer Partisi’nin ve Ümit Özdağ’ın Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir”* önermesi ile mülakat çalışmasında yer alan *“2023 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde hangi Cumhurbaşkanı adayına oy verdiniz?”* sorusuna gelen yanıtlar incelendiği zaman bu hipotezi destekleyen bulgular elde edilmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu Zafer Partisi’nin politikalarını desteklerken kazanma ihtimali vb. unsurları göz önünde bulundurarak stratejik ve rasyonel bir değerlendirmede bulunarak kazanma ihtimali yüksek olan adaya oy vermişlerdir ek olarak bazı katılımcılarda destekledikleri mevcut partiyi cezalandırmak ya da yanlış buldukları politikalarını düzeltmeleri için kazanma ihtimali düşük olsa da Zafer Partisi’ne oy verdiklerini belirtmişlerdir. Bu konu hakkında detaylı değerlendirmeler ilgili başlık altında yapılacaktır.

3.4. Suriyeli Sığınmacı Algısının Tespitine Yönelik Bulgular

Suriyeli sığınmacılara yönelik algı; toplumda yer alan çeşitli dinamiklerden, bireylerin sosyo-kültürel ve ekonomik tutumlarından şekillenen karmaşık bir olgudur. Ek olarak medyanın etkisi, kişisel deneyimler, ekonomik endişeler ve siyasilerin söylemleri gibi birçok

faktör algıları şekillendiren belirleyici unsurlar arasında yer almaktadır. Bu başlık altında, katılımcıların Suriyeli sığınmacılara yönelik algılarının tespitine yönelik gerçekleştirilen anket ve mülakat çalışmalarından elde edilen bulgular incelenecektir.

Tablo 9: Suriyeli Sığınmacı Algısının Tespitine Yönelik Anket Verileri

ÖNERMELER	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de bulunmasını olumlu karşıyorum.	2	2	4	28	64
Suriyeli sığınmacılar ile barış içerisinde yaşayabiliriz.	3	2	13	25	57
Suriyeli sığınmacılar Türkiye'nin demografik yapısını değiştirmektedir.	81	9	2	2	6
Gelecek yıllarda Suriyeli sığınmacılar Türk toplumunu ve Türkiye'yi olumsuz yönde etkileyecektir.	85	10	3	1	1
Suriyeli sığınmacılar her koşulda ülkelerine geri dönmelidir.	56	23	8	11	2
Güvenlik şartları sağlandığı zaman Suriyeli sığınmacılar Suriye'ye geri dönmelidir.	88	5	1	2	4
Suriyeli sığınmacılar Türkiye'nin sosyo-kültürel yapısına zarar vermektedir.	82	14	1	2	1
Suriyeli sığınmacılar Türkiye'nin kültürel çeşitliliğine katkı sağlamaktadır.	1	6	6	31	56
Suriyeli sığınmacılar Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için bir güvenlik sorunu yaratmaktadır.	79	15	2	1	3
Suriyeli sığınmacılar Türkiye'nin kalkınmasının önünde bir engel teşkil etmektedir.	65	25	4	3	3
Suriyeli sığınmacılar Türkiye'nin ekonomisine katkıda bulunmaktadır.	1	13	8	29	49

Yukarıda genel çerçevesi Tablo 9'da sunulan anket verileri mülakat verileri ile analiz edildiğinde aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

3.4.1. Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de bulunmasını olumlu karşılıyorum. Bu önerme için katılımcıların neredeyse tamamı %92 oranında olumsuz bir tutum sergilemiştir. “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtları %28 ve %64 oranında oldukça yüksek olup sadece %2’lik küçük bir kesimin olumlu yanıt verdiği görülmektedir. Bu durum, Suriyeli sığınmacıların varlığının genel olarak katılımcılar tarafından kabul görmediğini göstermektedir. Mülakat gerçekleştirilen katılımcıların söylemlerinde de net bir şekilde Suriyeli sığınmacıların varlığının kabul görmediği ve çoğunlukla olumsuz tanımlamalar yapıldığı sadece birkaç katılımcının az sayıda olumlu (Suriyeli sığınmacıların mağduriyetini öne çıkaran) sıfat kullandığı görülmektedir.

- “...Suriyelilerin ülkeye olumlu bir katkı sağlamadığını ve Türk milletinin sırtından geçindiklerini düşünüyorum. Yaşadığım mahallede toplu halde gezmeleri, yüksek sesle konuşmaları ve çevreyi kirletmeleri nedeniyle sosyal alanlarda rahat hissedemiyorum. Birlikte yaşadıkları kalabalık haneler ve davranışları nedeniyle kendimi tedirgin hissediyorum.” (K1, Kadın, 27, Ankara)
- “...Ben Türkiye’deki varlıklarını olumlu bulmuyorum. Kaç yıl oldu onlar buraya geleli. Evet, ilk geldiklerinde mağdurdular ama artık mağdur biz olduk. Onların burada yardıma ihtiyaçları yok, her ihtiyaçlarına devlet koşuyor.” (K7, Erkek, 22, Gaziantep)
- “Bizim devlet geleneğimize ve toplumsal yapımıza baktığımızda bize sığınan herkese kucak açmışızdır. Ancak Suriyelilere açtığımız bu kucak onlara yetmemekle birlikte kontrolsüz bir Suriyeli nüfusuna ve düzensizliğe neden oldu. Kısacası olumsuz karşılıyorum.” (K12, Erkek, 23, İzmir)
- “Başlangıçta Suriyeli mültecilerin insani bir yaklaşım olarak kabul edilmelerini doğru buluyordum. Ancak, uzun süre boyunca ülkemizde misafir olarak kalmalarını ve kendi kültürlerini burada ev sahibiymiş gibi yaşatarak yerleşmelerini hoş karşılamıyorum. Bu kadar uzun misafirliğin yeterli olduğunu düşünüyor ve bir an önce kendi ülkelerine dönmelerini savunuyorum.” (K5, Erkek, 27, İstanbul)
- “Türkiye’de bulunmalarını olumlu bulmuyorum. Özellikle bayram gibi önemli zamanlarda ülkelerine gidiyor olmaları ülkemizde yaşama gereklilikleri kalmadığı anlamına geliyor ki Esad geri dönmeleri için bir çağrı yaptı.” (K1, Kadın, 27, Ankara)

3.4.2. Suriyeli sığınmacılar ile barış içerisinde yaşayabiliriz. Katılımcıların %82'si bu önermeye %25 “Katılmıyorum” ve %57 “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtlarını seçerek bu önerme ile hemfikir olmadıklarını belirtirken, katılımcılardan sadece %5'i olumlu yanıt vermiştir. Dolayısıyla bu sonuç, katılımcılar arasında Suriyeli sığınmacılar ile uyumlu bir yaşamın mümkün olduğuna dair inancın zayıf olduğunu göstermektedir. Mülakat gerçekleştirilen katılımcılara *“Suriyelilerin Türkiye’de kalıcı olduğunu mu düşünüyorsunuz? Evet ise, toplumsal barışı sağlamak ve bir arada yaşayabilmek için neler yapılmalıdır?”* sorusu yöneltilmiş ve alınan cevaplar incelendiği zaman anket verilerini destekleyen sonuçlar elde edilmiştir. Mülakat yanıtlarını incelendiğinde katılımcıların cevaplarının genel tonunun ötekileştirme ve dışlayıcılığa dayandığı görülmektedir. Mülakat gerçekleştirilen katılımcıların büyük çoğunluğu Suriyeli sığınmacılar ile barış içerisinde yaşamının mümkün olmadığını ve toplumsal barış ve güvenliğin sağlanabilmesi için Suriyeli sığınmacıların ülkelerine geri dönmeleri gerektiğini vurgulamışlardır. Ek olarak bazı katılımcılar sadece Suriyeli sığınmacıların değil Türkiye’de bulunan tüm göçmen, sığınmacı vb. durumda olan tüm yabancı kişilerin geri gönderilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

- “Kalıcı olmalarını istemiyorum. Toplumsal barışı ve düzeni korumak istiyorsak, sonraki yılları düşünüyorsak, kalıcı gözüyle bakamayız, bakmamalıyız.” (K15, Erkek, 30, Hatay)
- “Ya bize uyacaklar ya da geri gidecekler. Bu kadar net. Başka şansları yok. Yaptıkları her olumsuz durum Türk toplumunun gözüne daha da batacak ve bu durum onlara korku olarak geri dönecektir. Kendileri bilir.” (K7, Erkek, 22, Gaziantep)
- “Suriyelilerin kalıcı hale gelmesini ve gönderilmeleri için adım atıldığında büyük sorunlar yaşanacağını düşünüyorum. Birlikte yaşayabilmek için onları değil, bizim onları dönüştürmemiz gerektiğini savunuyorum. Onlar bizim ülkemizde misafir ve devletin onlara fazla imtiyaz vermemesi gerektiğini düşünüyorum. Türk vatandaşına zarar verdiklerinde, devletin bunun hesabını sorması gerektiği görüşündeyim. Eğer bu tür ağır yaptırımlar uygulanırsa belki uyum sağlanabilir, ancak bunun pek mümkün olacağını sanmıyorum.” (K10, Kadın, 26, Hatay)
- “Hepsinin kalıcı olduğunu düşünmüyorum. Toplumsal barışı değil, onların bizim kültürümüze ve toplumsal yapımıza uyacakları bir çalışma gerektiğine inanıyorum.” (K2, Kadın, 26, Ankara)

3.4.3. Suriyeli sığınmacılar Türkiye'nin demografik yapısını değiştirmektedir. Bu önerme en yüksek kabul gören önermelerden biridir. Katılımcılar bu önermeye %81 “Katılıyorum” ve %9 “Kısmen Katılıyorum” yanıtlarını seçerek bu ifadeye katıldıklarını belirtmişlerdir. Yüksek düzeydeki katılım, Suriyeli sığınmacıların Türkiye'nin demografik yapısını değiştirdiğine dair yaygın bir düşüncüyü ortaya koymaktadır. Mülakattan elde edilen veriler incelendiği zamanda gençlerin büyük oranda Türkiye'nin demografik yapısının değiştiğine dair kaygı ve düşünceleri mevcuttur.

- “...Sürekli artan nüfusları ile toplumun öz yapısını bozacaklar. Gaziantep, Urfa gibi şehirler şu an bile bozulmuş durumda. Kilis'te Türkler azınlık durumunda. Gaziantep'te sokağa çıkın Türkçe konuşan insan bulamazsınız Türk kalmadı Antep'te.” (K7, Erkek, 22, Gaziantep)
- “...Nüfusları giderek artıyor misafir olan biz olacağız gibi duruyor. Mesela güvenlik boyutu var bunun. Ümit Özdağ'ın yayınladığı bir video vardı Kilis'le ilgili. Bence ileriki yıllarda Kilis bizim Hatay bizim gibi söylemlere bürünecekler. Bu nüfus artışı ile ki bazı Suriyeliler sosyal medyada bunu yazıyor görüyoruz.” (K1, Kadın, 27, Ankara)
- “Gelecek yıllarda olumsuz etkileyecek. Nüfusumuza etki edecek. Okuduğum bir yazıda nüfusumuzun %10'nu oluşturacaklarını yazıyordu. Kültürlerimizin uyumsuz olduğunu ve zamanla Türkleri asimile edeceklerini düşünüyorum.” (K13, Erkek, 20, İzmir)
- “...Nüfusları çok fazla, çok fazla üredikleri için giderek artıyorlar. Bu sorun başlı başına. Bundan 10 yıl sonra ne olur bilemiyorum, beni korkutuyor.” (K8, Kadın, 25, Gaziantep)

3.4.4. Gelecek yıllarda Suriyeli sığınmacılar Türk toplumunu ve Türkiye'yi olumsuz yönde etkileyecektir. Katılımcıların %95'i bu önermeye %85 “Katılıyorum” ve %10 “Kısmen Katılıyorum” yanıtlarını vererek önerme ile hemfikir oldukları belirtmişlerdir. Katılımcıların sadece %2'si bu önermeye katılmamıştır. Bu sonuç, ankete katılan gençler arasında sığınmacıların gelecekte Türkiye üzerinde olumsuz etkiler yaratacağına dair güçlü bir algının olduğuna işaret etmektedir. Mülakat gerçekleştirilen katılımcılara “*Suriyeli sığınmacıların hayatınızı ne yönde (olumlu-olumsuz) ve nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?*” sorusu yöneltildiği zaman anket verilerini destekler nitelikte olumsuz yanıtlar elde edilmiştir.

- “Sanayicilerin ucuz işçilik uğruna savaş mağdurlarını sömürmesinden yani Suriyelileri mağdur etmesinden başlayıp konut kiralardaki artışa, devlet hastanelerindeki kalabalığa kadar orta direk ve alt direk olarak tabir edilen nüfusa tamamıyla olumsuz etkisi var. Sermaye sahiplerinin ise, sömürü düzenleri ve yeni müşteri kitlesi adına olumlu denemez fakat onlar için olumlu denilebilir. Ülkem için kaygılanıyorum.” (K5, Erkek, 27, İstanbul)
- “Olumsuz yönde etkiliyor. Olumlu olarak ne bana ne vatana millete katkıları var aklıma olumlu hiçbir katkıları gelmiyor. Ülkeye hiçbir olumlu katkıları yok. Türk milletinin sırtından geçiniyorlar.” (K1, Kadın, 27, Ankara)
- “Sadece benim değil, bu kişisel olarak algılanmamalı, ülkemizin her yerinde Antep, Kilis, Urfa, Hatay, Ankara’da hemen hemen ülkemizin her şehrinde ekonomik olarak asayiş olarak tüm vatandaşları bir şekilde etkilemiştir. İş veren vatandaşı maddi açıdan olumlu etkilemiştir Suriyeli mülteciler yüzünden işinden olan insanları da olumsuz etkilemiştir.” (K15, Erkek, 30, Hatay)
- “Suriyelilerin özellikle bazı bölgelerde güvenlik ve namus tehdidi oluşturduğunu düşünüyorum. İstanbul, Ankara ve Hatay gibi yerlerde Türk kadınlarının rahatça sokakta gezmelerinin zor olduğunu gözlemliyorum. Özellikle İstanbul Esenyurt’ta kadınların korkarak ve çekinerek dışarıda dolaştığı, yanında birisi olmadan gezemedikleri bir durum var. Bu, Suriyeli erkeklerin, “misafirlerimizin” asayiş ne kadar tehlikeye attığının bir göstergesidir.” (K11, Erkek, 22, İzmir)
- “Suriyelilerin varlığının doğrudan olumlu ya da olumsuz bir etkisi olmadığını düşünüyorum, ancak onlara sağlanan imkanların bana sağlanmıyor olması rahatsız edici. *Bahsettiğiniz imkanlar nedir? (Araştırmacı tarafından yöneltilmiş soru)* örneğin, Keçiören’deki mahallemizde çok sayıda Suriyeli mülteci var ve bir gün üst komşum, eczaneye bez almaya gittiğinde, Suriyelilerin çok fazla bebek bezi aldığını duydu. Ayrıca, hastanelerde onlara öncelik verilmesi ve genç Türk vatandaşlarının üniversite sıralarının Suriyeliler tarafından işgal edilmesi gibi durumlar var. Suriyeliler, tramvaya ücretsiz biniyor ve sürekli maddi ve gıda yardımları alırken, bunların Türk vatandaşlarına verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bizim vatandaşlarımızın durumu ise göz ardı ediliyor, örneğin çöpten kâğıt toplayan çocukları ve ekmek arayan insanları görüyoruz.” (K3, Kadın, 18, Ankara)

3.4.5. Suriyeli sığınmacılar her koşulda ülkelerine geri dönmelidir ve Güvenlik şartları sağlandığı zaman Suriyeli sığınmacılar Suriye’ye geri dönmelidir önermeleri, katılımcıların büyük çoğunluğunun (%79 ve %93) sığınmacıların Türkiye’de kalıcı olmalarını istemediklerini göstermektedir. Bu iki önerme birlikte değerlendirildiğinde, katılımcılar sığınmacıların geri dönüşünü desteklemekle birlikte, bu sürecin güvenlik koşullarının sağlanması durumunda gerçekleşmesi gerektiğine yönelik bir hassasiyete sahiptirler. Dolayısıyla, katılımcılar sığınmacıların dönüşünün kaçınılmaz olduğunu düşünmekle beraber bu dönüşün insani ve güvenli koşullarda gerçekleşmesini talep etmektedirler. Elde edilen bu bulgular, katılımcıların Suriyeli sığınmacıların Türkiye’deki varlıklarını kabullenmediklerini ve geri dönüş politikasının önemine olan vurguyu yansıtmaktadır. Gerçekleştirilen mülakat çalışmalarında katılımcılara *“Suriyeli sığınmacıların ülkelerine geri dönmeleri gerektiğini düşünüyor musunuz?” Bu geri dönüşler nasıl sağlanabilir?* sorusu yöneltildiğinde tüm katılımcıların hepsi Suriyeli sığınmacıların Suriye’ye geri dönmeleri gerektiğinin öneminden bahsetmiştir.

- “Suriyelilerin kesinlikle geri dönmeleri gerektiğini düşünüyorum ve bunun başka bir seçeneği olmamalıdır. Bu dönüş, doğru politikalar ve bu politikaları uygulayabilecek bir siyasi lider ya da yönetim kadrosu ile mümkün olabilir. Öncelikle Şam yönetimiyle görüşülmeli ve dönüşler isteğe bağlı değil, zorunlu olmalıdır. Suriye’de savaşın sona erdiği ve turistik turların düzenlendiği, hatta IŞİD’in kontrolündeki eski bölgelere bile yabancı turistlerin gittiği videolarla kanıtlanmaktadır. Savaşın izleri kalsa da bu Türkiye’nin sorumluluğu değildir. Diğer ülkeler bu bölgelere gereken yardımı yapmalı ve yeniden inşa sürecine katkı sağlamalıdır. Türkiye yıllardır üzerine düşeni fazlasıyla yapmaktadır.” (K2, Kadın, 26, Ankara)
- “Evet düşünüyorum. Bu problemi mevcut hükümet yarattığı için hükümet çözmeli, geri dönüşleri sağlamalı, o kadar milyon insan nasıl geri dönecekler bilmiyorum ama dönmeliler.” (K7, Erkek, 22, Gaziantep)
- “Evet hemen dönmeleri gerektiğini düşünüyorum gitmek istemezlerse bile gerekirse zorla gönderilmeleri gerektiğini düşünüyorum. Sosyal medyada YouTube’da Suriye’ye Şam’a gidip vlog çeken kişiler var Şam’ın durumu şu an Türkiye’nin durumundan daha iyi ya adamlar parti yapıyorlar tatil yapıyorlar kendi vatandaşlarını gönderdiler dünyanın dört bir yanına artık toplamalılar vatandaşlarını.” (K1, Kadın, 27, Ankara)

- “Kadın, çocuk ve bakıma muhtaç erkeklerin kabul edilmesinde bir sorun görmüyorum. Ama eli ayağı tutan ve sağlam erkeklerin ülkelerinde kalması ve vatanlarının sorunu için orada mücadele etmesini istediğim için eli ayağı tutup burada herhangi bir sorumluluğu olmayan insanların acilen Suriye'ye gönderilmesini istiyorum. Gelişmiş ülkelerin yaptıkları gibi beyin göçünü kabul edebiliriz. Başarılı insanlara burada refah sağlarsak bize de katkısı olur. Onun dışında geri gönderilmemeliler.” (K12, Erkek, 23, İzmir)
- “Suriyelilerin kesinlikle geri dönmeleri gerektiğini düşünüyorum. Esad'ın yaptığı olumlu çağrıya yanıt vererek ülkelere dönmeleri gerekir. Türk kültüründe, “bülbulü altın kafese koymuşlar, ille de vatanım demiş” şeklinde bir atasözü vardır, bu da herkesin kendi vatanında rahat etmesi gerektiğini anlatır. Suriyeli misafirlerimizin de ülkelere dönerek, oradaki imar çalışmalarını Türk veya Arap inşaat şirketlerinin gerçekleştirmesiyle vatanlarında yaşamaya dönmeleri gerektiğini düşünüyorum. Onlar düşmanımız değil, komşumuzdur ve geçmişte olduğu gibi sıkı bir komşuluk ilişkisi kurabiliriz. Böylece herkes kendi evinde rahat edebilir.” (K15, Erkek, 30, Hatay)

3.4.6. Suriyeli sığınmacılar Türkiye'nin sosyo-kültürel yapısına zarar vermektedir ve Suriyeli sığınmacılar Türkiye'nin kültürel çeşitliliğine katkı sağlamaktadır önermelerini birlikte incelediğimiz zaman katılımcıların Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki sosyo-kültürel etkilerine dair olumsuz bir tutum sergilediklerini göstermektedir. Katılımcıların %96'sı “Katılıyorum” ve “Kısmen Katılıyorum” yanıtlarını vererek sığınmacıların Türkiye'nin sosyo-kültürel yapısına zarar verdiğini düşünürken, %87'si “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” yanıtlarını vererek Suriyeli sığınmacıların kültürel çeşitliliğe katkıda bulunmadığını belirtmiştir. Bu sonuçlar, katılımcıların sığınmacıları sosyo-kültürel bir tehdit olarak algıladıklarını ve onların varlığının mevcut kültürel yapıyı zenginleştirmek yerine zedelediğine inandıklarını ortaya koymaktadır. Mülakat yapılan katılımcılara, “*Sizce, gelecek yıllar düşünüldüğünde Suriyeli sığınmacılar Türkiye'yi nasıl ve ne şekilde etkiler? (Sosyal kalite, eğitim kalitesi, kişisel güvenlik, işsizlik, ekonomi, ülke güvenliği, terör, kentin huzur ortamı vb.)*” sorusu yöneltildiğinde, katılımcıların genellikle Suriyeli sığınmacıların kültürel hayata olumsuz etkilerde bulunduklarını ve bulunabileceklerini belirttikleri gözlemlenmiştir. Katılımcı gençler, Suriyeli sığınmacıları sosyo-kültürel bir tehdit olarak algılamaktadır anket verilerine ek olarak mülakat verileri de bu yorumu doğrulamaktadır. Katılımcılar Suriyeli sığınmacıların Türk toplumuna uyum

sağlayamayacak kadar farklı olduklarını, uyum sağlama konusunda direnç gösterdiklerini ve Suriyeli sığınmacıların Türk toplumuna uyum sağlamak istemediklerini düşündüklerini belirtmişlerdir. Sosyal ve ahlaki düzeni bozacakları endişesi katılımcılar arasında yaygındır. Bu noktada katılımcıların verdikleri cevaplarda sürekli tekrar eden söylemler “Türk toplumunun Araplaşacağı, Suriyelilerin Arap kültürünü Türk vatandaşlarına empoze ettiği, kadınlara kötü davranma, bağırarak konuşma, çok gürültücü olma, Suriyeli erkeklerin kalabalık gruplar halinde toplu bir şekilde gezmesi, Türkiye’deki bazı şehirlerin gettolaşması ve Arapça tabelalardan duyulan rahatsızlık” katılımcıların söylemlerinde tekrar eden sorunlardır. Sosyo-kültürel farklılıkların beraberinde getirdiği sorunlar katılımcılar ve Suriyeli sığınmacılar arasındaki yaşam tarzı farklılıklarının kabul görmediği ve sosyo-kültürel düzene tehdit olarak algılandığı sonucuna varmak mümkündür. Katılımcılar, Suriyeli sığınmacıların aile dinamikleri, kadın erkek ilişkileri, kadının toplumsal önemi ve kadınlara yaklaşım gibi sosyo-kültürel farklılıklara dayanarak Suriyeli sığınmacıları sosyal, kültürel ve ahlaki düzene bir tehdit olarak görmektedir.

- “Türk toplumunu Araplaştıracaklar ve Türk toplumunun da Araplaşacağını düşünüyorum. Birçok yerde nargile vardı ama Suriyeliler gelinceye kadar etkin değildi. Birçok yerde Arapların kadınlara davrandığı gibi davranılmıyordu ülkemizde. Dolayısıyla, Suriyelilerin umursamaz o haddini bilmez dünyada sadece kendisi varmış gibi olan o yaşam tarzlarını yavaş yavaş Türk vatandaşlarına da aksettiriyorlar. Birçok yerde nargile kafenin artması ve insanların hunharca Arap gibi yaşamaya çalışması Türk kültürüne tehdittir. Suriyelilerin Arap kültürünü Türklere dayattıklarını söyleyebiliriz.” (K5, Erkek, 27, İstanbul)
- “Mahallemizde yaşayan Suriyeli bir kadın annem ile sohbet ederken anneme Türk kadınlarının kapalı gibi olmadığını, Müslümanlıktan uzak olduklarını söyleyerek bizi eleştirmişti. Misafir olarak geldikleri ülkenin kadınlarını bu şekilde eleştirme cesareti göstermeleri çok korkunç. Ben hiçbir politikanın, hiçbir adımın sosyal uyumu gerçekleştirip toplumsal barışı sağlayabileceğine inanmıyorum. Kültürel olarak çok farklıyız.” (K2, Kadın, 26, Ankara)
- “Olumsuz yönde etkiledi. Eskiden dışarıda daha rahat ve daha geç saatlere kadar durup gezebilirken artık korku ve tedirgin bir şekilde geziyorum ya da yanımda biri olmadan dışarı çıkmıyorum. Kendi şehrimde bazı yerlere bu yüzden gitmiyorum, çünkü onların bulunduğu yer beni tedirgin ediyor. Küçük kardeşimin eskiden dışarı çıkması sorun olmazken artık tek başına bir yere göndermek istemiyorum.” (K10, Kadın, 26, Hatay)

- “Şimdi ve gelecekte her anlamda kötü etkileyecek. Benim yaşadığım yer Keçiören. Sürekli karşılaşıyoruz. Mesela, benim kardeşim %95 duyma engeli olan 9 yaşında bir çocuk. Mahalledeki ve okulundaki Suriyeli öğrenciler birkaç kez onu itip kakmıştı. Benim kardeşim normal Türkçe konuştuğumuzda cihaz kullanmasına rağmen dudaklarımızı okuyarak anlayabiliyor Suriyeli çocuklar onunla Arapça konuştuğunda nasıl anlasın? Çok kötü bir şey, tarif edemiyorum ben onun üzüntüsünü... İçine kapanık bir çocuk zaten benim kardeşim. Bu ne kadar kötü bir his anlatabiliyor muyum? Mesela mahallemdeki küçük Türk çocuklar ve Suriyeli çocuklar bile ayrışıyor, beraber oyun oynamıyorlar, dışlıyorlar birbirlerini. Ben gözlemliyorum bunları. Peki bu çocuklar büyüdüklerinde ne olacak? Küçüklükten hepsinde birbirine karşı bir nefretle büyüyorlar. Ailelerinden de duyuyorlar, bu nefreti yaşayarak da öğreniyorlar. Çok tehlikeli bir durum bu. Gelecek yıllarda bu çocuklar büyüyecek ve nefret duyacak, bizlere düşman olacaklar.” (K1, Kadın, 27, Ankara)

3.4.7. Suriyeli sığınmacılar Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için bir güvenlik sorunu yaratmaktadır. Katılımcıların %94’ü bu önerme ile hemfikir olup, %2’si kararsız olduğunu belirtirken yalnızca %4’ü bu görüşe katılmamaktadır. Bu durum, ankete katılan gençler tarafından Suriyeli sığınmacıların güvenlik tehdidi oluşturduğuna dair endişenin yaygın olduğunu göstermektedir. Mülakata katılan katılımcılara “*Suriyeli sığınmacıların bir güvenlik sorunu oluşturduğunu düşünüyor musunuz?*” sorusu yöneltildiği zaman Suriyeli sığınmacılar mülakata katılan katılımcıların çoğunluğu tarafından suç ve terör kaynağı olarak algılandığı gözlemlenmiştir. Suriyeli sığınmacılar toplumsal düzene, güvenliğe ve ileride muhtemel iç karışıklığa neden olacak bir tehdit olarak algılanıyorlar. Katılımcılar, Suriyeli sığınmacıları suça karışma, hırsızlık, kadınlara sözlü ve fiziksel taciz gibi olumsuz söylemler çerçevesinde resmederek bu durumun kendilerinde korku ve endişe yarattığını belirtmektedirler. Katılımcılar suç oranlarından, toplumsal düzeni bozmaktan Suriyelileri sorumlu tutuyorlar. Katılımcılar Türkleri “ev sahibi” Suriyeli sığınmacıları ise “misafir” olarak tanımlayarak Suriyeli sığınmacıların suç oranlarının yüksek olduğunu ve geçici bir statüde oldukları ülkede suç işlemelerinden rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir.

- “...eve gelen misafir ev sahibine bıçak çekmez, ev sahibinin tepesine çıkmaz.” (K5, Erkek, 27, İstanbul)
- “Eskiden dışarıda daha rahat ve daha geç saatlere kadar durup gezebilirken artık korkmuş ve tedirgin bir şekilde geziyorum ya da yanımda biri olmadan dışarı

çıkamıyorum. Ben açık açık Suriyelilerden korkuyorum. Büyük bıçaklarla sokak ortasında kavga eden, kadını hor gören hatta köle gören, Türk kadınlarının fotoğraflarını, videolarını çeken bir kitle bunlar. Hayat kalitemizi düşürüyorlar.” (K3, Kadın, 18, Ankara)

- “...sanki insan değil de düşman ile yaşıyormuş gibi hissediyorum” (K1, Kadın, 27, Ankara)
- “Suriyeliler ve diğer mülteciler taciz ve şiddet olaylarına karışabiliyor. Kendi vatandaşlarımız arasında da böyleleri var, ancak mülteci erkeklerin kadınlara yönelik tehdit oluşturması beni daha fazla endişelendiriyor. Geçen yıl bir mülteci genç bir kızı taciz edip öldürmüştü, bu tür olaylar beni çok korkutuyor.” (K4, Kadın, 18, İstanbul)
- “Kesinlikle düşünüyorum. Potansiyel teröristlerin aralarında olduğunu düşünüyorum. İstanbul’da Suriyeli kaçak kadının gerçekleştirdiği saldırıda insanlarımız öldü. En son Kayseri’de bir çocuğa cinsel saldırıda bulunurken yakalandılar. Hepsi güvenlik problemi, hepsi potansiyel tehdit.” (K5, Erkek, 27, İstanbul)

3.4.8. Suriyeli sığınmacılar Türkiye’nin kalkınmasının önünde bir engel teşkil etmektedir ve Suriyeli sığınmacılar Türkiye’nin ekonomisine katkıda bulunmaktadır önermelerini birlikte yorumladığımız zaman, katılımcıların Suriyeli sığınmacıların ekonomik etkilerine dair olumsuz bir görüşe sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Katılımcıların %90’ı “Katılıyorum” ve “Kısmen Katılıyorum” yanıtlarını vererek Suriyeli sığınmacıların Türkiye’nin kalkınmasına engel oluşturduğunu belirtirken, %79’u “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” yanıtlarını vererek Suriyeli sığınmacıların Türkiye ekonomisine katkı sağlamadığını düşünmektedir. Bu sonuçlar, katılımcıların Suriyeli sığınmacıların varlığını ekonomik açıdan bir yük ve kalkınma sürecine yönelik bir engel olarak algıladıklarını göstermektedir. Suriyeli sığınmacıların ekonomik katkı sunmadığına dair yaygın inanış, toplumda sığınmacıların iş gücüne entegrasyonu ve ekonomik sisteme dahil olmaları konusunda ciddi şüphelerin olduğunu işaret etmektedir. Bu bağlamda, Suriyeli sığınmacıların Türkiye’nin ekonomik refahını olumsuz etkilediği ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri önünde bir engel teşkil ettiği yönündeki algı oldukça baskındır. Mülakat gerçekleştirilen katılımcılar da Suriyeli sığınmacıları birer ekonomik tehdit olarak görmektedir. Suriye’den Türkiye’ye gerçekleşen kitlesel göç neticesinde doğru uygulanamayan göç politikaları sonucunda Suriyeli sığınmacılar her şehre yayılmış ve kent mültecisine dönüşmüştür

dolayısıyla başta sanayi ve tekstilin geliştiği şehirler olmak üzere hemen hemen her şehirde yaygınlaşan kayıt dışı ekonominin etkileri katılımcıların görüşlerine yansımaktadır. Katılımcılar tarafından sürekli tekrar eden söylemler ise “Suriyeliler işsizliğe yol açıyorlar, kayıt dışı ekonomi, Türkiye’nin yapmış olduğu harcamaların fazlalığı bu harcamaların Türk vatandaşlarına yapılması gerektiği, Suriyeliler sigortasız ve ucuz işgücü sağladığı için yerel halk işsiz kalıyor” şeklindedir. Katılımcılar Suriyeli sığınmacıların düşük maaş ile çalışarak Türk vatandaşlarının işlerini kaybettiğini belirterek Suriyeli sığınmacıları kendilerine rakip ve tehdit olarak görürken aynı zamanda işsizliğin ve kiraların artışın sebebinde sorumlu olduklarını ileri sürmektedirler. Türkiye’nin Suriyeli sığınmacılar için yaptığı yatırımlar katılımcılar tarafından Türkiye’nin ekonomik olarak kalkınmasının önünde bir engel olarak görülüyor. Suriyeli sığınmacılara sağlanan sağlık, eğitim gibi hizmetlerin vatandaşlara vergi yükü olduğu ve Suriyeli sığınmacılara yapılan harcamaların ihtiyacı ve hakkı olan Türk vatandaşlarına yapılması gerektiğini belirtmektedirler.

- “...Öncelikle ucuz iş gücü olarak olumlu olarak görülseler de ülkede zaten kısıtlı olan istihdam gücünü azaltmışlardır. İş arayan kendi insanımızın önüne geçmişlerdir. Onların ucuz şartlarda çalıştırılmasından dolayı ülkede ücret adaleti de bozulmuştur. Bu sadece Türkler değil Suriyeliler için de kötüdür. Çok kötü şartlarda sömürülmektedirler. Ekonomik anlamda başlayan bu olumsuzluk elbette ki sosyal yaşama da etkisini göstermiştir. Ayrıca suç oranlarını da artırmışlardır. Özellikle kadınların zaten düşük olan güvenlik seviyelerinin dibe inmesine sebep olmuşlardır.” (K14, Erkek, 28, Hatay)
- “...Ben ekonomiyi de olumsuz yönde etkilediklerini düşünüyorum. İşverenler için olumlu durabilir ama Suriyelilerin çalıştığı iş kollarında iş arayan kişiler için olumsuz etkisi var. Kendi insanımız yerine Suriyeliler istihdam ediliyor. Bir de çok kötü koşullarda çalıştırılıyorlar, onlara da üzülüyorum.” (K9, Erkek, 23, Gaziantep)
- “İstanbul’da sadece Suriyeliler değil, birçok ülkeden gelen yabancılar çalıştırılıyor. Sigortasız ve ucuza çalıştıkları için onlara iş veriyorlar; bizim insanlar işsiz kalıyor.” (K6, Kadın, 23, İstanbul)
- “...Ekonomik anlamda da bizim sırtımızda yükler. Beleşe hastaneye gidiyor, ilaç alıyorlar ama biz ödüyoruz. Vergisini vermiyor, hizmetini alıyor. Bunların hepsi gelecek için şu an için büyük problem.” (K12, Erkek, 23, İzmir)

Katılımcıların, Suriyeli sığınmacıların Türkiye’deki varlığına ilişkin algılarının değerlendirilebilmesi amacıyla gerçekleştirilen anket ve mülakat çalışmalarından elde edilen veriler incelendiği zaman, anket ve mülakat çalışmaları gerçekleştirilen katılımcıların büyük bir kısmının Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de bulunmasına yönelik olumsuz tutum sergiledikleri görülmektedir. Özellikle ankette yer alan “*Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de bulunmasını olumlu karşıyorum*” ifadesine verilen yanıtların %64’ünün “Kesinlikle Katılmıyorum” ve %28’inin “Katılmıyorum” şeklinde olması ve mülakatlarda katılımcıların Suriyeli sığınmacıların Türkiye’deki varlıklarına yönelik tutumlarının çok sert olması katılımcılar arasında bu konudaki genel hoşnutsuzluğun bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcılarda bulunan bu olumsuz tutum ve hoşnutsuzluk birçok kültürel, ekonomik ve politik faktörün birleşiminden kaynaklanmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğunun Suriyeli sığınmacıları çeşitli tehdit unsurları olarak algıladığı gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda Suriyeli sığınmacıların, Türkiye’deki varlıklarına yönelik katılımcıların toplumsal algıları; özellikle sosyo-kültürel, ekonomik ve güvenlik tehditleri olarak ayrı ayrı incelenmesi uygun görülmüştür.

Katılımcıların büyük bir kısmı, Suriyeli sığınmacıların Türkiye’nin sosyo-kültürel yapısına zarar verdiğini düşünmektedir. Ankette yer alan “*Suriyeli sığınmacılar Türkiye’nin sosyo-kültürel yapısına zarar vermektedir*” önermesine %82 oranında “Katılıyorum” yanıtı verilmiştir. Bu sonuç Suriyeli sığınmacıların varlığının toplumsal uyum ve kültürel bütünlük açısından olumsuz algılandığını göstermektedir. Ek olarak, ankette yer alan “*Suriyeli sığınmacılar Türkiye’nin kültürel çeşitliliğine katkı sağlamaktadır*” ifadesine %56 oranında “Kesinlikle Katılmıyorum” ve %31 oranında “Katılmıyorum” yanıtının verilmesi kültürel zenginleşme beklentisinin düşük olduğunu ve sığınmacıların kültürel çeşitliliğe olumlu yönde etkilemediği algısını güçlendirmektedir. Bu bulgular, Suriyeli sığınmacıların kültürel tehdit algısının katılımcılar arasında oldukça yaygın olduğunu ortaya koymaktadır. Suriyeli sığınmacıların dil ve kültürel farklılıkları toplumsal uyumu güçleştirmektedir. Katılımcılar kültürel çatışmalar ve uyum sorunları nedeniyle Suriyeli sığınmacılara karşı mesafeli bir tutum sergilemektedirler. Kültürel tehdit algısını katılımcıların söylemlerinden yola çıkarak; toplumsal normlar ve değer farklılıkları ile etnik farklılıklar olarak kategorileştirerek incelemek mümkündür:

- **Toplumsal normlar ve değer farklılıkları:** Türk toplumu ve Suriyeli sığınmacılar arasında var olan toplumsal normlar ve değer farklılıkları Suriyeli sığınmacıların uyum süreçlerini zorlaştırırken Türk toplumunun da olumsuz tutum takınma ve Suriyeli

sığınmacılar ile aralarına mesafe koymasına neden olmaktadır. Bu durum katılımcılar arasında da net bir şekilde gözlemlenmiştir. Katılımcılar, çevrelerinde ya da sosyal medya vb. aracılığı ile gördükleri Suriyeli ailelerin çok çocuklu aile yapısını Türkiye’ye ekonomik ve sosyal bir yük olarak algılamaktadırlar Türkiye’deki daha az yaygın olan çok çocuklu aile yapısı katılımcılar tarafından ekonomik, sosyal ve aynı zamanda demografik birer tehdit olarak algılanmaktadır. Suriyeli sığınmacıların içinde bulundukları toplumda cinsiyet rolleri geleneksel ve patriyarkal bir yapı sergilemektedir (Erdoğan, 2018). Suriyeli kadın sığınmacıların daha çok ev içi rollerde kalması, eşleri tarafından hor görülmesi gibi durumlar katılımcılar tarafından kültürel bir tehdit olarak algılanmakta ve Türk toplum yapısına zarar vereceği endişesine sahip olduklarını dile getirmişlerdir. Ek olarak sıkça tekrar edilen, Suriyeli sığınmacıların nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde ve gettolaşma olan bölgelerdeki Arapça tabelaların varlığı Türkçenin kamusal alandaki egemenliğine bir tehdit olarak algılanmakta olduğu gözlemlenmiştir. Arapça tabelalar, Suriyeli sığınmacıların kendi dillerini ve kültürel pratiklerini koruma eğilimlerinin bir göstergesi olarak ortaya çıkmakta ve bu durum katılımcılar tarafından ayrışma ya da uyum sürecinin başarısızlığı olarak algılanmaktadır.

- **Etnik farklılıklar:** Suriyeli sığınmacıların büyük bir kısmı Arap etnik kimliğine sahiptir. Türkiye’de Arap kimliği, tarihsel olarak Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerinden ve Cumhuriyet’in kuruluş yıllarından itibaren belli bir ötekileştirme ve güvensizlik algısıyla ilişkilendirilmiştir (Acar, 2018: 1). Bahsedilen bu tarihsel arka plan hem bu çalışma için hem de Türk toplumundaki Suriyeli sığınmacılara karşı olumsuz algıların oluşmasında önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcıların söylemleri incelendiği zaman tekrar eden bir şekilde Suriyeli sığınmacıların etnik kökenine bir vurgu vardır ve bu etnik köken vurgusunun etnik stereotipler üzerinden şekillendiği görülmektedir örneğin katılımcılar Arapların “güvenilmez, pis, tembel, Türk toplumuna yük olan insanlar” gibi genelleyici ifadelerle Suriyeli sığınmacıları tanımlamaktadırlar. Bahsedilen bu stereotipler siyasilerin söylemleri ve kitle iletişim araçları aracılığıyla da yayılıp mevcut gerilimi artırmaktadır. Dolayısıyla bu tür gerilimlerin artmasını önleyebilmek adına politika yapıcılar tarafından etnik farklılıklar gibi hassasiyet gerektiren konuların daha dikkatli bir şekilde ele alınması ve politika üretilmesi gerekmektedir.

Ekonomik tehdit algısı da katılımcılar arasında oldukça yaygındır. Ankette yer alan “*Suriyeli sığınmacılar Türkiye’nin kalkınmasının önünde bir engel teşkil etmektedir*” önermesine

katılımcılar %65 oranında “Katılıyorum” ve %25 oranında “Kısmen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu durum katılımcılar arasında, Suriyeli sığınmacıların Türkiye’nin ekonomik büyüme ve gelişme süreçleri üzerinde olumsuz bir etki yarattığına dair güçlü bir inancın varlığını göstermektedir. Ayrıca, ankette yer alan “*Suriyeli sığınmacılar Türkiye’nin ekonomisine katkıda bulunmaktadır*” önermesine yalnızca %1 oranında “Katılıyorum” yanıtının verilmesi ekonomik katkı algısının oldukça zayıf olduğunu ve Suriyeli sığınmacıların ekonomik anlamda bir yük olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır. Bu durum, Suriyeli sığınmacılara yönelik ekonomik tehdit algısının derinleşmesine yol açmaktadır. Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye göç etmesi sonucunda, Türkiye genelinde önemli ekonomik kaygılar ortaya çıkmış ve bu kaygılar Suriyeli sığınmacılara yönelik olumsuz tutumların oluşmasında belirleyici rol oynamıştır. Ekonomik tehdit algısını katılımcıların söylemlerinden yola çıkarak; iş piyasasında rekabet ve işsizlik korkusu, kamu kaynaklarının kullanımı ve sosyal yardımlar, konut piyasası üzerindeki olumsuz etkiler ve son olarak vergi yükü şeklinde kategorileştirmek mümkündür.

- **İş piyasasında rekabet ve işsizlik korkusu:** Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de iş piyasasına girişi halk arasında işsizlik korkusunu artıran başlıca etkilere birisidir. Dünyanın her yerinde göçmen ve mülteciler genellikle kayıtsız ya da daha düşük ücretli işlerde çalışmak zorunda kaldıkları için işverenler açısından daha çok tercih edilir durumdadırlar. Bu durum özellikle vasıfsız iş gücü piyasasında Türk işçileri için haksız rekabet yaratmakta ve Türk işçiler için iş bulma imkanlarını sınırlayabilmektedir. Ek olarak katılımcıların da belirttiği üzere kayıt dışı çalışma iş gücü piyasasında kural dışılığı artırırken kayıt dışı ekonomi vergi gelirlerinin azalmasına ve ekonomik düzenin bozulmasına da neden olabilir. Türkiye’de yaşanan ekonomik kriz neticesinde işsizlik oranlarının yükselmesi Suriyeli sığınmacıların bu durumu daha da kötüleştirildiği algısını güçlenmektedir katılımcılar arasında bu görüş oldukça yaygındır ve olumsuz tutumları beslemektedir.
- **Kamu kaynaklarının kullanımı ve sosyal yardımlar:** Katılımcıların söylemlerinde sıklıkla tekrar eden bir konu kamu kaynaklarının ve sosyal yardımların Türk vatandaşları yerine Suriyeli sığınmacılar için kullanılıyor oluşundan duydukları hoşnutsuzluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Suriyeli sığınmacıların sağlık, eğitim ve sosyal yardım hizmetlerine erişimi katılımcılar arasında kamu kaynaklarına ek bir yük oluşturduğu ve dolayısıyla bu yükünde vergi olarak halka geri döndüğü algısı mevcuttur. Katılımcılar bu tür durumların hizmet kalitesinin düştüğüne ve kendilerinin bu tür

sosyal yardımlara/kamu hizmetlerine erişimlerinin kısıtlandığını ve hatta Suriyeli sığınmacıların ayrıcalıklı muamele gördüklerini düşünmektedirler. Katılımcıların verdikleri örneklerde ise hastane, sağlık ocağı vb. sağlık hizmetlerine erişim noktasında uzun süre beklemeleri, randevu bulamamaları bu kaygıları somutlaştırdığını göstermektedir. Özellikle Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik kriz gibi dönemlerde katılımcılardaki mevcut algı daha çok belirginleştirir ve sosyal yardımların dağılımındaki eşitsizlik algısını besleyerek Suriyeli sığınmacılara yönelik olan tutumları sertleştirir.

- **Konut piyasasındaki olumsuz etkiler:** Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı şehirlerde mevcut konut talebinin artması kira fiyatlarında yükselmelere neden olmuştur bunun en yakın örneği Rusya-Ukrayna savaşı neticesinde Antalya gibi şehirlerde de kira fiyatlarının artmasında görülebilir. Bu durum katılımcılar arasında Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı şehirlerde görülmektedir, katılımcılar mevcut kira artışlarını Suriyeli sığınmacılar ile ilişkilendirmektedirler. Katılımcılardaki bu olumsuz tutumlar ekonomik krizin ve kötü politikaların bir yansıması olarak ortaya çıkmaktadır.
- **Vergi yükü:** Katılımcılar kamu hizmetlerinin finanse edilmesi ve Suriyeli sığınmacılara sunulan desteklerin sürdürülebilirliği hususunda vergi yükünün arttığını düşünmektedirler. 3 milyona yakın Suriyeli sığınmacıya sosyal yardımların sunulması ve sunulmaya devam edilecek olması pek tabi ekonomiyi etkileyecektir dolayısıyla katılımcıların vergi mükellefleri olarak kendi vergilerinin Suriyeli sığınmacılara yardım amacıyla harcandığı düşüncesinden rahatsız olmasına yol açmaktadır. Mevcut durum Türkiye'de toplumsal adalet ve eşitlik duygusunu zedelemektedir ve ekonomik kaygılar kalıcı hale dönüşmektedir.

Suriyeli sığınmacılar sadece sosyo-kültürel ve ekonomik olarak değil aynı zamanda da güvenlik algıları ile de katılımcılar tarafından bir tehdit unsuru olarak algılanmaktadır. Çalışmanın en belirgin bulgularından birisi güvenlik tehdidi algısıdır. Ankette yer alan "*Suriyeli sığınmacılar Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için bir güvenlik sorunu yaratmaktadır*" önermesine %79 oranında "Katılıyorum" yanıtı verilmiştir. Bu sonuç Suriyeli sığınmacıların toplumun genel güvenlik algısını olumsuz etkilediği ve onların varlığının potansiyel bir güvenlik riski olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Güvenlik endişelerinin katılımcılar arasında çok ciddi bir karşılık bulduğu ve Suriyeli sığınmacılarla ilgili güvenlik politikalarının titizlikle ele alınması gerektiği anlaşılmaktadır. Güvenlik tehdidi algısını katılımcıların söylemlerinden yola çıkarak; suç oranlarındaki artış ve toplumsal çatışma kaygıları, terörizm

korkusu ve Suriyeli sığınmacıların radikalleşme endişeleri şeklinde kategorileştirmek mümkündür.

- **Suç oranlarındaki artış ve toplumsal çatışma kaygıları:** Suriyeli sığınmacıların, halk tarafından suç oranlarını artırdıklarına yönelik bir algı mevcuttur ve Suriyeli sığınmacılar halk tarafından suçun ve terörizmin kaynağı olarak görülmektedir (Tunca,2022: 75). Katılımcılar arasında da bu düşünce belirgin bir şekilde kendisini göstermektedir. Katılımcılar yaşadıkları deneyimlerden yola çıkarak ya da kitle iletişim araçları ile ulaştıkları haberlerden yola çıkarak Suriyeli sığınmacıların çeteleşme, gasp, hırsızlık, taciz vb. adli sorunların artışından Suriyeli sığınmacıları sorumlu tuttukları görülmektedir. Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı şehirlerde/bölgelerde toplumsal huzursuzluklar zaman zaman artmakta ve halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik güvenlik endişelerini artırmaktadır. Katılımcılarla gerçekleştirilen mülakatlar neticesinde katılımcılar Kayseri’de ve Önder Mahallesi’nde yaşanan olayları örnek göstermişlerdir. Her iki olayda Suriyeli sığınmacılara yönelik güvenlik kaygılarının ve toplumsal çatışma riskinin somut örnekleri olarak değerlendirilebilir.
- **Terörizm korkusu ve Suriyeli sığınmacıların radikalleşme endişeleri:** Suriyeli sığınmacılar mülakat gerçekleştirilen bazı katılımcılar tarafından potansiyel radikal unsurlar ya da terör tehdidi olarak algılanmaktadır. Suriye iç savaşı sırasında radikal grupların ortaya çıkması örneğin rejim ajanları (El Muharebat), IŞİD militanları ya da diğer radikal örgütler bu algının pekişmesine neden olmuştur (Aras, 2014: 11). Bu noktada katılımcılar İstanbul’da İstiklal Caddesi’nde, Türkiye’ye kaçak yollardan giren Suriye uyruklu Ahlam Albashır’ın gerçekleştirdiği ve 6 vatandaşın hayatını kaybettiği terör saldırısını (NTV, 2024) örnek vererek sokakta güvenli bir şekilde yürümekten korktuklarını Türkiye’de büyük bir güvenlik açığı olduğunu dile getirmişlerdir (K2, K5, K15). Buna ek olarak saldırıyı gerçekleştiren kadının kaçak yollardan ülkeye girerek yine kaçak olarak bir tekstil atölyesinde çalışmasının bir iç güvenlik tehdidi olduğunu bunun gibi birçok Suriyeli sığınmacının ya da ülkeye kaçak yollardan giren farklı etnik kökene sahip insanların bu saldırıyı gerçekleştirebileceğini belirtmişlerdir. Katılımcılardaki bu haklı endişenin giderilmesi için politika yapımcıların sınır güvenliğini güçlendirme noktasında daha sağlam tedbirler almaları ve kamuoyu vicdanını rahatlatacak bir şekilde bu tedbirleri halka sunmaları gerekmektedir.

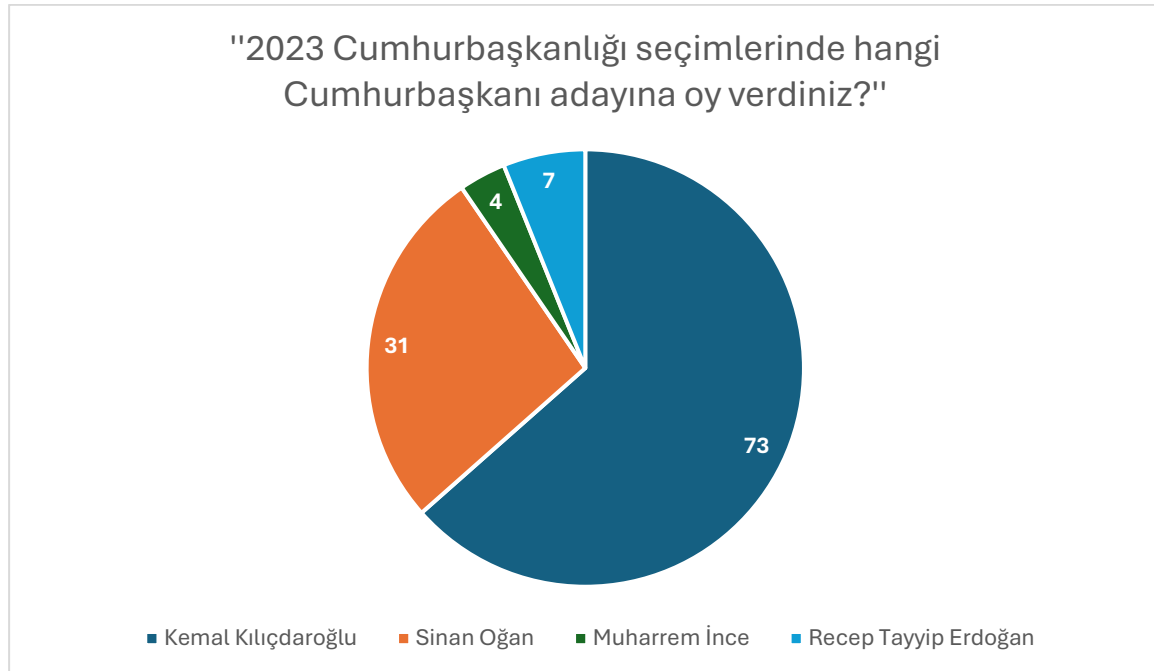
Anket ve mülakat sonuçları, Suriyeli sığınmacıların katılımcılar arasında geniş çaplı bir kültürel, ekonomik ve güvenlik tehdit algısına neden olduğunu ve katılımcıların algılarının

olumsuz olduğunu göstermektedir. Yukarıda bahsedilen bu algılar, politika yapıcılar ve siyasiler açısından önemli bir gösterge niteliği taşımaktadır. Katılımcıların bu konudaki kaygılarının giderilmesine yönelik kapsamlı stratejilerin geliştirilmesi, sosyal uyumun sağlanması ve geri dönüşlerin başarılı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi açısından kritik öneme sahiptir.

3.5. Suriyeli Sığınmacılar Probleminin Siyasi Parti/Siyasetçi Tercihine Olan Etkisinin Tespitine Yönelik Bulgular

Son zamanlarda Türkiye'nin karşılaştığı en büyük ve en hassas toplumsal sorunlardan biri olan Suriyeli sığınmacılar meselesi, siyasi sahnede de önemli bir rol oynamaya başlayarak siyasetçilerin gündemine sert bir şekilde girmiştir ve bu durum özellikle genç seçmenlerin siyasi parti/siyasetçi tercihlerini etkileyen önemli bir faktör haline dönüşmüştür. Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye olan etkisi sadece sosyal, ekonomik ve güvenlik boyutlarıyla sınırlı kalmamış geçtiğimiz seçim dönemleri başta olmak üzere aynı zaman da siyasi arenayı da etkilemeye başlamıştır. Bu doğrultuda, Suriyeli sığınmacılar meselesinin genç seçmenlerin oy tercihleri üzerindeki etkilerini incelemek Türkiye'deki siyasi ortamı daha iyi anlayabilmek açısından önemli bir katkı sunacaktır. Bu başlık altında Suriyeli sığınmacılar probleminin, göçmen ve Suriyeli sığınmacılar konusunda farklı ajandalara sahip siyasi partilere olan destek düzeyini nasıl etkilediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen anket ve mülakatlar elde edilen bulguların analizleri sunulacaktır.

Şekil 8: Anket ve Mülakat Çalışmasına Katılan Katılımcıların 2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerindeki Aday Tercihi (115 Kişi)

Anket ve mülakat çalışmasına katılanlara, 2023 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde hangi Cumhurbaşkanı adayına oy verdikleri sorulmuştur. Anket katılımcılarının 65'i Millet İttifakı Adayı Kemal Kılıçdaroğlu'na, 24'ü Ata İttifakı'nın Adayı Sinan Oğan'a, 4'ü adaylıktan çekilen Memleket Partisi'nin Adayı Muharrem İnce'ye ve 7'si Cumhur İttifakı'nın Adayı Recep Tayyip Erdoğan'a oy verdiklerini belirtmiştir. Mülakat katılımcılarının 7'si Sinan Oğan'a oy verdiklerini belirtirken 8'i ise Kemal Kılıçdaroğlu'na oy verdiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 10: Suriyeli Sığınmacılar Probleminin Siyasi Parti/Siyasetçi Tercihine Olan Etkisinin Tespitine Yönelik Anket Verileri

ÖNERMELER	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Suriyeli sığınmacılar siyasi parti tercihimizi etkiledi.	54	25	3	12	6
Siyasi partilerin göç ve sığınmacı politikaları 2023 genel seçimlerinde kullanacağım oyu etkiledi.	56	23	7	11	3
Seçim aracılığı ile Türkiye'nin göç ve sığınmacı politikasının değişeceğine inandım/inanıyorum.	32	26	15	20	7
Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçen Suriyelilerin ve diğer yabancı uyruklu kişilerin oy kullanmasını doğru bulmuyorum.	78	12	2	6	2
2023 cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçim süreci boyunca muhalefetin göç ve sığınmacı politika önerileri bana hitap etti.	25	21	25	18	11
2023 Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili seçim süreci boyunca hükümetin göç ve sığınmacı politika önerileri bana hitap etti.	5	4	13	29	49
2024 yerel seçim süreci boyunca muhalefetin göç ve sığınmacı politika önerileri bana hitap etti.	21	18	24	24	13
2024 yerel seçim süreci boyunca hükümetin göç ve sığınmacı politika önerileri bana hitap etti.	6	6	17	23	48
Adalet ve Kalkınma Partisi'nin ve Recep Tayyip Erdoğan'ın Suriyeli	4	0	10	25	61

sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.					
Cumhuriyet Halk Partisi'nin ve Kemal Kılıçdaroğlu'nun Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.	16	26	23	16	19
Halkların Demokratik Partisi'nin ve Pervin Buldan ile Mithat Sancar'ın Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.	4	2	13	15	66
İYİ Parti'nin ve Meral Akşener'in Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.	14	24	26	18	18
Memleket Partisi'nin ve Muharrem İnce'nin Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.	20	21	27	17	15
Milliyetçi Hareket Partisi'nin ve Devlet Bahçeli'nin Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.	7	3	20	21	49
Zafer Partisi'nin ve Ümit Özdağ'ın Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.	55	13	15	8	9

Yukarıdaki Tablo 10'da anket çalışmasına katılan katılımcıların Suriyeli sığınmacılar ve genel göç politikalarına yönelik tutumlarını ortaya koymakta ve bu faktörlerin 2023 genel seçimleri ve 2024 yerel seçimleri üzerindeki etkilerini sunmaktadır. Yukarıdaki anket verileri ile mülakattan elde edilen veriler neticesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

3.5.1. Suriyeli sığınmacılar siyasi parti tercihi etkiledi. Katılımcıların %79'u bu önermeye katıldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar %54 "Katılıyorum" ve %25 "Kısmen Katılıyorum" yanıtlarını vererek Suriyeli sığınmacıların siyasi parti tercihlerini etkilediğini belirterek bu önermeyi doğrulamıştır. Bu bulgu göç politikalarının seçmenlerin siyasi kararlarını belirlemede önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Göçmen konusunun, katılımcıların adaylar ve partiler arasındaki tercihlerinde belirleyici bir faktör olduğu anlaşılmaktadır.

3.5.2. Siyasi partilerin göç ve sığınmacı politikaları 2023 genel seçimlerinde kullanacağın oyu etkiledi. Bir önceki önerme ile benzer bir şekilde, %79'luk bir oran, siyasi partilerin göç

ve sığınmacı politikalarının oy tercihlerini etkilediğini ifade etmiştir. Bu, partilerin göç politikalarının seçmen davranışları üzerinde güçlü bir etki yarattığını gösterir. Göç politikaları, seçimlerde katılımcıların hangi partiye oy vereceğini etkileyen önemli bir kriter olarak öne çıkmaktadır.

3.5.3. Seçim aracılığı ile Türkiye'nin göç ve sığınmacı politikasının değişeceğine inandım/inanıyorum. Katılımcıların %58'i, "Katılıyorum" %32 ve "Kısmen Katılıyorum" %26 yanıtlarını seçerek seçimler yoluyla Türkiye'nin göç ve sığınmacı politikasının değişeceğine inanmıştır. Bu durum katılımcıların, seçim süreçlerinin politika değişiklikleri konusunda bir beklentilerinin olduklarını göstermektedir. Ancak, %20 "Katılmıyorum" ve %7 "Kesinlikle Katılmıyorum" yanıtlarını seçen %27'lik bir oran bu konuda temkinli olup, mevcut politikaların seçim aracılığı ile değişmeyeceğini düşünmektedir. Bu durum, göç politikalarının değişip değişmeyeceği konusundaki belirsizliğin katılımcılar arasında önemli bir tartışma yarattığını ve politika değişikliklerine dair beklentilerin çeşitlilik gösterdiğine işaret etmektedir. Mülakat çalışması gerçekleştirilen katılımcılara "*Seçim yoluyla Türkiye'nin göç ve sığınmacı politikasında bir değişiklik olacağına inandınız mı? Neden?*" sorusu yöneltildiğinde katılımcıların çoğu seçim yoluyla Türkiye'de göç ve sığınmacı politikalarında bir değişiklik olacağına inandıklarını belirtmişlerdir, katılımcılardan birkaçı bu duruma inanmadıklarını Türk toplumu ve Suriyeli sığınmacılar arasında yaşanacak olası büyük bir çatışma neticesinde politika yapıcılarının mevcut durum ile ilgili değişikliğe gideceğini belirtmiştir.

- "Evet, inandım. Zira mevcut hükümet değişirse göçmen politikaları da değişir; göçmen karşıtı bir iktidarın gelmesi lazım." (K12, Erkek, 23, İzmir)
- "Evet inandım ve inanıyorum. Zafer Partisi gibi partilerin ülke yönetimine gelmesi bile meclise girmeleri ve muhalefeti şekillendirmeleri gerektiğini düşünüyorum. Dolayısıyla, hükümet de kendisine bu noktada çekidüzen verebilir." (K2, Kadın, 26, Ankara)
- "Ben inanmıyorum. Büyük bir karışıklık olacak ki müdahale etsin yetkililer; yoksa değişmeyecek." (K7, Erkek, 22, Gaziantep)
- "Bu konu hem seçim hem de partiler üstü bir konudur. Bir partiden ziyade birçok partinin bir araya gelerek farklı fikirler ile bu soruna çözüm bulmaları ve bir an önce ilgili kişileri göç etmeden önceki 'vatanlarına' döndürmeleri gerekmektedir." (K4, Kadın, 18, İstanbul)

3.5.4. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçen Suriyelilerin ve diğer yabancı uyruklu kişilerin oy kullanmasını doğru bulmuyorum. Bu önermeye, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun %78 “Katılıyorum” ve %12 “Kısmen Katılıyorum” yanıtlarını vermişlerdir dolayısıyla katılımcıların Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçen yabancı uyruklu kişilerin oy kullanmasını doğru bulmadığını göstermektedir. Bu durum, katılımcılar arasında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçen göçmenlerin demokratik süreçlere dahil edilmesine karşı güçlü bir direnç olduğunu ortaya koymaktadır. Mülakat çalışması gerçekleştirilen katılımcılara *“Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçen Suriyelilerin ve diğer yabancı uyruklu kişilerin oy kullanması hakkındaki düşünceleriniz nedir?”* sorusu yöneltildiği zaman katılımcıların tamamı bu duruma karşı negatif bir tutum sergilemişlerdir. Katılımcıların büyük bir kısmı, bu tutumlarını milliyetçi gerekçelerle açıklarken diğer taraftan da yabancı ülkelerde vatandaşlık işlemlerinin genellikle uzun ve detaylı prosedürler gerektirdiğini, bu nedenle Türkiye’de de benzer bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiğini savunmuşlardır. Ek olarak bazı katılımcılar mevcut hükümetin Suriyeli sığınmacılara vatandaşlık vererek oy kazanmaya çalıştığını iddia etmiş ve bu durumdan duydukları rahatsızlığı dile getirmişlerdir.

- “Vatandaşlık verilmemesi gerektiğini düşünüyorum. Nitekim Suriyeliler, Osmanlı topraklarına tabii iken ayrılmak için kırk takla atıp Fransız sömürüsü altına giren onlar değilmiş gibi şimdi her karışı kanla sulanmış bu topraklarda ağırlayıp üzerine bir de vatandaşlık veriyoruz yetmiyor bizim geleceğimizi belirleyen seçimlerde oy kullanıyorlar.” (K1, Kadın, 27, Ankara)
- “Adil ve doğru bulmuyorum. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını hiçbir ırktan insan bu kadar kolay almamalı oy kullanmamalı.” (K2, Kadın, 26, Ankara)
- “Burada şuna dikkat çekmek lazım vatandaşlık dediğimiz şey Türk insanı için sadece bir belge niteliği taşımaz, aynı zamanda bağlılık da bildirgesidir. Seve seve vatanı için canını verecek insanları kapsar. Bugün vatanını terk edip kaçmış bir Suriyeliye Türk vatandaşlığı vermek ne kadar mantıklı olur diye sormak gerek. Çok saçma ve mantıksız bir hareket bundan daha da saçma olanı ise bu kişilerin oy kullanmasıdır.” (K5, Erkek, 27, İstanbul)
- “Ev alanlara vatandaşlık veriyoruz, üzerine al bir de oy kullan diyoruz. Yöneticilerimiz vatandaşlığı, ver parayı al kimliği haline getirdiler. Almanya, İngiltere gibi ülkelerin vatandaşlık alma süreçleri ne kadar uzun detaylı olması gerektiği gibi bizim de öyle olması gerekiyor.” (K15, Erkek, 30, Hatay)

- “Sadece Suriyeliler değil sonradan vatandaşlık alan kimse oy kullanmamalı ya da bu kişilerin en az 20-30 yıl ülkede yaşadktan sonra oy kullanması gerek. Bazıları Türkiye’de yaşamadığı halde yurtdışından oy kullanıyor bizim yönetimimizi belirliyor bence bu doğru değil.” (K9, Erkek, 18, Gaziantep)

3.5.5. 2023 Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçim süreci boyunca muhalefetin göç ve sığınmacı politika önerileri bana hitap etti. Bu önermeye, %25 “Katılıyorum” ve %21 “Kısmen Katılıyorum” yanıtları verilerek toplamda katılım oranı %46 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu oran, muhalefetin göç politikalarının belirli bir katılımcı grubuna çekici geldiğini, bu grubun ihtiyaç ve endişelerine hitap ettiğini göstermektedir. Ancak dikkat edilmelidir ki, bu oran %46’dır ve %54’lük bir katılımcı oranı ya bu politikalara tamamen katılmamış ya da bu konuda kararsız kalmıştır. Bu durum, muhalefetin göç politikalarının tüm katılımcılara hitap etmediğini ve bazı katılımcıların bu politikalardan memnuniyetsizlik duyduğunu veya yeterince etkili bulmadığını göstermektedir. Kararsız olan %25’lik kesim, muhalefetin göç politikalarının net olmaması veya partiler arasında farklılık göstermesi nedeniyle net bir duruş sergileyememiş olabilir. Muhalefet partilerinin göçmen politikaları, bazı durumlarda birbiriyle çelişen veya uyumsuz açıklamalar içerdiğinden, katılımcılar bu konuda kararsız kalmış olabilir. Bu durum, muhalefetin göç ve sığınmacı konusundaki tutumunu netleştirmesi gerektiğini göstermektedir. Anket verilerine göre mülakat verileri ise farklılık göstermektedir mülakata katılan katılımcıların çoğu herhangi bir muhalefet partisinin söylemlerini desteklemediğini duruma göre tutum sergiledikleri ve güven vermediklerini dile getirmektedir ayrıca Zafer Partisi’nin ortaya çıkışından sonra muhalefetin bu konu hakkında açıklama yapmalarını samimi bulmadıklarını dile getirmektedirler.

- “Bu konuda sert ve açık tepki koyan bir muhalefet söz konusu değildir. Ancak yeni açılan bir parti görmekteyiz Zafer Partisi onun da ele aldığı plan ülkenin öncelikle halletmesi gereken mülteci sorunuyla ilgili politika üretmeye çalışması. Bu da bana hitap ediyor.” (K1, Kadın, 27, Ankara)
- “Muhalefetinde bu konuda başarılı ya da mantıklı bir açıklaması olduğunu düşünmüyorum olaylara ve durumlara göre değişen tepkiler veriyorlar. CHP, İYİ Parti hiçbirini fark etmiyor hepsi duruma göre değişen tepki veriyor.” (K13, Erkek, 20, İzmir)
- “Bana hitap etmiyor, mantıklı akla yatkın bir çözüm kimseden duymadım. Tek söyledikleri otobüse koyup geri göndereceğiz ya da iktidar olalım bir yıl içinde geri göndereceğiz.” (K11, Erkek, 22, İzmir)

- “Muhalefet partilerinin politikalarını takip ediyorum. Görüşlerinin birçoğu mantıklı geliyor.” (K16, Kadın, 23, İstanbul)

3.5.6. 2023 Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili seçim süreci boyunca hükümetin göç ve sığınmacı politika önerileri bana hitap etti. Hükümetin göç ve sığınmacı politikaları, katılımcıların büyük çoğunluğu tarafından olumsuz değerlendirilmiştir; ankete katılanların %29’u “Katılmıyorum” ve %49’u “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtlarını vererek toplamda %78 oranında bu politikalara destek vermemiştir. Kararsız kalan %13’lük bir kesim, hükümetin göç ve sığınmacı politikaları konusunda tam olarak bir tutum belirleyememiştir. Sadece %9’luk bir kesim bu politikalara olumlu bakmaktadır. Bu durum, hükümetin göç politikalarının katılımcılara hitap etmediğini ve bu politikaların katılımcılar arasında yaygın bir hoşnutsuzluk yaratarak olumsuz bir izlenim bıraktığını ve katılımcıların bu politikaları tatmin edici bulmadıklarını göstermektedir. Mülakat verileri de anket sonuçlarını destekler niteliktedir; mülakat yapılan katılımcılar, hükümetin göç ve sığınmacı politikalarını, özellikle Suriyeli sığınmacılar konusunda yeterince etkili ve kalıcı çözümler üretmemekle eleştirmişlerdir. Katılımcılar mevcut politikaların Suriyeli sığınmacıların geri dönüş süreçleri, toplumsal uyumu gibi konularda netlikten uzak olduğunu düşünmektedir. Bu belirsizlik ve etkisizlik algısı hükümetin politikalarına olan desteği azaltmaktadır. Bunlara ek olarak katılımcıların bir kısmı, hükümetin Suriyeli sığınmacılar meselesini siyasi çıkarlar doğrultusunda kullandığı algısına sahiptir. Özellikle sığınmacıların vatandaşlığa geçirilmesi ve seçmen olarak dahil edilmeleri ya da Suriyeli sığınmacıların durumuna yönelik sürekli değişen söylemler hükümetin seçim hesapları olarak görülmekte ve bu durum katılımcılar da tepkiye neden olduğu gözlemlenmiştir.

- “Başlangıçta insancıl yaklaşımlar sergilenmesi ve yardım edilmesi kesinlikle doğruydı fakat sonrasında yapılan içselleştirmeler ve içimize kadar almaları kesinlikle yanlış ve halen bu yanlış devam ediliyor. Dolayısıyla bu politika bugün çökmüştür. İlgili şahısların ülkelerine bir an önce dönmeleri gerekmektedir.” (K11, Erkek, 22, İzmir)
- “...Mevcut hükümet bu duruma bir çözüm bulmak yerine işleri daha da kötüleştiriyor. Başından sonuna yaptıkları her şey yanlış bu kadar mülteciyi ülkeye kabul etmeleri vatandaşlık verip bu kişileri kendi seçmenleri yapmaları tümüyle yanlış kendi siyasi çıkarlarını düşünüyorlar vatandaş ne halde düşünen yok.” (K6, Kadın, 23, İstanbul)

- “...Hükümetin uygulamış olduğu politikalar bu kadarına da gerek yoktu yani dedirtecek boyutta tabi hükümet için bir seçmen elde etme biçimidir o da ayrı bir konunun başlığı.” (K9, Erkek, 18, Gaziantep)
- “...Hükümetin politikaları hiçbir şekilde bana itap etmiyor çünkü aslında Türk insanının başka bir ülkeden gelen göçmenlere karşı bir duruşu yoktur. Durumun bu şekilde olmasının sebebi Suriyelilerin aşırı derecede haklara sahip olmalarından ve Türk insanına yaşattığı ekonomik ve toplumsal birçok olumsuz deneyimlerin olmasından kaynaklı. Bu nedenle hükümetin en büyük eksiği eşit ve kendi halkını düşünmeden süreci yönetmesidir.” (K5, Erkek, 27, İstanbul)

3.5.7. 2024 yerel seçim süreci boyunca muhalefetin göç ve sığınmacı politika önerileri bana hitap etti. Ankete katılanların %24’ü “Katılıyorum” ve %18’i “Kısmen Katılıyorum” yanıtlarını seçerek muhalefetin politikalarını desteklerken, %24 “Katılmıyorum” ve %13 “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtlarını seçerek toplamda %37’si bu politikalara olumlu yaklaşmamaktadır. Katılımcıların %24’lük bir kesimi ise bu konuda kararsız kalmıştır. Bu bulgular değerlendirildiği zaman, muhalefetin göç politikalarının yerel seçimlerde belirli bir çekiciliğe sahip olduğunu, ancak bu politikalara olan desteğin çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. 2024 yerel seçimlerinde muhalefetin göç ve sığınmacı politikalarının katılımcıların belirli bir kesimi tarafından desteklendiğini ancak tamamında yeterince geniş bir kabul görmediğini göstermektedir. Katılımcıların yarıya yakını muhalefetin politikalarını desteklerken, diğer yarısı ya bu politikalara karşıdır ya da kararsızdır. Mülakata katılan katılımcılara “2024 yerel seçim sürecinde oy kullandınız mı ve seçim süreci boyunca yaşadığınız şehirdeki hangi belediye başkan adayının ya da adaylarının göç ve sığınmacı politikaları size hitap etti? Neden?” sorusu yöneltilmiş ve şu yanıtlar alınmıştır.

- “Ankara’da yaşıyorum. Mansur Yavaş’ın da göçmenlere karşı tutumunun sert olduğunu bildiğim için kendisine oy verdim. Zafer Partisi adayı Bartu Soral’ın kazanma ihtimali düşük olduğu için Mansur Yavaş bana daha yakındı ve ona oy verdim.” (K1, Kadın, 27, Ankara)
- “Evet, oy kullandım. Zafer Partisi’nin adayına oy verdim. Mansur Yavaş’ın kazanacağını biliyordum ama Zafer’in oy oranının yüksek çıkmasını istediğim için verdim. Mültecilere olan tepkimizin görülmesi için...” (K2, Kadın, 26, Ankara)

- “Oy kullandım. Muzaffer Ertürk’e oy verdim ama onun da diğer adayların da Gaziantep’teki Suriyelilere karşı bir vaadi yoktu; varsa da ben duymadım.” (K7, Erkek, 22, Gaziantep)

3.5.8. 2024 yerel seçim süreci boyunca hükümetin göç ve sığınmacı politika önerileri bana hitap etti. Bu önermeye katılım oranı oldukça düşüktür; katılımcıların sadece %6’sı “Katılıyorum” ve %6’sı “Kısmen Katılıyorum” yanıtlarını vermiştir. Buna karşılık, katılımcıların %23’ü “Katılmıyorum” ve %48’i “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtlarını seçerek %71 gibi büyük bir çoğunluk hükümetin göç politikalarını desteklememektedir. Bu dağılım, hükümetin göç ve sığınmacı politikalarının katılımcılar tarafından desteklenmediğini ve bu politikalara dair ciddi eleştirilerin olduğunu göstermektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun hükümetin göç politikalarını desteklememesi, bu politikaların yetersiz veya etkisiz bulunduğunu işaret etmektedir. Hükümetin göçmenlerle ilgili mevcut politikalarının, hem sığınmacıların uyumu konusunda eksik kaldığı hem de yerel halkın kaygılarını yeterince gidermediği yorumunu yapmak mümkündür. Mülakata katılan katılımcılara “2024 yerel seçiminde oy kullandınız mı ve seçim süreci boyunca yaşadığınız şehirdeki hangi belediye başkan adayının ya da adaylarının göç ve sığınmacı politikaları size hitap etti? Neden?” sorusu yöneltilmiş ve katılımcılar içinden AK Parti ya da MHP’nin adaylarına oy verdiğini ya da desteklediğini söyleyen adaylar olmamıştır.

3.5.9. Adalet ve Kalkınma Partisi’nin ve Recep Tayyip Erdoğan’ın Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir. Bu önerme, AK Parti’nin ve Recep Tayyip Erdoğan’ın Suriyeli sığınmacılar konusundaki politika ve söylemlerinin katılımcılar üzerindeki etkisini incelemektedir. Anket sonuçlarına göre katılımcıların sadece %4’ü bu politikalara katıldığını belirtirken, %61’i “Kesinlikle Katılmıyorum” ve %25’i “Katılmıyorum” yanıtlarını seçmiştir. Bu bulgular, AK Parti’nin ve Erdoğan’ın sığınmacı politikalarının katılımcıların neredeyse tamamı tarafından desteklenmediğini göstermektedir. Bu durum, katılımcıların büyük bir kısmının hükümetin göç politikalarına karşı ciddi eleştirileri olduğunu göstermektedir. Mülakat verileri de anket verilerini destekler niteliktedir. Mülakat gerçekleştirilen katılımcılara “Siyasi partilerin/liderlerin ‘Suriye politikası ve göçmenler’ ile ilgili politikaları hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltildiği zaman katılımcılar Erdoğan’ın ve AK Parti’nin göçmen politikalarındaki söylemlerini genellikle Suriyeli sığınmacılara karşı korumacı ve hoşgörülü bir tutum sergilediğini bu durumdan rahatsız olduklarını belirtmişlerdir. Erdoğan ve AK Parti’nin bu ılımlı yaklaşımı katılımcıların

beklentilerini karşılamadığı görülmekte ve hükümetin göç politikasını pasif veya yetersiz görmesine yol açmıştır. Katılımcıların, daha somut, uygulanabilir ve toplumsal dengeyi gözetten politikalar talep ettiği görülmektedir özellikle Suriyeli sığınmacıların geri dönüşleri konusunda net bir tutum talep etmektedirler. Bir başka husus ise katılımcılar, Suriyeli sığınmacıların Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçişi ve bu vatandaşların oy kullanma hakkı, AK Parti'nin göç politikalarının ciddi eleştirildiği bir başka noktadır katılımcılar Suriyeli sığınmacıların vatandaşlık almasının siyasi amaçlı olduğunu ve gelecekteki seçim sonuçlarını etkileme potansiyeli taşıdığını düşünmektedir. Bu durum, hükümet politikalarına yönelik güvensizliği artırmakta ve AK Parti'nin göçmen politikalarının toplumun geniş kesimleri tarafından reddedilmesine yol açmaktadır.

- “... AK Parti'ye gelince zaten sürekli ‘onlar misafir, onlar misafir’ ne zaman bitecek bu misafirlik belli değil. Sürekli onlara yardım ediliyor, ücretsiz hastaneye gidiyorlar, üniversiteye gidince burs alıyorlar, ben kredi alıyorum mesela. Bunu nasıl geri ödeyeceğimi bilmiyorum. Hep onlara yardım ediyor hükümet...” (K4, Kadın, 18, İstanbul)
- “... AK Parti bela etti başımıza. Bizim oralarda bir söz vardır: ‘değnek kimin elindeyse, sürüyü o otarır’ diye. Kaç milyon insan var farklı farklı milletlerden geri göndermeyi de biliyorlardır diye düşünüyorum.” (K15, Erkek, 30, Hatay)

3.5.10. Cumhuriyet Halk Partisi'nin ve Kemal Kılıçdaroğlu'nun Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir. Ankete katılanların %16'sı “Katılıyorum” ve %26'sı “Kısmen Katılıyorum” yanıtlarını seçerek bu politikalara olumlu bakarken, %19'u “Kesinlikle Katılmıyorum” ve %16'sı “Katılmıyorum” yanıtlarını vererek bu politikalara olumsuz yaklaşmaktadır. Bu bulgular, CHP'nin ve Kılıçdaroğlu'nun Suriyeli sığınmacılar konusundaki politikalarının, katılımcıların belirli bir kesimi tarafından desteklendiğini, ancak tam anlamıyla kabul görmediğini göstermektedir. Ankette %23'lük bir kesimin kararsız olması, CHP'nin Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politikalarının seçmenler tarafından tam anlamıyla anlaşılmadığını veya kabul görmediğini göstermektedir. Mülakat yapılan katılımcılardan bazıları, CHP'nin politikalarının uygulama aşamasındaki belirsizliklerden, geri dönüş sürecinin nasıl işleyeceğine dair net bir planın eksikliğinden ve Ümit Özdağ'ın Suriyeli sığınmacılar konusunu gündeme taşımasının ardından CHP'nin ılımlı söylemlerini sertleştirmesinden dolayı CHP'nin ve Kılıçdaroğlu'nun sunmuş olduğu politikaların güven vermediğini belirtmişlerdir. “2023 seçim süreci boyunca hangi siyasi

partinin ya da partilerin göç ve sığınmacı politikaları size hitap etti? Neden?” ve “Siyasi partilerin ‘Suriye politikası ve göçmenler’ ile ilgili politikaları hakkında ne düşünüyorsunuz?”

- “CHP normalde bana hitap etmiyordu. Seçim ikinci tura kalınca Ümit Özdağ ile anlaşma yaptıklarında güven vermeye başladı. O zaman inanmışım CHP’nin samimiyetine, bana hitap etmişti.” (K13, Erkek, 20, İzmir)
- “Zafer Partisi dışında herhangi bir partinin söylemi bana hitap etmiyor; çünkü CHP, İYİ Parti ve diğer partiler Ümit Özdağ’dan sonra Suriyelileri geri göndereceğiz demeye başladılar, öncesinde böyle demiyorlardı.” (K2, Kadın, 26, Ankara)

3.5.11. Halkların Demokratik Partisi’nin ve Pervin Buldan ile Mithat Sancar’ın Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir. Katılımcıların %6’sı “Katılıyorum” ve %2’si “Kısmen Katılıyorum” yanıtlarını seçerek bu politikalara olumlu bakarken, %35’i “Katılmıyorum” ve %66’sı “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtlarını seçerek olumsuz bir tutum sergilemektedir. Elde edilen bu sonuçlar, HDP ve parti liderlerinin Suriyeli sığınmacılar konusundaki politikalarının, katılımcıların büyük bir kısmı tarafından desteklenmediğini göstermektedir. Mülakat yapılan katılımcılardan hiçbiri HDP’nin politikaları ile ilgili bir yorumda ya da destekte bulunmamıştır.

3.5.12. İYİ Parti’nin ve Meral Akşener’in Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir. Katılımcıların %14’ü “Katılıyorum” ve %24’ü “Kısmen Katılıyorum” yanıtlarını vererek desteklese de katılımcıların %18’i “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtlarını vererek olumsuz tutum sergilemektedir. %26’lık bir kesim ise kararsızdır. Bu veriler göstermektedir ki, İYİ Parti’nin ve Meral Akşener’in göç politikalarının katılımcılar arasında karışık bir etkiye sahip olduğunu kimi katılımcılar tarafından destek bulurken aynı zamanda tüm katılımcılar tarafından destek bulmamaktadır dolayısıyla partinin bu konuda daha net bir strateji belirlemesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Mülakat çalışması gerçekleştirilen katılımcılara “2023 seçim süreci boyunca hangi siyasi partinin ya da partilerin göç ve sığınmacı politikaları size hitap etti? Neden?” ve “Siyasi partilerin ‘Suriye politikası ve göçmenler’ ile ilgili politikaları hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltildiği zaman katılımcılardan alınan geri bildirimlerin az olduğu ve ne tamamen olumlu ne de tamamen olumsuz olduğu görülmüştür. Katılımcılar genellikle CHP ve Kılıçdaroğlu’nu, Suriyeli sığınmacılar meselesinin kamuoyunda daha fazla ses getirmeye başlamasının ardından söylem ve politikalarını sertleştirdikleri için eleştirmişlerdi benzer eleştiri İYİ Parti ve Meral Akşener

içinde yapılmakta dolayısıyla bu durum parti politikalarının tutarlılığına dair sorgulamaları da beraberinde getirmektedir.

- “Zafer Partisi dışında herhangi bir partinin söylemi bana hitap etmiyor, çünkü CHP, İYİ Parti ve diğer partiler Ümit Özdağ’dan sonra Suriyelileri geri göndereceğiz demeye başladılar öncesinde böyle demiyorlardı.” (K2, Kadın, 26, Ankara)
- “Spesifik olarak şu partinin politikaları bana hitap etti diyemem. Evet, Zafer Partisi bu konuyu gündeme getirdi ama çözüm önerileri sağlıklı değil; diğer partiler örneğin İYİ Parti, CHP, MHP, AKP hepsi Zafer Partisinden sonra Suriyeliler, Afganlar diğer mülteciler konusunu konuşmaya başladılar.” (K11, Erkek, 22, İzmir)

3.5.13. Memleket Partisi’nin ve Muharrem İnce’nin Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir. Memleket Partisi ve Muharrem İnce’nin politikaları, katılımcıların %20’si “Katılıyorum” ve %21’i “Kısmen Katılıyorum” yanıtlarını vererek destekledikleri görülmektedir. Ancak katılımcıların %17’si “Katılmıyorum” ve %15’i “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtlarını vererek bu politikalara karşı olduklarını belirtmişlerdir ve %27’lik bir kesim ise kararsız kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar değerlendirildiği zaman Memleket Partisi ve Muharrem İnce’nin Suriyeli sığınmacılar konusundaki politikalarının, belirli bir katılımcı grubunda olumlu yankı uyandırdığını ancak genel olarak geniş bir destek görmediğini göstermektedir. Mülakat gerçekleştirilen katılımcılardan hiçbiri Memleket Partisi’nin ve Muharrem İnce’nin politika ve söylemlerini destekler nitelikte bir söylemde bulunmamıştır.

3.5.14. Milliyetçi Hareket Partisi’nin ve Devlet Bahçeli’nin Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir. Katılımcıların %21’i “Katılmıyorum” ve %49’u “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtlarını vermişlerdir %70 oranında MHP ve Bahçeli’nin politikaları desteklenmemekte olup yalnızca %10’luk bir kesim %7 “Katılıyorum” ve %3 “Kısmen Katılıyorum” yanıtlarını vererek desteklemektedir. Bu sonuçlar, MHP ve Devlet Bahçeli’nin sığınmacılar konusundaki politikalarının, geniş bir seçmen kitlesi tarafından desteklenmediğini ve belirli bir kısım tarafından olumsuz değerlendirildiğini göstermektedir. MHP’nin sert ve milliyetçi yaklaşımı, belirli bir seçmen grubunda destek bulsa da genel olarak katılımcıların büyük bir kısmı tarafından olumsuz değerlendirilmektedir. Mülakat çalışması gerçekleştirilen katılımcılara “*Siyasi partilerin ‘Suriye politikası ve göçmenler’ ile ilgili*

politikaları hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltmiş ve bahsedilen bu durumu derinlemesine görüşme gerçekleştirilen mülakatlardan elde edilen veriler ile şu şekilde değerlendirebiliriz, MHP ve Bahçeli’nin Suriyeli sığınmacılara ve göçmenlere yönelik politikalarını incelediğimiz zaman oldukça sert ve milliyetçi bir yaklaşım benimsediği görülmektedir; Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de kalıcı olmalarını engellemeyi, halkın kitlesel göç karşısında sosyal ve ekonomik güvenliğini korumayı hedefleyen aynı zamanda sığınmacıların geri gönderilmesi ve ülkeye girişlerinin sınırlandırılmasını öncelikli hedef olarak sunan bir politikaları var. Ancak bu durumun katılımcılar tarafından ciddiye alınmaması ya da inandırıcı gelmemesinin nedeni MHP’nin AKP’ye olan yakınlığı ve net duruşu olmaması nedeniyle katılımcılar tarafından kabul görmemektedir.

- “Ben milliyetçi bir insanım. Suriyelilerle ilgili sınırlarımızla ilgili milliyetçi duruş taşıyanların politikasını desteklerim hafife alınacak bir konu değil bu. Biz eskiden ailecek MHP’yi destekliyorduk, ama MHP bu mültecilere karşı çok yumuşak davranıyor. Ümit Özdağ daha sert bu konuda. Bu yüzden uzun zamandır Zafer Partisi’ni destekliyorum.” (K5, Erkek, 27, İstanbul)
- “...MHP ile AKP aynı zaten ortaklar. ‘kardeşiz, misafirler’ diyorlar.” (K10, Kadın, 26, Hatay)

3.5.15. Zafer Partisi’nin ve Ümit Özdağ’ın Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir. Katılımcıların %55’i “Katılıyorum” ve %13’ü “Kısmen Katılıyorum” yanıtlarını vermişlerdir, %68 gibi yüksek bir oranla katılımcılar tarafından desteklenmektedir. Bu oran, Zafer Partisi’nin göç konusundaki net ve sert söylemlerinin katılımcılar tarafından güçlü bir şekilde desteklendiğini ve bu politikanın partinin ana destek noktalarından biri olduğunu göstermektedir. Bu destek, Zafer Partisi’nin göçmen karşıtı söylemlerinin belirli bir toplumsal duyarlılığa hitap ettiğini ve bu konudaki duruşlarının partiye bir avantaj sağladığını göstermektedir. Zafer Partisi, sığınmacılar konusunda oldukça sert ve kapsamlı bir yaklaşım benimsemektedir. Ümit Özdağ, sığınmacıların Türkiye’den sınır dışı edilmesini, göçmen politikalarının köklü bir şekilde yeniden düzenlenmesini ve sığınmacıların ülkeye girişlerinin sıkı denetimini savunmaktadır. Bu politikalar, sığınmacıların geri dönüşünü teşvik etmeyi ve Türkiye’nin göçmen politikalarını daha kontrollü hale getirmeyi hedefler. %15’lik kararsızlık oranı, Zafer Partisi’nin politikalarının tüm seçmenler arasında net bir kabul görmediğini ve bazı seçmenlerin politikaların pratikte nasıl uygulanacağı konusunda belirsizlik yaşadığını gösterir. Gerçekleştirilen mülakatlardan elde edilen sonuçlar doğrultusunda bu kararsızlıkların sığınmacıların geri gönderilmesi ve göçmen politikalarının

nasıl yürütüleceği konusundaki belirsizliklerden kaynaklandığı ortaya çıkmaktadır. Zafer Partisi'nin sığınmacılar konusundaki sert politikaları, katılımcıların güvenlik ve sosyal kaygılarına hitap eden bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Mülakat verileri anket verilerini destekler niteliktedir. Katılımcılara *“Siyasi partilerin ‘Suriye politikası ve göçmenler’ ile ilgili politikaları hakkında ne düşünüyorsunuz?”* ve *“2023 seçimlerinde oy kullandınız mı ve seçim süreci boyunca hangi siyasi partinin ya da partilerin göç ve sığınmacı politikaları size hitap etti? Neden?”* soruları yöneltildiğinde katılımcıların neredeyse hepsinin Zafer Partisi'ne oy vermeyenlerde dahil olmak üzere Zafer Partisi'nin ve Ümit Özdağ'ın politikalarını desteklemekte ve sürekli söylemlerinde Ümit Özdağ'a ya da Zafer Partisi'ne referansta bulunarak düşüncelerini ifade etmektedirler.

- “Zafer Partisi. Çünkü ele aldığı sorun Türkiye'nin halletmesi gereken öncelikli sorunu. Politikasıyla ülke sorunu örtüştüğü için en uygun siyasi parti olarak onu görüyorum.” (K6, Kadın, 23, İstanbul)
- “Zafer Partisi'nin politikaları bana hitap etti, çünkü gerçekçi ve tutarlı olan tek politika Ümit Özdağ'ın. Tutarlılıktan kastettiğim şey Ümit Özdağ partisini ilk kurduğu günden itibaren bu sorunu gündeme taşıdı ve söylemlerini asla değiştirmede. Her zaman Suriyelilerin ve diğer mültecilerin ülkelerine dönmeleri gerektiğini savundu. Bu yüzden Ümit Özdağ'ın politikaları bana hitap ediyor. *‘kazanma ihtimali düşüktü ama yine de oyunuzu verdiniz, neden?’* (Araştırmacı tarafından katılımcıya yöneltilen soru) Seçimde kazanamayacağını biliyordum ama yine de oyumu verdim oy oranının yüksek çıkmasını ve diğer partilerin özellikle de hükümetin bir farkındalık kazanmasını ve politikalarında değişikliğe gitmeleri gerektiğini düşündüm.” (K1, Kadın, 27, Ankara)
- “Zafer Partisinin politikaları bana çok sert gelse de bu konuyu sürekli gündemde tuttuğu için mantıklı buluyorum. Diğer partiler, Zafer Partisi sorunu gündeme getirince politikalarında değişikliğe gittiler; yumuşak politikaları bırakıp ‘geri göndereceğiz’ demeye başladılar.” (K15, Erkek, 30, Hatay)
- “Sadece Ümit Özdağ. Diğer siyasetçilerin söylediklerine güvenmiyorum.” (K3, Kadın, 18, Ankara)

Anket ve mülakat verilerinden elde edilen sonuçları genel eğilimlerin analizi, siyasi partilere yönelik algı ve Zafer Parti'nin politikalarına destek son olarak katılımcıların rasyonel ve stratejik oy verme davranışına eğilimleri şeklinde üç başlık altında incelemek mümkündür.

- **Genel eğilimlerin analizi:** Elde edilen sonuçlar, katılımcıların Suriyeli sığınmacılar probleminin seçmen davranışları üzerinde derin bir etkisinin olduğunu göstermektedir, özellikle ankete katılan katılımcıların %79'u Suriyeli sığınmacıların siyasi parti tercihlerini etkilediğini ve 2023 genel seçimlerinde siyasi partilerin göç politikalarının oy tercihlerinde etkilediğini belirtmiştir dolayısıyla göçmen ve sığınmacı politikalarının katılımcıların oy tercihlerinde önemli bir faktör olduğu net bir şekilde görülmektedir. Göç ve sığınmacı politikalarının Türkiye'deki güvenlik algısı, kültürel kimlik ve ekonomik faktörlerle bir araya gelmesi katılımcıların(seçmenlerin) üzerinde geniş kapsamlı bir etkisinin olmasına sebep olmuştur. Diğer bir deyişle katılımcılar arasında göç ve sığınmacı konusunun bu denli belirleyici olmasının temel sebeplerinden biri hem kültürel kimlik kaybı endişesi hem de ekonomik sorunların yoğun bir şekilde hissedilmesidir. Özellikle ekonomik kaygılar göç ve sığınmacı politikalarının seçmen tercihlerinde belirleyici olmasına neden olmaktadır özellikle ekonomik krizlerin yaşandığı dönemlerde, seçmenlerin dış gruplara (göçmenler, sığınmacılar, mülteciler vb.) yönelik tepkisi artabilir. Türkiye'de yaşanan ekonomik kriz, artan işsizlik oranları ve sığınmacıların iş gücü piyasasında yer bulması ekonomik kaygıların artmasına neden olarak göçmen karşıtı politikaların desteklenmesine katkı sağlamıştır.
- **Siyasi partilere yönelik algı ve Zafer Partisi'nin sığınmacı politikalarına destek:** Suriyeli sığınmacılar probleminin siyasi alandaki etkisi partilerin/liderlerin söylem ve politikalarına verilen destekle şekillenmektedir. AKP ve Recep Tayyip Erdoğan'ın ve onun koalisyon ortağı olan MHP ve Devlet Bahçeli'nin Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri anket ve mülakat çalışması gerçekleştirilen katılımcılar tarafından olumsuz bulunmuştur. Bu sonuç hükümetin geçmişte uygulamış olduğu ve bugün uyguladığı göç ve sığınmacı politikalarının katılımcılar arasında toplumsal bir destek bulmakta zorlandığını göstermektedir. Özellikle iktidar partisinin ve Erdoğan'ın ensar-muhacir ilişkisi üzerinden kurmuş olduğu mağduriyeti ve dini motifleri ön plana çıkaran söylemi ile iktidar partisinin ortağı olan Bahçeli'nin koalisyon içerisindeki daha uzlaşmacı duruşu ve misafirperverlik gibi söylemleri Suriyeli sığınmacılar problemini ulusal güvenlik, sosyo-kültürel ve ekonomik kaygılarla ilişkilendiren katılımcılar arasında tepki yaratmış ve destek bulamamıştır. Mülakat gerçekleştirilen katılımcılardan biri (K14) "...biz eskiden ailecek MHP'yi destekliyorduk ama MHP bu mültecilere karşı çok yumuşak davranıyor Ümit Özdağ daha sert bu konuda" MHP'ye yönelik düşüncelerini bu söylemle ifade etmiştir bu söylem üzerinden bir yorum yapacak olursak koalisyon ortaklığı MHP'ye kendi politika ve kimliğinden taviz

vermesine neden olmuş ve bu durum da kendi kitlesinin güvenini zedelemiştir sonuç olarak da MHP'nin yaşadığı bu kayıp Zafer Partisi ve Ümit Özdağ gibi daha sert söylemlerde bulunan ve politika önerileri sunan partilere olan desteği artırmıştır. Ek olarak Downs'un rasyonel oy verme davranışı teorisi (Aydoğan Ünal, 2016: 106) seçmenlerin çıkarları doğrultusunda oy verme eğiliminde olduklarını belirtir dolayısıyla katılımcıların büyük bir kısmı ekonomik ve sosyo-kültürel sorunların Suriyeli sığınmacılar ve diğer kaçak göçmenler nedeniyle daha da derinleştiğine inanmakta ve bu da AK Parti'nin ve hükümet ortağı olan MHP'nin mevcut göç politikalarının destek bulmamasına yol açmıştır. Muhalefet partilerine yönelik algılar incelendiği zaman ortaya daha karmaşık bir yapı çıkmaktadır. CHP ve Kemal Kılıçdaroğlu'nun sığınmacı ve göçmen politikaları anket katılımcılarının %16'sı "Katılıyorum" ve %26'sı "Kısmen Katılıyorum" yanıtlarını vererek toplamda %42 tarafından desteklenmiştir. CHP'nin daha kontrollü bir göç politikası söylemi, hükümet karşıtı katılımcılar tarafından destek bulmuştur ancak CHP göç politikaları ve Suriyeli sığınmacılar problemi hakkında net bir çözüm sunmamakta bu da katılımcılar tarafından eleştiriyle karşılanmaktadır CHP, AKP ve MHP kadar yüksek oranda bir olumsuz tutum sergilenmese de %19 "Kesinlikle Katılmıyorum" ve %16 "Katılmıyorum" ve %23'lük kararsız bir katılımcı kitlesi CHP'nin politikalarının net bir karşılık bulmadığını orta düzeyde kabul gördüğünü göstermektedir. İYİ Parti ve Meral Akşener'in Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politikaları ise %38 oranında (%14 "Katılıyorum, %24 "Kısmen Katılıyorum") CHP gibi az bir destek bulmuştur. Dolayısıyla muhalefet partileri Suriyeli sığınmacılar problemi ve göçmen politikaları ile ilgili dengeli bir duruş sergileyerek ve net çözümler sunmadığı için sınırlı bir destekle kalmışlardır. Zafer Partisi ve Ümit Özdağ'ın politikaları ise anket ve mülakat gerçekleştirilen katılımcılar tarafından en çok kabul gören politikalar olmuştur, Zafer Partisi anket gerçekleştirilen katılımcılar tarafından %68'lik (%55 "Katılıyorum", %13 "Kısmen Katılıyorum") bir destek oranı bulmaktadır, mülakat çalışması gerçekleştirilen katılımcılar da Özdağ'ın politikalarını desteklediklerini belirtmişlerdir. Bu yüksek oranda destek, Zafer Partisi ve Ümit Özdağ'ın Suriyeli sığınmacılar konusundaki sert ve net söylemlerinin katılımcılar nezdinde yankı bulduğunu göstermektedir. Özellikle Suriyeli sığınmacıların geri dönüşleri ile ilgili ve göçmen karşıtı söylemler katılımcıların güvenlik algılarını, sosyo-kültürel ve ekonomik endişeleri üzerinden destek kazanmıştır. Katılımcı gençler arasındaki bu yüksek orandaki kabulün ve desteğin arkasındaki temel faktörler hem toplumsal hem de siyasi dinamiklere dayanmaktadır özellikle dünya genelindeki

göçmen karşıtı politikaların yükselişi, ekonomik kriz ve Özdağ'ın parti liderliği bu yüksek kabulü açıklayan kilit unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Öncelikle Zafer Partisi ve Ümit Özdağ, Suriyeli sığınmacılar problemine karşı katılımcıların da talep ettiği ve onayladığı şekilde sert bir tutum sergilemekte ve hükümetin aksine göçmen karşıtı politikaları net bir şekilde savunmaktadır. Türkiye'de yaklaşık 3 milyon Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır ve bu durum katılımcılar tarafından sosyo-kültürel, ekonomik ve güvenlik gibi sorunların kaynağı olarak görülmektedir. Ümit Özdağ bu konuyu sürekli siyasi gündeminde tutarak ve bu sorunun çözülmesi gerektiğini sıklıkla vurgulayarak başta Suriyeli sığınmacılar olmak üzere tüm kaçak göçmenlerin ülkelerine geri gönderilmesini savunmaktadır bu durumda kaygı duyan geniş bir katılımcı kitlesi tarafından kabul görmektedir. Genellikle genç seçmenler mevcut statükodan hoşnutsuz ve değişim talepleri olan bir gruptur. Türkiye'de mevcut siyasal düzene ve partilere karşı duyulan hayal kırıklığı, genç seçmenleri alternatif partilere yönlendirmiştir. Gençler arasında Zafer Partisi'nin popüler olmasının sebeplerinden bir diğeri ise diğer partilerde bulamadıkları netlik ve çözüm önerileridir. Ümit Özdağ göçmen karşıtlığı gibi tartışmalı ve sert bir konuda açık bir duruş sergileyerek katılımcı gençlere farklı ve cesur bir alternatif sunmaktadır. Özellikle sosyal medya gibi mecralarda aktif bir şekilde gençlerle iletişim kurmaları, partinin genç kitleler arasında daha fazla yankı bulmasına neden olmuştur. Ümit Özdağ'ın YouTube kanalının abone sayısı 231 bindir ve görüntülenme sayısı ise 36.790.719'dur, iki yıl önce yayınlandığı zaman büyük ses getiren Ümit Özdağ tarafından finanse edilip desteklenen "Sessiz İstila" isimli kısa film Türkiye'de göçmen meselesini ele alan bir kısa filmidir ve büyük ses getirmiştir özellikle Suriyeli sığınmacılar ve göçmenlerle ilgili kaygıları çarpıcı bir şekilde ele almıştır. YouTube'da yayınlanan bu kısa filmin izlenme sayısı 5.422.704'tür. Ayrıca çoğunlukla gençlerin izlediği BaBaLa TV kanalının "Mevzular Açık Mikrofon" programına konuk olan Ümit Özdağ bu programda gençlerinde sormuş olduğu soruları yanıtlamış ve bu bölüm 10.199.694 izlenmeye ulaşmıştır. Ümit Özdağ'ın katıldığı programların yüksek görüntülenme sayılarına ulaştığı net bir şekilde görülmektedir. Mülakat gerçekleştirilen katılımcıların söylemlerinde değindiği gibi (Ümit Özdağ'ın YouTube'daki videosunda gördüm vb.) Zafer Partisi geleneksel medya yerine sosyal medya ve dijital platformları aktif bir şekilde kullanarak özellikle gençlere ulaşma noktasında başarılı olmuştur. Uzun programlara ek olarak X (eski adıyla Twitter), Instagram, TikTok, Youtube gibi mecralarda kısa, vurucu mesajlarla geniş kitlelere ulaşabilmesi partinin gençler arasında destek bulmasına da yardımcı olmuştur. Ek olarak Ümit Özdağ'ın karizmatik liderliği

ve net söylemleri, Zafer Partisi'nin katılımcılar arasında kabul görmesinin en önemli etkenlerinden birisidir. Özdağ, entelektüel bir geçmişe sahiptir ve bunun yanı sıra halkla ya da siyasetçilerle doğrudan sert bir dille iletişim kurabilen bir profil çizmektedir. Bu katılımcı gençler ve kararsızlar için cazip bir liderlik modeli sunmaktadır.

- **Katılımcıların rasyonel ve stratejik oy verme davranışına eğilimleri:** Downs'un rasyonel oy verme davranışı modeli ve stratejik oy verme davranışı modelini Suriyeli sığınmacılar problemi ile ilişkilendirmek, katılımcıların göçle ilgili ve Suriyeli sığınmacılar problemi ile ilgili sorunlara nasıl tepki verdiğini anlamamıza yardımcı olacaktır. Katılımcılar, Suriyeli sığınmacılar problemini ve siyasi partilerin/liderlerin göç ve sığınmacı politikalarını değerlendirirken, Downs'un öne sürdüğü gibi rasyonel çıkarlarını göz önünde bulundurarak oy verme eğiliminde oldukları gözlemlenmiştir ek olarak birkaç katılımcı ise stratejik oy verme davranışını modeline uygun hareket ettikleri gözlemlenmiştir. Bu ilişkiyi birkaç şekilde açıklamak mümkündür. Öncelikle rasyonel oy verme davranışı modeline göre seçmenler göç politikalarının ekonomik etkilerini değerlendirerek karar verirler. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar problemi ve katılımcılarla gerçekleştirilen anket ve mülakat çalışmalarından elde edilen verilerden de anlaşılacağı üzere ekonomik kaygılarla yakından ilişkilidir. Katılımcıların belirttiği gibi, Suriyeli sığınmacıların iş gücü piyasasında haksız rekabet yaratması, kamu kaynaklarını tükettiğini ya da sosyal yardımlara daha fazla ihtiyaç duyduğu düşünülerek durumu kendi ekonomik çıkarlarına aykırı bulmaktadırlar. Dolayısıyla katılımcılar kendilerini ekonomik olarak daha güvence altında hissettiren ya da bu sorunun çözümü vaad eden partiye/lidere yönelmektedirler. Örneğin, Zafer Partisi'nin katılımcı gençler arasında yüksek oranda bir destek bulmasının nedenlerinden biri katılımcıların Suriyeli sığınmacıların ekonomik ve toplumsal maliyetlerinden kurtulma arzusunu yansıtmaktadır. Zafer Partisi, Suriyeli sığınmacıların ve tüm kaçak göçmenlerin ülkelerine geri gönderilmesi gerektiğini savunduğu için katılımcılar partiyi ve parti lideri Ümit Özdağ'ı ekonomik refahlarını geri kazanma aracı olarak görmektedirler bu durumda katılımcıların rasyonel çıkar analizi yaparak göçmen karşıtı söylemleri desteklemelerine neden olmaktadır. Rasyonel seçmenler sadece ekonomik değil aynı zamanda sosyo-kültürel ve güvenlikle ilgili çıkarlarını da düşünmektedirler (Göksu, 2018: 224). Rasyonel seçmenler devletin kaynaklarının nasıl harcandığını göz önünde bulundurarak oy kullanırlar. Örneğin sığınmacı ve göçmenlerin sosyal hizmetlerden yararlanması, eğitim, sağlık ve sosyal yardımlar gibi alanlarda devletin daha fazla kaynak ayırmasını gerektirebilir. Bu durumda vatandaşların sığınmacıların kamu

hizmetlerini kullanmalarına yönelik rahatsızlık duymasına yol açabilir. Katılımcılar devletin Suriyeli sığınmacılara harcadığı kaynakları Türk vatandaşlarına yönlendirilmesini talep etmektedir dolayısıyla bu konudaki vaatleri ile kaynakları Türk vatandaşları lehine kullanacağını öne süren partilere yönelmektedirler. Bu doğrultuda, AK Parti'nin Suriyeli sığınmacılara yönelik "misafirperver" politikaları ve onun koalisyon ortağı olan MHP'ni koalisyon içerisindeyken geliştirdiği daha yapıcı ve ılımlı söylemleri katılımcılar tarafından ekonomik ve sosyal çıkarlarına aykırı olarak değerlendirilmektedir ve bu nedene göçmen karşıtlığı ile ön plana çıkan Zafer Partisi'ne kaymalar yaşanmaktadır. Bu durum rasyonel oy verme davranışı modelinin göç ve sığınmacı politikaları ile bağlantısını ortaya koymaktadır. Türkiye'nin maruz kaldığı gibi büyük bir kitlesel göç halkın sosyo-kültürel kimliği üzerinde bir tehdit olabilir ve göçmen, sığınmacı artışı güvenlik kaygılarına neden olabilir. Katılımcılar Suriyeli sığınmacıların Türkiye'nin sosyo-kültürel yapısını olumsuz etkilediğini ve güvenlik sorunlarına neden olduklarını düşünmektedirler. Bu durumda da katılımcılar Suriyeli sığınmacıların varlığını tehdit olarak algıladıkları için bu tehdide karşı sert önlemler almayı vaat eden partilere yönelmektedirler, bu partilerin söylemlerini seçmen çıkarları doğrultusunda rasyonel olarak değerlendiren seçmenler bu tür partileri desteklemektedirler. Gerçekleştirilen anket ve mülakat çalışmasından elde edilen veriler incelendiği zaman katılımcıların Zafer Partisi'nin politikalarını desteklemelerine rağmen Kemal Kılıçdaroğlu'na veya yerel seçimlerde Zafer Partisi'nin politikalarına benzeyen politikaları sunan ve kazanma ihtimali yüksek olan adaya oy vermeleri stratejik oy verme davranışı modeli ile açıklanabilir. Stratejik oy verme modeline göre seçmenler iki temel faktörü göz önünde bulundurarak oy verirler ilki tercih edilen aday veya partinin kazanma olasılığı ikincisi ise alternatif bir adayın veya partinin kazanmasını engelleme isteği (Göksu, 2018: 223-224). Bu model çerçevesinde, anket ve mülakat sonuçları katılımcıların, Zafer Partisi'nin politikalarını desteklemelerine rağmen, Kılıçdaroğlu'na oy vermiş olmaları, Kılıçdaroğlu'nun kazanma ihtimalinin daha yüksek olmasıyla ilişkilidir. Zafer Partisi'nin göçmen karşıtı politikalarını destekleyen katılımcılar, özellikle seçimde AK Parti'nin kazanmasını engellemek amacıyla Kılıçdaroğlu'na yönelmiş olabilirler. Bu, stratejik oy verme davranışının açık bir göstergesidir: katılımcılar, ideolojik olarak Zafer Partisi'ne yakın olsalar da, AK Parti karşıtı bir cephede birleşip daha güçlü bir aday olan Kılıçdaroğlu'na oy vermiştir. Yerel seçimlerde de benzer bir durum ortaya çıkmıştır. Katılımcılar, Zafer Partisi'nin göçmen karşıtı politikalarını benimsemelerine rağmen, Zafer Partisi'nin yerel

seçimlerde kazanma ihtimalini düşük gördükleri için, Zafer Partisi'nin söylemlerine benzeyen başka bir adaya oy vermiştir. Bu, güç politikalarının seçmenlerin tercihlerini etkileyen ana faktörlerden biri olduğunu, ancak kazanma ihtimalinin de seçim kararlarında kritik bir rol oynadığını gösterir. Stratejik oy verme, katılımcıların en fazla faydayı elde edebilecekleri adaylara yneltmelerine neden olmuştur.

3.5.16. Genel Seçim ve Yerel Seçim Arasındaki Politik Algı Farklılıkları zerine

Siyaset bilimi perspektifinden değerlendirdiğimiz zaman Türkiye’de merkezi hükümetin ve yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluk alanları ayrılmaktadır ve bu ayrım seçmenlerin davranışlarını analiz etme noktasında göz önünde bulundurulmalıdır. Türkiye’de merkezi hükümet g ve sığınmacı politikaları gibi ülke çapında geniş etkileri olan önemli konularda kapsamlı politikalar belirleyip uygularken, yerel yönetimler ise daha çok bu politikaların yereldeki uygulanışı ile ilgilenmektedir. Türkiye’de göçmen ve sığınmacı politikalarına dair birçok düzenleme ve karar, merkezi hükümetin yetki alanındadır. Dolayısıyla, katılımcıların genel seçimlerde g politikaları ile ilgili vaatlere daha yüksek oranda önem verdiği ortaya çıkmaktadır.

- 2023 genel seçimleri sürecinde, ankette yer alan “2023 cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçim süreci boyunca muhalefetin g ve sığınmacı politika nerileri bana hitap etti” önermesine katılımcıların %46’sı tarafından olumlu karşılanmıştır ama net bir kabul de olmadığı görülmektedir. Muhalefet politikalarının genel seçim sürecinde hükümet politikalarına göre daha fazla ilgi gördüğünü, katılımcıların g konusundaki çözüm arayışlarını hükümet değişikliği üzerinden yönlendirdiğini göstermektedir. Bu doğrultuda katılımcılar ankette yer alan “2023 Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili seçim süreci boyunca hükümetin g ve sığınmacı politika nerileri bana hitap etti” önermesine %78 gibi yüksek bir oran ile katılmadıklarını belirtmişlerdir. Anket çalışmasından elde edilen bulgulara göre genel seçimlerde hükümetin g ve sığınmacı politikalarına karşı güçlü bir memnuniyetsizlik ve olumsuz görüşün olduğunu görülmektedir. Bu veriler, genel seçimlerde g ve sığınmacı politikalarının seçmenler için daha geniş bir öncelik olduğunu ve hükümet değişikliği ile bu politikaların değişeceğine dair bir beklenti bulunduğunu gösterir.
- 2024 yerel seçimleri sürecinde, hükümetin g ve sığınmacı politikalarına yönelik olumsuz görüşlerin genel seçimler de olduğu gibi çok yüksek oranda olduğu görülmektedir. Katılımcılar ankette yer alan “2024 yerel seçim süreci boyunca hükümetin g ve sığınmacı politika nerileri bana hitap etti” önermesine %71

oranında katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu doğrultuda, yerel seçimlerde de hükümetin göç politikalarının katılımcılar tarafından kabul görmediğini ve yerel yönetimlerin çözüm getireceğine dair beklentilerinde düşük olduğunu göstermektedir. Katılımcıların “2024 yerel seçim süreci boyunca muhalefetin göç ve sığınmacı politika önerileri bana hitap etti” önermesine verdikleri yanıt değerlendirildiğinde ise muhalefete yönelik destek oranlarında bir miktar düşüş söz konusu olduğu görülmektedir. İlgili önermeye “Katılıyorum” ve “Kısmen Katılıyorum” diyenlerin oranın %39’a gerilediği görülmektedir. “Kararsızım” diyenler ise %24 ile önemli bir oranda ve “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” diyenlerin oranı ise %37’dir. Elde edilen bulgular değerlendirildiği zaman yerel seçimlerde muhalefetin göç ve sığınmacı politikalarının ilgi görmeye devam ettiğini fakat genel seçim sürecine kıyasla daha düşük bir etki yarattığını göstermektedir ama genel seçimde olduğu gibi katılımcılar tarafından yüksek oranda da bir kabul görmediğini göstermektedir.

Mülakat çalışmasından elde edilen bulgular değerlendirildiği zaman katılımcıların bazıları (K4, K7, K13) göç ve sığınmacı politikalarının genel seçimle değişebileceğini ifade etmiş; bu durum da seçmenlerin, yerel yönetimlerin göçmen politikasında büyük çapta değişiklikler yapamayacağına dair bir inanç taşıdığını göstermektedir. Bu tür bir beklenti, genel seçimlerde göç politikaları konusunda güçlü vaatlerin önemini artırmakta, ancak yerel seçimlerde bu vaatlerin önemini nispeten azaltmaktadır. Katılımcıların yanıtları değerlendirildiğinde merkezi hükümete göç gibi geniş kapsamlı ve uzun vadeli sorunların çözümü konusunda daha fazla sorumluluk yüklediğini, yerel yönetimlerin ise sınırlı bir role sahip olduğunu düşündüğünü göstermektedir. Nitekim Türkiye’de, göç ve sığınmacı politikalarının belirleyici faktörleri, merkezi yönetimin uluslararası anlaşmalara ve güvenlik politikalarına dayanmaktadır. Bu bağlamda, katılımcılar genel seçimlerde hükümet değişikliğinin göç politikalarını etkileyebileceğini düşünürken, yerel seçimlerde bu tür bir politika değişikliğinin mümkün olmadığını değerlendirmektedir.

SONUÇ

Anadolu coğrafyası, Asya ve Avrupa arasında stratejik bir öneme sahiptir. Bu önem özellikle Orta Doğu, Kafkaslar ve Balkanlar gibi bölgelerde yaşanan siyasi istikrarsızlıklar, savaşlar ve iç karışıklıklar nedeniyle kimi zaman dezavantaja dönüşmektedir. Türkiye'ye komşu coğrafyalarda yaşanan krizler neticesinde Türkiye'ye yönelik bireysel (yasadışı ya da yasal) ve kitlesel göçler artış göstermektedir. Yakın tarihlere baktığımız zaman Bosna-Hersek savaşı (1992-1995), Kosova savaşı (1998-1999), Afganistan'daki savaşlar ve istikrarsızlıklar (1979-günümüz), Irak Savaşı (2003), Libya iç savaşları (2011-2020), Suriye iç savaşı (2011-günümüz), Ukrayna-Rusya savaşı (2021- günümüz) neticesinde Türkiye çevre ülkelerdeki yaşanan bu krizler nedeniyle büyük göç akımlarına maruz kalmıştır. Özellikle bu çalışmanın da kapsamını oluşturan Suriye iç savaşı neticesinde Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacılar sosyo-kültürel, ekonomik ve güvenlik sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Yıllar içerisinde, Türk toplumunun Suriyeli sığınmacılara yönelik algıları önemli ölçüde değişmiştir. Başlangıçta Suriyeli sığınmacılar, “zulümden kaçan, savaş mağduru, misafir” olarak görülürken, sürecin ilerlemesiyle birlikte, özellikle sığınmacıların dönüş sürecinin belirsizleşmesi, sayılarının artması ve şehirlerde daha görünür hale gelmeleri ve zaman zaman Türk halkıyla Suriyeli sığınmacılar arasında yaşanan gerilimler neticesinde halk Suriyeli sığınmacıları olumsuz söylemlerle tasvir etmeye başlamıştır. Halkta ve özellikle gençlerde Suriyeli sığınmacılara yönelik bir olumsuz tutum gerek gündelik hayatta gerekte sosyal medya ve diğer platformlardaki söylemlerde net bir şekilde görülmektedir.

Son yıllarda Türkiye'de yaşanan ekonomik sıkıntılar ve sığınmacı krizinin ardından özellikle gençler arasında artan Suriyeli sığınmacı karşıtlığı ve bunun seçim tercihlerine etkisi önemli bir araştırma konusu haline gelmiştir. Bu tez çalışması, Türkiye'deki gençlerin Suriyeli sığınmacılara yönelik olumsuz algılarının altındaki nedenleri ve bu algıların seçim tercihlerine nasıl yansıdığını analiz ederek, toplumsal bir olguya ışık tutmaktadır. Göçmen karşıtlığına dayalı oy verme davranışları, siyasi dinamikleri şekillendirebilir ve bu da Türkiye'nin siyasi geleceğini etkileyebilir 2023 Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimi ile 2024 yerel seçimlerinde hatta seçim sonrasında da bu etkileri görmek mümkündür. Toplumda yer alan hoşnutsuzluk siyasi arenaya da net bir şekilde yansımıştır. Bu doğrultuda siyasi partilerin/siyasetçilerin bu konu hakkındaki tutum ve politikalarının irdelenmesi, gençlerin Suriyeli sığınmacılara yönelik mevcut kaygılarının tespiti, siyasi liderlerin söylemlerinin ve siyasi partilerin politikalarının gençlerin düşünceleri ile ne derecede örtüştüğü, Suriyeli sığınmacı sorununun gençlerin siyasal tercihlerine olan etkisinin belirlenmesi bu çalışmanın

ana amaçları arasındadır. Dolayısıyla, bu konunun gençlerin siyasal tercihlerine olan etkisini ortaya koymak toplumsal barış için olduğu kadar göçün siyasallaşması açısından oldukça önem taşımaktadır.

Araştırma iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada, siyasilerin ve siyasi partilerin Suriyeli sığınmacıları nasıl bir siyasal argüman olarak kullandıklarını tespit edebilmek amacıyla eleştirel söylem analizi kuramcılarının birisi olan Teun A. Van Dijk'ın *Politika, İdeoloji ve Söylem* (van Dijk, 2006) eserinde geliştirmiş olduğu ve “İdeolojik Kare” olarak adlandırdığı yöntem ile *Siyasi Söylem ve Irkçılık: Batı Parlamentolarında Ötekileri Tanımlamak* (van Dijk, 1997a) eserinde geliştirmiş olduğu “Pozitif Benlik Sunumu, Ötekinin Negatif Sunumu, Irkçılığın Reddi, Görünür Sempati, Hakkanîyet, Yukarıdan Aşağıya Aktarım, Gerekçe” yöntem kullanılarak genel seçim aktörleri ve yerel seçim aktörlerinin söylemleri bu yaklaşımlar ışığında analiz edilmiştir. Örneklem birimi olarak her siyasinin birer miting konuşması ya da sosyal medya platformlarından yayınlanan programlardan bir söylemi örneklem birimi olarak kullanılmıştır. Siyasal söylem analizinden elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde, cumhurbaşkanı adaylarının söylemleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Recep Tayyip Erdoğan'ın söylemleri incelendiğinde, kendini olumlama ve pozitif benlik sunumu stratejileri çerçevesinde Türkiye'yi mazlumlara kucak açan bir ülke olarak betimlediği görülmektedir. Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye kabul edilmesini bir insanlık görevi olarak nitelendirerek, tarihsel ve dini referanslar aracılığıyla kendisini ve siyasi grubunu olumlu bir şekilde sunmaktadır. Ötekinin negatif sunumu stratejisi bağlamında, muhalefet partileri ve Avrupa ülkeleri ‘öteki’ olarak tanımlanmıştır. Muhalefet partileri, ırkçılıkla suçlanarak ve bu konuda Avrupa ülkelerinin Türkiye'yi yalnız bıraktığı öne sürülerek eleştirilmiştir. Recep Tayyip Erdoğan'ın söylemlerinde öne çıkan bir diğer strateji, van Dijk'ın “görünür sempati” olarak tanımladığı bir gruba yönelik sürekli şefkat ve mağduriyet vurgusudur. Ensar-muhacir ilişkisi bu duruma örnek teşkil etmektedir. Söylemler insani, dini ve stratejik temellere dayandırılarak gerekçelendirilmektedir. Kemal Kılıçdaroğlu, Muharrem İnce ve Sinan Oğan'ın söylemleri incelendiğinde ise, kendini olumlama ve pozitif benlik sunumu stratejileri çerçevesinde Suriyeli sığınmacı sorununu çözebilecek yetkinliğe sahip olduklarını öne sürdükleri görülmektedir. Ötekinin negatif sunumu stratejisiyle, hükümetin Suriye, göç ve sığınmacı politikaları eleştirilmiş, bu politikalar Türk halkının çıkarlarını korumamakla itham edilmiştir. Zaman zaman Suriyeli sığınmacılar da bu negatif sunum içinde ele alınmıştır. Ancak, adaylar insani duyarlılıkları öne çıkararak ve Suriyeli sığınmacıların mağduriyetlerine vurgu yaparak ırkçılığı reddetme stratejisine de başvurmaktadır. Söylemler, ekonomik ve sosyolojik temellere dayandırılarak, Türkiye'nin bu ekonomik yüklen kurtarılması gerekliliği

savunulmaktadır. Teun A. van Dijk'ın yöntemiyle yapılan bu analiz Suriyeli sığınmacılar meselesinde söylemlerin sadece politik bir araç değil, aynı zamanda toplumdaki algıları da bir şekillendirme aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmanın ikinci aşamasında, gençlerin Suriyeli sığınmacılara yönelik algılarının ve politik söylemlerin oy verme davranışları üzerindeki etkisi ile bu davranışların hangi oy verme modelleriyle uyumlu olduğu incelenmiştir. Bu kapsamda, anket ve mülakat verilerinden elde edilen bulgular analiz edildiğinde, örneklem grubunun oy verme eylemlerinde rasyonel ve stratejik temellerin ön plana çıktığı gözlemlenmiştir. Katılımcılar, aile, arkadaş ve sosyal çevre ya da parti sadakati gibi etkenlerden bağımsız olarak, adayların vaatleri, yetkinlikleri ve politikalarını rasyonel bir biçimde değerlendirerek oy kullanma eğiliminde bulunmaktadır.

Stratejik oy verme modeli ise iki şekilde kendini göstermektedir. Birincisi, katılımcılar destekledikleri adayın veya partinin (Zafer Partisi adayı Bartu Soral) kazanma ihtimalinin düşük olduğu durumlarda, kazanma ihtimali daha yüksek olan ve kendilerine daha yakın hissettikleri diğer bir adaya (Cumhuriyet Halk Partisi adayı Mansur Yavaş) yönelmektedir. İkinci olarak, destekledikleri partiyi ya da yönetimi cezalandırma veya politikalarını değiştirmek amacıyla, kazanma olasılığı düşük olsa dahi, politikalarını beğendikleri adaylara (Zafer Partisi gibi) oy verdiklerini belirtmiştir.

Araştırma bulguları, katılımcı gençler arasında Suriyeli sığınmacılara yönelik olumsuz bir algının yaygın olduğunu açık bir şekilde gözler önüne sermektedir. Katılımcılar, Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de bulunmasını olumsuz karşılamakta ve gelecekte barış içinde bir arada yaşamının mümkün olmadığını düşünmektedir. Katılımcıların çoğu, Suriyeli sığınmacıları sosyo-kültürel, güvenlik, demografik ve ekonomik tehdit olarak algılamaktadır. Anket ve mülakat verileri, gençlerin algılarının sadece kültürel değil, aynı zamanda ekonomik ve güvenlik kaygılarından da kaynaklandığını göstermektedir. Bu algılar, Suriyeli sığınmacıların Türkiye ekonomisine zarar verdiği ve iş gücü piyasasına olumsuz etkilerde bulunduğu yönündeki kaygıları beslemekte ve siyasi tercihlere yansımaktadır. Suriyeli sığınmacılara yönelik olumsuz düşüncelerin, siyasi tercihleri doğrudan etkilediği görülmektedir. Özellikle 2023 seçimlerinde, Suriyeli sığınmacıların geri dönüşü seçim vaadi olarak sunulmuş ve bu dönemde göç ve sığınmacı politikaları yoğun bir şekilde tartışılmıştır. Katılımcıların hangi siyasi partilerin politikalarını destekledikleri incelendiğinde, muhalefet partilerine yönelik destek ve güvenin sınırlı olduğu görülmüştür. Bu durum, mülakat verilerinde, muhalefet partilerinin Suriyeli sığınmacılar konusunda net ve somut çözüm stratejileri geliştirememesi ile ilişkili olarak öne çıkmaktadır. Muhalefet partileri ve parti liderlerinin, 2021 yılına kadar Suriyeli sığınmacılar meselesi konusunda bir gatekeeping (eşik

bekçisi) stratejisi izleyerek, göçmen karşıtlığına karşı göçmen yanlısı bir söylem geliştirdikleri gözlemlenmektedir. Katılımcı söylemlerinde de bu duruma değinilmiş olup, net ve somut bir çözüm stratejisinin eksikliği, siyasi destek üzerinde olumsuz bir etki yaratmaktadır. Ayrıca, muhalefetin göç ve sığınmacı politikalarında tutarlılık sağlanamaması, bu desteğin azalmasına yol açan bir diğer önemli faktördür. Muhalefet partileri arasında Zafer Partisi ve lideri Ümit Özdağ'ın sığınmacı konusunu “ulusal güvenlik” ve “demografik tehdit” perspektifinde ele alan güvenlikleştirme stratejisi, katılımcı gençler arasında destek bulmaktadır. Ümit Özdağ'ın sürecin başından itibaren net ve sert söylemler geliştirmesi, onu gerçekleri dile getiren bir lider olarak konumlandırmakta ve Suriyeli sığınmacılara karşı olumsuz algılara sahip olan örneklem grubunda karşılık bulmaktadır. Hükümet politikalarına yönelik destek oranları ise düşüktür. Gönüllü geri dönüş ve daha ılımlı politikalar sunan hükümetin Suriyelilere yönelik olumsuz algılara sahip olan örneklem grubu tarafından destek görmediği ve eleştirildiği gözlemlenmiştir. Katılımcılar, hükümetin sığınmacılara ilişkin tutarsız söylemlerinin ve uzun vadeli bir çözüm önerisinin bulunmamasını eleştirmektedir. Bir gün “din kardeşliği” vurgusu yapılırken, bir başka gün sınır kapılarının açılarak Avrupa'ya yönelik tehdit söylemlerinde bulunulması, bu tutarsızlığın bir göstergesidir. Bu durum, katılımcılar arasında hükümete yönelik güvensizliği artırmaktadır.

Sonuç olarak, Suriyeli sığınmacılara yönelik olumsuz algılar, katılımcı gençlerin siyasi tercihlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu bağlamda, olumsuz algı ve tutumlar sergileyen katılımcıların, göç ve sığınmacı karşıtlığı politikalarını benimseyen siyasi parti veya adayları destekledikleri gözlemlenmekte olup, bu durumun gelecekteki seçimlerde de belirleyici bir faktör olacağı öngörülmektedir.

Bu tez çalışması, Türkiye'deki gençlerin Suriyeli sığınmacılara yönelik algılarını ve bu algıların seçim davranışlarını nasıl şekillendirdiğini anlamak adına mevcut literatüre önemli bir katkı sunmaktadır. Mevcut literatür incelendiği zaman göçmen karşıtlığı ve siyasi tercihlerin ilişkilendirildiği çalışmaların sayısının sınırlı olduğu gözlemlenmektedir. Literatürde göçmen algısı ve Suriyeli sığınmacı algısı hakkında tarihsel, kavramsal birçok değerlendirmenin yapıldığı çalışmalar mevcuttur. Ancak bu çalışmalar incelendiği zaman özellikle gençlerin genelini kapsayan ve Suriyeli sığınmacı algısının ve politik söylemlerin gençlerin oy verme motivasyonları üzerinde bir etkisinin olup olmadığını irdeleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu tez ile belirtilen eksikliklerin giderilmesinin yanı sıra hem göç literatürüne hem de siyasi katılım süreçlerini içeren literatüre katkı sağlanması hedeflenmektedir. Araştırma, Türkiye'deki gençlerin Suriyeli sığınmacılara yönelik algılarının sadece sosyo-kültürel bir olgu olarak kalmayıp, aynı zamanda siyasete yansıdığını ortaya koymakta ve bu algıların oy verme

davranışları üzerindeki etkilerini de inceleyerek yeni bir bakış açısı sunmaktadır. Ayrıca, araştırmanın Suriyeli sığınmacılara yönelik olumsuz algıyı güvenlik, ekonomik, sosyo-kültürel ve siyasi açılardan ele alması, konuya multidisipliner bir yaklaşım da getirmiştir.

Bu araştırma, Türkiye’de belirlenen beş şehir ve bu şehirlerde yaşayan 115 sayıda katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Gelecekte, daha geniş bir örneklem grubu kullanılarak Türkiye’nin farklı şehirlerinden ve farklı sosyo-ekonomik statüden gelen gençlerin görüşlerine yer verilmesi, bulguların genellenebilirliğini artırabilir. Suriyeli sığınmacı karşıtı tutumların zaman içindeki değişimi üzerine boylamsal (longitudinal) düzeyde yapılacak olan çalışmalar – örneğin, 2028 genel ve 2029 yerel seçim dönemlerini kapsayan bir çalışma, bu algıların siyasi eğilimler üzerindeki etkilerini daha net bir şekilde ortaya koyabilir. Tez çalışması sonuçlandıktan sonra Suriye’de yaşanan siyasi gelişmelerin ve Türkiye’den geri dönüşlerin önümüzdeki seçimlerde daha farklı bir tablo ortaya koyması muhtemeldir. Ayrıca, araştırmada Suriyeli sığınmacılara karşı duyulan olumsuz algının, Türkiye dışındaki ülkelerde benzer şekilde şekillenip şekillenmediği araştırılabilir. Bu tür karşılaştırmalı çalışmalar, Suriyeli sığınmacı algısının ve bunun oy verme davranışları üzerindeki etkilerinin daha geniş bir çerçevede anlaşılmasına olanak sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Abadan Unat, N. (2002). *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Acar, B. (2018). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türk Basınında Suriye (1923-1927). *VAKANÜVİS-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 3(19), 1-37.
- Adalet ve Kalkınma Partisi. (2023). *Türkiye Yüzyılı İçin Doğru Adımlar: 2023 Seçim Beyannamesi*. <https://www.akparti.org.tr/media/dwyd05pu/tu-rkiye-yu-zy%C4%B1%C4%B1-ic-in-dog-ru-ad%C4%B1mlar-2023-sec-im.pdf> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 25.04.2024).
- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- AFAD. (2017). *Türkiye'deki Suriyelilerin Demografik Görünümü, Yaşam Koşulları ve Gelecek Beklentilerine Yönelik Saha Araştırması*. [file:///C:/Users/eraye/OneDrive/Masa%C3%BCst%C3%BC/17a-Turkiye deki Suriyelilerin Demografik Gorunumu Yasam Kosullari ve Gelecek Beklentilerine Yonelik Saha Arastirmasi 2017.pdf](file:///C:/Users/eraye/OneDrive/Masa%C3%BCst%C3%BC/17a-Turkiye%20deki%20Suriyelilerin%20Demografik%20Gorunumu%20Yasam%20Kosullari%20ve%20Gelecek%20Beklentilerine%20Yonelik%20Saha%20Arastirmasi%202017.pdf) adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 28.04.2024).
- Afyon Yerel Basın. (2024). *Köksal: Sığınmacıları Memleketlerine Göndereceğiz*. <https://www.afyonyerelbasin.com/koksal-siginmacilari-memleketlerine-gonderecegiz/83424/> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 11.11.2024).
- Ağır, O. (2018). Türkiye'deki Suriyelilere Sağlanan Kamusal Hizmetlere Yönelik Bir Değerlendirme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 111-128.
- Akcapar, S.K. ve Simsek, D. (2018). The Politics of Syrian Refugees in Turkey: A Question of Inclusion and Exclusion through Citizenship. *Social Inclusion*, 6(1), 176–187.
- Akgün, B. (2002). *Türkiye'de Seçmen Davranışı, Partiler Sistemi ve Siyasal Güven*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Akkayan, T. (1979). *Göç ve Değişme*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim. *The Journal of International Social Research*, 5(20), 292-303.

- Akyıldız, İ. E. (2016). Göç Teorilerinin Karşılaştırmalı Analizi. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 35(2), 127-176.
- Algan, N. ve Künçek, Ö. (1998). Transboundary Population Movements: Refugees Environment and Politics. *The Turkish Yearbook of International Relations*, 28, 75-103.
- Anadolu Ajansı. (2019). *Bahçeli: Suriyeli Sığınmacıları Güvenli Bir Şekilde Geldikleri Gibi Uğurlamak Önceliğimiz.* <https://www.aa.com.tr/tr/politika/bahceli-suriyeli-siginmacilari-guvenli-bir-sekilde-geldikleri-gibi-ugurlamak-onceligimiz/2567328> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 11.11.2024).
- Anadolu Ajansı. (2020). *Cumhurbaşkanı Erdoğan: Artık Kapılar Açılmıştır.* <https://www.aa.com.tr/tr/bahar-kalkani-harekati/cumhurbaskani-erdogan-artik-kapilar-acilmistir/1751538> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 16.04.2024).
- Anadolu Ajansı. (2022). *Suriye'deki İç Savaş 11 Yılı Geride Bıraktı.* <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriyedeki-ic-savas-11-yilini-geride-birakti/2534367> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 16.04.2024).
- Apak, H. (2015). Suriyeli göçmenlerin gelecek beklentileri: Mardin örneği. *Birey ve Toplum*, 5, 125-142.
- Arango, J. (2000). Explaining Migration: A Critical View. *International Social Science Journal*, 52(165), 283-296.
- Aras, B. (2014). Arap Baharı Sonrası Jeopolitik, IŞİD ve Türkiye. *Ortadoğu Analiz*, 6(65), 10-13. ISSN 1308-7541.
- Arslan, E. (2022). Nitel Araştırmalarda Geçerlilik ve Güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(51), 395-407.
- Aslan, M., M. (2015). *Siyasal İletişim ve Din: Seçmen Davranışında Dini İnançların Rolü Üzerine Bir Araştırma*, Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Atasü Topçuoğlu, R. (2016). Göç Yazınındaki Düzenli ve Düzensiz Göç Kavramları: İnsan Hakları Temelinde Kavramsal Sorgulama. *İnsan Hakları Yıllığı*, 34, 1-20.
- Atasü Topçuoğlu, R. (2018). Düzensiz Göç: Küreselleşmede Kısıtlanan İnsan Hareketliliği. S. G. İhlamur-Öner ve n. A. Ş. Öner (Ed.), *Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar* içinde (1. Baskı., s. 501-518). İstanbul: İletişim Yayınları.

- Ayan, D. (2021). Türkçe’de Göç: Sözcükler ve Kavramlar, *İnsan Hareketliliği Uluslararası Dergisi*, 1(1), 90-119.
- Aydemir, N., & Keskin, G. (2017). Ab-Türkiye İlişkilerinde Göç: İlerleme Raporları Üzerine İçerik İncelemesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(Göç Özel Sayısı), 1457-1472.
- Aydoğan Ünal, B. (2016). Oy verme Davranışı Modelleri. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 6(15), 95-119.
- Barem Research, & WIN/Gallup International Association. (2012). Göçmenliğe Destek Endeksi. [http://smtp.barem.com.tr:8080/map.nsf/0/C79B63E53D20F543C2257A7600542B10/\\$FILE/Barem_Research_Gocmenlik_Basin_Bulteni.pdf](http://smtp.barem.com.tr:8080/map.nsf/0/C79B63E53D20F543C2257A7600542B10/$FILE/Barem_Research_Gocmenlik_Basin_Bulteni.pdf) adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 05.02.2024).
- Barkın, E. (2014). 1951 Tarihli Mülteciliğin Önlenmesi Sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 1, 331-360.
- Barut, I. (2022). *Türkiye’de Göç Politikaları Değişim, Kurumsallaşma ve Sorunlar*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Battır, O. (2018). Küreselleşme Sürecinde Güvenlik Sorununa Evrilen Kitle Gel Göç Hareketleri. L. Yiğittepe ve Y. A. Güzelipek (Ed.), *Küresel Güven(likesiz)lik: Eski Kavramların Yeni Yorumları* içinde (ss. 234-262). İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- BBC Türkçe. (2022). Erdoğan: 1 Milyon Suriyeli Mültecinin Dönüşü İçin Hazırlık Yapıyoruz. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-61307585> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 16.04.2024).
- Bi Haber. (2022). Suriyeliler: Gitmeli mi, Kalmalı mı? | Dr. Sinan Oğan – Abdullah Resul Demir, Referans. https://www.youtube.com/watch?v=j3Q3DN8z_Sc&t=575s&ab_channel=BiHaber adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 11.11.2024).
- Black, R., Adger, W. N., Arnell, N. W., Dercon, S., Geddes, A. & Thomas, D. (2011). The Effect of Environmental Change on Human Migration, *Global Environmental Change*, 21(3), 3-11.
- Bozdağ, Ç. (2020). Bottom-up Nationalism and Discrimination on Social Media: An Analysis of the Citizenship Debate about Refugees in Turkey. *European Journal of Cultural Studies*, 23(5), 712-730. DOI: 10.1177/1367549419869354.

- Bozkurt, E.S. (2017). Söylem Analizi Bağlamında Saatleri Ayarlama Enstitüsü Romanına Yönelik Bir İnceleme. *Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları*, 1224, 371-390.
- Buzan, B. (1991). New Patterns of Global Security in the Twenty-First Century. *International Affairs*, 67(3), 431–451. <https://doi.org/10.2307/2621945>.
- Büyükhan, M. (2021). Uluslararası ve Ulusal Mevzuata Göre Türkiye’deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü. *R&S-Research Studies Anatolia Journal*, 4(2), 76-90. <https://doi.org/10.33723/rs.851412>
- CNN Türk. (2023). 28 Mayıs 2023 Seçim Sonuçları. <https://secim.cnnturk.com/28-mayis-2023-secimleri/secim-sonuclari/> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 06.04.2024)
- Collyer, M. & de Hass, H. 2012. Developing Dynamic Categorisations of Transit Migration, *Population Space and Place*, 18, 468-481.
- Cumhuriyet Halk Partisi. (2023). Ortak Politikalar Mutabakat Metni. <https://chp.org.tr/yayin/ortak-politikalar-mutabakat-metni/Open> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 25.04.2024).
- Cumhuriyet. (2022). HDP’li Mithat Sancar’dan Sığınmacı Tepkisi: Saat Başı Karar Değiştiren İktidarla Karşı Karşıyayız. <https://www.cumhuriyet.com.tr/siyaset/hdpli-mithat-sancardan-siginmaci-tepkisi-saat-basi-karar-degistiren-iktidarla-karsi-karsiyayiz-1934604> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 25.04.2024).
- Çakmak, F. ve Bilişli, Y. (2019). İdeoloji, Söylem ve İletişim Çalışmalarında Ruth Wodak. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 99-124
- Çelik, H. ve Ekşi, H. (2008). Söylem Analizi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 27(27), 99-117.
- Çinko, L. (2006). Seçmen Davranışları ile Ekonomik Performans Arasındaki İlişkilerin Teorik Temelleri ve Türkiye Üzerine Genel Bir Değerlendirme, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 61(1), 103-116.
- Damlapınar, Z., ve Balcı, Ş. (2013). Seçmenin Zihnindeki Aday İmajını Belirleyen Etkenler: 28 Mart 2004 Yerel Seçimleri Alan Araştırması. *Selçuk İletişim*, 4(1), 58-79. <https://doi.org/10.18094/si.18409>

- de Haas, H., Castles, S., ve Miller, J. M. (2022). *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Nüfus Hareketleri*. (B. A. Evranos, Çev.). Ankara: GAV Perspektif Yayınları.
- Demirören Haber Ajansı. (2022). *İç Savaş Mağduru Suriyelilerin Briket Ev Sevinci*. <https://www.dha.com.tr/foto-galeri/ic-savas-magduru-suriyelilerin-briket-ev-sevinci-2081978> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 16.04.2024).
- Dilaver, F. (2020). *Elazığ'da Suriyeli Mülteciler: Elâzığ Halkının Suriyeli Mültecilere Bakış Açısı Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı.
- Dilber, F. (2012). Siyasal Toplumsallaşmada Seçmenlerin Siyasal Tercihlerine Sosyal Unsurların Etkisi: Karaman İli Seçmenleri Üzerine Bir Alan Araştırması. *Akademik Bakış Dergisi*, 2, 1-19.
- Downs, A. (1957). *An Economic Theory of Democracy*. New York: Harper&Row.
- Doyuran, L. (2018). Medyatik Bir Çalışma Alanı Olarak Eleştirel Söylem Çözümlemesi (Televizyon Dizileri Örneğinde). *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 301-323
- Eagleton, T. (2011). *İdeoloji*. (Çev.: Muttalip Özcan). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Ekici, H. (2019). Türk Toplumunda Suriyelilere Yönelik Algılanan Tehditler ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(44), 695-730.
- Ekşi, N. (2020). 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile Bu Kanuna İlişkin İkincil Mevzuatta Yer Alan Temel Kavramlar. İçinde S. Sallan Gül, S. Dedeoğlu ve Ö. Kahya Nizam (Ed.), *Türkiye'de Mültecilik, Zorunlu Göç ve Toplumsal Uyum Geri Dönüş mü, Birlikte Yaşam mı?*. Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- Elbirlik, T. (2015). *Söylem Kuramı ve XVI. Yüzyıl Siyasetnamelerinde Söylem Analizi*. Doktora Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Emini, F. T. (2018). *Göç Sonrası Sorunların Çözümünde Sivil Toplum Stratejisi*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Ender S. (2018). *Zorla Yerleştirmeden Yerinden Etmeye: Türkiye'de Değişen İskân Politikaları*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ender, S. (2015). *İstanbul Bir Kervansaray (Mı?): Göç Yazıları*. (N. Uçarlar, Ed.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Erdem, B. S. (2023). AB Geçici Koruma Yönergesi ve Türk Mevzuatında Geçici Koruma Statüsü Sahiplerinin Çalışma Hakkının Kapsam ve Sınırları. *SDE Akademi*, 3(1), 79-102. <https://doi.org/10.58375/sde.1224208>
- Erdenir, F. H. B. (2021). 18 Mart Mutabakatı: Bir Hukuki Analiz. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 20(2), 447-80. <https://doi.org/10.32450/aacd.1050060>.
- Erdoğan, M. M. (2014). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması*. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, Ankara.
- Erdoğan, M. M. (2015). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Erdoğan, M. M. (2018). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- Erdoğan, M. M. (2020). Türkiye'de Suriyeli Mülteciler: Politikalar, Gerçekler ve Toplumsal Kabul. İçinde S. Sallan Gül, S. Dedeoğlu ve Ö. Kahya Nizam (Ed.), *Türkiye'de Mültecilik, Zorunlu Göç ve Toplumsal Uyum Geri Dönüş mü, Birlikte Yaşam mı?*. Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- Euronews. (2019). *Alman İçişleri Bakanı: Ülkesine Tatile Giden Suriyeli Mültecilerin Bu Statüsü İptal Olabilir*. <https://tr.euronews.com/2019/08/19/alman-icisleri-bakan-ulkesine-tatile-giden-suriyeli-multecilerin-bu-statusu-iptal-olabilir> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 14.05.2024).
- Euronews. (2021). *Suriye'de 10 Yıllık İç Savaşın Ağır Bilançosu: 387 Bin Ölü, 5.6 Milyon Kişi Yurt Dışına Kaçtı*. <https://tr.euronews.com/2021/03/08/suriye-de-10-y-ll-k-ic-savas-n-ag-r-bilanco-387-bin-olu-5-6-milyon-kisi-yurt-d-s-na-kact> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 28.04.2024).
- Euronews. (2022). *İYİ Parti Lideri Akşener: Suriyelilerin Geri Gönderilmesi İçin Devletten Görev İstedi*. <https://tr.euronews.com/2022/05/11/iyi-parti-lideri-aksener-suriyelilerin-geri-gonderilmesi-icin-devletten-gorev-istedi> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 25.04.2024).
- Euronews. (2023). *Kılıçdaroğlu: Suriyeli ve Afganları Göndereceğiz, Demografik Yapının Değişmesini İstemiyoruz*. <https://tr.euronews.com/2023/03/14/kilicdaroglu-suriyeli-ve-afganlari-gonderecegiz-demografik-yapinin-degismesini-istemiyoruz> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 06.04.2024).

- Euronews. (2024). *İsveç, 2026'dan İtibaren Ülkesine Dönmeyi Kabul Eden Mültecilere 115 Milyon TL Ödemeyi Planlıyor*. <https://tr.euronews.com/2024/09/13/isvec-2026dan-ittibaren-ulkesine-donmeyi-kabul-eden-multecilere-115-milyon-tl-odemeyi-planl> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 07.10.2024)
- Faist, T. (2000) *The Volumes and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces*. Oxford: Oxford University Press.
- Faist, T. (2003). *Uluslararası Göç ve Ulus aşırı Toplumsal Alanlar*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Fichter, J. (2019). *Sosyoloji Nedir?* (N. Çelebi, Çev.). Ankara: Atilla Kitabevi.
- Filiz, U. (2019). *Seçmen Davranışını Etkileyen Sosyo-Psikolojik Faktörler: Pamukkale Üniversitesi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Foresight: *Migration and Global Environmental Change (2011) Final Project Report*. The Government Office for Science, London.
- Foucault, M. (1987). *Söylemin Düzeni*. (Çev.: Turhan Ilgaz). İstanbul: Hil Yayın.
- Gazete Duvar. (2022). *Erdoğan'dan Sonra Bahçeli'nin De Gündemi Mülteciler: Köklü Şekilde Çözölmeli*. <https://www.gazeteduvar.com.tr/erdogandan-sonra-bahcelinin-de-gundemi-multeciler-koklu-sekilde-cozulmeli-haber-1561295> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 16.04.2024).
- Gemenne, F. (2011). Why the Numbers Don't Add up: A Review of Estimates and Predictions of People Displaced by Environmental Changes. *Global Environmental Change*, 21, 41-49.
- Gerçek TV. (2024). *Ekrem İmamoğlu: Suriyeli Sığınmacılar Vatanlarına Geri Dönmeli*. <https://www.youtube.com/watch?v=okY8yx5eQVw> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 11.11.2024).
- Göç İdaresi Başkanlığı. (t.y.). *Geçici Koruma*. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 18.09.2024).
- Gökçe, O. (2018). *Siyaset Sosyolojisi*, Konya: Çizgi Kitabevi
- Gökçe, O. ve Göksu, V. (2018). *Siyasal Toplumsallaşma*. Orhan Gökçe (Ed.), *Siyaset Sosyolojisi içinde* (2. Baskı., s. 149-162). Konya: Çizgi Kitabevi.

- Göksu, V. (2018). *Seçimler ve Oy Verme Davranış*. Orhan Gökçe (Ed.), Siyaset Sosyolojisi içinde (2. Baskı., s. 209-225). Konya: izgi Kitabevi.
- Gütürk, Y. (2014). *Sürgün ile savaş sırasında Suriyeli mülteciler*. Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Ankara.
- Gülyaşar, M. (2017). Suriyeliler ve Vatandaşlık: Yerel Halk ve Suriyeli Sığınmacılar erevesinde Bir Değerlendirme, *International Journal of Society Researches*, 7(13) DOI:10.26466/opus.341263.
- Günay, E., Atılgan, D. ve Serin, E. (2017). Dünya’da ve Türkiye’de göç yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 37-60.
- Güney, Ü. ve Konak, N. (2016). Bolu’da Suriyeli ve Iraklı Sığınmacılar Vatandaşlık ve Kaynak Dağılımı Temelinde Öteki Algısı. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 4(2), 113-134.
- Güngör, B. (2020). Söylem Yaklaşımı Üzerine Bir Kavram alışması ve Eleştirel Söylem Analizi, *Kritik İletişim alışmaları Dergisi*, 2, 1-12.
- Habertürk TV. (2023). *Seçim Kampanyası Nasıl Olacak? Teke Tek – 17 Mart 2023*. https://www.youtube.com/watch?v=j4f657EyFYU&t=3633s&ab_channel=Habert%C3%BCrkTV adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 11.11.2024).
- Habertürk TV. (2024). *Hatay’da Güvenlik Sorunu Var mı? Doç. Dr. Lütfü Savaş Teke Tek’te Soruları* *Yanıtladı*. https://www.youtube.com/watch?v=TFQTWrb2AYQ&ab_channel=Habert%C3%BCrkTV adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 11.11.2024).
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2019). 2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması Suriyeli Göçmen Örneklemi, Temel Bulgular. *Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK*, Ankara, Türkiye.
- Heywood, A. (2007). *Siyasi İdeolojiler*, Adres Yayınları: Ankara.
- Heywood, A. (2013). *Siyaset*, Adres Yayınları: Ankara.
- Hoşgör, Ş. (1998). *Türkiye’de Kantitatif Yöntemlerle Dolaylı Göç Tahminleri, Sorunlar ve Yaklaşımlar*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- Hölderlin, F. (2020). *Şiir ve Tragedya Kuramı*. İstanbul: Notos Kitap.

- Hürriyet. (2022). *MHP Genel Başkanı Bahçeli: Bayramda Ülkesine Giden Dönmesin*. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/mhp-genel-baskani-bahceli-bayramda-ulkesine-giden-donmesin-42047005> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 16.04.2024).
- Independent Türkçe. (2022). *Cumhurbaşkanı Erdoğan: Muhalefet Laf Üretir, Biz İş Üretiriz*. <https://www.indyturk.com/node/484871/haber/cumhurba%C5%9Fkan%C4%B1-erdo%C4%9Fan-muhalefet> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 06.04.2024).
- İçduygu, A. (2015). Türkiye, nereye kadar bir göç ülkesi? *Koç Üniversitesi Görüş Dergisi, Göç ve Mültecilik Sayısı*, 88, 17-21.
- İnaç, H., & Kızıl, T. E. (2023). Nottebohm Davası Liechtenstein ve Guatemala, Uluslararası Adalet Divanı – 1953. *Anadolu Strateji Dergisi*, 5(1), 70-86.
- İnce. M. (2021). *Gündem-Suriyeliler, Afganlar/Geçici Koruma Kapsamındaki Yabancılar Sorunu*. https://www.youtube.com/watch?v=um5fkVeTC4k&ab_channel=Muharrem%C4%B0NCE adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 11.11.2024).
- İren, A. A. (2022). Türk Dış Politikasında İnsani Diplomasi ve Suriye Krizi. AKGÜL, H. H. & EKE, E. (Ed.), *21. Yüzyılda Uluslararası Göç ve Mülteciler Bir Türkiye Perspektifi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- İskân Kanunu. (2006, 19 Eylül). Resmî Gazete, (Sayı: 26301). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5543.pdf> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 21.12.2023)
- İYİ Parti. (t.y.). *Göç Doktrini ve Stratejik Eylem Planı*. <https://iyiparti.org.tr/goc-doktrini-ve-stratejik-eylem-planı> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 25.04.2024).
- Karpat, K. H. (2003). *Osmanlı Nüfusu (1830-1914): Demografik ve Sosyal Özellikleri*. (B. Tırnakçı, Çev.). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Karpat, K. H. (2010). *Osmanlı'dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler*. (B. Tırnakçı, Çev.) (1. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kaya, İ. ve Eren, E. Y. (2015). *Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Durumu: Arada Kalanların Hakları ve Yükümlülükleri*. İstanbul: SETA Yayınları.
- Kaya, M. (2017). *Türkiye'deki Suriyeliler: İç İç Geçişler ve Karşılaşmalar*. İstanbul: Hiperyayın.

- King, R. (2012). Theories and Typologies of Migration: An Overview and A Primer. *Willy Brandt Series of Working Papers in International Migration and Ethnic Relations*, 3(12), Sweden: Malmö Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare (MIM) Malmö University.
- Kirişçi, K. (2014). *Syrian Refugees and Turkey's Challenges: Going Beyond Hospitality*. The Brookings Institution, Washington, DC. <https://www.brookings.edu/articles/syrian-refugees-and-turkeys-challengesgoing-beyond-hospitality/> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 24.05.2024).
- Klepp, S. (2017). Climate Change and Migration. Oxford Research Encyclopedia of Climate Science, 1. Klepp, S. E. & Smith, B. G. (eds) 1992. *The Infortunate: The Voyage and Adventures of William Moraley an Indentured Servant*, University Park, Pennsylvania State University.
- Koser, K. (2007). *International Migration: A Very Short Introduction*. New York: Oxford University Press.
- Lowell, B. L. ve Findlay, A. (2001). Migration of Highly Skilled Persons From Developing Countries: Impact and Policy Responses. *International Migration Papers*, 44, 1-35.
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo G., Kouaouci, A., Pellegrino, A. ve Taylor, J. E. (1993). Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population and Development Review*, 19(3), 431-466.
- Medya Penceresi. (2022). *Muharrem İnce'den Çok Sert Afgan ve Suriyeli Açıklaması*. https://www.youtube.com/watch?v=92bQS2jcHRs&ab_channel=MedyaPenceresi adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 11.11.2024).
- Metelev, S. E. (2016). Migration as a Threat to National Security. *Indian Journal of Science and Technology*, 9(14), 1-6.
- Milliyetçi Hareket Partisi. (2023). *Gelen Türk Asrı Geleceğin Gücü Türkiye: 2023 Seçim Beyannamesi*. https://www.mhp.org.tr/usr_img/mhp2007/kitaplar/beyanname_14_mayis_2023_opt.pdf adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 25.04.2024).
- Mutluer, M. (2003). *Uluslararası Göçler ve Türkiye: Kuramsal ve Ampirik Bir Alan Araştırması: Denizli/Tavas*. İstanbul: Çantay Kitabevi.

- NTV. (2022). *Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Mülteci Açıklaması: Ülkelerine Göndermeyeceğiz*. <https://www.ntv.com.tr/turkiye/cumhurbaskani-erdogandan-multeci-aciklamasi-ulkelerine-gondermeyecegiz,wzYzjb0JHEGwVj4GinVL0w> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 16.04.2024).
- NTV. (2024). *İstiklal Caddesi'ndeki Bombalı Saldırı Davasında Karar*. <https://www.ntv.com.tr/turkiye/istiklal-caddesindeki-bombali-saldiri-davasinda-karar,DFVT2tj7q02EF5lup5xReg> adresinden erişildi. (21.09.2024).
- O'Reilly, K. (2016). Migration Theories: A Critical Overview. A. Triandafyllidou (Ed.), *Routledge Handbook of Immigraiton and Refugee Studies* içinde (ss. 25-33). London; New York: Routledge.
- ODATV. (2023). *Ve Yeni Kampanya Başladı*. <https://www.odatv.com/siyaset/ve-yeni-kampanya-basladi-21738814> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 06.04.2024).
- Online Etymology Dictionary. (t.y.). <https://www.etymonline.com/word/migrate> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 11.11.2024).
- Oral, B. Ve Çetinkaya, F. (2017). Sosyolojik Bir Olgu Olarak Göç, Tanımı Nedenleri ve Göç Kuramları. *Türkiye Klinikleri J Public Health-Special Topics*, 3(1), 1-8.
- Ökten, A. ve Ökten, S. (2022). Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Sosyo-Ekonomik Algı Araştırması: Gaziantep Örneği. Mücahit Yıldırım ve Hasan Önder Sarıdoğan (Ed.), içinde (1. Baskı., 30-64). İzmir: Duvar Yayınları.
- Özel, S. (2020). Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(2), 709-734.
- Özer, İ. (2004). *Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme*. Bursa: Ekin Kitapevi.
- Öztekin, A. (2010). *Siyaset Bilimine Giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Özyakışır, D. (2013). *Göç: Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Paksoy, H. M. ve Koçarlan, H. (2016). Suriyelilerin Ekonomik Etkisi: Kilis İli Örneği. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 143-174. <https://doi.org/10.20493/bt.31618>
- Perruchoud, R. ve Redpath-Cross, J. (2013). *Göç Terimleri Sözlüğü*. Uluslararası Göç Hukuku (2. Bs.). Uluslararası Göç Örgütü (IOM).
- Petersen, W. (1958). A General Typology of Migration. *American Sociological Review*, 23, 256-266.

- Punch, K. F. (2011). *Sosyal Araştırmalara Giriş Nitel ve Nicel Yaklaşımlar* (2. Baskı) (Çevirenler: Dursun Bayrak, H. Bader Arslan, Zeynep Akyüz) (Editör: Zeliha Etöz). Ankara: Siyasal Kitabevi
- Pusch, B. (2011). Almanya, Kanada ve Türkiye’de Yüksek Vasıflı Göçmenlerin Aileye Bağlı Yönelimleri ve İşgücü Piyasasına Entegrasyonları. A. M. Nohl, K. Schittenhelm, O. Schmidtke ve A. Weiß (Ed.), *Göç ve Kültürel Sermaye: Türkiye, Almanya, Kanada ve Büyük Britanya’da Yüksek Vasıflı Göçmenler* içinde (ss. 405-426). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Sade Vatandaş. (2024). *Zafer Partisi İstanbul Belediye Başkan Adayı Azmi Karamahmutoğlu Sade Vatandaş’ın Sorularını Yanıtladı*. https://www.youtube.com/watch?v=VbjANjr37mU&t=1539s&ab_channel=SadeVatanda%C5%9F adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 11.11.2024).
- Sander, O. (2007). *Siyasi Tarih: 1918-1994*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Saraç, H. (1992). *Nüfus Politikaları ve İlahi Dinlerdeki Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sazak, S. (2019). “Turkey Can’t Host Syrian Refugees Forever”, *Foreign Policy*. <https://foreignpolicy.com/2019/08/27/turkey-cant-host-syrian-refugees-forever-erdogan-assad-idlib-hdp-chp-imamoglu/> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 28.12.2023)
- Sharpe, M. (2018). Mixed up: International Law and the Meaning (s) of “Mixed Migration”. *Refugee Survey Quarterly*, 37(1), 116-138.
- Sironi, A. C. Bauloz ve M. Emmanuel (2019). *Glossary on Migration. International Migration Law*, (34).
- Songur, A. ve Demirtaş, İ. (2022). Mültecilere Yönelik İnsani Yardımlar: Türkiye Boyutu. AKGÜL, H. H. & EKE, E. (Ed.), *21. Yüzyılda Uluslararası Göç ve Mülteciler Bir Türkiye Perspektifi*. Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Sözcü. (2019). *CHP’li Tanju Özcan’dan Suriyeli Vaadi*. <https://www.sozcu.com.tr/chpli-tanju-ozcandan-suriyeli-vaadi-wp4099395> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 11.11.2024).
- Sözcü. (2021). *Kemal Kılıçdaroğlu: Bu Sorunu Çözmek Zorundayız*. <https://www.sozcu.com.tr/kemal-kilicdaroglu-bu-sorunu-cozmek-zorundayiz-wp6543151> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 06.04.2024).

- Şen, A.F., Şen, Y. F. ve Baskın, Y. Z. (2019). *Siyasal Söylemde E Medyada Suriyeliler: Siyasi Aktörlerin ve Medyanın Suriyelilere Bakışı*. Ankara: Kilit Yayınları.
- Şen, G. ve Şimşek, H. (2019). Türkiye'deki Kamu Yönetimi Öğrencilerinin Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Tutumları, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(2):1958-1974.
- Şen, Y. F. ve Özkorul, G. (2016). Türkiye-Avrupa Birliği İlişkilerinde Yeni Bir Eşik Sığınmacı Krizi Bağlamında Bir Değerlendirme. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 86-119.
- Şirin Öner, N. A. (2018). Göç Çalışmalarında Temel Kavramlar. S. G. İhlamur-Öner ve N. A. Şirin Öner (Ed.), *Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar* içinde (1. Baskı., ss. 13-27). İstanbul: İletişim Yayınları.
- TamgaTürk. (2022). *Kılıçdaroğlu'nun Seçim Afişleri: Ey Dünya, Sana Rakip Olmaya Geliyorum*. <https://www.tamgatürk.com/kilicdaroglu-nun-secim-afisleri-ey-dunya-sana-rakip-olmaya-geliyorum/56913/> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 16.04.2024).
- TBMM. (2012). *Ülkemize Sığınan Suriye Vatandaşlarının Barındıkları Çadır kentler Hakkında İnceleme Raporu*. <http://www.madde14.org/images/e/e5/Tbmmsuriye.pdf> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 29.04.2024)
- Tele1. (2022). Ümit Özdağ: Göçmenler Gerekirse Memleketlerine Zorla Geri Dönecekler. https://www.youtube.com/watch?v=s0XslNx4LmE&ab_channel=Tele1 adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 11.11.2024).
- Tele1. (2024a). *CHP Gaziantep Belediye Başkanı A. Muzaffer Ertürk'ün Projeleri Neler? Seçime* Doğru. https://www.youtube.com/watch?v=gLZsIysRuto&t=587s&ab_channel=Tele1 adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 11.11.2024).
- Tele1. (2024b). *Zafer Partili Bartu Soral Şeriat Söylemlerinin Artışında Sığınmacı Tehlikesine Dikkat Çekti*. https://www.youtube.com/watch?v=vh19WhP0yq0&ab_channel=Tele1 adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 11.11.2024).
- Toksöz, G. (2006). *Uluslararası Emek Göçü*, (1. Baskı), İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Toraman, İ. (2015). *Arap Baharı ve Suriye*, Yüksek Lisan Tezi, Yalova Üniversitesi, Yalova.
- Toraman, S. (2021). Karma Yöntemler Araştırması: Kısa Tarihi, Tanımı, Bakış Açıları ve Temel Kavramlar/ Mixed Methods Research: A Brief History, Definitions,

- Perspectives, and Key Elements. *Nitel Sosyal Bilimler*, 3(1), 1-29.
<https://doi.org/10.47105/nsb.847688>
- Tuğsuz, N. ve Yılmaz, A. (2015). Siyasi Partilerin Mülteci Politikaları, *SETA Perspektif*, 106.
- Tunca, H. Ö. (2022). The Security Perceptions of Turkish Society towards Syrian Refugees, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 18(41), 73-108. DOI: 10.17152/guvenlikstrjtj.1067673.
- Tuncel, G. ve Ekici, S. (2019). Göçün Siyasal Etkisi: Suriyeli Göçmenlerin Türkiye Siyasetine Etkisi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 48-72.
<https://doi.org/10.20493/birtop.648831>
- TÜİK. (2023). *Nüfus ve Demografi*. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 06.07.2024).
- TÜİK. (2023). *Uluslararası Göç İstatistikleri*.
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2023-53544#:~:text=T%C3%9C%C4%B0K%20Kurumsal&text=Yurt%20d%C4%B1%C5%9F%C4%B1ndan%20T%C3%BCrkiye'ye%20g%C3%B6%C3%A7,unu%20ise%20yabanc%C4%B1%20uyruklular%20olu%C5%9Fturdu.> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 26.11.2024).
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/?ara=g%C3%B6%C3%A7> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 11.11.2024)
- Türk Tabipleri Birliği. (2022). *Doktor göçü: Yılın ilk on ayında rekor kırıldı, 10 ayda 2 bin 153 doktor göç etti*. <https://www.cumhuriyet.com.tr/saglik/doktor-gocu-yilin-ilk-on-ayinda-rekor-kirdi-10-ayda-2-bin-153-doktor-goc-etti-1998708#:~:text=T%C3%BCrk%20Tabipleri%20Birli%C4%9Fi%202022'nin,si%20ise%20pratisyen%20hekimlerden%20olu%C5%9Ftu> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 15.12.2023)
- Türk Tabipleri Birliği. (2023). *TTB Açıkladı: Yurt Dışında Çalışma Vizesi Anlamına Gelen İyi Hal Belgesine 2022 Yılında 2 Bin 685 Doktor Başvurdu*.
<https://hekimcebakis.org/guncel/ttb-acikladi-yurt-disinda-calisma-vizesi-anlamina-gelen-iyi-hal-belgesine-2022-yilinda-2-bin-685-doktor-basvurdu/> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 11.11.2024).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi, 1961 tarihli 53 sayılı Cenevre'de 1951 tarihinde imzalanmış olan Mültecilerin Hukuki Durumuna dair Sözleşmenin tasdiki hakkında kanun tasarısı ve

https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/KM_/d00/c002/km_00002024ss0053.pdf adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 15.12.2023)

Türkyılmaz, A. (1998). *Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan Terör Nedeniyle Göç Eden Ailelerin Sorunları*. Ankara: Aile Araştırma Kurumu Yayınları.

TV100. (2024). *Murat Kurum, Candaş Tolga Işık ile Az Önce Konuştum*. https://www.youtube.com/watch?v=KzZlno8Vs20&ab_channel=TV100Canda%C5%9FTolgaI%C5%9F%C4%B1kileAz%C3%96nceKonu%C5%9Ftum adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 11.11.2024).

Uluslararası Mülteci Hakları Derneği. (t.y.). *Hangi Ülkede Ne Kadar Mülteci Var?* <https://umhd.org.tr/page/hangi-ulkede-ne-kadar-multeci-var/341> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 16.04.2024)

UNHCR. (2022). *2021 Türkiye'deki Sığınmacıların Durumu: Mülteci Geçim Kaynağı İzleme Raporu*. <https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2023/01/SB-2021-TR-MME-FINAL-19-Ocak-2023.pdf> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 14.05.2024).

UNHCR. (2023). *Mid-Year Trends Report 2023*. <https://www.unhcr.org/mid-year-trends-report-2023> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 15.12.2023)

UNHCR. (t.y.). *Suriye Acil Durumu*. <https://www.unhcr.org/tr/suriye-acil-durumu> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 11.11.2024).

UNHCR. (t.y.). *Türkiye'de Geçici Koruma*. <https://help.unhcr.org/turkiye/tr/information-for-syrians/temporary-protection-in-turkey/> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 18.04.2024).

Uysal, A., ve Topak, O. (2010). *Particiler, Türkiye'de Partiler ve Sosyal Ağların İnşası*. İstanbul: İletişim Yayınları.

van Dijk, T. A. (1988). *Communicating Racism: Ethnic Prejudice in Thought and Talk*, Newbury Park: Sage.

van Dijk, T. A. (1997a). Political Discourse and Racism: Describing Others in Western Parliaments. Stephen Harold Riggins (Ed.), *The Language and Politics of Exclusion: Other in Discourse* içinde (s. 31-64). Thousand Oaks, CA: Sage

- van Dijk, T. A. (1997b). "What is Political Discourse Analysis?", *Belgian Journal of Linguistics*, 11(1), 11-52.
- van Dijk, T. A. (2006). Politics, Ideology and Discourse. *Encyclopedia of Language & Linguistics* (Second Edition) içinde (s. 728-740).
- Voice of America. (2021). *Fatma Şahin: Gaziantep Modelini Tüm Dünyaya Anlatacağız*. <https://www.voaturkce.com/a/fatma-sahin-gaziantep-modelini-tum-dunyaya-anlatacagiz/6350259.html> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 05.06.2024).
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. (2013). Resmî Gazete, (Sayı: 28615). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6458.pdf> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 21.12.2023)
- Yeşil Sol Parti. (2023). *Buradayız Birlikte Değiştireceğiz: 2023 Seçim Bildirgesi*. <https://www.hdp.org.tr/Images/UserFiles/Documents/Editor/2023/yesil-sol-parti-2023-sbildirgesi.pdf> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 25.04.2024).
- Yılmaz, D., ve Günay, M. A. (2022). Türk toplumunda Suriyeli sığınmacı algısı. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 117-139.
- Yılmaz, L. Y., (2017). *Yerel Halkın Türkiye'deki Suriyelilere Karşı Bakışı: Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay ve Adana Örnekleri*, Doktora Tezi. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Zafer Partisi. (t.y.). *Suriyeli Sığınmacıların Vatanlarına Dönmeleri İçin Yapılması Gerekenler*. <https://zaferpartisi.org.tr/suriyeli-siginmacilarin-vatanlarina-donmeleri-icin-yapilmasi-gerekenler/> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 11.11.2024).
- Zelinsky, W. (1971). The Hypothesis of the Mobility Transition. *Geographical Review*, 61(2), 219-249.
- Zimmermann, K. F. (2005). Introduction: What We Know About European Migration. K. F. Zimmermann (Ed.), *European Migration: What Do We Know?* içinde (ss. 1-14). New York: Oxford University Press.

EKLER

EK A: ANKET FORMU

ANKET FORMU

Sayın katılımcı, bu anket çalışması “Gençlerin Suriyeli Sığınmacı Algısı ve Oy Kullanma Davranışlarına Olan Etkisi” isimli yüksek lisans tez çalışmasında kullanılacaktır. Anketlerden elde edilecek veriler bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak olup, gizli tutulacak ve kesinlikle 3. kişilerle paylaşılmayacaktır. Katılımcıların anonim kalacağı bu ankete katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. 18-30 yaş aralığındaki ve 2023 genel seçimleri ile 2024 yerel seçimlerinde oy kullanmış kişilerin anketi doldurması rica olunur. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı
Ebru Türcihan İNCİ

ANKET SORULARI

ANKET SORULARI

1. Cinsiyetiniz nedir?

- a) Kadın b) Erkek c) Belirtmek istemiyorum

2. Yaş aralığınızı belirtin.

- a) 18-20 b) 21-24 c) 25-30

3. Medeni durumunuz nedir?

- a) Bekâr b) Evli c) Nişanlı d) Boşanmış

4. Eğitim seviyeniz nedir?

- a) Lise b) Ön Lisans c) Lisans d) Yüksek Lisans e) Doktora

5. Hangi çalışma kolunda çalışıyorsunuz?

- a) Esnaf b) Serbest Meslek c) Kamu Görevlisi /Memur d) İşsiz e) Öğrenci f) Diğer
..... (Belirtiniz)

6. Aylık net gelir aralığınızı belirtin.

- a) 1.750-5.000 b) 5.000-9.000 c) 9.000.-15.000 d) 15.000-20.000 e) 20.000 ve üzeri

7. Etnik/Ulusal kimliğiniz nedir?

a) Türk b) Kürt c) Arap d) Çerkes e) Laz d) Tatar f) Boşnak e) Diğer(Belirtiniz)

8. Hangi şehirde yaşıyorsunuz? (Belirtiniz)

9. Doğum yeriniz? (Belirtiniz)

10. Siyasi düşüncenizi en iyi yansıtan seçeneği seçer misiniz?

- a) Milliyetçi
- b) Muhafazakâr
- c) Demokrat
- d) Liberal
- e) Atatürkçü/Ulusalcı
- f) İslamcı
- g) Sosyalist/Komünist
- ı) Diğer (Belirtiniz)
- i) Siyasi düşüncemi yansıtan bir ideoloji yok

11. Ailemin siyasi görüşü ve siyasi telkinleri oy kullanma davranışım üzerinde etkili olur.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

12. Ailemin sosyo-ekonomik durumu ve yaşam tarzı oy verme davranışım üzerinde etkilidir.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

13. Arkadaş çevremın siyasi görüşleri ve birlikte yaptığımız siyasi konuşma ve tartışmalar oy verme davranışım üzerinde etkili olur.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

14. Arkadaşlarım ya da ailem tarafından dışlanma ya da tepki görme korkusuyla oy tercihlerimi onların istekleri doğrultusunda değiştiririm.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

15. Oy kullanırken üyesi olduğum grupların (dernek vakıf vb.) ya da mensubu olduğum cemaatin siyasi değerlendirmeleri oy kullanma davranışım üzerinde etkili olmaktadır.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

16. Desteklediği partiyi ve parti liderimi icraatlarını beğermesem de her koşulda desteklerim.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

17. Desteklediğim parti kimi aday gösterirse onu desteklerim.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

18. Kazanma ihtimali az olsa da beğendiğim aday ve partiye oy veririm.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

19. Adayın etnik kökeni, mezhebi benim için önemli değildir.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

20. Partizanlık yaparak bir adayın ya da partinin desteklenmesini doğru bulmuyorum.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

21. Kişisel çıkarlarıma fayda sağlayacak, hayatımda önem arz eden problemleri gündeme getiren adayı ya da partiyi desteklerim.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

22. Oy vereceğim partinin ya da adayın seçilme ihtimalini göz önünde bulundurarak oy tercihim belirlirim. Eğer oy vereceğim partinin seçilme olasılığı düşükse bana yakın olan ve seçilme ihtimali olan bir partiye oyumu veririm.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

23. Partilerin ve adayların politika ve stratejilerini öğrenmek için çaba gösteririm.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

24. Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de bulunmasını olumlu karşıyorum.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

25. Suriyeli sığınmacılar ile barış içerisinde yaşayabiliriz.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

26. Suriyeli sığınmacılar Türkiye’nin demografik yapısını değiştirmektedir.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

27. Gelecek yıllarda Suriyeliler Türk toplumunu ve Türkiye'yi olumsuz yönde etkileyecektir.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

28. Suriyeli sığınmacılar her koşulda ülkelerine geri dönmelidir.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

29. Güvenlik şartları sağlandığı zaman Suriyeli sığınmacılar ülkelerine geri dönmelidir.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

30. Suriyeli sığınmacılar Türkiye'nin sosyo-kültürel yapısına zarar vermektedir.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

31. Suriyeli sığınmacılar Türkiye'nin kültürel çeşitliliğine katkı sağlamaktadır.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

32. Suriyeli sığınmacılar Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için bir güvenlik sorunu yaratmaktadır.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

33. Suriyeli sığınmacılar Türkiye'nin kalkınmasının önünde bir engeldir.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

34. Suriyeli sığınmacılar Türkiye ekonomisine katkıda bulunmaktadır.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

35. 2023 Cumhurbaşkanlığı seçiminde hangi Cumhurbaşkanı adayına oy verdiniz?

..... (Belirtiniz)

36. Suriyeli sığınmacılar siyasi parti tercihimizi etkiledi.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

- 37. Siyasi partilerin göç ve sığınmacı politikaları 2023 genel seçimlerinde kullanacağım oyu etkiledi.**
- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum
- 38. Seçim aracılığı ile Türkiye'nin göç ve sığınmacı politikasının değişeceğine inandım/inanıyorum.**
- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum
- 39. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçen Suriyelilerin ve diğer yabancı uyruklu kişilerin oy kullanmasını doğru bulmuyorum.**
- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum
- 40. 2023 Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçim süreci boyunca muhalefetin göç ve sığınmacı politika önerileri bana hitap etti.**
- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum
- 41. 2023 cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçim süreci boyunca hükümetin göç ve sığınmacı politika önerileri bana hitap etti.**
- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum
- 42. 2024 yerel seçim süreci boyunca muhalefetin göç ve sığınmacı politika önerileri bana hitap etti.**
- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum
- 43. 2024 yerel seçim süreci boyunca hükümetin göç ve sığınmacı politika önerileri bana hitap etti.**
- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum
- 44. Adalet ve Kalkınma Partisi'nin ve Recep Tayyip Erdoğan'ın Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.**
- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum
- 45. Cumhuriyet Halk Partisi'nin ve Kemal Kılıçdaroğlu'nun Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.**

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

46. Halkların Demokratik Partisi'nin ve Pervin Buldan ile Mithat Sancar'ın Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

47. İYİ Parti'nin ve Meral Akşener'in Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

48. Memleket Partisi'nin ve Muharrem İnce'nin Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

49. Milliyetçi Hareket Partisi'nin ve Devlet Bahçeli'nin Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

50. Zafer Partisi'nin ve Ümit Özdağ'ın Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politika ve söylemleri bana hitap etti/etmektedir.

- a) Katılıyorum b) Kısmen katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

EK B: MÜLAKAT FORMU

SÖZLÜ MÜLAKAT SORULARI

1. Cinsiyetiniz nedir?
2. Yaşınız kaç?
3. Medeni durumunuz nedir?
4. Eğitim seviyeniz nedir?
5. Hangi üniversite ve bölüm mezunusunuz/okuyorsunuz?
6. Mesleğiniz nedir?
7. Aylık net geliriniz nedir?
8. Etnik/ulusal kimliğiniz nedir?
9. Hangi şehirde yaşıyorsunuz?
10. Doğum yeriniz?
11. Kendinizi nasıl tanımlıyorsunuz? (Muhafazakâr, Milliyetçi, Liberal, vb.)
12. Ailenizin siyasi görüşü ve siyasi telkinleri oy kullanma davranışınızı etkiliyor mu?
13. Arkadaşlarınız ve sosyal çevreniz oy kullanma davranışınızı etkiliyor mu?
14. Sosyal çevrenizden tepki alacağınızı düşündüğünüz için siyasi görüşünüzü açıklamadığınız ya da bu tepki nedeniyle oyunuzu değiştirdiğiniz oldu mu?
15. Desteklediğiniz siyasi partinin ya da liderin politikalarını beğenmeseniz bile her koşulda destekler misiniz?
16. Siyasi partilerin ve adayların politika ve stratejilerini öğrenmek için bir çaba sarf eder misiniz?
17. Adayların etnik kökeni ya da mezhebi sizin için önemli mi?
18. Bir siyasi partiyi ya da adayı destekleyeceğiniz zaman sizin için öncelikli olan şeyler nedir?
19. Suriyelilerin Türkiye’de kalıcı olduğunu mu düşünüyorsunuz? Evet ise, toplumsal barışı sağlamak ve bir arada yaşayabilmek için neler yapılmalıdır?
20. Suriyeli sığınmacıların ülkelerine geri dönmeleri gerektiğini düşünüyor musunuz? Bu geri dönüşler nasıl sağlanabilir?
21. Suriyeli sığınmacıların hayatınızı ne yönde (olumlu-olumsuz) ve nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
22. Suriyeli sığınmacıların bir güvenlik sorunu oluşturduğunu düşünüyor musunuz?

23. Sizce, gelecek yıllar düşünöldüğünde Suriyeli sığınmacılar Türkiye'yi nasıl ve ne şekilde etkiler? (Sosyal kalite, eğitim kalitesi, kişisel güvenlik, işsizlik, ekonomi, ülke güvenliği, terör, kentin huzur ortamı vb.)
24. Siyasi partilerin/liderlerin "Suriye politikası ve göçmenler" ile ilgili politikaları hakkında ne düşünüyorsunuz?
25. Siyasi partilerin "Suriye politikası ve göçmenler" ile ilgili politikalarını hangi kaynaklar aracılığı ile öğreniyorsunuz?
26. 2023 Cumhurbaşkanlığı seçiminde hangi Cumhurbaşkanı adayına oy verdiniz?
27. 2023 seçim süreci boyunca hangi siyasi partinin ya da partilerin göç ve sığınmacı politikaları size hitap etti? Neden?
28. Seçim yoluyla Türkiye'nin göç ve sığınmacı politikasında bir değişiklik olacağına inandınız mı? Neden?
29. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçen Suriyelilerin ve diğer yabancı uyruklu kişilerin oy kullanması hakkındaki düşünceleriniz nedir?
30. 2024 yerel seçim süreci boyunca yaşadığınız şehirdeki hangi belediye başkan adayının ya da adaylarının göç ve sığınmacı politikaları size hitap etti? Neden?

EK C: ETİK ONAY BELGESİ

Karar: 91217

KARAR(ISSUE NUMBER): 05.10.2023/

T.C.
ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI
VE
BİLİMSEL YAYIN ETİK KURULU
(SOCIAL SCIENCES UNIVERSITY OF ANKARA
INSTITUTIONAL ETHICS COMMITTEE OF SOCIAL SCIENCES AND
HUMANITIES RESEARCH AND PUBLICATION)

ETİK ONAY BELGESİ
(CERTIFICATE OF ETHICS APPROVAL)

Araştırma Yöntemi (Research Method)	Anket Çalışması Mülakat
Araştırmanın Adı (Study Title)	Gençlerin Suriyeli Sığınmacı Algısı ve Oy Kullanma Davranışlarına Olan Etkisi
Sorumlu Araştırmacının Adı Soyadı (Principal Researcher Name Surname)	EBRU TÜRCHAN İNCİ
Karar (Committee Decision)	UYGUNDUR

e-imzalıdır
Prof. Dr. M. Hakan TÜRKÇAPAR
Başkan (Chair)

e-imzalıdır
Prof. Dr. Ejder OKUMUŞ
Üye(Member)

e-imzalıdır
Prof. Dr. Sutay YAVUZ
Üye(Member)

e-imzalıdır
Prof. Dr. Mehmet Emin BİLGE
Üye(Member)

e-imzalıdır
Prof. Dr. Aslı AKAY
Üye(Member)

e-imzalıdır
Prof. Dr. Mustafa ÇEVİK
Üye(Member)

e-imzalıdır
Prof. Dr. İsmail ÇAKIR
Üye(Member)

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd/?cK=5451&cD=BSM454B8M2&cS=91217>

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.